

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİN
SONUÇLARININ TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI,
DEPREME DİRENÇLİ YAPI STOKUNUN
OLUŞTURULMASI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM
UYGULAMALARININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU (10/6996, 7004, 7005, 7006, 7007, 7009, 7010, 7024,
7026, 7034, 7035, 7036, 7037, 7038, 7039, 7040, 7041, 7042, 7043,
7044, 7045, 7046, 7047, 7048, 7049, 7050)
TUTANAK DERGİSİ**

**11'inci Toplantı
4 Nisan 2023 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Naci Görür'ün, video konferans sistemiyle, depreme dirençli kentler yapmanın önemi, bu kentlerin bileşenleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Prof. Dr. Mehmet Emin Candansayar'ın, sismoloji, depreme dirençli yapı tasarımı, jeofizik mühendisliğinin önemi, bu alandaki tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

3.-Prof. Dr. Okan Tüysüz'ün, Türkiye'nin depremlerde hasar almasının nedenleri, depremlerin nasıl hasar verdiğiyle ilgili tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

4.- TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Alan'ın, Kahramanmaraş merkezli depremler ve Jeoloji Mühendisleri Odası olarak afet riskinin ve zararlarının azaltılmasına ilişkin önerileri hakkında sunumu

5.- TMMOB Mimarlar Odası Başkanı Eyüp Muhcu'nun Türkiye'deki afet ve kentleşme politikası, yapı üretim ve denetim düzeni, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası yaptıkları tespit ve değerlendirmeler ile afet riskinin azaltılmasına ilişkin önerileri hakkında sunumu

6.- İMKON İnşaat Mütahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioglu'nun, Türkiye'nin yapı stoku, İMKON olarak meseleye bakış açıları, müteahhitlik sektörünün sorunları, tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

7.- Türkiye Mütahhitler Birliği Başkanı Mehmet Erdal Eren'in, Türkiye'deki inşaat sektörü, Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra Mütahhitler Birliği olarak tespitleri ve yapılması gerekenler hakkındaki sunumu

8.- Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası Genel Sekreteri Habip Necati Ersoy'un, Kahramanmaraş merkezli depremler, İNTES olarak Türkiye'deki inşaat sektörüyle ilgili tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

9.- Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Genel Başkanı Tayfun Gücenmez'in, depremlerin bu kadar yıkıcı olmasının sebepleri, Türkiye'deki yapı denetim sektörüyle ilgili tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

10.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı Halil Yılmaz'ın, genel, yerel ve ulusal düzeyde afet ve acil durumlarda hızlı ve etkin müdahalenin önemi ve önerileri ile Kahramanmaraş merkezli depremlerde saha analizine yönelik tespitleri hakkında sunumu

11.- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı Cafer Yılmaz'ın, Kahramanmaraş merkezli depremlerde itfaiye birimi olarak tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

12.- Kayseri Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı Mustafa Metin Kızıllıkan'ın, Kahramanmaraş merkezli depremlerde itfaiye birimi olarak tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

13.- İHH İnsani Yardım Vakfı Genel Sekreteri Durmuş Aydın'ın, Vakfın afet yönetimi ve arama kurtarma çalışmaları ile Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra yaptıkları çalışmalar ve önerileri hakkında sunumu

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, ülkemizdeki inşaat müteahhitliği sektörüne ilişkin açıklaması

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı'nın, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanının ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanının yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

**KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİN SONUÇLARININ TÜM YÖNLERİYLE
ARAŞTIRILMASI, DEPREME DİRENÇLİ YAPI STOKUNUN OLUŞTURULMASI VE
KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/6996, 7004, 7005, 7006, 7007, 7009, 7010, 7024, 7026, 7034,
7035, 7036, 7037, 7038, 7039, 7040, 7041, 7042, 7043, 7044, 7045, 7046, 7047, 7048, 7049, 7050)**

11'inci Toplantı

4 Nisan 2023 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 11.00'de açılarak iki oturum yaptı.

Prof. Dr. Naci Görür tarafından video konferans sistemiyle, depreme dirençli kentler yapmanın önemi, bu kentlerin bileşenleri ve çözüm önerileri,

Prof. Dr. Mehmet Emin Candansayar tarafından, sismoloji, depreme dirençli yapı tasarımında jeofizik mühendisliğin önemi, bu alandaki tespitleri ve önerileri,

Prof. Dr. Okan Tüysüz tarafından, Türkiye'nin depremlerde hasar almasının nedenleri, depremlerin nasıl hasar verdiğiyle ilgili tespitleri ve önerileri,

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Alan tarafından, Kahramanmaraş merkezli depremler ve Jeoloji Mühendisleri Odası olarak afet riskinin ve zararlarının azaltılmasına ilişkin önerileri,

TMMOB Mimarlar Odası Başkanı Eyüp Muhcu tarafından, Türkiye'deki afet ve kentleşme politikası, yapı üretim ve denetim düzeni, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası yaptıkları tespit ve değerlendirmeler ile afet riskinin azaltılmasına ilişkin önerileri,

İMKON İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioglu tarafından, Türkiye'nin yapı stoku, İMKON olarak meseleye bakış açıları, müteahhitlik sektörünün sorunları, tespitleri ve çözüm önerileri,

Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Mehmet Erdal Eren tarafından, Türkiye'deki inşaat sektörü, Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra Müteahhitler Birliği olarak tespitleri ve yapılması gerekenler,

Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası Genel Sekreteri Habip Necati Ersoy tarafından, Kahramanmaraş merkezli depremler, İNTES olarak Türkiye'deki inşaat sektörüyle ilgili tespitleri ve çözüm önerileri,

Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Genel Başkanı Tayfun Gücenmez tarafından, depremlerin bu kadar yıkıcı olmasının sebepleri, Türkiye'deki yapı denetim sektörüyle ilgili tespitleri ve çözüm önerileri,

Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı Halil Yılmaz tarafından, genel, yerel ve ulusal düzeyde afet ve acil durumda hızlı ve etkin müdahale ve önerileri ile Kahramanmaraş merkezli depremlerde saha analizine yönelik tespitleri,

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı Cafer Yılmaz tarafından, Kahramanmaraş merkezli depremlerde itfaiye birimi olarak tespitleri ve önerileri,

Kayseri Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı Mustafa Metin Kızıllkan tarafından, Kahramanmaraş merkezli depremlerde itfaiye birimi olarak tespitleri ve önerileri,

İHH İnsani Yardım Vakfı Genel Sekreteri Durmuş Aydın tarafından, Vakfın afet yönetimi ve arama kurtarma  alışmaları, Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra yaptıkları çalışmalar ve öneriler,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu,  lkemizdeki inşaat müteahhitliği sektörüne ilişkin açıklama yaptı.

Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı'nın, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanının ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanının yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 5 Nisan 2023  arşamba günü saat 11.00'de toplanmak üzere saat 19.00'da toplantıya son verildi.

4 Nisan 2023 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.00

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)

BAŞKAN VEKİLİ: Recep UNCUOĞLU (Sakarya)

SÖZCÜ: Zeynep YILDIZ (Ankara)

KÂTİP: Sefer AYCAN (Kahramanmaraş)

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Değerli milletvekillerimiz, değerli uzman arkadaşlarımız, değerli katılımcılar; Araştırma Komisyonumuzun 11’inci toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Bugünkü gündemimizin ilk sunumunu çevrim içi olarak kıymetli Hocamız Profesör Doktor Naci Görür Beyefendi gerçekleştirecek.

Sayın Hocam, bizi duyabiliyor musunuz?

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Duyuyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Bizler de sizi duyuyoruz.

Buradan selamlarımızı iletiyoruz, çevrim içi de olsa hoş geldiniz diyoruz.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Sizi dinliyoruz Hocam.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Naci Görür’ün, video konferans sistemiyle, depreme dirençli kentler yapmanın önemi, bu kentlerin bileşenleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Evet, şimdi, ben mümkün olduğunca kısa bir konuşma yapmak istiyorum.

Şimdi, önce deprem ülkemizin en önemli sorunu. Bugünlerde gündemi fazla meşgul ediyor ve inanıyorum ki biz çözüm buluncaya kadar deprem gündemi terk etmeyecek; kanaatime göre terk etmemeli.

Şimdi, bu deprem tartışmalarını yaparken yer bilimci bir bilim adamı olarak bu aşamadan sonra ben deprem tartışmasının, fay tartışmasının yapılmasını doğru bulmuyorum. Yani “Deprem nerede olacak, nasıl olacak? Ne zaman olacak? Ne büyüklükte olacak? İşte, şu fay kırılırsa ne kadar büyüklükte deprem olur? Bu fayın kolu ne tarafa gidiyor?” gibi konuşmaların, tartışmaların, bunların medya önünde yapılmasını da, doğrusu, pek yararlı bulmuyorum. Bu tartışmalar kanaatime göre bilim platformunun konusu. Bunu yapmak isteyen bilim adamları kendi ilim ortamlarında bu tartışmaları yaparlar, yazarlar, çizerler, makaleler yayınlarlar yani eksiklikleri tamamlarlar, bu çalışmalarını yürütürler. Bunun, doğrusu, kamuoyunu yanıltmaktan, kamuoyunu tereddüde düşürmekten başka bir anlamının olduğunu da düşünmüyorum. Belki resmî organlar, isterlerse, bu bilim adamlarıyla özel görüşmeler yaparak gereksinim duydukları bilgileri alabilirler.

Şimdi burada deprem bu yönüyle tartışılmamalı derken bir şeyi kabul etmemiz gerekiyor. Bunu da hiçbir kuşkuyla meydan vermeden kabul etmemiz gerekiyor. O da Türkiye, genelinde, bir deprem ülkesidir ve ülkemizde herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda büyük bir deprem olabilir ve olduğu zamanda binlerce, on binlerce insanımızı bir, iki dakika içerisinde kaybedebiliriz. Gerçek budur, yalın gerçek budur.

Şimdi, bunu, halkın korkusunu anlıyorum yani insani bir duygudur. “Deprem orada mı oldu?” “Benim burada olacak mı?” “Oranın durumu nasıl?” diye onlar sorabilir ama şöyle diyorum ben: Diyelim ki deprem bugün beş sene daha olmayacak, on beş sene sonra olacak desek rahat mı edeceğiz yani? Endişelerimiz gidecek ve “Oh be!” mi diyeceğiz? Hayatımıza hiçbir şey yokmuş gibi devam mı edeceğiz? On beş sonra ölecek olan çocuklar bizim çocuklarımız olmayacak mı, bizim torunlarımız olmayacak mı, bu milletin evlatları olmayacak mı? Dolayısıyla Türkiye’de bu deprem gündeminin yanlış gitmesine asla müsaade etmemek lazım. Ben bu konuda da kişisel olarak çok kararlıyım ve onu da yapmıyorum.

Şimdi, bu deprem gerçeği kabul ettikten sonra -bir kez daha altını çiziyorum- bu bölge coğrafyasında deprem on üç milyon sene mekanizma itibarıyla oluştu yani bugünkü depremlerin mekanizması on üç milyon sene önce oluştu, daha milyonlarca sene de devam edecek. O hâlde deprem tartışmalarını, “Olacak mı, olmayacak mı?”yı bir tarafa bırakalım. On üç milyon sene önce oluşmuş, milyonlarca senedir süregelen ve insanlarımızın ölümüne neden olan bu olayda depremi durduramayacağımıza göre, fayları engelleyemeyeceğimize göre yapacağımız tek şey vardır, o da nedir? Deprem dirençli yerleşim alanları oluşturmak. Yani Türkiye Cumhuriyeti devletinin, Türk milletinin bu deprem sorunundan kurtulabilmesinin tek yolu kendi ülkesindeki yerleşim alanlarını deprem dirençli hâle getirmektir. Bu da yapılabilen bir şey midir? Evet, yapılabilen bir şeydir. Bütün aydın, çağdaş, bilimle yönetilen ülkelerde bu başarılmıştır. Örneğin Japonya, Kaliforniya, Meksika hatta Şili, Çin, kısmen Hindistan, İtalya vesaire. Şimdi, dolayısıyla, bizim yapacağımız şey deprem dirençli yerleşim alanları oluşturmak. Şimdi, deprem dirençli alanlar oluşturmak da o kadar komplike ve zor olan bir şey değildir. Özellikle bizim ülkemizde olmuş olan depremlere bakıp, o depremle yüzleşip, nerede hata yaptığımızı, neyi yanlış yaptığımızı, neyi doğru yaptığımızı ortaya koyarsak yani geçmişimizden ders çıkarırsak -özellikle deprem konusunda- biz deprem dirençli kentleri çok daha bilinçli inşa edebiliriz. Hatta o kadar eskiye gitmeye gerek yok, bugünkü deprem bölgesine bir bakalım yani yer bilimci olarak, inşaatçı olarak, mimarlar olarak, müteahhitler olarak, belediye başkanları olarak, yöneticiler olarak; orada neyi yanlış yaptık ki bu kadar insanı kaybettik? Neyi yapmamamız gerektiği orada gözüküyor, bunları görelim, kabullenelim ve bunları bir daha yapmayalım ki bu ülkenin insanları, böyle bir kadere bir daha maruz kalmasınlar.

Şimdi, deprem dirençli kentler oluşturulunca ne olur? Deprem gelir, o kenti yıkamaz, bu kadar büyük de zaiyat veremez, üç beş kişi ya ölür ya ölmez, ölenler de tesadüfen ölür. Bugün bunun örneklerini dünyada görüyoruz. O hâlde soru şu: Deprem dirençli kentler nasıl oluşturulur? En önemli, bence bu Komisyonun da bir numara üzerinde durması gereken nokta bu. Yani fayın üzerinde durmanıza gerek yok, faylar zaten orada duruyor, değişmiyor, milyonlarca senedir de orada. Araştırma isteniyorsa, ayrıntı isteniyorsa MTA gider çalışır, üniversiteden insanlar gider çalışır yani.

Şimdi, deprem dirençli kenti anlatırken bir kent nelerden meydana gelir, önce onları söylemek istiyorum. Bir kent 6 bileşene sahiptir, 6 tane bileşene. Bunlardan 1’incisi, yönetim sistemi, yönetici; 2’ncisi, halk; 3’üncüsü, altyapı; 4’üncüsü, yapı stoku; 5’incisi, çevre ve ekosistem; 6’ncısı ise ekonomi.

Şimdi, bu 6 bileşen bir araya geldiği zaman, orada bir kentten söz etmemiz mümkündür. İşte, bu bileşenleri deprem dirençli hâle getirirsek o yerleşim alanını, o kenti de deprem dirençli hâle getirmiş olmamız mümkün.

Şimdi, bu bileşenlerin önce yönetiminden bahsedelim. Biliyorsunuz, demokratik ülkelerde -bizim ülkemizde de öyle- kente önce bir vali tayin edilir, bir de seçilmiş bir belediye başkanı olur. Şimdi, bizim ülkemizde -birçok ülkede de belki öyledir; ben çok da anormallik görmüyorum ama- bir valinin, bir belediye başkanının depremle ilgili bilgi birikimi, bilinci ve bir tecrübesi, bir afet yönetimi, bir risk yönetimi, bir tehlike yönetimi, bir depreme bir kent nasıl hazırlanır, kentin hangi birimleriyle bu işi yapmak lazım, onları nasıl koordine etmek lazım, nasıl bunlar arasında bir organizasyon yapmak lazım, bu görevleri verdiğimiz zaman nasıl gözetim ve denetimde bulunacaklarını doğal olarak bilmeyebilir. Yani hele depremle karşılaşmayan bir kent yöneticisinin, belediye başkanının, valinin bundan pek haberdar olması da beklenemez. Hâlbuki, kent, depremden en fazla etkilenecek bir topluluk; onun yöneticisinin herkesten fazla o işe ait bilgi birikimi ve bilincinin olması gerekir. Onun için bu yöneticiler atanmadan önce gerekli eğitimden, kurstan, bilgilendirmeden muhakkak geçirilmelidir. Yani bir kente yönetici olacaksam bu temel bilgileri, üstelik de deprem ülkesinde, deprem kentinde böyle bir yönetici olacaksam bunu bir şekilde bilmem, almam, eğitilmiş olmam gerekir.

Şimdi, yönetim bu işi yaparken elinde bir kılavuzun da olması gerekir; o kılavuz da mikrobölgelemedir yani bulunduğu kentin doğa özellikleridir, en temel özellikleridir; bunun yöneticinin elinin altında olması lazım. Maalesef, bugün bizim ülkemizde İstanbul hariç doğru dürüst hiçbir yerde bu mikrobölgeleme çalışması tam anlamıyla mevcut değildir. O “var” diye söylenenler, “yapıyoruz” diye söylenenler biliyorum ki büyük ölçüde bazı bilgileri kompoze etmek suretiyle ortaya çıkarılmış bir masa başı bilgisi, dosyası gibi oluyor; günlük hayatta etkili olmayan şeyler. Çünkü deprem bölgesinde bir yöneticinin bu mikrobölgelemeyi alması -diyelim ki- bunu özümsemesi ne demektir biliyor musunuz? Kentin bütün yönetimi bir ölçüde bu mikrobölgelemenin süzgecinden yani doğanın, kentin doğasının süzgecinden geçerek onu alır veya almaz. Yani bir bölgede eğer siz o bölgeyi imara açacaksanız, mikrobölgeleme eğer orada sivilaşma veya S dalgalarının, deprem dalgalarının hızı çok yavaşsa size der ki yönetici olarak orayı imara açamazsınız. Orayı imara açarsanız depremde başımıza büyük bir bela alırsınız, orada yıkım olur, kayıp olur. Nedeni de çünkü o bölge sivilaşma bölgesidir, o bölgede VS hızı çok küçüktür, deprem genlikleri büyüktür, depremin etkisi artırılır. Belediye başkanının bunu bilmesi lazım yoksa herhangi bir şekilde “Ben mekânsal büyüyeceğim, kentin büyümesinde öyle büyüyeceğim ki...” diye işte rant düşüncesiyle veya bir başka amaçla, her neyse, o kenti o tarafa doğru büyütmez çünkü doğa ona engeldir, doğal yapı veya “Ben herhangi bir yerde 15 kat imara açacağım.” dediği zaman mikrobölgeleme diyecektir ki: “Buradaki temel yapısı, buradaki zemin yapısı o senin dediğin ölçüde binaları yapmana müsaade etmez. Bunu burada yapamazsın.” Dolayısıyla oradan yönetime yön verecektir, bu da yine kentin doğası olacaktır.

Keza, kimi yerler... Ben mesela geçenlerde Van’a gittim. Van’da daha havaalanından kente giderken sağ tarafa dönüp baktığımda inanılmaz oranda binaların büyük bir heyelan kütesi üzerinde kurulduğunu gördüm ki hiç inceleme yapmadan öyle geçerken ve ondan sonra da kent yetkilileriyle konuştum “Burası heyelan bölgesi, siz farkında mısınız?” diye “Hocam, biz durdurduk.” denildi ama orada dünyanın masrafı yapılmış, lüks lüks binalar yapılmış. Yani demek istediğim, kent yönetimi çok önemli. Elbette ki yasalar, amirler vesaireler onu yönetecektir belli ölçüde ama asıl patron doğanın kendisi olacaktır kent yönetiminde. Doğayla, depremle ilgili engelleri, zorlukları, problemleri ilk başta kent yöneticilerine söyleyecek, amir olacaktır. O olmadığı takdirde zaten kenti deprem dirençli yapamazsınız. Şimdi bu birinciydi yani yönetimi anlattım.

İkincisi ise -hızlı anlatacağım, vaktinizi fazla almayacağım- halk. Şimdi, bir kenti deprem dirençli yapmak için halkı deprem bilinçli ve deprem kültürlü yapmak zorundasınız. Deprem bilgisi, birikimi, bilinci ve her şeyden önemlisi, kültürü olmayan bir halk o kentin deprem dirençli olmasına asla müsaade etmez. Ne yapar yapar, yasaları dolaşır, yönetmelikleri yandan dolaşır, yöneticilere öyle der böyle der, onları doğru olmayan işlere yönlendirip kaçak katları çıkar, proje dışı uygulamalar yapar, proje dışı uygulamaların olması için de gerekli tavır ve hareketleri koyar ve özellikle de hükümetleri, yöneticileri imar affına zorlar, onu da marifetmiş gibi kullanır, alkışlar, çok da mutlu olur. Şimdi, bu görüş, bu tutumdaki bir halkla siz o kenti deprem kültürlü yapamazsınız. Depremde olabilecek yanlışlıklara engelin kendisi halk olmalıdır, halk; halk ona müsaade etmemelidir, bu da ancak deprem kültürüyle olur. Mesela, siz Erzurum’a gidip de Erzurum’un o karlı kışlı soğuk bölgelerinde “Yazlık bir ev yapıp oturacağım.” dediğiniz zaman veya “Kışın da ben bu durumda oturacağım.” dediğiniz zaman Erzurumlu size karşı çıkar “Bizim buranın iklimi müsaade etmez böyle bir binaya, yaşayamazsınız.” diye. Çünkü bu bir iklim kültürüdür, Erzurumlu doğuştan bunu bilir, nesilden nesile aktarılmıştır. Deprem kültürü de böyle olmak zorundadır. Biz, onun için, halkı eğitmek zorundayız; medyayla, kamu spotlarıyla, okullarda, ilkokullarda, anaokullarında vesaire bunu anlatmak zorundayız.

Şimdi, üçüncü olarak halktan sonra altyapıya geliyorum. Altyapı; yol, viyadük, kanalizasyon şebekesi, doğal gaz şebekesi, içme suyu şebekesi, köprü, baraj, havaalanı, yollar vesaire, bütün bunlar. Şimdi, bunlar için çok laf etmeyeceğim. Bugünkü deprem bölgesine bakın ne durumdalar. Niye? Yanlış yapıldıkları için, yanlış yerde yanlış olarak imar edildiği için büyük ölçüde, büyük ölçüde öyle. Doğanın isteklerine ve arzularına uygun yapılmadığı için, doğayla baş edilemediği için bunlar bizim karşılaştığımız şeyler.

Şimdi, doğal gaz şebekesi yangınlara neden oluyor. Görüyorsunuz, içme suyu şebekesi bugün yok, çoğu yerde kanalizasyonda birbirine karışmış vaziyette. Tabii, bu, önemli ölçüde bir çevre kirliliğine sebep oluyor ve kenti yaşanmaz duruma getiriyor. İşte, bizim yapacağımız iş, deprem gelmeden önce bir kenti deprem dirençli yapacaksa önce onun altyapısını elden geçirip deprem dirençli hâle getireceğiz. Bunun yöntemleri de belli, nasıl yapılacağı da belli. Hatta, deprem gelmeden önce siz bu şebekelerde nerede ne kadar zafiyet ve kırık olduğunu bugün depremden önce hesaplayabilir, bunları giderebilirsiniz. Mesela, bugün, ben İstanbul’da çok büyük ölçüde kanalizasyon şebekesinin çökeceğini düşünüyorum çünkü -kendim çalışıyorum şu anda- sebebi ne biliyor musunuz? Yanlış malzeme kullanmaktan. Betonarme boruları deprem kentinde, bu boyutta bir deprem kentinde kullanırsanız onlar size iyi bir performans vermez depremede.

Evet, şimdi, altyapıdan sonra yapı stoku... Yapı stoku da belli yani önce kentinizin yapı stokunu incellersiniz, deprem dirençli, dirençli olmayan, zafiyeti olan binaları belirlersiniz; ya yıkarsınız ya güçlendirirsiniz ya tamir edersiniz, bunu halledersiniz veya -tabii, bu işler baştan beri yapılmalı- deprem dirençli olmayan bina yapımına asla müsaade etmezsiniz yani işin sorunu da orada çünkü bakın, bunu çok samimi söylüyorum: Eğer bütün kentlerimizde bizim ülkemizdeki yapı yönetmeliklerine uygun binalar yapılmış olsaydı, ona göre uygun mühendislik hizmeti verilmiş olsaydı, ona göre malzeme miktarı yeterince ve dürüstçe kullanılmış olsaydı, birtakım yasa dışı işlere tevessül edilmemiş olsaydı bizim binalarımız bu durumda depremden bu kadar kötü performans vermezdi yani zemin etüdüyle birlikte, temelle beraber ve binayla beraber. Çünkü bu yapı stoku da yapılabilir, elden geçirilebilir yani bu öyle çok da zor bir şey değil, komplike bir iş değil.

Daha sonra, bir diğer bileşen çevre ve ekosistem dedik. Çevreyi ben şöyle açıklayayım: Deprem en büyük çevre felaketi. Bugün deprem olduğu zaman -aynı bugünkü deprem bölgesinde ve İstanbul bölgesinde hesapladığımız gibi- 100 milyon tona varan moloz ortaya çıkıyor, bu molozlar atık. “Moloz”

dediğin zaman, çoğu inşaat molozu; bunun içerisinde demir var, bunun içerisinde asbest var, bunun içinde kiremit var, beton var, evsel atıklar var, mukavva var, cam var, aklınıza gelen bütün inşaat molozları var, evsel atıklar olarak organik madde var, işte, kimi yerlerde bu kanserojen maddeler çok daha fazla miktarda ve tabii, endüstriyel yerlerde parlayıcı, patlayıcı, toksik maddeler var bunların içerisinde, kimyevi maddeler var, asbest var; var, var, var. Şimdi, bu milyonlarca tonu siz günde yirmi dört saat 30 tonluk 50 arabayla taşısanız senelerce bitiremeyeceğiniz bir malzemeyi... Eğer siz bir deprem kentinde onu dirençli yapmak istiyorsanız deprem olmadan önce çıkabilecek molozları hesaplıyorsunuz yani benim kentimde şu potansiyelde deprem olursa ne kadar atık çıkar... Bu molozların uluslararası yönetmeliğe göre nereye, nasıl bertaraf edileceğini önceden yapmazsanız, bunların gömüleceği yerleri hazırlamazsanız, gömüleceği yerleri de havayla, suyla temasını kesecek şekilde membranlarla kamufle edip döşemezseniz o zaman bunları getirir rastgele dökersiniz. Bunları döktüğünüz zaman bunlar dağlar oluşturur ve bu döküntünün içerisinde önce biyokimyasal reaksiyonlar başlar, sonra fizikokimyasal reaksiyonlar başlar, onun sonucunda ağır, toksik, kanserojen madde konsantrasyonları olur; yağmur yağınca bunlar toprağa yayılır, toprağı kirletir, topraktan yer altı suyunu kirletir, yer altı suyundan denize geri akar, suya girer; balıkçı balığı tutar, o besin zinciri vasıtasıyla soframıza gelir veya siz orada seracılık yaparsınız, domates olarak soframıza gelir. Yani diyeceğim o ki depremin iki dakikada öldürdüğü binlerce insandan daha fazlasını senelerce, uzun senelerce buradan yayılan bu hastalık, bu sinsi tehlike yok etmeye devam eder. Bu iş bilimsel bir konudur, öyle şaka kabiliinde söylenen bir şey değil ve zaten uluslararası kaynaklara, kaidelere bakarsanız bu molozların nasıl bertaraf edileceği yazılmıştır ve bu molozların hatta geri dönüşüme tabi tutulacağı da söylenir. Birçok bilim ve teknoloji ülkesinde bunlar aynı zamanda bir değişime tabi tutulur ve oralardan da bir endüstri çıkar yani depremde önemli bir miktarı geri dönüşümle para olarak tekrar kazanmak mümkündür. Bunlarla deprem parkları, insanlara depremi unutturmayacak şeyler de hazırlamak mümkündür.

Şimdi, son mesele bence daha önemli yani mesele dediğim son bileşen; o da ekonomi. Bakın, deprem çok büyük bir ekonomi felaketidir. Bugün benim anlatmama lüzum yok. İşte, Gaziantep, Maraş'a bakın. O bölge, o bölgenin, o yörenin en fazla üreten, ekonominin çarklarının döndüğü bir üretim bölgesiydi. Bakın, bugün ekonominin çarkları durdu. Ekonominin çarklarının durması ne demek? Ekipmanın önemli bir kısmı devre dışı kaldı, ekibin yarısı ya öldü ya göç etti, pazarı kaybetti, stoklar yok oldu, müşteri kaybetti, rakipleriyle rekabeti kaybetti, dünyayla ilişkisi kesildi. Şimdi, bu durumda o bölgeyi siz eski durumuna on-on beş senede getiremezsiniz, on-on beş senede zaten dünya çok daha hızlı ileri gider. Yani Maraş ve Gaziantep'in tekrar dünya piyasalarına, ithalata, ihracata, üretime, o zincirin içine tekrar katılmış olması, emin olun, çok zor bir ihtimal ve çok sıkıntılı bir süreç olacaktır, kolay değildir. Orada ekonomi bu duruma gelince o yöredeki insanların geçim durumu, iş durumu da ayrıca düşünmemiz gereken bir konudur. Bu konu İstanbul'da olursa... Ben çarpıcı bir şey söylemek istiyorum çünkü Komisyon olarak sizlerin duyması lazım yani bu işi sizlerin duyup ona göre hareket etmeniz lazım o da şu: Eğer İstanbul'da beklediğimiz deprem olur, Marmara Bölgesi'nde -ki Türkiye'nin yüzde 60'ındaki bütün ekonomik faaliyetlerin merkezi, can damarı- bu beklediğimiz deprem olursa İstanbul'daki iş dünyasının depreme olan bu hazırsızlığı nedeniyle, önlem alınmayışı nedeniyle Marmara'daki ekonomi çarkları durur. Marmara'daki ekonominin çarklarının durması demek Türkiye'nin ekonomik anlamda diz üstü çökmesi demektir. Türkiye diz üstü çökerse ekonomik olarak, ekonomik bağımsızlığını kaybeder ve siyasi bağımsızlığı da tehlikeye girer mi diye çok endişe ediyorum. Bunu da Sayın Cumhurbaşkanımızın bir sözüyle size hatırlatmak istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımız aynen şunu dedi: "Bana dediler ki: 'IMF bizden 5 milyar dolar borç istiyor.' Ben de dedim ki: Verin; bugün borç alan, yarın talimat alır." Eğer sonuç buysa hakikaten -ki inanıyorum bu- o

zaman Türkiye ekonomik olarak diz üstü çökerse, üstelik de Marmara’da depremin ne zaman olacağını bilmiyoruz, hele bu Maraş dönemine de iyi kötü bir denk gelirse biz talimatla mı yönetileceğiz yoksa özgür ve bağımsız bir ülke olarak mı devam edeceğiz? Bunu çok iyi düşünmemiz lazım.

Buradan geliyorum son cümleme yani sonuca. Bu dediklerimin hepsini yapmak mümkündür, gördünüz, 6 madde saydım; öyle komplike bir şey de değil, bunlar belirli bir şekilde yapılır. “Bunu nasıl yaparız?” dersenez; önce bir bakanlık kurulacak, afet bakanlığı. Afet bakanlığının temelinde deprem olur ama bir de iklim geliyor, iklim. İklimi göz ardı etmeyelim. Bugün iklim de bir afet olarak bizi vurmaya başlayacak yani görüyorsunuz, kimi yerler kurak, kimi yerde sularımız yok oluyor, kimi yerde göllerimiz yok oluyor, kimi yerde ani yağışlar oluyor, işte seller oluyor; deniz seviyesi yükseliyor, muhtemelen ileriki yıllarda yani hemen olmayacak ama kıyılarımızı kaybedebileceğiz. Şimdi, bu durumda, bizim yapacağımız, afet bakanlığını kurduktan sonra o bakanlık belirli bir süre bizim göz bebeğimiz olacak, en fazla bütçenin verileceği bakanlık olacak. Bu bakanlık, çok iyi bir yapılanmayla, liyakate dayalı bir etik sistemiyle kurulacak; büyük bütçesini alacak, yıllık veya beş yıllık planlar dâhilinde deprem kuşaklarındaki yerleşim alanlarından bismillah deyip işe başlayacaktır ve sizi temin ederim, yirmi yıl içinde biz bütün Türkiye’yi deprem dirençli hâle getiririz. İstanbul’u getiremedik yirmi senede, bütün Türkiye’yi getirebiliriz, yeter ki bu bakanlık ciddi, saat gibi çalışsın. Yapılmayacak bir tek iş yok yani benim söylediklerimde, zor olan herhangi bir şey de yok. Bu yapılırken tabii, hükümet, devlet yerel yönetimlerin ve halkın arkasında olacak; halka devletin şefkatini, güler yüzünü de gösterecek, ulusal ve uluslararası finans kaynaklarını da onların arkasına verdiği zaman, halk da bu işin içerisine, emin olun, seve seve girer, ülkesini deprem dirençli hâle getirir. Bunu yaptığımız takdirde, Türk milleti olarak biz özgür, bağımsız bir ülke olarak, Türk milleti olarak ebediyete kadar bu topraklarda yaşarız. Depremler oluşur, olmak zorunda çünkü doğanın işleyişi ama deprem gelir -yani samimi söylüyorum- işimizi, gücümüzü bile bırakmayız, böyle masamızdan bir şey düşmesin diye bakarız; anneler çocuklarından endişe etmez çünkü okulun çocuklarının başına çökmeyeceğinden emindir; babalar evde hanımlarından, ailesinden emindir, endişesi yoktur, binalarının çökmeyeceğini bilir; okullarımız açık kalır, hastanelerimiz açık kalır. Bunu yapmak zorundayız, bunu çağdaş ülkeler başarmıştır, biz de başarabiliriz, her şeyimiz de vardır.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Kıymetli Hocam, biz teşekkür ediyoruz.

Gerçekten önemli hususlara değindiniz, özellikle bu 6 başlık, yönetim, halk, halktaki toplumsal farkındalık, altyapının depreme dirençli olması, yapı stokumuzun bir depremde enkaz hâline dönüşmeden bir depremi afete dönüştürmemesi, çevre, ekosistem ve ekonominin dengeli büyümesi; hepsi birbirini bütünleyen, birbirinden önemli hususlardı. Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Komisyon üyelerimizden milletvekillerimizin soruları olacak. İlk sorusu olan Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Merhaba Naci Hocam. Öncelikle, hem Meclisimize yapmış olduğunuz bu kapsamlı sunumdan hem de yıllardır bu ülkede deprem bilincinin oluşturulması ve yine, depreme dayanıklı bir ülke oluşturulması konusunda göstermiş olduğunuz çabalardan dolayı yürek dolusu teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Değerli Hocam, ben şunu sormak istiyorum: Gerçi siz “Bakanlık kurulsun.” dediniz ama eğitimden sağlığa, işte Kızılay’dan AFAD’a, sivil toplum örgütlerine, bütün kurtarma ekiplerine, itfaiye birimlerine, yerel yönetimler ve devlet kurumlarının eşgüdüm içerisinde olmasını sağlayabilecek bir

bakanlık, bir afet ve iklim değişikliği bakanlığı mı yoksa bağımsız bir kurum yani AFAD gibi -siyasi yani sonuçta bir bakanlığa bağlı bir kurum değil- bağımsız bir kuruluş, Kandilli Rasathanesi gibi bağımsız bir kuruluş mu daha doğrudur? Çünkü bu da tartışılıyor. Buna ilişkin görüşünüzü öğrenmek isterim çünkü şöyle bir şey var: Dün örneğin, saat 06.45'te merkez üssü, Kandilli Rasathanesi'nin verdiği veriye göre, Malatya olan 4,3 büyüklüğünde bir deprem söylenirken aynı saatte AFAD bunu Adana-Saimbeyli 4,3 olarak verdi yani burada -biz de hatırlıyoruz ki- sabahın ilk saatlerinde 6 Şubat'ta depremin büyüklüğünü daha düşük verip Amerikan ulusal Geological Survey'in verdiği rakamdan sonra bir düzeltme yapıldı. Dolayısıyla gerek kurtarma gerek deprem öncesi, deprem sırası ve deprem sonrası ya da afet öncesi, afet sırası veya afet sonrası eş güdüm, koordinasyon, liyakat gibi pek çok konunun giderilmesi açısından bakanlık mı bağımsız bir kurum mu olması gerektiğine ilişkin bir sorumu sormak istiyorum.

İkinci sorum da sizin fay yasasıyla ilgili çalışmalar yaptığınızı biliyoruz, bu konuda neden harekete geçilmiyor? Yani bugüne kadar... 2020 yılında bu konuda ben bir kanun teklifi sunmuştum, 2021'de maalesef reddedildi Mecliste. Dolayısıyla buna ilişkin görüşleriniz nedir? Fay yasası neden bir türlü hayata geçirilmiyor bu ülkede, bu kadar fay zonunun olduğu bir ülkede?

Üçüncü olarak da dün Karadeniz Bölgesi'yle ilgili, Trabzon'un depremselliğinin araştırılmasına dair bir araştırma önergesi sunuldu Mecliste. Sizin de Marmara'da denizel, deniz altı faylarını çalıştığınızı biliyoruz. Bu denizel, deniz altındaki faya ilişkin, Karadeniz Bölgesi'nin 10 kilometre açıklarında sismik boşluklar olduğu ve bu fayların çalışılması gerektiğine dair verilen araştırma önergesi dün reddedildi "Bu, Deprem Komisyonunda görülsün." mantığıyla reddedildi. Bu, Ege'de olsun, Karadeniz'de olsun, denizel, deniz altındaki faylar yeterince çalışılmış mıdır? Buna ilişkin görüşlerinizi merak ediyorum ve çalışılmasına dair ne düşünüyorsunuz?

Son olarak da gerek yerel yönetimlerde gerekse devlet kadrolarında yeteri kadar... Bu kadar depremselliği olan, beş yıldır afetlerle karşı karşıya kaldığımız süreç nedeniyle gerek pandemide gerekse deprem ve diğer afetler nedeniyle 250 bine yakın vatandaşımızı kaybettik. Bu kadar afetlerle yüz yüze olan bir ülkede gerek yerel yönetimlerde gerekse belediyelerde yeteri kadar jeoloji, jeofizik ya da yer bilimleriyle doğrudan ilgilenen mühendis çalıştırıldığını ve bunlardan yeteri kadar yararlanıldığını düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR - Ben teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Hocam.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Şimdi, ben bağımsız kurumların çok yararlı olacağını düşünmüyorum çünkü bizim yani milletimizin, devletimizin bir alışkanlığı var, ben de bu yaşa kadar geldim, bizler genellikle bakanlıkları çok daha önemseriz yani birçok problemin çözümünde, ülkenin yönetiminde bakanlıklar daha etkilidir. Sizin çeşitli kuruluşlarınız bile, hatta onlara muhtariyet bile verseniz, diyelim ki kendi başlarına onlara işi yürütme kolaylığı bile sağlasanız yine bakanlık her zaman üstte bakılan ve birtakım şeylerin oluşturulmasıyla ve desteklerin sağlanmasıyla ancak o kurumlar da harekete geçebiliyorlar. O nedenle, ben bir bakanlığın yararlı olacağını düşünüyorum yani öyle AFAD gibi bir kurumun olabileceğini düşünmüyorum. AFAD'da çok değerli arkadaşlar var ama bu bizim söylediğimiz boyuttaki işlemi yapabilecek ne yapısı var ne kadrolaşması var.

Aynı şekilde, Boğaziçi Üniversitesi dediniz, ora da çok değerli bir üniversite, çok güzel bir üniversite ama orada da bu işleri, bu farklı disiplinlerdeki işleri yapabilecek kadro falan yok yani herhangi bir şey yok. Oranın etkisinin altında olmasının da bir faydası yok yani neden düşünelim onu bilemiyorum.

Bence bakanlık çok daha önemli. Bizim ülkemizde çok başarılı bakanlık sistemleri, bakanlıklar var yani işin içerisine siyasi nedenler, düşünceler, partizanlık girmediği sürece bu, ülke sorunu olarak salt ortaya konulup bunun üzerine yapılan planlamalarla gidildiği takdirde ben çok şeylerin yapılabileceğini düşünüyorum.

İkincisi, “fay yasası” denildiği zaman, şimdi, dikkat ederseniz benim burada Komisyona önerdiğim, doğrudan doğruya ülkenin artık deprem dirençli hâle getirilmesi için çok daha ileri düzeyde “başlangıç noktası” diye koyuyorum. Fay yasası tabii ki yararlıdır. Yani, şimdi, siz fayın üzerinde bina yapmışsanız yani muhakkak yıkılır. Onu yapmasanız, diyelim ki 500 metre, 1 kilometre sağına, soluna yaparsanız yine de yıkılır ama belki de yıkılmayabilir yani. Yani, fay yasası doğrudan doğruya bizim can kaybımıza çözüm değil, binalarımızın yıkılmasına doğrudan doğruya çözüm değil ama bir zarar azaltıcı önlemdir. Yani, şimdi, göz göre göre bugün bizim ülkemizde -siz de biliyorsunuz- 25-30 tane içinden canlı fay geçen kentlerimiz var. İşte, Maraş da bunlardan biriydi, diyelim ki Aydın da bunlardan biri; sözgelimi, hemen aklına geleni burada söylersem. Yani buralarda elbette ki yapılaşma, kentleşme, kentin büyümesi, gelişmesi, kentin mekân kullanımında aktif fayları da görüp, belirleyip, ondan biraz da mümkün olduğunca uzak durmak lazım, kentin o yöne doğru gelişmesini engellemek lazım, yani oralarından biraz kaçmak lazım. Yani bunlar da önemli, can kurtarıcı hamlelerdir ama kesin çözüm getirici bir şey değil elbette.

Şimdi, Trabzon’a gelince, o Trabzonlular yani heyecanlanıyor demek ki. Yani bugün herhâlde deprem yönünden en son konuşacağımız yer işte o bölgeler, Karadeniz Bölgesi olmalı ancak Doğu Anadolu’daki bazı faylardan etkilenebilirler. Karadeniz’in içi... Yani fay sistemleri var. Doğu Karadeniz’in açılımıyla ilgili, Batı Karadeniz’in... Bizim Karadeniz’in nasıl oluştuğuna, ne zaman oluştuğuna dair bizim makalelerimiz var, o bölgeyi çalıştık, biliyoruz. Türkiye Petrolleri de o bölgede çok çalıştı, faylar falan geliştirdi. O her görülen faylar da aktif olan faylar değil.

Yani deniz araştırmaları tabii ki önemli. Mesela, Türkiye’de yer bilimleri bakımından Türkiye’de ilk deniz araştırmasını ben başlattım. Yani 1980’lerde TÜBİTAK deniz bilimleriyle ilgili o kısımda çalıştığı zaman biz fazla bir çalışma yapmadık denizlerimizde özellikle yer bilimleri açısından. İşte, Ege’de, biraz Doğu Akdeniz’de çalışmalarımız var. Marmara’da belli ölçüde var ama yani denizlerimizi böyle çok ayrıntılı olarak biz jeolojik, nörofizik yönden incelemiş sayılmayız ama Ege’de biraz iyi durumdayız, Marmara’da çok iyi durumdayız, özellikle depremden sonra yaptık. Deniz araştırmaları yürütülmeli, çok yararlı olur.

Yerel yönetimler yer bilimci çalışma bakımından... Bence bu çok yararlı. Yani özellikle yerel yönetimlerimizin, belediyelerimizin öyle hani masa başında oturur, eder nitelikte değil de gerçekten, kentin yönetimini biz yer bilimleri verilerine bağlarsak yani yönetmeliklerle, yasalarla o yer bilimleri verilerinin bize işaret ettiği doğrultuda kentin yönetilmesi, belediye başkanının, belediye meclislerinin karar alması yönünde zorunlu yapan yasal dönüşümleri yaparsak biz, eminim çok faydalı olacaktır. Çünkü bir belediye başkanı işte “Şu bölgeyi ben imara açtım.” diyor ama o bölge açılmalı mı açılmamalı mı? Doğa ne diyor, doğanın kendisi ne diyor; ona rıza gösterir mi göstermez mi? Onun tabii, dediğim gibi bu, mikrobölgeleme çalışmaları ve ayrıntılı yer bilimleri verileriyle olacak, o zaman çok yararlı olur. Yoksa sistemi değiştirmeden, bu kentin işleyiş mekanizmasını mikrobölgelemeye bağlamadan jeoloji mühendisi istihdam ederseniz, işte, bir kişi de gelir orada oturur yani onun bir anlamı olmaz; bence aktif bir uygulama ve yönetim içinde olmak zorunluluğuyla çok yararlı olacağını düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Hocam, teşekkür ediyoruz yanıtlar için.

Bir vekilimizin daha sorusu var, Batman Milletvekili Necdet İpekyüz.

Buyurun Sayın Vekilim.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Hocam, çok teşekkür ediyoruz sunumunuz için, epey bir aydınlatıcı oldu.

Ben daha çok şunu merak ediyorum: Yani şimdi Türkiye’de bilim insanları bu konuda epey bir çalışma yapıyor ve zor şartlarda, özellikle deprem konusunda her türlü uyarıyı yapmasına rağmen sadece maalesef bir deprem olduğunda televizyonlar veya işte siyasetçiler, herkes dönüp “Ne oluyor, neler olacak?” diye düşünüyor. Yani Türkiye’de bu bilimin gerek eğitim alanında gerek sizin söylediğiniz yerel yönetimlerde gerek ekonomi alanında veya daha çok sizin multidisipliner dediğiniz bu süreçte daha iyi bir mekanizmayla çalışması için neleri önerirsiniz ve dünyada ne tür mekanizmalar var, bu konuda uluslararası çalışmalar nasıl? Özellikle işte Japonya örneği verdiniz, Şili örneği verdiniz, başarılı ülkeleri verdiniz; bu konuda daha çok bir bağımsız kurul mudur, farklı bilim insanlarından oluşan bir kurul mudur, bununla ilgili örnek alabileceğimiz, önerebileceğimiz bir çalışma var mı?

Artı, bu yerel yönetimlerle ilgili veya işte dönem dönem imar aflarıyla ilgili düzenlemeler çıkmakta, yerel yönetimler de maalesef maalesef ranta... Veya işte kentleşmeyi bir şekilde yer biliminden yararlanmadan yapmakta. Bunun daha iyi çalışabilmesi için ne önerirsiniz yani bir formalite, bir sembolik olmak, bir mühendis istihdam etmek değil de tekrar işte gerek TMMOB gerek başka örgütlerden, demokratik kitle örgütlerinden yararlanabilecek bir mekanizmaya ihtiyaç var mı, yok mu?

Bir diğeri de yani mesela şimdi Bingöl konuşuluyor, ben Batman Milletvekiliyim ama Batman özellikle zemin açısından hemen çökebilecek bir kent. Bu tür kentler için ne önlemler almak lazım bir daha olmaması için? Yani kabaca şunu söyleyebilirim: Bir daha asla olmaması için bize ne önerirsiniz, Komisyonumuza?

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Evet, teşekkür ederim.

Şimdi bir sefer şunu söyleyeyim: Bizim bu mevzuatımız, emin olun, çok yerinde, çok doğru ve çoğu şeyi de kapsıyor. Yani biz ülkemizde bu sorunlarla karşılaşıyoruz diye mevzuat eksikliğinden veya mevzuatın uygun olmayışından dolayı değil, bunlar gayet güzel, yerli yerinde; deprem yönetmelikleri de öyle. Bu işin nedeni, biraz bizim yapımızdan geliyor yani insan olarak o kurulmuş müesseselerin veya yazılmış dokümanların gereğini her nedense ciddiye alıp onunla bütünleşip tavır, tutum ve davranışlarımızı o yolda sürdüremediğimizden ileri geliyor.

Şimdi, televizyonları izlediniz, bilmiyorum, Sayın Başkanım vaktinizi mi anlıyorum ama vaktim kaysa lütfen söyleyin, ona göre konuşacağım.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Hocam.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Şimdi, yani televizyonda konuşmalar olduğu zaman, bir Japon arkadaş da var, o da depremlerle ilgili konuşuyor Türkiye’de, belki sizler de izlediniz. Kendisi yani depremci değil ama o da herhâlde inşaatçı, o yönüyle birtakım şeyler söylüyor. Şimdi, ona şöyle bir soru soruldu: “Peki, bu mevzuatların, bu birtakım işlerin yapılmasının siz denetimini nasıl sağlıyorsunuz?” diye, adamcağızın gözleri fal taşı gibi açıldı “Denetim mi, bizim insan hata yapmaz ki!” dedi. Şimdi, aslında bu bir bakıma doğru, 2004’te bu Uzak Asya’da deprem olduğu zaman, ben insanların gelen tsunamiden kaçtıklarını televizyonlarda gözlerimle gördüm yani arkadan tehlike geliyor, ölüm geliyor yüzde 100, bunlar da kaçıyorlar; kiminin de sırtında çuvalı, eşyaları var ve kaçtıkları zaman yol boyunca yükseğe doğru kaçıyorlar, hiçbiri acil trafik şeridini ihlal etmiyor, hiçbiri ama. Yani ölümle burun buruna, adam ölümden kaçıyor ama o nasıl bir şuur, eğitim ve nasıl bir bilinç insanda, beyninde oluşmuş ki asla o acil yola girmiyor çünkü orada acil bir şeyler olabilir diye düşünceleri var.

Şimdi, dolayısıyla, biz şu soruna geliyoruz: Biz eğer deprem sırasında bu kadar yanlışlıkları yapıyor, ciddiye almıyor, unutuyorsak vesaire -sayın milletvekilinin her dediği için- bilirsiniz ki bunun kaynağını bizim kendimiz. Bir sefer, bunu kabulleneceğiz; millet olarak, yönetim olarak yani açıkça kendimize bunu itiraf etmemiz gerekiyor. Ne kadar insanımızı sevsək de ne kadar saygılı da olsak buna çözüm bulmamız gerekiyor, bu da uzun bir mesele ancak işte, eğitimle olabilecek bir şey.

Şimdi, imar afları genellikle diyelim ki siyasetçiler bunu kullanabilirler ama bu böyle bir siyasetin, bir iktidarın, bir hükümetin çıkıp da laf olsun diye dağıttığı bir şey değil; buna talep var, talep, çok büyük bir talep var ve yanlış üzerine yanlış yapma var. Öyle olduğu için de bu imar affı kendiliğinden ortaya çıkıyor. İşte, bizim depreme dirençli bir toplum oluşturmamızın altında da bu yatıyor, halkın kendisi bunu istemeyecek ve aksine, bu yapıldığı zaman halkın kendisi buna karşı çıkacak “Böyle işler yapmayım, çoluk çocuğumun can güvenliği her şeyden önemlidir, bunu zayıflatmaya hakkınız yok.” diye toplumsal bir istegin olması lazım, bu bizim ülkemizde yok. Dolayısıyla da “Ne öneriyoruz?” dersek benim söyleyebileceğim bir şey, bıkmadan, usanmadan, halk dalkavukluğu yapmadan... Çünkü bir de şu çıkıyor yani bu genellikle öyle “Halk her şeyi bilir, bizim halkımız her şeyi bilir.” Söylemler öyle. Ya, halkımız her şeyi bilmiyor yani halka da iftira ediyoruz, “Halk her şeyi bilir.” demekle onu hiçbir şeyi bilmez duruma getirip o hâle sokuyoruz. Halkın her şeyi bilebilmesi için eğitim, eğitim, eğitim... Bu, okulda eğitim olur, meslek içi eğitim olur, şirket içi eğitim olur, kurum içi eğitim olur. Yani muhakkak bizim bu doğruları halkımıza anlatmak zorundayız.

“Nasıl bir mekanizma olsun?” dedik. Biz deprem bölgelerine bakıp incelediğimiz zaman neyi yapmamamız gerektiğini görebiliriz orada, en büyük eğitim de benim kanaatime göre bu. Bakın, Komisyon olduğunuz için böyle size yalvararak tekrar söylüyorum; siz bu bölgede yani Antakya’dan Diyarbakır’a kadar olan o kuşak içerisinde yerleşime uygun alan doğru dürüst bulamazsınız. Yerleşime uygun alan, yerleşime uygunluk fikrinden büyük ölçüde bir anlamda -teorik olarak değil de- vazgeçmek lazım çünkü bu bölgenin tümü aktif fay hatlarıyla kaplı yani yoğunluğu da çok fazla, öyle olduğu için “Yerleşime uygun bir yer bulacağım da orada inşaat yapacağım.” olmaz. Bu bölgeyi diğer bölgelerden farklı düşünmemiz lazım yani ülkenin herhangi bir yeri değil, herhangi bir yerinde herhangi bir müteahhidin bina yapacağı bir yer değil. Eğer siz burayı tekrar inşa ederseniz, tekrar burayı kalkındıracaksanız, oluşturacaksanız burada çok özel mimari, çok özel inşaat, çok özel yer bilimleri, çok özel müteahhitlik, çok özel inşaat malzemeleri teknolojileri kullanacaksınız, yolları kullanacaksınız; onu yapmak zorundasınız. Yani özel müteahhitlik teknolojileri, inovasyon, yenilik, yeni malzemeler kullanmak zorundasınız. Yüksek teknolojiyi, çağdaş teknolojiyi buraya getirirmeden arenada bir bölge gibi “Hemen burayı yapalım, bir an önce bitirelim.” dersiniz deprem dirençli hâle getiremezsiniz. Onun için yani özel muamele yapmak lazım. O bölgede de inşaatın metrekaresi başka bir yer gibi olmaz, başka yerde 10 bin liraysa, burada 25-30 bin lirayı harcamak gibi bir parayı da gözünüzün önüne almamız lazım. Buradaki binaları deprem dirençli inşa edecek özel yapı teknolojilerini, mimari teknolojiyi, inşaat teknolojisini kullanmanız lazım. Yani bence yol bu. Eğer bunu yaparsak, halkımızı eğitim yönetim, belediye ve merkezî yönetim çok ciddi, deprem konusunda asla müsamaha etmez, sıfır toleransla çalışılır, bu siyasetüstü tutulur, partilerüstü tutulursa biz bu işi yapar, bitirir ve hallederiz.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Evet, böylelikle sorular tamamlanmış oldu. Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Ben teşekkür ederim, herkese saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Değerli katkılarınız, sunumlarınız için emeğinize, yüreğinize sağlık Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. NACİ GÖRÜR – Rica ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kıbrıs’tan bir heyet gelmişti. Bilhassa Adıyaman’da, biliyorsunuz, Kıbrıslı 35 yavrumuzu kaybetmiştik bir otelde. Onun için bir heyet geldi; onları karşılamak için, onlarla görüşmek için ayrılmıştım.

Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Candansayar, size söz veriyorum.

Buyurun efendim.

2.- Prof. Dr. Mehmet Emin Candansayar’ın, sismoloji, depreme dirençli yapı tasarımı da jeofizik mühendisliğinin önemi, bu alandaki tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Sayın Başkanım, değerli üyeler; öncelikle, Jeofizik Mühendisleri Odası adına buradayız. Bizi buraya davet ettiniz ve depreme dirençli kentler için görüşümüzü aldığınız için tüm milletvekillerimize, tüm Komisyon üyelerimize teşekkür ediyorum.

Benim sunumumun içeriğinde jeofizik mühendisliğini -aslında buradaki milletvekillerimizin çoğu biliyor- kısaca birkaç slaytla açıklayacağım. Deprem biliminden, sismolojiden bahsedeceğim. Depremler neden oluyor ve bu depremlerden sonra ortaya çıkan şeyler, enerji nedir? Dirençli kentler için neler yapılmalı jeofizik mühendisliği ve genel anlamda yer bilimleri açısından? Daha sonra yapılaşma, yapı jeofiziği konularında birkaç slaytı sunduktan sonra depreme dirençli kentler için yer birimleri açısından önerilerimizi sunacağım.

Jeofizik mühendisliği yer içinin, yapıların veya diğer gezegenlerin fizik yapısını inceleyen bir bilim dalıdır. Sayın Başkanım, siz de DSİ Genel Müdürlüğünden hatırlarsanız, Genel Müdürlüğünüzde çok fazla jeofizik mühendisi vardı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Bizim dilimiz, matematik, bilgisayar, jeoloji ve fizik. Tabii, elektronik cihazlarımız var, jeofizik mühendisliği ölçmeye dayalı bir bilim dalı biz verileri ölçeriz, bu verileri analiz ederiz. Kısacası biz yer içinini görüntüleriz ve halk dilinde anlaşılması açısından kendimizi yer içinin doktorları olarak tanımlıyoruz. Şimdi, biz jeofizik mühendisleri herhangi bir problemin çözümünde -bu, depreme dirençli yer seçimi için olan çalışmalarda da aynı- bir veri toplarız, bu verilerin veri işlemini yaparız, daha sonra da bu verilerden bir model elde edip bunu görüntüler ve buna göre de yorumumuzu yaparız.

Şimdi, jeofizik mühendisliği bölümlerinde 3 ana bilim dalı var, bunlardan bir tanesi sismoloji ana bilim dalı. Sismoloji, depremleri bilimsel olarak inceleyen bilim dalının adı. Sismoloji kapsamında biz deprem verilerini, deprem sırasında meydana gelen sismik dalgaları ölçeriz, analiz ederiz, yorumlarız. Depremlerin önceden tahmini araştırmalarında daha önceki aletsel kayıtları ve tarihsel kayıtları kullanırız. Erken uyarı sistemleri için bu deprem verilerinden yararlanırız, erken uyarı sistemleri geliştiririz; derin yer içi fizik özelliklerini araştırırız. Yapılaşma jeofiziği kapsamında ise yapı yer ilişkisiyle ilgili araştırmalar yaparız. Yapı jeofiziği çalışmaları ise son yirmi yılda çok yaygınlaştı, uluslararası standartlarda da var, hasarsız yapı incelemeler için kullanılmakta. Tabii, bunun dışında petrol, doğal gaz gibi doğal kaynakları arıyoruz. Tabii, doğal kaynaklı diğer afetler de var, bunları da araştırıyoruz; obruk, heyelan gibi. Arama jeofiziği kapsamında doğal kaynakları arıyoruz, arkeoloji jeofiziği, çevre jeofiziği, hidrojeofiziği gibi çevre çok farklı çalışma konularımız var.

Bugünkü konumuz daha çok “Deprem bilimi sismolojiyle ilgili depreme dayanıklı veya diğer doğal afetlere dayanıklı yapı tasarımı için ne yapılmalı?”yla ilgili. Dünyamızın yer içinini görüyorsunuz -burada basit bir model- biz kabukta yaşıyoruz, dünyanın yarıçapı 6.400 kilometre biz üstündeki ilk 40 kilometredeyiz yani en üstteyiz, çok ince yani yumurtanın kabuğundan ince bir yerdeyiz ve depremler

aslında yer altında ilk 500-600 kilometrede de oluşuyor ama bizi ilgilendiren katı litosfer içerisindeki, onun da daha yüzeye yakın olan kabuktaki depremler daha çok bizleri etkiliyor ve biz bu depremlerden dolayı yeryüzünde hasar, zarar görüyoruz. Dünyamız canlı, hareketli. Yani bu şu demek: Dünyamızın o kabuğu akışkan mantonun üzerinde iç akımlardan dolayı sürekli kabuktaki pazılın parçaları olan her parça sürekli hareket ediyor, sürekli yüzüyor. Bunu şu slaytta daha güzel gösterebiliriz: Örneğin bundan 335 milyon yıl önce dünyamızdaki kıtalar, o kara bölümü tek bir parçayken günümüzde bunlar işte 6 kıtaya ve küçük ada parçacıklarına bölünmüş durumda. Şu anda bizim dünyamız sağdaki gördüğümüz gibi ama bu 335 milyon yıl önce soldaki gibiydi. Yani dünyamız sürekli hareket ediyor, o litosfer sürekli hareket ediyor. Dolayısıyla, dünyamızda bu depremler her zaman olacak, bununla yaşamak zorundayız.

Şimdi, deprem sonunda ne oluyor? Depremler bu levhaların yani litosferdeki o parçaların sürekli hareketi sırasında bazı yerlerde takılıyor, duruyor, enerji birikiyor birikiyor aniden ortaya çıkıyor ve biz yeryüzünde bu aniden ortaya çıkan enerjiyi hissediyoruz; tabii, kabuk üzerindeki daha çok bizi etkiliyor. Önce bu depremler neyi oluşturuyor? Deprem odak merkezi olduğu anda, bu enerji aniden ortaya çıktığı anda –işte, binlerce ton atom bombasına eşdeğer enerjiler ortaya çıkıyor büyüklüğüne bağlı olarak bunun hesaplamaları yapılıyor- faylar oluşuyor. Yani depremlerden sonra yeni faylar oluşuyor. Bu fayların bir kısmı yeryüzüne kadar geliyor, yüzeyde bunu görüyoruz, gözlemsel olarak inceleyebiliyoruz ama gömülü faylar da var, bunu ancak jeofizik çalışmalarla görebiliriz. Dolayısıyla, biz sismoloji anabilim dalında bu depremlerin oluş mekanizmalarını ve bu sismik dalgaların kendisini kullanarak incelemeye çalışıyoruz.

Şimdi, dirençli yapı tasarımında jeofizik mühendisinin önemiyle ilgili şu slayta bakacak olursak biz yapı yeri seçimi için farklı yerlerde alüvyon zeminlerde de yapı yapıyoruz, kaya ortamlarda da yapılar yapıyoruz ama son yıllarda daha çok tarım arazileri üzerinde yapılar yapıyoruz. Şimdi, bir deprem olduğu anda, sağlam kayada bu depremin -bakın, şu dalgalar- frekansları çok yüksek, genlikleri çok düşük, düşük periyotlu. Zayıf zeminlerde deprem dalgası yukarı doğru gelirken zayıf zemine geldiği anda periyotlarını büyütüyor kendi o zemine bağlı olarak ve bazı yerlerde de işte eğer alüvyon ortamda yüksek katlı bina yapıldıysa mesela Meksika depreminde bu böyle oldu; çok uzaktaki bir deprem yani 500, 600, 1.000 kilometre uzaktaki bir deprem koca gökdelenleri Mexico City’de yerle bir etti yani faydan binlerce kilometre uzakta. Dolayısıyla, yapının oturduğu zemin özelliklerini doğru bilmek gerekiyor.

Şimdi, bu da bir görsel. Yani, bakın, bir deprem anında önce P dalgası gelir, ardından S dalgası gelir 2’nci sırada, 3’üncü sırada da yüzey dalgaları gelir. P dalgası pek bir şey yapmaz, bize depremi hissettirir. P ile S arasında 1,6 kat bir hız farkı vardır. İşte, deprem erken uyarı sistemlerinde bu hız farkından yararlanılır daha çok. Ama o yüzey dalgaları, asıl yüzey dalgaları çok yıkıcıdır ve yüzey dalgaları nedeniyle birçok bina eğer depreme dayanıklı tasarlanmamışsa ve o şekilde imalatı yapılmamışsa yıkılır. Dolayısıyla, yumuşak yerlerde yapı tasarımı için daha çok alçak katlı binaları tercih etmek, sert kaya zeminlerde daha çok yüksek katlı binaları tercih etmek önemli bir kriter.

Şimdi, depremler ile faylar arasındaki ilişkiye bakacak olursak, fay bir çizgi olmuyor her zaman, bir zon oluyor. Kuzey Anadolu Fayı’nın bazı bölgelerde fay zonu olarak 80 kilometre olabiliyor. Dolayısıyla yani 80 kilometre zon içerisinde bir bant oluşturmak çok zor bir şey.

Deprem nedeniyle yıkılan yapıların yüzde 98’i yüzey kırığı üzerinde değil, yani yüzeyde bir kırık var, yeryüzünde görüyoruz ama yapıların çoğu o kırıkların üzerinde değil yani oradakiler yıkılmıyor, çok uzak yerlerdeki binalar da yıkılıyor.

Diğer taraftan, gömülü faylar var. Bunlar jeofizik yöntemlerle bulunabiliyor. Hendekler açılabilir imara esas etütlerde, hendekler açılarak paleosismoloji çalışmaları yapılıyor. Bunlar çok değerli bilimsel çalışmalar. Bu konuda bir bilim insanı olarak çok önemli olduğunu biliyoruz. Ancak paleosismolojiyle yapılan çalışmalarda paleodepremler yani iki yüz, beş yüz yıl periyotlu depremler inceleniyor, bir betonarme yapının ömrü ise sadece yetmiş yıl. Dolayısıyla paleosismoloji çalışmaları çok değerli ama depreme dayanıklı yapı tasarımı da öncelikli çalışmalar değil.

Şimdi, fayların araştırılmasında da yine sondajlar yapılıyor, mesela ya da yer altında süreksizlikler, işte, Akdeniz’de karstik boşluklar var birçok biliyorsunuz, işte obruklar olabilir gibi. Bunları böyle sondajlarla bulmak mümkün değil. Yani şu soldaki karton bir çizim. Burada görüyorsunuz, birçok şey gömülü ama bu sondajlar hiçbirini görmemiş yanal değişimler. Bunları, yer altındaki yanal değişimleri, bu süreksizlikleri iki boyutlu, üç boyutlu görüntüleme teknikleriyle çok güzel sunabiliyoruz.

Şimdi, asıl, burada, depreme dayanıklı yapı tasarımıyla ilgili olan bölümde önerilerimize gelecek olursak, ülkemizin yüzde 95’inin deprem tehlikesi içinde olduğunu biliyoruz, hatta bu oran daha da yüksek diyebiliriz. Bu tehlike 3 büyük sorunu karşımıza çıkarmakta: Bunlardan bir tanesi yapılaşma alanlarının seçimi; ikincisi, depreme dayanıklı yapı inşası için yer-yapı etkileşiminin bilinmesi; üçüncüsü de var olan binalarda durum değerlendirmesi. Yani mevcut yapılar var, bu yapılar depreme dayanıklı mı, değil mi? Şimdi, yapı yeri seçimi için yer dinamik -ya da buna biz Türkçe olarak aslında “sarsınım” diyoruz ama “dinamik” Türkçe’ye çok oturduğu için Türkçesini de yazdım, İngilizceden Türkçe okunuşu “dinamik” Türkçede “sarsınım” diyoruz- sarsınım parametrelerini belirleyebiliyoruz. Bu sarsınım parametreleri, binanın oturacağı zeminin sismik hızlarından bulunabiliyor. Bununla ilgili jeofizikte geliştirilmiş birçok yöntem var. Son yirmi yılda “refraction microtremor” isimli bir yöntem geliştirildi. Bu, Amerika’da ve dünyanın birçok ülkesinde “Vs” hızlarını belirlemede bir standart artık yani “Vs30” veya “Vs100” hızlarını bu standartla belirlemek zorundayız; bizim yönetmeliğimizde de -imar yönetmeliğimizde- bu var zaten.

Yine, mikrotremor yani mikro titreşimcik ölçüleri de inşaat mühendislerinin yapı tasarımında çok önemli olan parametrelerini parsel bazında, yerinde ölçülerle zemin ivmesi ve hâkim titreşim periyotlarını her binanın oturacağı yapı yeri için ayrı yapmak gerekiyor, belirleyebiliyoruz. Yapıların oturacağı yerlerde yine yanal, düşey süreksizlikler diğer... Özellikle mesela yer altı temel topoğrafyası, sağlam zemin topoğrafyası... Bu, bir çukur şeklinde olursa odaklı ve mercek görevi görüyor, tüm enerjiyi binaya yansıtıyor, o bina daha yıkıcı olabiliyor; tepe şeklinde olursa o yayıyor şeyi yani dolayısıyla temel topoğrafyasını bilmek çok önemli, bunu tek başına sondajda bulmak çok mümkün değil, bunu iki boyutlu çalışmalarla belirlemek gerekiyor. Yani bu tip risklerin de mutlaka incelenmesi gerekiyor depreme dayanıklı yapı tasarımı çalışmalarında yer seçimi için.

Yine, yapıların hasar görmesinin ana nedeni, deprem anında ortaya çıkan sismik enerji ve bunun meydana getirdiği sismik dalgalar, yıkıcı olan şeyler onlar. Yoksa bir deprem anında bir kırık açılıp insanları yutup öldürmüyor yani o kırık yapıları bir harekettir, onu yüzeyde bazen görüyoruz, bazen derinde kalıyor ama asıl önemli olan, o sismik dalgaların yıkıcı etkisi, o sismik dalgalar yıkıyor yapıları. Dolayısıyla yer seçiminde jeofizik mühendislerin yerinde yapacağı ölçüler çok önemli. Naci Hocamız çok önemli şeyler söyledi, orada bir de mikrobölgeleme çalışmalarının öneminden bahsetti, gerçekten çok önemli. Yani yerleşime açılacak bir yerle ilgili mikrobölgeleme çalışmaları ayrıntılı şekilde yapılmalı yani bu MTA’nın mevcut jeoloji, jeofizik etütlerinin sonuçlarını alıp kullanarak bilinen raporlardan değil, yerinde yapılacak jeoloji ve jeofizik çalışmalarıyla bu mikrobölgeleme çalışmaları mutlaka ve mutlaka yapılmalı ve bunlar çok iyi kontrol edilmeli.

Zeminin dinamik parametreleri, çok önemli bunlar. İşte "Vs30" hızını Naci Hoca da çok vurguladı, bu çok standart oldu artık yani "Vs30" hızına göre zeminin sınıflaması çok kolay yapılıyor ama bunun artık iki boyutlu yapılması gerekiyor; şu anda yönetmelikte bir boyutlu uygulamalar yeterli gözüküyor ama artık teknoloji gelişti, bunun yönetmeliklerinde düzenlemeler gerekiyor.

Temel topoğrafyası gömülü kırıklar, sınılaşma durumları da incelenmek zorunda çünkü görüyoruz ki -ben Elbistanlıyım; Ceyhan Nehri'nin Ceyhan kolu Elbistan'ın merkezinden geçer; orada da bizim dört yüz yıllık bir geçmişimiz var, biliyorum- orası alüvyon, orada birçok sınılaşma nedeniyle binalar yatmış, yan yatmış, oturmuş. Biliyoruz, zaten oranın yer altı suyu çok yukarıda ve alüvyon zemin ama ona uygun yönetmeliğimiz var ama işte, mikrobölgeleme çalışmaları, bu parsel bazındaki çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçları inşaat mühendisliği tasarımında doğru kullanılıyor mu, bunların kontrol mekanizmalarının geliştirilmesi gerekiyor.

Yer yapı etkileşiminde yapı tasarımında geniş ölçekte yapılan haritalar veya temsili olarak hazırlanmış tablolardan alınan yer parametreleri kesinlikle kullanılmamalı. Yani bu konuda şöyle şeyler oluyor maalesef: Bizim ilgili yönetmeliğimiz -imar yönetmeliğimiz- ve İmar Kanunu "Her parsel bazında, işte, hâkim titreşim periyodu oturmayı verin." diyor; biz veriyoruz. Yer bilimleri etüt raporunda, jeoloji ve jeofizik mühendislerinin ortak hazırladığı raporun içerisinde bu verileri veriyoruz ama inşaat mühendisleri tasarımında genel tablolardaki bilgileri daha çok kullanmayı tercih ediyor. Ya, bu konunun özellikle yönetmeliklerde netleştirilmesi gerekiyor. Yapılaşma jeofizik çalışmaları çok önemli; neden önemli? Yapılaşma jeofiziği yeni yani şu anda jeofizik yöntemleri mikro ölçekli binalarda uygulandığı bir çalışma. Bunlarla, yapılaşma jeofiziğiyle bir yapı yapıldıktan sonra projeye uygunluğunu inceleyebilirsiniz; o, projeye uygun değilse zaten oturma izni vermezsiniz. İki, depremden sonra yapıların gördüğü hasar durumunun ne kadar olup olmadığını da yapılaşma jeofiziği çalışmalarıyla hasarsız bir şekilde belirleyebiliyoruz inşaat mühendislerinin çalışmalarına yardımcı olması açısından yoksa tek başına jeofizik mühendislerinin yapacağı bir şey değil ama binaların... Depremden sonra, en son bir genelge çıktı, ben onu da vurgulayacağım. Yani deprem sonrası binaların hasar durumu tespiti için maalesef, jeofizik mühendisleri genelgeye konulmamış yani niye orada meslekler de yazıldı, o da ayrı bir konu. Çünkü yönetmelik var, yönetmeliğe aykırı bir genelge çıkmış durumda. Şimdi, imara esas ve parsel bazında etüt rapor formatında yeni düzenlemeler mutlaka gerekiyor. Çok kapsayıcı yönetmeliklerimiz ama rapor formatlarında eksikleri var; eksiklerin dışında da bilim değişiyor, gelişiyor dolayısıyla bilimsel gelişmelere paralel olarak o yönetmeliklerde de daha ayrıntılı çalışmalar istenmesi gerekiyor. Yani bu Vs30 hızlarının iki boyutlu elde edilmesi, zemin hâkim titreşim periyodu YERBİS verilerinin çok net olarak raporda belirtilmesi gerekiyor. İnşaat mühendisleri yapı tasarımında yukarıdaki sayısal verileri mutlaka kullanıyor ancak değerlerin nasıl elde edildiği tam olarak denetlenmiyor yani etüt raporları yapıyor biliyorsunuz, bunu Bakanlığımızdaki sınırlı sayıdaki mühendis arkadaşlarımız inceliyor ama hepsini ne kadar ayrıntılı inceliyorlar, yerinde ölçüleri de bulunup bulunmamaları... Ya, bu konuda biraz daha kontrol mekanizmalarının mutlaka geliştirilmesi gerekiyor yani var ama kontrol mekanizmalarının mutlaka geliştirilmesi gerekiyor. Binaların denetlenmesinde binaların projeye uygunluğu yapı jeofiziğiyle araştırılabilir dedik. Deprem veya başka doğal kaynaklı afetlerden dolayı mühendislik yapılarının zarar tespitinde yapı jeofiziği çalışmaları kullanılmalı, bu konuda da yönetmeliklerde düzenlemeler yapılması gerekiyor.

Sonuç olarak, deprem sonrası hasarsız yapı tespitinde inşaat mühendisleri ile jeofizik mühendislerinin birlikte çalışmalarını öneriyoruz; bu yapı jeofiziği çalışmalarıyla binaların incelenmesi bakımından. Ayrıca, kentsel dönüşüm kapsamında yeni yapılan yapıların deprem, zemin, yapı ilişkisi ile yapının projeye uygunluğunun kontrol edilmesi için inşaat, jeoloji ve jeofizik mühendislerinin mutlaka ve mutlaka birlikte çalışması gerekiyor. Ancak bunların yapılması gerekiyor ve mevzuatta da

var ama mevzuatta maalesef “jeoloji, jeofizik ve diğer mühendisler” gibi genellemeler yazılıyor yani yer bilimcilerin olması gereken kadrolarda başka mühendisler de o işleri yapabiliyor. Yani mevzuatların düzenlenmesi ve yer bilimci, jeoloji, jeofizik mühendislerinin, mutlaka sadece onların bunları kontrol edebilmesi gerekiyor çünkü uzmanı onlar. Bir ziraat mühendisi de o raporları inceleyebiliyor bazen. Dolayısıyla bir de meslek dallarının görev ve iş tanımlarının net olarak ilgili yönetmeliklere konulması gerekiyor. Özellikle jeoloji ve jeofizik meslek kollarıyla ilgili yasa ve yönetmeliklerde her meslek kolunun görev ve sorumlulukları net olarak belirtilmeli. Belirtilmediği için, Sayın Komisyon üyeleri, maalesef, mühendislik etiğine aykırı davranışlar görüyoruz, mühendislik etiğine aykırı uygulamalar yapılıyor. Yani bir meslek kolundaki bir arkadaş uzman olmadığı bir konudaki bir çalışmanın altına imza atıyor; bu, meslek etiğine aykırı bir şey yani ve dolayısıyla o konuda uzman değil ama onun altına imza atıyor, onun doğru olup olmadığını da bilmiyor. Dolayısıyla, bu yönetmeliklerde net belirtilirse... Yani çalışmaların bütüncül olması lazım yani bir çok meslek kolunun kendine göre katacağı bilgiler var dolayısıyla bunların eş güdüm içinde birlikte çalışması gerekiyor. Yasa ve yönetmeliklerde bunlar muğlak bırakılınca o zaman bu meslek grupları -Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanımız burada- yani Jeoloji Mühendisleri Odası ile Jeofizik Mühendisleri Odası birbirini ha bire mahkemeye veriyor ama yasada bu net olsa kimse kimseyi mahkemeye vermeyecek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok doğru.

PROF.DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Yani bu konuda yasa koyuculardan özellikle rica ediyoruz: Lütfen ve/veyalar konmasın yani son anda böyle şeyler yapılmasın yani.

Ben teşekkür etmeden önce Sayın Bakanım, şimdi, en son bir genelge var yani bu bizi çok üzüyor yani bu nasıl oluyor böyle bir şey anlayamıyoruz yani. Genelgenin tarihi 26 Mart. Ya, burada önce genelge çıkmış, işte, 13 Martta mı ne, iki hafta sonra tekrar düzenlenmiş. Düzeltilen tek şey ne Sayın Bakanım biliyor musunuz? Madde 3 “Sadece inşaat mühendisleri yapı incelemelerini yapabilir.” diyor. O madde 3 şöyle düzeltilmiş: “Yapı incelemelerindeki teknik heyette ihtisas alanı inşaat ve jeoloji mühendisleri olanlar gidebilir.” diye yazılmış. Ya, şu anda, pratikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından jeofizik mühendisleri, AFAD’daki jeofizik mühendisleri şu anda o heyetlerin içinde üye ama çıkan genelge, Bakan imzalı genelge böyle değil yani Bakanın önüne bunu çıkaran bürokrat arkadaşların kontrol edilmesi lazım, bu olmaz. Yani pratikte zaten jeofizik, jeoloji inşaat mühendisi oradayken siz nasıl jeofiziği yok sayarsınız. Ya böyle şeylerle uğraşmaktan Sayın Bakanım... Ya ben akademisyenim, siz de akademisyensiniz; ben geliyorum yani bu tip şeyleri önünü düzeltmek için tekrar tekrar burada savunma yapma durumuna düşüyoruz. Yani bizim birlikte, beraber çalışmamız gerekiyor yani jeoloji, jeofizik mühendislerinin katacağı ortak birçok şey var ama birlikte çalışmayı öğrenmesi için yönetmeliklerin mutlaka ve mutlaka tam ayrımın yapılarak olması... Aksi takdirde işte yeni depremlerle yeni can kayıpları olacaktır çünkü mühendislik etiğine aykırı. Jeofizik mühendisleri de etik ihlali işleyebiliyor, jeoloji mühendisleri de işleyebiliyor, diğer mühendislik dalları da işleyebiliyor çünkü yasa ona müsaade ettiği için... Bu etik ihlallerini önlemek için yasa ve yönetmeliklerin daha net olmasını rica ediyoruz.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, çok sağ olun.

Hakikaten ben de DSİ Genel Müdürüyken jeoloji ve jeofizik mühendislerinin kavgasına müşahit olduk yani hakikaten bunların netleşmesi gerektiği kanaatindeyim. Haklısınız, inşallah bunu Komisyon olarak da teklif edelim.

Evet, şimdi de Jeoloji Mühendisleri Odası Deprem Danışma Kurulu Başkanımız Profesör Doktor Okan Tüysüz Hocam, siz mi sunacaksınız?

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Evet, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, sağ olun.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Hüseyin Bey de Başkanımız, benden sonra o da bir sunum yapacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, hayhay.

Hocam, buyurun size söz veriyorum.

3.-Prof. Dr. Okan Tüysüz'ün, Türkiye'nin depremlerde hasar almasının nedenleri, depremlerin nasıl hasar verdiğiyle ilgili tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Değerli Komisyon üyeleri, değerli meslektaşlarım; bildiğimiz gibi Türkiye dünyanın en sık deprem olan 6'ncı ülkesi ama bu ülke sıralamasında ülke büyüklükleri dikkate alınmamış eğer ülke büyüklükleri de dikkate alınırsa o konuda Türkiye 3'üncü sırayı kapsıyor. Niçin bu kadar çok deprem oluyor? Çünkü Türkiye'nin jeolojik yapısı, bu slaytlarda da izlediğimiz gibi Alp-Himalaya kuşağı üzerinde olması, bu kuşaktaki bütün ülkelerle beraber Türkiye'yi de deprem açısından riskli bir bölgeye sokuyor.

Tabii deprem doğal bir olay ama biz bu depremden ciddi hasarlar alıyoruz. Bu hasar almamızın iki temel nedenlerinden bir tanesi demin belirttiğim gibi Türkiye'nin doğal yapısı ama ikincisi de bizim bir türlü uzun yıllardır depreme hazır bir toplum hâline gelememiş olmamızın nedeni var bunlarda. Türkiye'de 5,5'ten büyük deprem üretebilecek 485 tane bilinen diri fay var. Yani bu şu demek: Geçmişte deprem üretmiş, gelecekte de üretme potansiyeli olan faylar ve bu fayların biz ancak yarısını yeterince araştırdık. Bir fayın karakterini yeterince anlayabilmek için üzerinde paleosismolojik çalışmaların yapılması gerekiyor. Bildiğim kadarıyla 250 civarında fayı çalışmış bulunuyoruz, diğerleri üzerinde herhangi bir çalışma şu ana kadar ne MTA tarafından ne üniversiteler tarafından yapılmadı. Diğer yandan -az önce de Naci Bey'in konuşmasında bahsedildi- denizlerde faylarımız var, bunların hepsini detaylı bilmiyoruz. Ayrıca yüzeyde yapılan çalışmalarda da belki önümüzdeki yıllarda yeni faylar ortaya çıkacak çünkü 2013'te devreye giren bu haritanın öncesinde, bir önceki ile yenisi arasında 200 tane fay farkı var. Yani faylar, çalıştıkça ortaya çıkıyor ve daha artıyorlar, artacaklar. Tabii bunun sonucu aşağı yukarı dört beş yılda bir deprem oluyor. Tarihlerle baktığımız zaman 7'nin üzerinde çok sayıda deprem yaşamış bir ülkemiz. Son yaşadığımız depremde 50 binden fazla can kaybı oldu. 1939 Erzincan'da 32.968 can kaybımız var ki o zamanki nüfusumuz 17 milyon, bunun arkasından Gölçük Kocaeli depremi geliyor ve geriye baktığımız zaman aradan geçen geçtiğimiz bu yüz on yılda 130 bin civarında sadece can kaybımız var. "Peki, biz bu depremleri bilemiyor muyduk da hazırlanamadık?" dersiniz, maalesef, bilerek biz bu kayıpları verdik. 17 Ağustos Gölçük ve 12 Kasım Düzce depremlerinin olacağı 1980'li yıllardan itibaren biliniyordu, bilimsel yayınlarla ortaya konulmuştu. Sadece geçmişteki depremlerin sıralamasına bakan kişi bile bu sıranın nereye geldiğini açık bir biçimde görür. 1939'da Erzincan'da başlayan deprem, Erbaa, Niksar, Tosya, Bolu-Gerede, Abant, Mudurnu sırasıyla batıya doğru göç etti. Artık sıranın Kocaeli'de olduğu belliydi, 1999'da Kocaeli depremini yaşadık. Kocaeli depremini yaşadıkdan sonra biz İstanbul Teknik Üniversitesi öğretim üyeleri olarak, o dönemim Başbakanı rahmetli Sayın Bülent Ecevit'e gidip yeni bir deprem olacağını söyledik ve iki deprem beklediğimizi söyledik bir tanesi doğuda, biri batıda olmak üzere. Ve 1999 Kasım ayında doğudaki deprem oldu, 856 can kaybettik. Batıdaki depremi ise hâlâ bekliyoruz, ne kadar can kaybedeceğimizi Allah biliyor.

24 Ocak Elâzığ depremi bilinen bir depremdi, 6 Şubat Kahramanmaraş depremi de bilinen depremdi. Bu görmüş olduğunuz harita 2014 yılında MTA'daki arkadaşlarımız tarafından yayınlandı. Burada nerelerin sismik boşluk olduğu net bir biçimde gösteriliyordu. Pazarcık segmenti 1513'ten

bu yana kırılmamıştı. Pütürge segmentinin üzerinde ne zaman deprem olduğunu dâhi bulamamıştık. Bu iki bölge maalesef bu iki depremle kırılarak bize çok sayıda can kaybına neden oldu. Gaziantep, Maraş, Hatay bunların hepsini... En azından ben kendi adıma söyleyeyim, Gaziantep'te 2012 yılında 7,7 deprem beklediğimizi gidip şehrin yetkilileri önünde ifade ettim, çok da ciddiye alınmadı açıkçası. Hatay'da 4 defa deprem konusunda paneller yapıldı, konferanslar yapıldı; hepsinde Hatay'ın deprem riskini anlattım. Maraş'ta benzeri şeyler yapıldı.

İl risk azaltma planları var, bunlar geçtiğimiz yıl tamamlandı. Bunların hepsinde hangi illerin deprem tehlikesi olduğu açık ve net bir biçimde ortaya konulmuştur. Bugün 24 il, 110 ilçe diri fay üzerinde yer almaktadır. Bunların bir kısmında yakın, bir kısmında uzun dönemde deprem olma olasılıkları vardır. Biz Jeoloji Mühendisleri Odası Deprem Danışma Kurulu olarak 18 ile bu konuda uyarıcı raporlar gönderdik ama maalesef bir tanesinden dâhi "Ne diyorsunuz siz?" diye geri dönüş olmamıştır. Marmara depremi bekliyoruz şimdi ve Marmara depremi olursa asrın değil ülkenin felaketi olur; az önce Naci Bey de anlattı, onun için çok fazla tekrarlamak istemiyorum ama Marmara depreme hazır değildir.

Geleceğe yönelik projeksiyonlara bakıldığında, İstanbul, dünyanın 6'ncı sırada tehlike altındaki şehridir. Bu tehlikenin en temel nedenlerinden bir tanesi de gelir dağılımındaki ve kişi başına düşen gelirdeki risktir. Bu açıdan, benzeri bazı şehirler gibi, örneğin Taipei gibi, Tokyo gibi, Seul gibi, buralar gibi çok ciddi bir risk altındadır. İzmir biraz daha az olmak üzere yine bir risk altındadır. Tabii, buna sadece maddi açıdan baktığınız zaman... Can ve mal kayıpları açısından da çok ciddi, parlak bir noktada olduğumuzu söyleyemeyiz.

Şimdi, depremler nasıl hasar veriyor? Depremlerin 1'inci hasar verme mekanizması yüzey sarsıntısı. Evet, depremlerdeki yıkımın yüzde 90'ı belki yüzey sarsıntısıyla oluyor ve bunu önlemek için de bizim Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'miz var; en son 2018 yılında yapılan, kabul edilen ve 2019'un başından itibaren devreye giren. Bina Deprem Yönetmeliği çerçevesinde yapılacak binalar olursa en azından can kaybına yol açmayacağını söyleyebiliyoruz ve bugün yabancı meslektaşlarımızla ya da inşaat konusunda yetkin arkadaşlarla görüşmemizde de bu yönetmeliğin bugün dünyadaki en iyi yönetmeliklerden bir tanesi olduğu söyleniyor.

Bunun dışında, zeminde sıvılaşma, yüzey faylanması ikinci önemdeki hasar mekanizmaları. Yüzey faylanması üzerinde kısaca durmak isterim. Yüzey faylanması sarsıntının alternatifi değildir. Bir fay yüzeye çıktığı zaman altından 5 metre temelleri bir tarafa atılan bir binanın kurtuluşu yoktur; evet, hasarı sarsıntıya oranla azdır ama diyelim ki yüzde 5'tir. Maraş depreminde biz bu yüzde 5'i kurtarmış olsaydık, 50 bin değil, 45 bin vatandaşımız can kaybedecekti; dolayısıyla diri fayların mutlaka ve mutlaka dikkate alınması gerektiğini söyleyebilirim.

Heyelanlar, tsunamiler, kaya düşmeleri, sonrasındaki etkilerle ortaya çıkan yangınlar, çevre kirliliği, salgın hastalık ve ekonomik açıdan depremler yıkıcı olmaktadır. Peki, bu deprem riskini azaltabilir miyiz? Sanıyorum en temel sorun burada, biz bu deprem riskini nasıl azaltacağız? Bu diyagramla ben deprem riskini 3 ana unsorda anlatmak isterim. Bir tanesi mavi çember; bu, deprem tehlikesi, Bunu herhangi bir risk için kullanabilirsiniz ama deprem dediğiniz zaman, depremde tehlikenin boyutunu azaltmanız mümkün değil. Bir yerde deprem olacaksa olur; 7,6 olur; 7,5 olur; 7,3 olur. Bu, doğanın bir gerekliliğidir; bunu azaltmanız mümkün değil. 2 tane daha çember var; biri sarı, biri kırmızı. Bu 3 çemberin kesim noktası afet riskidir. Sarısı risk unsurudur, diğeri hasar görülebilirlik. Evet, depremde tehlikeyi azaltamayız ama risk unsurunu azaltabiliriz, hasar görülebilirliği azaltabiliriz. Dikkat ederseniz, risk unsurunda dışarıya doğru bir ok var yani risk unsurunu da çok azaltamazsınız ama deprem alanından çekersiniz, tehlikenin üzerinden uzağa doğru ötelersiniz. Sonuçta aradaki afet

riski dediğimiz üçgen alan küçülür ve siz deprem riskini azaltmış olabilirsiniz. Dolayısıyla deprem riskini azaltmak için, depremde tehlikeyi azaltamayacağımıza göre, hasar görülebilirliği ve risk unsurunu azaltma yoluna gitmemiz lazım.

Şimdi, 2020’de yaşanan depremlerde Türkiye Deprem Tehlike Haritası’nda öngörülen ivme değerinin yüzde 25-30’una bile ulaşılamadı. Gerek İzmir’de gerek Elâzığ’da yaşanan depremlerde Deprem Tehlike Haritası’nın söylediği koşullara uymuş olsaydık herhangi bir hasar belki de almayacaktık, en azından can kayıpları yaşamayacaktık çünkü önerilen ivmelerin dörtte 1’ine ulaşmamış 2 tane depremle karşılaştık. Buna karşılık Maraş depremine geldiğimiz zaman, Maraş depreminde ivmeler beklenenin yüzde 130’u oldu ve 1’incisinde biz büyük ölçüde kendi ihmalizim yüzünden, yapılarımızın kalitesizliği yüzünden hasar götürken 2’ncisinde hem bu ihmal ve dikkatsizlikle hem de ivmelerin çok büyük olmasıyla birleşince ortaya büyük bir felaket çıktı. Türkiye Deprem Tehlike Haritası ve Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği’nin bu anlamda gözden geçirilmesi gerektiğine inanıyorum çünkü biz böyle bir depremi beklemiyorduk. Evet; 7,7 deterministik olarak tahmin edilebilen bir değerdirdi ama bizim yapıların inşasına, projesine esas oluşturan probabilistik deprem haritasında biz bu yüzde 130’luk; 1,3 G’ye varan deprem ivmesini beklemiyorduk, bu harita da böyle bir şey yoktu.

Yapı üretiminde, zemin etütlerinde kurallara harfîyen uymamız gerektiğini öğrendik bu depremlerde. Yapı denetim mekanizmasının, imar izin süreçlerinin yeterince denetlenmediğini, usulüne uygun denetlenmediğini gördük ve buna ağır cezalar getirilmesi gerektiği kanaati ortaya çıktı. 1948’den günümüze 23 defa doğrudan ya da dolaylı imar affı çıkartıldı ve bu depremler bize şunu gösterdi: Bir daha biz imar ve af kelimelerini yan yana getirmeyeceğiz, bunu getirirsek de sonuçlarına katlanacağız. Yüzey faylanması potansiyeli olan diri faylar üzerinde yerleşimi sınırlandırmamız lazım. Buna dair de fay yasası -biraz sonra da bahsedeceğim- iki yıl önce benim de içerisinde olduğum bir komisyon tarafından hazırlandı, İçişleri Bakanlığına teslim edildi ve hâlâ orada kabul edilmeyi bekliyor. Risk unsurunu azaltmak için ne yapmamız lazım? Risk unsurunu azaltmak için bir defa tehlike altındaki bölgelerde nüfus artışına müsaade etmememiz lazım. Bugün İstanbul’un -ki en büyük tehlike altında olan ilimizdir- nüfusu sürekli artıyor ve artması için âdeta teşvik ediliyor. Dolayısıyla geçmişte 10 milyon olan nüfus tehlike altındaydı, bugün 20 milyon nüfus tehlike altında. Dolayısıyla buradaki nüfusun artmaması için gerekli ne varsa yapmamız gerekiyor. Nüfusun benzeri şekilde, tehlikesi yüksek şehirlere yığılmasını önlememiz lazım, yerleşim yoğunluğunu azaltmamız lazım. Sanayiye ve önemli yapıları deprem tehlike bölgelerinden uzaklaştırmamız, uzaklaşmaları yönünde teşvik etmemiz lazım. Diri fay risklerini dikkate alarak fay üzerinde mevcut yerleşimin sınırlandırılması ya da zamanla kaldırılmasını sağlamamız lazım. Bu konuda neler yapılması gerektiği hususunda da -demin belirttiğim- fay yasasına bağlı 80 sayfalık bir yönetmelik hazırlandı; bu yönetmelik de hazırdır, tartışmaya açıktır.

Afetle mücadele ederken dört altın kural vardır. Bir tanesi, mevcut riski artırmazsınız. Bunun için, nüfusun artırılmaması, azaltılması; depreme dayanıksız yeni yapı yapılmaması; riski yüksek diri faylar üzerinde, sınırlanabilir zeminler üzerinde yeni yerleşime müsaade edilmemesi, yeni imar planlarında afetin temel belirleyici unsur olarak dikkate alınması gerekmektedir. İkinci altın kural, mevcut riskin azaltılmasıdır. Bunun için dayanıksız yapıların mutlaka depreme dayanıklı hâle getirilmesi ya da ortadan kaldırılması gerekiyor. Diri faylar üzerinde, afet tehlikesi bulunan alanlar üzerindeki yerleşimin kaldırılması veya yapı sınırlandırması getirilerek planlı ve akıllı bir kentsel dönüşüme mutlaka geçmemiz gerekiyor. Artık bu bina dönüşümünden vazgeçerek şehir dönüşümüne, kent dönüşümüne geçmemiz gerekiyor. Mevcut imar planlarının afet risklerini dikkate alarak yeniden gözden geçirilmesi gerekiyor. Bizim bugüne kadar yaptığımız imar planlarımız son derece çarpık bir hâle gelmiş durumda ve bunların çoğunda afetin yeri yok.

Halkın eğitimi son derece önemli. Deprem öncesi, deprem anı ve sonrasında yapılacaklar, her kademedede mutlaka ayrı ayrı planlanmalı; halkın katılımı sağlanmalı, halka duyurulmalı; hangi tehlikelerle karşı karşıya olduğu konusunda eğitim verilmesi ve tatbikat yapılması gerekiyor. İlk yardım mutlaka öğretilmeli ve mahalle örgütlerine destek verilerek halkın afete -sadece depreme değil, tüm afetlere- hazırlıklı olması gerekiyor.

Son olarak dördüncü altın kuralımız da riskin transfer edilmesi. Bu da sigortayla olabilir. Bugün DASK var, DASK'ın penetrasyonu bildiğim kadarıyla yüzde 60'lara ulaşmış durumda. Bunun mutlaka tüm Türkiye'yi kapsar bir hâle gelmesi, sadece depremlerin değil, diğer risklerin de sigorta altına alınması gerekiyor ki afetin getirdiği maddi külfetin altından kalkabilelim.

Şimdi, ben bu Komisyona gelirken, açıkçası, Sayın Başkan ve Sayın Komisyon Başkanı davet ettiğinde çok da fazla hevesli gelmediğimi belirtmek isterim. "Niçin?" diyecek olursanız, burada daha önce yapılmış araştırmalardan, komisyonlardan birkaç tane örnek anlatmak istiyorum. Benim kanaatimce ne yapacağımız, riski nasıl azaltacağımız konusunda yol haritaları belli; çok sayıda yol haritası var ama biz o yola bir türlü adım atamadık diye düşünüyorum. 2000'de Ulusal Deprem Konseyi kuruldu, 2007'de kapatıldı. 2002'de Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi Raporu yayınladılar. Bunun gereklerini çok büyük ölçüde yerine getirmedik. 2004'te Deprem Şurası yapıldı, konusunda uzman 309 kişi katıldı ve bu Deprem Şurası kararlarının bir yıl içerisinde bitirilmesi hedeflenmişti. Benim bildiğim kadarıyla 7 tane komisyon kuruldu. Her komisyon kendi adına birkaç cilt rapor yayınladı fakat bunların sadece az bir kısmı uygulamaya geçebildi. Bu Deprem Şurası yapıldı on dokuz yıl oldu. Bunlar uygulamaya konulsaydı bugün afetle mücadelede herhâlde biz çok daha farklı bir noktada olacaktık.

İstanbul -demin Naci Bey de belirtti- mikrobölgeleme yapan tek ilimiz, İzmir'de de bildiğim kadarıyla yapılıyor. Arkasından da İstanbul için Deprem Master Planı hazırlandı. 2003 yılında üniversitelerin katılımıyla ortaya konan bir rapordur. Ancak, bugün, İstanbul'da yıkılma aşamasında olan, olası bir depremde ağır hasar alacak ya da yıkılacak 90 bin binadan bahsediyoruz. Bu Deprem Master Planı'nın gereklerini yapsaydık herhâlde bu 90 binden söz ediyor olmazdık. Okunmayan mavi bir liste var; o kadar detaya inildi ki artık, her ilçede, her sokakta, nerede tsunami olacağına, nerede hangi binaların yıkılacağına kadar çalışıldı ama o yıkılan binalara çok fazla bir şey maalesef yapılamadı.

2012-2023 Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı'mız vardı. Burada yine komisyonlar oluşturuldu, altta listesi var, hepsini tek tek okuyup zaman kaybetmek istemem; maalesef burada önerilen eylem planı da henüz yerine getirilmedi. Bazı kalemlerde yüzde 10'larda gerçekleşti, bazı kalemlerde yüzde 50-60'lara varan gerçekleşme oranları var ama 2023 yılı Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı'nın bitmesi gereken bir yıldır, 2023'ün yarısını bitirmiş durumdayız.

Yine, benim de komisyonunda üye olduğum Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları Türkiye Deprem Araştırmaları Politikası Raporu hazırlandı. 2020-2030'u kapsayacak biçimdeydi bu. Türkiye'de meydana gelen deprem hasarlarını en az seviyeye indirmek için yer bilimleri kapsamında farklı disiplinlerin katılımıyla bilimsel araştırmaların gerçekleşmesiyle elde edilen araştırmaların uygulamaya nasıl aktarılacağına dair kapsamlı bir rapor da burada hazırlandı. İçeriğine tekrar girmeyeceğim ama bu rapor da yine gerekleri çok yerine getirilmeksizin kaldı.

İki sene önce yine böyle bir salonda Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonuna görüş bildirmiştik, 524 sayfa rapor var, sonuç ve öneriler bölümünde 268 tane öneri var; maalesef, yine bunların hemen hemen hiçbirini hayata geçirilemedi.

Şimdi, yine, üyesi olmaktan gurur duyduğum Türkiye Ulusal Risk Kalkanı Modeli toplantıları var, 3'üncüsü galiba bu hafta sonu yapılacak. Yine komisyonlara ayrıldık -komisyonların listesini görüyorsunuz- bu komisyonlar raporlar hazırlayacaklar. Öte yandan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi bir bilim kurulu, sonra bir bilim üst kurulu oluşturdu. Her ikisinde de üye olarak çalışıyorum. Yine raporlar hazırlayacağız ama bu raporlar bir yere gidecek mi, doğrusu ben endişe içerisindeyim.

Fay sakınım bandı kanununu demin belirtmiştim. İçişleri Bakanlığının talebi üzerine biz iki yıl çalışarak, bu konuda yetkin arkadaşlarla -Bülent Bey'in de bu komisyonun içerisinde katkısı oldu- bu yasayı hazırladık, yasaya bağlı bir yönetmelik hazırladık; mevcut binalarda ne yapılacak, yeni imar planlarında ne yapılacak... Bugün, aktif fay üzerinde, diri fay üzerinde yerleşme yasaktır, yerleşemezsiniz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı buna müsaade etmez ama hangi standarda göre buna müsaade etmez, hangi standarda göre buna bir tampon bölge genişliği koyar, bu konuda herhangi bir standart yok. Yasanın temel amaçlarından biri bu standartların oluşturulmasıdır ama -dediğim gibi- bu iki yıldır Bakanlıkta maalesef bekliyor.

Burada sonuç olarak şunu söylemek mümkün: Siyasi kararlılık olmadığı müddetçe ya da yeterli olmadığı müddetçe -bunu özür dileyerek belirtmek isterim- yara sarma değil, afet zararlarının azaltılması yönünde bir politikaya geçmediğimiz müddetçe biz bu komisyonlarda daha çok konuşuruz gibi geliyor bana.

İmar aflarına son vermemiz lazım.

"Mevzuat yeterli." dedi demin Naci Bey, sanıyorum biraz sonra Hüseyin Bey buna değinecek. Mevzuat hiç de yeterli değil, mevzuatımız çok dağınık. Bir sürü yerde bir sürü, parça parça afetten söz ediyoruz ama hepsi birbiriyle hiçbir bağlantısı olmayan başka başka yerlere gidiyor mevzuata girdiğimiz zaman.

Mevcut yapı stokumuzun mutlaka depreme dayanıklı hâle getirilmesi gerekiyor ve buna riskin en yüksek olduğu bölgeden başlanması gerekiyor.

En önemli şeylerden bir tanesi, yine, afet bilincinin topluma yerleştirilmesidir.

Sonuç olarak, Türkiye, benim kanaatimce, ne depreme ne de diğer afetlere ne kişi olarak ne de idari anlamda hazır değildir çünkü hazırlık için gerekli ekonomik, sosyal, hukuki ve kültürel koşullar uzun yıllar içerisinde -bu, bir iki iktidara da bağlı değildir; Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğundan bu yana bu afetlerle karşı karşıya kalmıştır- bir türlü oluşturulamamıştır. Sorun aslında çok büyüktür ama çözümü ancak ülke çapında bir seferberlikle -siyasetçisiyle, idarecisiyle, halkıyla- mümkün olacaktır.

Eğitim, öğrenci ve öğretici kalitesi artırılmadan kültürel sorunların çözümü imkânsızdır benim kanaatimce. Ortaöğretimde biz jeoloji dersleri okuduk, Sayın Bakanım da herhâlde okumuştur bizimle beraber.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Jeoloji derslerinin mutlaka konulması, coğrafyanın zorunlu hâle getirilmesi... Ki son iki yıl zorunluluktan kaldırılmıştır. Bakın, gazetede geçen gün bir haber vardı, bir muhabir yazmış, diyor ki: "Doğu Anadolu Fayı nedeniyle Bursa büyük tehlike altında." dedi." diyor benim için. Yani, Doğu Anadolu Fayı ile Bursa'yı da bir araya getirecek kadar coğrafya bilgisi iyi vatandaşlarımız var ve onlar da halka nüfuz ediyorlar bu bilgileriyle(!)

Toplunun, medyanın ve siyaset kurumunun üniversiteye ve bilimsel yaklaşımında kalitenin değil, kantite ve popülaritenin ön planda olduğu kanaatindeyim. Yayını ve araştırması olmayan öğretim üyeleri giderek artıyor; bunun sonucu da kalitesiz mühendis çıkmasıdır ve bu, halka açık ve net bir biçimde yansımaktadır. Ortaöğretim ve üniversitede kalitenin mutlaka artırılmasının sağlanması gerekir.

İmar-yapı-zemin üçgeninde jeoloji mühendislerinin ve elbette ki jeofizik mühendislerinin etkin biçimde rol alması, istihdamı sağlanmalı; gerek üniversite gerekse sonrası eğitimlerle meslek kalitesi artırılmalı; belediyelerin, mühendislerin ve müteahhitlerin yapı-zemin incelemesi, projelendirme, inşa ve denetim sürecindeki mesleki rolü istismara yol vermeyecek şekilde yeniden planlanmalıdır. İstismara çok açık bir konudan bahsediyoruz.

Türkiye'nin deprem riski altında olan yerleri bellidir, buralarda derhâl önlemlere başlanmalıdır; Marmara Bölgesi, Bingöl Yedisu bunların başında gelmektedir. Çalışmalarda Marmara Bölgesi'ne öncelik verilmelidir. İstanbul'da 90 bin binanın zayıf olduğu, bunların güçlendirilmesinin ya da dönüşümünün yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Bunun en kısa zamanda hazırlanması gerektiği kanaatindeyim.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Ben Hüseyin Bey'e isterseniz devredeyim, sorulara birlikte cevap verelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Okan Hocam, çok teşekkür ederiz; hakikaten çok istifade ettik, sağ olun.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – İsterseniz, sorular varsa ben onları cevaplandırayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Soruları soralım hocama.

Hocam, ben şunu öğrenmek istiyorum: Tabii, Naci Hoca özellikle İstanbul depreminden Celal Şengör'le birlikte, bunun çok kısa zamanda olacağından bahsediyor ama bazı hocalar da araştırmacılar da tek fay olmadığını, Marmara Denizi'nde özellikle, bunun parçalı olduğunu... En az 3 tane fay var. Zaten 1999 depreminde özellikle Gölçük'te kırıldığını, ayrıca Tekirdağ fayının da 1912 yılında kırıldığını ifade ediyor. Dolayısıyla, aradaki fayın da 2 parçalı olduğu ve bunun 7'den büyük bir depreme sebep olmayacağı şeklinde birtakım iddialar var; birinci husus bu.

Bir de tabii ki ben de İstanbul'da yaşıyorum, Ankara ve İstanbul'da. Dolayısıyla, vatandaşta büyük tedirginlik var yani yirmi yıldır aynı şey söyleniyor “Bugün olacak, yarın olacak.” diye. Hakikaten, sizin de buyurduğunuz gibi, bazen de konusunda uzman olmayan, belki hayatında hiç sismoloji dersi görmemiş, okumamış olanlar dahi televizyonlara çıkıyor, bir noktada tabiri caizse ahkâm kesiyor. Yani bunlar hakikaten vatandaş tedirgin ediyor. Bir de tabii, evet İstanbul'da riskli alanlar var ama İstanbul'un çok sağlam bir yapısı da var; Anadolu yakasında ve biraz da Avrupa tarafındaki, Rumeli tarafındaki özellikle kuzeye bakan kısımlar son derece kaya zemin. Yani buralarda risk olacak mı, olmayacak mı? Hakikaten, bu konuda sizin görüşünüz nedir?

Bir de son soru. Ben teşekkür ediyorum, siz de komisyonlarda vazife aldınız, hakikaten sunumunuz da fevkalade faydalı. Yani aslında tespitler var ama yol yürümemiz gerekiyor. İnşallah bu Komisyon, bunu sağlamak durumunda yoksa yani bir deprem olduğu zaman... Depremi önlemek için yapacağımız maliyet ile depremden sonraki maliyetleri mukayese edersek arada dağlar kadar fark var; kimilerine göre 7 kat bir maliyet farkı var. Dolayısıyla, önceden depreme tedbirler almak çok daha ekonomik. Bir de mal ve can kayıpları oluyor, mal kayıpları neyse de can kayıplarının geri ödenmesi mümkün değil; dolayısıyla hepimizde o düşünce yatıyor. Siz bu konuda, İstanbul depremi konusunda ne düşünüyorsunuz? İTÜ bu konuda bir rapor hazırlıyordu. Birinci raporu aldık, teşekkür ediyoruz. Siz de raporu hazırlayanlar içindesiniz bildiğim kadarıyla. İkinci rapor tamamlanmak üzereydi, acaba o raporla ilgili çalışmanın son durumu nedir?

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben emekli olduğum için Sayın Bakanım, ikinci bölümde yokum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İTÜ'de emeklilik yok Hocam, biliyorsunuz. Ben de emekliyim ama emekli değilim yani.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, efendim, tabii İstanbul’un, deprem tehlikesi hakkında yapılmış en ayakları yere basan çalışma 2000 yılında Tom Parsons diye bir araştırmacı tarafından yapıldı. Burada, tabii, depremin zamanını belirlemek mümkün değil, bir olasılık vermek mümkün. Bu çalışmaya göre de 1999 senesinden sonra -yani 2000’de yapıldı çalışma- otuz yıl içinde olma olasılığı yüzde 65 artı eksi 15. Yani yüzde 50 ile yüzde 80 arasında, otuz yıl içerisinde olma olasılığı var. Otuz yıl içinde olmama olasılığı ne? O da yüzde 15 ile yüzde 50 arasında doğal olarak. Dolayısıyla, zamanı konusunda sadece ve sadece olasılıkları söylemek mümkün.

İkincisi: İstanbul’da Marmara Denizi içerisinde yapılan en detaylı çalışma, Naci Bey’in de koordinatörü olduğu, çeşitli bilim insanlarının da katıldığı bir çalışmadır. Bu çalışmada da fayların gerçekten parçalı olduğu bellidir. O dönemde 7,6 büyüklüğü telaffuz edilmiştir. Sonra çalışmalar sürdürüldükçe 1912’de kırılan fayın Tekirdağ açıklarına kadar geldiği düşünülerek deprem büyüklüğü 7,2 olarak belirtilmiştir. Şimdi, burada bize sorulan şey şu: “Bu deprem hangi büyüklükte olur?” Elbette ki her büyüklük mümkün ama bizim söylememiz gereken, olabilecek en büyük depremdir ki hazırlıklarımızı ona göre yapalım. Bugün, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin hazırlamış olduğu senaryolardaki -bunda çok sayıda üniversitenin ve başka kurumların da katkısı vardır- deprem büyüklüğü 7,5’tir. Bakın, Maraş depremi olmadan önce bize sorsaydınız “Bu deprem hangi büyüklükte olur?” diye. Hep söylüyorduk, 7,4; fay boyundan hareketle bunu söylüyorduk ama bir fay değil, bir sürü fay bir arada kırılınca 7,8 büyüklüğünde oldu. Bugün bütün dünya 7,8 olarak kabul ediyor. Dolayısıyla, Marmara’da da biz kırılmamış fayları bir araya koyduğumuz zaman elde ettiğimiz değer 7,2-7,4 arasındır. 7,5’e göre hazırlık yapılması doğrudur çünkü kırılmış olan fay yeni deprem esnasında bir daha kırılırsa 7,6’ya varan bir deprem olur. Daha küçük olmaz mı? Mümkün; 6 olur, 5 olur, 4 olur, 3 olur ama bizim hazır olmamız gereken değer 7,5’tir; 7,5’ten aşağıda bir depremi düşünerek hazırlık yapmamamız lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, burada özellikle sadece sahil kesimleri, işte...

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Onu da belirtiyim Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O kesimlerde, diğer kesimlerde, zemini sağlam olan kesimlerde bir sıkıntı olur mu olmaz mı? Burada da dere yatakları var, zemin sıvılaşması vesaire...

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, İstanbul’un çok önemli bir kısmı sağlam kaya üzerindedir, bu rakam da sanıyorum yüzde 57 -bir iki değer yanlış hatırlıyor olabilirim, öyle bir kayıt getirmedim yanımda- yüzde 20 civarında zayıf zemin vardır, o da İstanbul’un Avrupa yakasında bulunan Yeşilköy, Bakırköy, Eminönü, Fatih, Küçükçekmece ve Büyükçekmece’nin bulunduğu kesimdir. İstanbul’un yüzde 7’lik bir kesimi dere yatağını temsil eder; bu da sıvılaşma riskinin olduğu bölgedir, bunlar aynı zamanda şöyle bir riski de beraberinde getiriyorlar: Zayıf ve sıvılaşabilir zeminler, İstanbul’un Marmara’ya bakan kesimlerindedir, bu kesimler aynı zamanda faya en yakın yerler oldukları için olası bir depremde en büyük sarsıntıyı alacak olan bölgelerdir. Buna karşılık, örneğin Kilyos’ta da zayıf zeminler var, Şile’de de zayıf zeminler var ama bunlar depreme uzak, İstanbul’un en uzak kesiminde yer almaktadır. Dolayısıyla, İstanbul’un özellikle Eminönü’nden başlayan... Ya da şöyle söyleyelim: Birinci Boğaz Köprüsü’nden itibaren doğu-batı bir hat çizerseniz onun güneyinde kalan kesimi, gerek Asya gerek Avrupa yakasında risk taşıyan bölgedir; bu da zaten ortaya konulmuştur, bilinmektedir. Alınacak tedbirlerin de bu bölge öncelikli olmak üzere... Örneğin, Zeytinburnu -bildiğim kadarıyla- 99 depremi sonrasında çok detaylı olarak araştırıldı, projeleri hazırlandı ama maalesef çok adım atılmadan ortada kalan bir proje hâline geldi ve o risk günümüzde hâlâ devam etmektedir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederim Okan Hocam, tekrar sorular olacaktır.

Müsaade ederseniz Hüseyin Bey’e söz verelim.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

4.- TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Alan'ın, Kahramanmaraş merkezli depremler ve Jeoloji Mühendisleri Odası olarak afet riskinin ve zararlarının azaltılmasına ilişkin önerileri hakkında sunumu

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Bakanım, çok değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi hem şahsım hem de Jeoloji Mühendisleri Odası adına saygıyla selamlıyorum.

Tabii, öncelikle, 50 bine yakın bölgede can kaybımız söz konusu. 100 bini aşkın insanımız yaralandı bu depremde. Yaklaşık 13 milyonu aşkın insanımızın etkilendiği, 305 bini aşkın binanın yıkıldığı veya ağır hasar gördüğü ve 1,5 milyona yakın insanımızın da en azından barınma sorunuyla karşı karşıya kaldığı bu depremler nedeniyle etkilenen bütün vatandaşlarımıza ben geçmiş olsun dileklerimi buradan bir kez daha iletmek istiyorum, yaşamını yitiren vatandaşlarımıza da Allah'tan rahmet diliyorum.

Sayın Bakanım, Hocam teknik bölümleri anlattı, ben de Oda olarak, en azından önerilerimizi kısa bir şekilde burada sunmaya çalışacağım.

Şimdi, 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinin, aslında birçok kurum tarafından rapor edildiği üzere, öngörülen bir deprem olduğunu hepimiz biliyoruz. Yani Jeoloji Mühendisleri Odası açısından bu yerin, muhtemel büyüklüğünün ve olası hasarların meydana geleceği alanlar da dahil olmak üzere bilinen bir deprem olduğunu özellikle ifade edeyim. Bunu sadece bilmek yani kendimizin bilmesi yetmiyor. Biraz önce Hocam da ifade etti, fay üzerine oturan yani olası depremlerde en büyük hasarın görülebileceği olası kentleri baz alarak 24 kentimizin 18'ine ilişkin raporları da hazırlayıp başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere ilgili tüm Bakanlara, ilgili bütün genel müdürlere, valiliklere ve belediye başkanlarına bunlar gönderildi. Yani 18 kentimize ilişkin, düşünüldüğünde, aslında 300'e yakın milletvekilimize de bu raporlarımızın tamamı ulaştırıldı. Bu raporlarımızdan sadece Doğu Anadolu Fayı üzerinde 4 kentimiz yer alıyor. İşte, Hatay, Osmaniye, Maraş ve Bingöl. Buranın çok aktif bir bölge olması nedeniyle buna ilişkin raporlarımızı öncelikli olarak hazırlayıp hem kamuoyuyla hem de ilgili kişi ve kurumlarla paylaştığımızı özellikle ifade edeyim. Peki bu raporlarımızda ne dedik yani kısaca? Mesela Maraş için ne demişiz biz? Biz, Maraş kent merkezi dâhil olmak üzere Türkoğlu ve Nurhak ilçe merkezleri ile 40'a yakın -eski köy statüsünde bulunan, bugün mahalle statüsünde olan- birçok yerin diri fay zonları üzerine oturduğunu, tarihsel açıdan bu bölgede çok yıkıcı depremlerle karşı karşıya kalabileceğimizi ve bunun için de bir dizi çalışmayı -ki bu çalışmaların neler olduğunu rapor içerisinde ifade ettik- Araştırma Komisyonuna da takdim ettik Sayın Bakan. Bunları tek tek belirttiğimizi ifade edeyim.

Yine, bu raporumuzda belirttiğimiz ana unsurlardan biri Gölbaşı ve Türkoğlu segmentlerinin aşağı yukarı dokuz yüz-bin yıldır kırılmadığını, buranın bir sismik boşluk olduğu, bunun kırılması durumunda da -biraz önce Hocam da ifade etti- 7,4 büyüklüğüne kadar bir deprem beklediğimizi de, dediğim gibi, 2021 yılı Ocak ayında resmî yazıyla bütün kişi ve kurumlara gönderdik.

Şimdi, gerçekleşme açısından baktığımızda bu mavi alanlar sıvılaşmaya yatkın yani mühendislik açısından bakıldığında zayıf mühendislik özelliklerine sahip toprak zeminlerin yeraltı suyu açısından yüksek olduğu alanları gösteriyor. Kırmızılar kaba bir şekilde bölgedeki -biraz önce raporunu hazırladığımız- fay zonunun ilgili segmentini gösteriyor. Orada gördüğünüz siyah noktalar ise yıkılan binaları, sadece yıkılan binaları gösteriyor, ki biliyorsunuz bölgede 11 kentte 55 bine yakın yıkılmış veya acil yıkılacak bina olduğunu ifade edeyim. Şimdi bu haritaya baktığımızda en büyük yıkımın

fay zonları üzerine oturan, zayıf mühendislik özelliklerine sahip zemin birimleri üzerinde yaşandığını görüyoruz. Bu uyarımızı aslında depremde çok önce yaptığımızı da bir kez daha burada belirtmek istiyorum. Biraz önce de ifade ettim, bilinen ve öngörülen bir deprem sonucunda 50 binin üzerinde vatandaşımız yaşamını yitirmiş, 120 bine yakın insanımız yaralanmış, 305 bine yakın bina veya bina türü yapımız başta olmak üzere gölet, baraj, kara yolu, deniz yolu ve havalimanları gibi altyapı tesislerimiz ile sanayi bölgeleri hasar görmüş. Yapılan en iyi tahminlere göre 120 milyar dolara yakın ekonomik bir kaybın da yaşandığını biliyoruz. Dün açıklanan bir kararnameyle -yanılmıyorsam- Mardin de dâhil olmak üzere 5 kentimizin daha afete maruz bölge sınırları içerisinde alındığını biliyoruz. Peki neden? Yani bunları biliyoruz da biz neden bu konuda yeterli tedbiri alamıyoruz? Gerek yöneticilerimizde gerekse de toplumun kendisinde bir umursamazlık söz konusu. “Tamam, bunları söylüyorsunuz da ne olacak sonuçta?” Yani bir umursamazlık, bir bananecilik söz konusu veya genel anlamda ya olur da tamam siz doğruları söylüyorsunuz, bunları yazıp çiziyoruz yani işte başkanlarla görüşüyoruz, valilerle, bakanlıklarla görüşüyoruz ki Sayın Bakanım, sizler de görevde olduğunuzda birkaç kez sizleri de ziyaret ettik, düşüncelerimizi aktardık biliyorsunuz. Bu düşüncelerimizi her platformda gerek yüz yüze yaptığımız şifahi görüşmeler gerek yazılı olarak da verdiğimizde...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama ben dinledim barajlarla ilgili...

TMMOB JEOLÖJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ya, doğru söylüyorsunuz da...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, yok.

TMMOB JEOLÖJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ya, olur ama bizim buralarda olmaz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hüseyin Bey, ben dinledim biliyorsunuz.

TMMOB JEOLÖJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Biliyorum, Sayın Bakanım biliyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Barajlarla ilgili ciddi tahkikat yaptık, ivme değerlerini yükselttik vesaire.

TMMOB JEOLÖJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ben hani sizleri de ziyaret ettiğimizi özellikle ifade ettim.

Bir öngörüsüzlük söz konusu yani “Ya, tamam olursa; yok canım o kadar da olmaz.” Yani bu depremde önce her birimiz çıkıp “Ya böyle bir deprem olur, 50 bin kişi ölür” deseydi, hocam yanımda, herhâlde o bile inanmazdı ama bugün depremin en azından yarattığı hasar ve yıkım söz konusu. Bilime ve bilimsel çalışmaya olan bir inançsızlığımız söz konusu. Yani onlarca rapor var özellikle Maraş için. 2000 yılından sonra çok sayıda çalıştaylar düzenlenmiş, raporlar hazırlanmış, MTA Genel Müdürlüğü tarafından -biraz önce hocam söyledi- Doğu Anadolu Fay Atlası yayınlanmış, burada bunların tamamı belirtilmiş ama bir inançsızlığın söz konusu olduğunu da ifade edeyim.

Sorumluluk alma konusunda bir isteksizlik var yöneticilerimizde maalesef. Tabii, bunun yanında planlama, yerleşme ve kentleşme kültürümüzde bir sorun olduğu da açık. Her tarafı planlamak istiyoruz, her alana mutlaka yerleşmek istiyoruz yani biraz rantın egemen olduğu bir anlayışla bu süreçleri yönetmeye çalışıyoruz. Yetersiz bir idari, yasal, sosyal ve kültürel altyapımızın da olduğunu, bunların toplamının birleşmesi durumunda da yıkımın kaçınılmaz olduğunu görüyoruz. Peki, ne yapmalı? Yani herhâlde, bugün, burada konuşulan konuların başında da asıl bu geliyor. Başta deprem, sel, taşkın, heyelan gibi doğa kaynaklı olayların afete dönüşmemesi ve ülkemizde yaşanan acıların tekrarlanmaması için doğa ve teknoloji kaynaklı afetlere karşı etkin bir mevzuat altyapımızın olması

gerektiriyor. Güçlü bir kurumsal yapılanmaya ihtiyacımız var. Afet güvenliğini önceleyen bir ekonomiyi mutlaka önümüze hedef olarak koyup bu ekonomiyi de sadece afet risklerini azaltma veya önleme konusundaki çabalara harcamamız gerekiyor. Tedbirleri kararlılıkla uygulayan bir siyasi anlayışa, bir siyasi düşünceye ihtiyacımız var. Yine afet farkındalığı yüksek bir toplum yaratmak durumundayız. Yani toplumun hiç istemediği bir konuyu topluma dayatarak biz bir yere varamayız ki aslında bugün yaşadığımız en önemli sorunun da bu olduğunu düşünüyoruz. Yani afetler konusunda hem toplumu eğitmemiz gerekiyor hem de bu toplumun bir talebinin olması gerekiyor. Tüm bunlar açısından bakıldığında bütünsel bir afet yönetim sisteminin kurulmasına hizmet edecek stratejilerin ve eylem planlarının mutlaka oluşturulmasına, var olanların gözden geçirilmesine ve eksikliklerin hızla tamamlanmasına ihtiyaç var.

Biz önerilerimizi 4 ana başlık altında topladık. Jeoloji Mühendisleri Odası olarak biz afet zararlarının azaltılmasına bir tespih gibi bakıyoruz. Yani strateji, mekânsal strateji planlarının hazırlanmasında en üst ölçekte; en altta yapı üretim süreçleri hatta yapının yapılmasından sonra onun izleme, bakım süreçleri de dâhil olmak üzere her bir aşamada tespih çeker gibi bizim risklerimizi, tehlikelerimizi bilmemiz, o tehlikelerin yarattığı riskleri öngörmemiz ve o riskleri azaltacak tedbirleri almamız gerekiyor.

Biz önerilerimizi 4 ana başlık altında topladık. Sosyal ve siyasal çerçevede atılması gereken adımlar var. Mevzuat altyapısının mutlaka geliştirilmesi gerekiyor. Kurumsal altyapının geliştirilmesine dair atılması gereken adımlar söz konusu. Tabii, riskleri azaltmaya yönelik de yapmamız gereken çalışmalar söz konusu.

Sosyal ve siyasal çerçevede bakıldığında öz olarak Türkiye bir barınma sorunu yaşıyor yani bugün Türkiye'nin yaşadığı en temel sorunlardan biri bu ve siyaseten bu, bir insan hakları sorunu olduğu gerçeği üzerinden ele alınmalı; bu, anayasal bir hak olarak, sosyal devletin gereği olarak mutlaka kamu eliyle yerine getirilmesini düzenleyen ve sorunu bu şekilde çözümleyen bir yaklaşımın mutlaka önümüze hedef olarak konulması gerekiyor.

Afet risk azaltma odaklı bir devlet politikası oluşmalı yani bu dönemsel hükümetlere bağlı değil, bir devlet politikası hâline gelmeli, buna ilişkin yapısal önlemler ve eylemlilikler mutlaka kararlılıkla hayata geçirilmeli. Kapsayıcı ve katılımcı bir afet yönetim sistemini mutlaka oluşturmak durumundayız. İşte şeyi yapamıyoruz bir türlü, 6306 sayılı... Kentsel yenilemeyi veya kentsel dönüşümü arzu ettiğimiz şekilde hayata geçiremiyoruz. Niye? Kapsayıcı ve katılımcı bir anlayıştan yoksun olarak bunu düzenlediğimiz için. Afet risklerini azaltmayı önceleyen bir ekonomik yapı da son derece önemli. Bunun mutlaka sağlanması, afet risklerini azaltma amaçlı toplanan kaynakları bu amaçla kullanmak durumundayız.

İkinci önerimiz, mevzuat altyapısının geliştirilmesine yönelik atılması gereken adımlar var. Afet risk azaltmasını önceleyen, birbiriyle entegre bir mevzuat altyapımız maalesef bulunmuyor. Yani bugün İmar Kanunu'nu açın, ta 1956 yılında çıkan 6785 sayılı İmar Kanunu'nun neredeyse benzeri. Yani amaç maddesinde dahi bile "afet" kavramı geçmiyor, "afet risklerinin azaltılması" kavramı geçmiyor, herhangi bir maddesinde planlama süreçlerinin herhangi bir yerinde afet risklerine duyarlı planlama anlayışının gerçekleştirileceğine ilişkin bir tek madde söz konusu değil. İmar Kanunu'muz 7269 sayılı Afetler Kanunu ta 1959'da çıkmış; belki o gün için ihtiyaçlarımıza cevap veriyordu ama bugün itibarıyla yani "afet" dediğimiz kavramın kendisi zaten çok genişledi yani bugün burada biz jeolojik kökenli afetlerden birini konuşuyoruz yani depremleri konuşuyoruz. Hâlbuki dün pandemiye konuşuyorduk yani biyolojik afetti, iki yıl bu ülke bununla mücadele etti, 185 bine yakın yurttaşımız bundan dolayı

yaşamını yitirdi. Önümüzdeki günlerde kuraklığı konuşacağız, hatta bugünden konuşmaya başladık. Meteorolojik afetler söz konusu. Demek ki bizim tüm bu Afet Kanunu'muzun bir çatı çerçeve kanun olması ve bütün afet türlerine ilişkin kapsayıcı ve bütünleşik bir kanuna mutlaka ihtiyaç var.

4708 sayılı Kanun, Marmara depreminden sonra İmar Kanunu'nun 28'inci maddesini işlevlendirmek için ortaya konuldu ama bugün o kanun, 2009 yılında kentleşme şurası düzenlendi ve 28'inci maddenin tamamı değişti, olduğu gibi duruyor Yapı Denetim Kanunu; onunla uyumlu değil bir sefer yani. Demek ki bizim bu kanunu da mutlaka değiştirmemiz lazım, Kentsel Dönüşüm Kanunu'nu işlevli hâle getirmemiz lazım yani onun uygulanabileceği bir ortamın, fiziksel ortamın, oradaki toplumsal ortamın yaratılması gerekiyor. Kat Mülkiyeti Kanunu, Doğal Afet Sigortaları Kanunu, Belediyeler Kanunu gibi afetleri önceleyen bazı düzenlemelerin bu yasal düzenlemeler içerisinde işlevlendirilmesi lazım.

Biraz önce hocam da ifade etti, işte Doğal Afet Sigortaları Kanunu'muz var, sadece depremler için yapıyoruz. Sel, taşkınlar var; bu ülkeye zarar veriyor, onlar niye sigorta kapsamında değil? Kuraklıkla ilgili yarın, öbür gün sıkıntılar yaşıyoruz, hatta bazı bölgelerde yaşadığımızı biliyoruz. E, bunlara ilişkin bir sigorta sistemimiz yok. Yangınlar benzer şekilde, bunlar da doğa kaynaklı afet değil mi? Sınıflamada bunlar da geçiyor. Sonuç itibarıyla, bunların tamamını kapsayacak yeni bir sigorta sistemine ihtiyaç var. Bu da sadece prim toplayan değil, aynı zamanda afet risklerinin azaltılmasına da hizmet edecek bir yaklaşımı sergilemesi gerekiyor yani gidip heyelanlı alan üzerinde kişi ev yaptıysa sigorta sistemi onu sigortalasın. Yani bu tür bazı düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç var. Biz sonuç itibarıyla yasal düzenlemelerde bir çatı çerçeve niteliğinde afetler kanunu çıkarılması; bunun altında, afet ve risk azaltma kanunu, fay yasası, afet ve kentsel dönüşüm fonu kanunu, kentsel dönüşüm ve yenileme kanunu gibi bazı yasal düzenlemelere ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. Tabii, bununla birlikte özellikle planlama, tehlike, risk haritaları Türkiye'de çok eksik yani birçok kurumun entegre çalışması lazım. Sayın Bakanım, siz de biliyorsunuz, en basitinden söyleyeyim: Biz, havza bazlı sel, taşkın tehlike haritalarımızı tamamlayamadık bu ülkede; tamamlananlarını imar planlarına henüz işlemedik yani bizim bu entegrasyon süreçlerini hızlandırmamız lazım.

Yine, tabii, hazırlanan çeşitli strateji planları söz konusu. Bunların da bugünün ihtiyaçları çerçevesinde, hele son depremleri de dikkate alarak bunları da gözden geçirmemiz, günün ihtiyaçları çerçevesinde yenilememiz gerekiyor. Mesela, Türkiye Afet Müdahale Planı'nda geçen yıl kısmi bazı düzenlemeler söz konusu oldu. Yani Çevre, Şehircilik ve İklim Değişiklik Bakanlığının bir tek arazözü yok elinde, yangınlarla mücadelede sorumlu kurum Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Demek ki bizim bu tür -eksik, hata, ne diyorsak- şeyleri düzeltmemiz gerektiği inancındayız.

Kurumsal altyapının geliştirilmesine dair çeşitli önerilerimiz var. Bunu birçok hocam ifade etti, ben de ifade edeyim: Ülke afet gerçekliğini dikkate alan ve risk azaltmaya odaklanmış diğer kurumların afetlere hazırlık süreçlerini sürekli takip edip koordine edecek bir kurumsal yapılanmaya ihtiyaç var ve afet acil durum ve iklim değişikliği bakanlığının artık kurulmasına ihtiyaç var. Bakın, 2020 yılından bugüne kadar gerek pandemide gerek doğal afetlerde -yani deprem, sel, taşkın, yangınlar dâhil- 250 bine yakın insanımızı kaybetmişiz, 1 milyona yakın bina ve bina türü yapımız hasar görmüş, yıkılmış, yenisini yerine koymaya çalışıyoruz. Yani mutlaka icra yetkisine sahip bir kurumun oluşturulmasına ihtiyaç var.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev kapsamı yeniden tanımlanmalı. Bugün, düşünün, yanlışlıyorsam 391 belediyemiz söz konusu; belediyelerle ortak toplantı yapan bir yerel yönetim bakanlığımız söz konusu değil yani mutlaka bir koordinasyonumuzun olması lazım. Kırsal alandaki altyapımız çok kötü yani bizim mutlaka kırsal alandaki hem göçü önlememiz hem de oradaki altyapıyı geliştirmemiz gerekiyor. Biz onun için de bir rapor hazırlamış, bunları da sunmuştuk.

Yani mutlaka Türkiye’de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yeniden yapılanarak yerel yönetimler, altyapı ve kentleşme bakanlığına dönüştürülmesi ve bunun altyapısının da yeniden oluşturulması gerekiyor. Belediyelerin altyapılarının güçlendirilmesi lazım.

Afet ve risk azaltma daire başkanlığı... Bakın, 3 ilimiz dışında hiçbir kurumu yok. Hatay’da bir kurumsal altyapısı yok ki kendi risklerini bilsin; Adana’da mesela, yok; Mersin’de yok. 30 büyük kentte yani bu toplumun yüzde 80’i 30 büyükşehirde yaşıyor, TÜİK’in rakamları bize bunu söylüyor. Şimdi, belediyelerin altyapısını düzenleyen yönetmelikte dahi değişiklik yapmadık. Afet ve risk azaltma daire başkanlıklarının kurulması, kentsel yenileme ve iyileştirme daire başkanlığının kurulması. Bizim özellikle barınma sorununu çözmek için KİPTAŞ veya Ankara Büyükşehir Belediyesinde PORTAŞ gibi özellikle sosyal konut yapacak kuruluşlara ihtiyacımız var ve büyükşehir belediyelerinin bu altyapılarının mutlaka geliştirilmesi, fonksiyonlarının yeniden tanımlanması gerekiyor.

Risk azaltmaya yönelik atılması gereken çeşitli düşüncelerimiz söz konusu. Eskiden vardı “afetler fonu” diye geçerdii. Bu daha sonra kentsel dönüşüm kanunu çıkınca bu fonun yeniden oluşturulmasına ihtiyaç var. Geçtiğimiz günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisinde “Afet Yeniden İmar Fonu” gibi isimle çıktı ama afetlerin tamamı imarla ilgili değil yani kuraklıkla ilgili bir mücadele yürüteceksin veya biyolojik afetlere yönelik yapmanız gereken çalışmalar var, bu fonlar o amaçla da kullanılacak şekilde yeniden yapılmalı. Bu fonda biriken paraların mutlaka merkezî ve yerel idareler arasında paylaştırılması gerekiyor çünkü belediyelerin de kendi afetler konusundaki altyapısının mutlaka güçlendirilmesi lazım.

Türkiye diri fay haritasının ve Türkiye deprem tehlike haritasının, Bina Deprem Yönetmeliği’nin acilen revize edilmesi lazım. Türkiye deprem tehlikesi haritasına ilişkin ilk çalıştay 2006 yılında yapıldı, buna itiraz ettik. “Bakın, ivme değerleri bazı yerlerde düşük gelecek, tasarım parametreleri bunun altında olursa daha bugün inşa ettiğimiz binalar yıkılacak.” diye çeşitli görüşlerimizi yazılı olarak da AFAD Başkanlığına sunduk. Daha sonra, Sayın Bakan Yardımcımız İsmail Çataklı çağırdd, onun Başkanlığında Oda ve AFAD Başkanlığı olarak toplantı gerçekleştirdik. “Tamam, hemen revize edeceğiz.” diye düşünce oldu. Baktık, revize edilmiyor, Danıştaya, mahkemeye verdik bunu, Danıştay reddetti. Şimdi Dava Daireleri Genel Kurulunda görüşülüyor ama biraz önce hocam da söyledi, gerek İzmir depreminde -yani 2019’da yürürlüğe girdi- gerek Hatay’da gerek Maraş’ın bazı öznel alanlarında ivme değerlerinin çok yüksek olduğunu biliyoruz. Yani bugün tasarladığımız binalar, yaptığımız, inşa ettiğimiz binalar bu ivme değerlerini karşılamıyor. Geçtiğimiz gün Kayseri’de deprem oldu, oranın morfolojik özelliklerini biliyoruz, “Eyvah!” dedik, eğer büyük bir deprem olursa oradaki yapıların birçoğu da hasar görecekti ivmeden kaynaklı. Bunun artık fazla geç kalmadan mutlaka değiştirilmesi gerekiyor, onu da ifade edeyim.

Tabii ki her ölçekte hazırlanan planların mutlaka doğa kaynaklı afet tehlikelerinin baz alınarak hazırlanması, bu tehlikelerin kentsel planlama süreçlerine de entegre edilmesi gerekiyor. Bunların içerisinde tabii, kalıcı ve geçici barınma alanları, moloz döküm alanları... Yani bugün mesela toplumda çok tartışılıyor, bölgede elli güne yakın bir süre kaldım bu depremden sonra. Bu molozların birçoğunu ya baraj havzalarına, ya akar dere kenarlarına istif ettik. Hâlbuki TUBİTAK’ın bu konuda raporu var yani yer altı sularına karşı hassasiyeti daha düşük alanları TUBİTAK raporlamış. Yerler var, şunlar var, bunlar var ama oradaki -diyelim ki- koordinatör vali “Götür, şuraya dök.” diye talimat veriyor. Ne rapor ne teknik ne bilimsel düşünce maalesef sürece entegre edilmiş değil.

Sayın Bakanım, etüt ve projelendirme süreçleri uluslararası normlarla uyumlu değil. Yani bizim yapı sınıflama sistemini lütfen alın, Maliye Bakanlığının her yıl yayınladığı sınıflamaya bakın, işte “International Building Code”la uyumluluğuna lütfen bakın, uyumlu değil; işte, İstanbul tsunami için bir

çalışma yürüttü, “1,5 milyona yakın insan etkilenecek.” dedi, güzel. “Biz binalarımızı tsunamiye uygun inşa ediyor muyuz?” diye soralım kendimize. Hayır. Niye? Çünkü bina standartlarımızda tsunamiye ilişkin tek bir kelime yok. İşte, radon gazından dolayı Sağlık Bakanlığı... Belki yetkilileri buradaysa lütfen açıklama yapsınlar, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü... Her yıl 2.500 ile 7.500 kişi arasındaki insanımız sadece radon gazı yani ev içi radon gazından kaynaklı olarak akciğer kanserine yakalanıyor, tanı ve tedavi için yaklaşık 100 milyon dolar para harcıyor. Hadi bakalım, bina projelendirmemizde radon gazının ev içinde birikmemesi için bir tane çabamız var mı, bir düzenleme yapmış mıyız? Hayır. Eski Atom Enerjisi Kurumu ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının mesafesi 600 metre, Atom Enerjisi Kurumu buna ilişkin alınması gereken tedbirleri yayınlıyor, bu tarafta buna ilişkin projelendirmede hiçbir çalışma söz konusu değil. Yine, bilginin toplumla paylaşılmasının önemine vurgu yapıyoruz. Afet erken uyarı sisteminin mutlaka kurulması gerekiyor.

Ben fazla vaktinizi almadan hızla tamamlayayım. Birçok hocam, Jeofizik Mühendisleri Odası da bunlara, mikrobölgelelendirmeye vurgu yaptı. Bizim özellikle afet sonrası kullanılması gereken hastane, okul, yurt, ulaşım, enerji altyapılarımız maalesef güvenli değil. Geçtiğimiz günlerde Oda olarak da bunları kısım kısım yayınladık yani 48.600 civarında okulu inceledik, bunların aşağı yukarı yüzde 8,5'unun gözden geçirilmesi gerekiyor yani 4.500'e yakın bina. 191 okul fayın üzerinde yer alıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz, tabii, yapı değil, jeolojik olarak inceliyorsunuz, değil mi?

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Evet yani ben yapının şeyini söylemiyorum, bulunduğu konum açısından söylüyorum.

Hastaneler için benzer sıkıntılar söz konusu ama temelde artık, arsa ve imar rantına dayalı konut üretim süreçlerinden bu ülkenin vazgeçmesi gerektiğini düşünüyorum.

E, tabii, son söylemek istediğim de şöyle: Aşağı yukarı 50 bine yakın yurttaşımız yaşamını yitirdi, 305 bine yakın bina yıkıldı. Adalet Bakanlığımız yanılmıyorsa önceki gün açıklama yaptı, en son takip ettiğim kadarıyla, 320 kişi tutuklanmış yani binde 6 kişi. Yani bin kişinin ölümüne 6,4 kişi düşüyor tutuklanan açısından. Yıkılan bina açısından bakıldığında, on binde 1 seviyelerinde. Yani bir cezasızlık durumu söz konusu. Biz burada bu yapı üretim süreçleri içerisinde veya planlama süreçleri içerisinde yer alan kişi ve kuruluşları böyle cezasızlık durumuyla karşı karşıya bırakırsak gelecekte çok daha büyük yıkımlarla karşı karşıya kalacağız. O yüzden, Türk Ceza Kanunu'nun mutlaka bu açıdan gözden geçirilmesi, sorumluların mutlaka adalet önüne çıkarılması gerekiyor. Kimseyi suçlamıyorum ama mutlaka bu oranların da şöyle baktığımda yani her 10 bin binaya 1 kişiyi tutuklarsanız bunun aslında bir cezasızlık durumu olduğunu da belirtiyim.

Sonuç itibarıyla sadece teknik açıdan değil, kişi ve kurumların yetki, görev, sorumluluklarının açık şekilde tanımlandığı, idari ve cezai yaptırımlara sahip, bütünleşik ve afet risk azaltmaya odaklanan, tüm parçaların bir araya gelerek birbiriyle etkileştiği ve ilişkilendirildiği bir afet yönetim sistemine ihtiyacımız var.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden de özel bir talebimiz söz konusu yani tüm siyasi partilerimiz -çünkü bu, ülkenin ortak bir sorunu- bir araya gelerek ulusal afet politikası ve eylem planında mutlaka taraf olması ve bunu da acil olarak ortaya koyması gerektiğini düşünüyorum. Umut ediyorum, bu Komisyon raporu da bu amaca hizmet eder.

Ben, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında yaşanan bu yıkım ve gözyaşının bir daha yaşanmaması dileğiyle hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hüseyin Bey, çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Şimdi sorular var. İlk soruyu Ankara Milletvekilimiz Sayın Zeynep Yıldız Hanımefendi soracak.

Buyurun.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Şimdi, Naci Hocanın sunumunu da dinledik. Hani ben açıkçası böyle bir fay zonlarına ilişkin, fay zonlarına yerleşimi yasaklayıcı mahiyette düzenlemeler yapılmasına ilişkin düşündüğümde... Ki Naci Hocanın da aslında, bunun, Türkiye'nin yüzde 95'inin esas itibarıyla deprem riski taşıdığı gerçekliğinden hareketle uygulanabilirliği noktasındaki bir tereddüdünü hissettim ses tonundan, kendisi de şu an gerçi burada bağlı değil ama. Ben de bu tereddüdü açıkçası yaşıyorum, çünkü şimdi, biz, belirli noktalarda, belirli depremlere “Öngörülebilir.” diyoruz fakat uzmanları ne zaman dinlesek şununla da karşılaşyoruz: “Şu şu şu fay hatlarında stres birikimi var.” Ama o sayılan fay hatlarını nazarıdikkate aldığımızda, hakikaten neredeyse Türkiye'nin tamamına tekabül eden bir risk haritasıyla karşı karşıya geliyoruz. Dolayısıyla aslında bence burada direkt olarak “Şu öngörülebilirdi.” demekten ziyade “Evet, bir deprem ülkesiyiz ve bu, ülkenin yüzde 95'inde, yüzde 95'i olmasa bile belki benzeri bir nispette mümkündür.” demek acaba söylemsel anlamda daha mı doğrudur diye kendi kendime bir tereddüt yaşıyorum. Çünkü şimdi, biz çok fazla sunum izledik Komisyonun başlangıcından beri ve sunumların bazılarında bu depremin daha önceden fay haritalarında bulunmayan yeni faylar oluşturduğuna dair görüşlerle de karşılaştık. Hâl böyle olunca, hakikaten, bu gerçeklikle barışıp buna ilişkin yapı kültürünü dönüştürmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Öte yandan, şimdi, kentsel dönüşüm bağlamında da kentsel dönüşümü “rantsal dönüşüm” şeklinde etiketleyip yerinde dönüşüm konusunda ısrarlı olan kitlelerle de karşılaşıyoruz ama öte yandan şunu da diyoruz: “Fay alanlarına yapılmasın bu evler.” E, burada bir çelişki görüyorum ben. Fay alanlarının yanı sıra toprak zemin itibarıyla da yani alüvyal toprak vesaire gibi yeni zemin riskleri de göz önünde yerinde dönüşüm ısrarının da çok bilimsel olmadığı kanaati bende hasıl oluyor. Öte yandan bir avukatım, baktığımda, 2015'ten bu yana 7.097 kentsel dönüşüm davası açılmış. Hâl böyleyken bizim konut stokumuzu dönüştürmek konusunda da çok ciddi anlamda dirençlerle karşılaşıyoruz. Ben bu noktada odanızın desteklerinin bu kentsel dönüşüm noktasında çok kıymetli olacağı kanaatindeyim bilimsel perspektifinizle çünkü hepimiz bu ülkede yaşıyoruz ve hepimizin canı acıyor yani kendi şehrimizde olsun, olmasın, hepimiz bir huzur kaybı yaşamış gibi hayatımıza devam etmeye çalışıyoruz. Hâl böyleyken, bu, bilhassa kentsel dönüşüm hususunda odanızın takınacağı tutumun çok kıymetli olacağı kanaatindeyim.

Öte yandan, TOKİ'nin tecrübesini de çok kıymeti buluyorum; bölgeyi de ziyaret ettiğimde hakikaten... Ben Malatya'daydım ve yüksek katlı olmasına rağmen hiçbir problem yaşanmadığını gözlemledim TOKİ tecrübesi itibarıyla ki farklı noktalarda da bunu gördük. Bu noktada, hani böyle bir fay yasası oluşturulacaksa -soruma gelecek olursam- bunu zemin etütleriyle birlikte değerlendirdiğimizde aslında sizin de işaret ettiğiniz barınma problemiyle belirli noktalarda karşılaşıyoruz. Burada nasıl bir çıkış noktası bulacağız? Çünkü faylar yeni fayları tetikliyor, o faylar farklı yerlerden kırılıyor. Bu sefer fay haritalarının tekrar revize edilmesi gerekiyor, bir de üstüne zemine etütlerini koyduğumuz zaman gerçekten biz nerede barınacağız? Hadi, bir de “Dağlara çıkalım.” dedik, orada da heyelan problemi var. Peki, bu insanlar nerede yaşayacak? Nasıl bir çözüm öneriyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi de bir jeolog milletvekilimiz, Adana Milletvekilimiz Sayın Müzeyyen Şevkin Hanımefendi.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de sunumlarınız için, yaptığınız bilimsel çalışmalar için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Bu ülkede deprem farkındalığı yarattığınız ve buna ilişkin kafa yorup gerçekten bu ülkenin depreme dayanıklı hâle gelmesi konusunda yapmış olduğunuz tüm çalışmalara, bütün sunumu yapan konuklarımıza teşekkür ediyorum.

Ben Hüseyin Bey’e sormak istiyorum, Okan Hocam da bunu yanıtlayabilir. Şimdi, 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanunu’nda 4 ana mühendislik birimi var; işte, mimar, inşaat, elektrik ve makine mühendisleri var yapı denetiminde. Şimdi, tabii, hani, ikincil yapı olan, diyelim asansör ya da kalorifer tesisatını denetleme konusunda bir makine mühendisi olabiliyor ya da elektrik tesisatı döşendiğinde deprem sonrası bunların onarılabilmesi olası, burada bir elektrik mühendisi yer alabiliyor ancak yapı zemin ilişkisini kuran, kurgulayan ve örneğin, zemin etütlerinde yapılan önerilerin yapıda veya temel tipi seçiminde temele dönük önlemlere dair yerinde uygulanıp uygulanmadığının kontrolü açısından herhangi bir yer bilimci burada yer almıyor. Buna ilişkin görüşleriniz nedir? Bunu sormak isterim. Yer bilimciler yapı denetimde olmalı mıdır, buna ilişkin görüşünüz nedir?

İkincisi de ben Jeoloji Mühendisleri Odası mensubuyum, aynı zamanda oda başkanlığı da yapmış, şube başkanlığı da yapmış bir mühendis olarak, Jeoloji Mühendisleri Odasının depremin ilk gününden beri sahada olduğunu biliyorum, takip ediyorum, bütün yayınları da takip ediyorum. O konuda da emeğinize, yüreğinize sağlık. Burada barınma sorununa ilişkin ne tür sorunlarla karşılaştınız, buna ilişkin çözüm önerileriniz nedir? Ayrıca, Jeoloji Mühendisleri Odası olarak bu deprem bölgesinde yoğun olarak ne tür sorun yani yıkımların sebebine dair ne tür gözlemlerinizi oldu? Bunu sormak istiyorum.

Yine, molozlarla ilgili siz ifade ettiniz sunumunuzda ama molozların yıkımına dair bu yer seçimlerinin daha önce, örneğin, maden terki alanların seçilmesi ya da işte, maalesef, Urfa ve Adıyaman’da yaşadık, kuru dere yatakları gibi su yolu üzerine dökülmemesi, bunların önceden belirlenmiş olması gerekmiyor muydu? Hani, daha çok molozların asbest ve benzeri gibi kimyasalları üzerine yoğunlaşıyor ama şu anda atılan gerek su havzalarının korunması, kuş cennetleri, kıyı kenar çizgisi, kuru dere yatakları gibi pek çok alana döküldüğünü görüyoruz. Bunların önceden belirlenmiş olması gerekmez mi? Buna ilişkin görüşleriniz nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederim.

NECİP NASIR (İzmir) – Ben de söz alabilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - İzmir Milletvekilimiz Necip Bey de söz istedi.

Buyurun.

NECİP NASIR (İzmir) – Hocam, sunumlarınız için teşekkür ediyorum.

Değerli hocalarım, merak ettiğim bir konu var: Tabii, cumhuriyeti kurduktan sonra ülkemizde yaşanan bütün süreçleri hepimiz iyi biliyoruz, göçlerin sebeplerini biliyoruz; siyasi, ekonomik, terör, bir sürü etken, bunları hepimiz iyi biliyoruz; bunların sonucu oluşan kentleri de biliyoruz ve bu kentlerin sorunlarının çözümü noktasında bir ilaç gerekiyordu, bu ilaç da 2012 yılında çıktı, bunun adı da 6306 sayılı kentsel dönüşüm yası. Evet, kentsel dönüşüm, dünyanın her tarafında farklılıklar gösteren sosyal bir proje. Sosyal proje olması vesilesiyle ile, ilçeye, bölgeye, kente, ülkeye göre değişiklikler gösterir. Hâliyle, ilk çıktığında sıkıntılı bir yasa olarak çıktı çünkü bu gerçeklerle çıkmıştı, eksiklikleri vardı, bu anlamda çalışmalar yapıldı ama o süreçten sonraki süreçte, başladığında “faşist yasa” diye “rantsal dönüşüm” diye tepki gösteren, aslında bu konuyu esas sahiplenmesi gereken taraflar -ben de İnşaat Mühendisleri Odası üyesiyim- sivil toplum kuruluşlarıydı, bu işin tekniğini bilen TMMOB’a bağlı odaların olması gerekirdi. Ben İzmir özelinden çok iyi biliyorum ve 2012’den beri bu işin içinde

olan birisi olarak, aslında yapmaları gereken, eksiklikleri tespit ederek, kanuni düzenlemeler yaparak bu kanunların toplum yararına, halkın yararına dönüşümünün sağlanması için gereken çabanın STK'ler tarafından gösterilmediğine şahit oldum.

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU - Böyle suçlamak doğru değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Eyüp Bey, müsaade ederseniz...

NECİP NASIR (İzmir) – Ben düşüncelerimi ifade ediyorum.

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Ama suçlama yapıyorsunuz.

NECİP NASIR (İzmir) – Düşüncelerimi ifade ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, düşüncesini söylesin, müsaade edin de düşüncesini söylesin.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi, bu değil, orada dernekler kurularak dernekler içerisinde bizzat biz de gördük.

Şimdi, burada, bunu aslında esas sahiplenmesi gereken bizim sivil toplum kuruluşlarının, mesleki disiplinleri içinde barındıran odaların olması gerekirdi ama bu karşıtlık merkezi hükümetle, yerel yönetimlerle, üniversitelerle bir koordinasyonun olmasını engelledi.

Başka bir şey daha söyleyeyim: Bu yasanın haricinde, kentlerin planlanmasında tepki koyarak esas yapılması gereken, plansızlığı ortadan kaldırması gereken esas bu STK'lerin olması gerekiyordu. Yine İzmir özelinden örnek vereyim: Dünyanın en güzel şehirlerinden İzmir'in merkez ilçelerinde şu anda hâlâ 5.000'lik planlar yok, alt ve üst ölçekli planları birbiriyle uyumlu değil ve hep revizyon planlarıyla İzmir gelmiş. Tabii ki bu revizyon planlarıyla gelen bir memlekette, bir yerde, bir yerleşim yerinde ne fay hattı düşünülür ne başka bir şey düşünülür; orada rant da ortaya çıkar, her şey de olur. Burada hep merak etmişimdir: Ya, biz neden karşı çıkmadık bugüne kadar? Kardeşim, sen ilk önce şehrin anayasasını yaz, anayasayı yazarken de planlarını oluştur. Zaten planları oluştursa bir yerde bu tür sorunlar oluşmazdı.

Şimdi, burada bir sürü sebep, sonuç... Hani dedik ya, cumhuriyeti kurduktan sonra o gelişim sürecindeki güçlerle beraber sosyal hareketlilik, siyasi hareketlilik, ideolojik hareketlilik bizim bütün noktalarda birbirimizle, kurumlarla entegre olmamızı engelledi. Biz bunları yaşayanlardanız, hâlâ da yaşıyoruz. Bakın, biraz önce 15 kişilik bir grup gelmişti İzmir'den, çıktığımda. 2981 sayılı İmar Yasası'yla, imar affıyla kendilerine verilmiş tapu tahsis belgelerini -hak edenlerin- bugüne kadar alamamalarından kaynaklı bir sorun var. 15 Mayıs Pazartesi günü onun süresi bitiyor. Şimdi, bunlar parasını ödemişler, tapu tahsis belgesi almışlar ve bu tapu tahsis belgesiyle hak sahibiyle... Ancak yetkiler yerel yönetimlere verilmiş, siyasi veya başka nedenlerle bugüne kadar tapuları verilmediği için mülkiyet hakları yok. Mülkiyet hakkı olmadığı için de orada o dönüşümün yapılması mümkün değil. Şimdi, burada diyor ki: "Ben hakkımı istiyorum." Dedim ki: "Ya, hakkını istiyorsun da şu süreçte bu ifade edilirse imar affı meselesi olur, iş ideolojik olur, iş siyasete biner ve bu sefer sorun olur. Bekle, haklılığını anlatalım, bu süre uzamazsa bile hakların kaybolmaz." Hukuki boyutları vardır.

Şimdi, burada, bizler gelinen durum itibarıyla İzmir depremini yaşadık. İzmir'de yıkılan 17 yapının hepsi de ruhsatlıydı. Oda onaylı ve ruhsatlı yapıları. Bunların biz, yumuşak kat, 1999 öncesi yönetmelikler, bunların hepsini biliyoruz.

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Başkanım, bir şey düzeltebilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade eder misiniz? Böyle bir usul yok.

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Meslek odası olarak davet ettiniz, geldik ama biz burada hakaret edilmek için durmuyoruz.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi, getireceğimiz...

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Meslek Odasına söz hakkı verecek misiniz? Ben bekliyorum burada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Böyle bir usul yok kardeşim.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi, söz sırası gelince konuşursunuz.

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim ama davet edip hizaya çekemezsiniz burada.

NECİP NASIR (İzmir) – Hüseyin Bey şunu söyledi, dedi ki: “6306 sayılı Yasa kapsayıcı değil.”

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Yani davet ediyorsunuz ama meslek odalarına burada hakaret ediyorsunuz, ithamda bulunuyorsunuz. Bu yöntem doğru değil, kabul etmiyorum bunu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız bu şekilde bir usul yok. Burası Meclis kardeşim.

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, bizi meslek odası olarak davet ediyorsunuz...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Böyle bir usul yok. Size söz verilecek.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Size de söz verilecek, sunum listesinde sizin de adınız var. Niye beklemiyorsunuz, sözüne müdahale ediyorsunuz?

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, müdahale etmiyorum ama meslek odalarına haksız, yersiz, mesnetsiz itham var.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Müdahale ediyorsunuz efendim. Notunuzu alın, cevap verilecekse... “Haksız” diye itham edemezsiniz. Size daha söz verilmedi, lütfen ya... Lütfen, usulü var, her oturumun bir usulü var.

NECİP NASIR (İzmir) – Peki, o zaman cevabını verirsin.

Hüseyin Bey, konuşurken 6306 sayılı Kanun’un kapsayıcı olmadığını, yapılan yasaların tamamının geçerliliği olmadığını ifade etti. Ben de farklı bir açıdan burada görev ve sorumlulukları da ifade etmek istiyorum. Biz planlarımızı yapmadık.

Şimdi, bu, İzmir depreminden sonraki süreç ve o süreçten sonra olan Deprem Araştırma Komisyonunun sonuç raporu ve bu depremde sonra, asrın afetinden sonra oluşan bu sürecin bize -oraya getirmek istiyorum- artık bir şeyler vermesi lazım. O vermesi gereken de... Biz her şeyi kenara bırakacağız, bütün kurum, kuruluşlarıyla, STK’leriyle tek bir hedefimizin olması gerekiyor. O hedefimiz de dirençli kentlerin yaratılabilmesi için herkes üzerine düşen görev neyse onu yapmalı. Ben 2012’den beri İzmir’in yapı stokunun... 17 tane fay hattı geçen İzmir’de ve yüzde 80 yapı stokunun dönüşmesi gereken, 7 emsallerin olduğu bir plansız kentte oluşabilecek bir depremde bu depremin çok daha ağır pozisyonlarının yaşanacağını düşünen bir mühendisim, bir inşaat mühendisiyim. O sonuçların olmaması için artık bizlerin şapkasını önüne koyup birlikte hareket etmemiz gerekiyor. Dirençli kentlerin oluşturulabilmesi için de herkesin tek bir amacının olması gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, buyurun Hüseyin Bey.

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi, şöyle, Sayın Milletvekilimden, en sondan başlayayım, biraz da tartışma oradan geldiği için.

Ben “Bütün yasalarımızı çöpe atalım.” demedim. Yani şöyle: “Eksikliklerimiz var ve bunları mutlaka entegre çalışır bir hâle getirmemiz gerekiyor. Varsa eksikliklerimiz gidermemiz lazım, yenilememiz gerekiyorsa yenilememiz lazım, yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç var.” dedim, bunları ifade ettim.

6306 sayılı Yasa için de -sunumumda da ifade ettim- Türkiye’de bir kentsel yenileme yasasına yani kapsayıcı bir kentsel yenileme yasasına ihtiyaç olduğunu da Sayın Milletvekilim, ifade ettim.

Ben de eşim İzmirli, -İzmir’in Torbalısından- iyi kötü otuz yıldır gider gelirim, biraz biliyorum, altyapısını da bildiğim için söylüyorum. Evet, olası bir depremde 7 ve üzeri, özellikle kent içinde meydana gelecek bir depremde, İzmir –neredeyse, belki bugün yaşadığımız Hatay depremi gibi- hasar alacağını düşündüğümüz kentlerin başında geliyor, ben de o kanıdayım yani sizlerle o konuda aynı düşüncedeyim.

Şimdi, kentsel dönüşüm kanunu neden uygulanmadı veya toplum buna bir cephe aldı, rantsal dönüşüm argümanı yapıştırdı, onu söyleyeyim; uygulamalarımızın hatalı olmasından. Bunu ben söylemiyorum, İstanbul Büyükşehir Belediyesi yaptığı araştırmada, İstanbul’da dönüştürülen alanların sadece yüzde 5’inin amacına uygun olduğunu... Bütün basında, biliyorsunuz, bu raporlar yayınlandı, buna itirazlar söz konusu. Mesela, keşke gelip Maraş’ta, Nurdağı’nda, Hassa’da, Kırıkhan’da, İslahiye’de, o düşündüğümüz alanlarda bu kentsel dönüşüm yasası topluma doğru anlatılıp uygulanabilseydi. Kentsel dönüşümün bir yerde uygulanabilmesi için önce o alanın -belki askerî bir tabir olacak- yumuşatılması gerekiyor. Odası olmayan, hava almayan, penceresi olmayan, tualeti, banyosu olmayan bir evi bugün 10-15 bin liraya kişiler kiraya veriyor yani sosyal anlamda insanın yaşayamayacağı bir ortamı “ev” diye millete kiraya veriyorlar, biliyorsunuz, bu alanda bizim kentsel dönüşüm uygulamamız mümkün değil. Öncelikle, bizim, Toplu Konut İdaresi Başkanlığını, Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığını, Emlak Bankasını yeniden yapılandırıp yerel idarelerin güçlerini de birleştirip biraz önce ifade ettiğim PORTAŞ gibi, KİPTAŞ gibi mutlaka konut üretmemiz lazım. Yani İstanbul’da 500 bin konut üretse TOKİ veya işte, bu kuruluşlar, kimse gidip penceresi olmayan bir yerde ev kiralına 15 bin lira verir mi sayın milletvekilim? Bizim ortamı oluşturmamız lazım. İki: İhtiyaç olan noktadan başlamamız lazım, Hocam da zaten bunu söyledi, bizler de defaten ifade ettik.

TMMOB’un veya meslek örgütlerinin buradaki... Çünkü kentsel dönüşüm, kendisiyle birlikte aslında bir zor kanunu, zorlamayla, işte, şunu yapmazsan şu olur... Yani vatandaşı belirli bir alanda zorlayan bir sistematik. Yani belki de öyle de olması gerekiyor kısmen, hepsini kabul etmiyorum, kısmen olabilir. Ama o kentsel dönüşümü, o kentte uygulanabilir bir hâle getirmemiz lazım. Biraz önce ifade ettim, afetler, tek başına bizim karar verebileceğimiz “Burada şu oluyor, gel burayı değiştirelim.” talimatla yapabileceğimiz bir şey değil, sosyal bir olay çünkü aynı zamanda bu; orada insanlar yaşıyor, yaşamları var, suyu var, buyu var.

Deprem bölgesinde geziyorum -lütfen sizler de dikkat ederseniz sevinirim- herhâlde 20’nin üzerinde adında “höyük” olan köyler söz konusu, bunların tamamı yerle bir olmuş yani. Geçmişte de deprem üretmiş, höyük olmuş, işte, belli yani. Sonuç itibarıyla, insanlar oradan ayrılamıyor yani uygun alan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Hüseyin Bey, toparlayalım çünkü daha çok soru var.

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Birkaç konu vardı diğer milletvekillerimizin sorduğu, Sayın Bakanım, müsaade ederseniz kısaca onları da ifade edeyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kısaca onları cevaplırsanız, bazı şeyleri de yazılı olarak verebilirsiniz.

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi, fay yasasına ilişkin sayın milletvekilimizin bir ifadesi yani daha doğrusu sorusu oldu. Şimdi, doğru, binalarımız sarsıntıdan yıkılıyor, Hocam bunu ayrıntılı bir şekilde zaten verdi. Yani hem sarsıntıdan hem de yırtılmanın etkisiyle yıkılan binalarımız söz konusu. Bunu Nurdağı’nda görüyorsunuz, onların mahallesinde görüyorsunuz; Hassa’da, Kırıkhan’da... İşte, geçtiğimiz günlerde Çiğli köyüne uğradım, mesela Kahramanmaraş’ta 32 ölü var, sadece doğrudan fay zonu üzerinde yıkılan binalardan kaynaklı olarak. Yani bir tane vatandaşımızın yaşamını bile değiştirebiliyorsak, kurtarabiliyorsak, mutlaka bu tür düzenlemeleri bizim yaşama geçirmemiz lazım. Biraz önce ifade ettim zaten, afetlerle mücadele tespiti çeker gibi, her bir aşamada bizim mutlaka bunu değiştirecek önlemleri almamız gerekiyor.

Barınma sorunuyla ilgili bir konu geldi Sayın Milletvekilimizden, Müzeyyen Hanım’dan. Yani Türkiye’de bugün konut üretmemenin veya eksik üretmenin temel nedeni aslında arsa üretmiyor. Arsa sorununu kentlerin çeperlerinde çözmedikten sonra, bu ülke barınma sorununu, konut sorununu hızlı bir şekilde halledemez diye düşünüyorum çünkü TOKİ’ye yüklenen çok fazla görev var. Eskiden Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü vardı, çok da epey de arsa üretmişti. Mesela Ankara’da Eryaman, Temelli bölgesini; İstanbul’da Ataşehir, Ataköy gibi yerleşimleri; İzmir’de Mavişehir, Gazimir gibi yerleşim alanlarını, o kentsel yerleşimleri Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü üretmiş ve Türkiye de aşağı yukarı yirmi beş-otuz yıl bu üretilen arsaları kullanabilmişti.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Sayın Bakanım, biz de söz alabilecek miyiz?

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Arsa sorununu mutlaka çözmesi gerektiğini düşünüyorum.

Yapı denetimine ilişkin, bunu söylemiyorum yani artık zemin etütlerinin de yapı denetim süreçleri içerisinde mutlaka entegre edilmesi ve bunun da denetim süreçlerine tabi tutulması gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum ben.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Okan Hocam, buyurun.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben faylarla ilgili çok kısa bilgi vermek isterim. Birincisi “Fay oluştu.” tanımı doğru değil, bu çok yaygınca bir şey, insan ömrü içerisinde oluşan bir fay olmaz. Bilmediğiniz bir fayı yeni öğrenmiş olabilirsiniz ama bir fay yeni oluşmaz çünkü fayın oluşum süreci insan ömrünün çok çok üzerinde bir şey.

Şimdi, uygulamada ne yapıyor, kısaca ona değinmek istiyorum. Diyelim ki siz bir yeri imara açmak istiyorsunuz ve MTA’nın oradan diri fayı geçiyor, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı buna müsaade etmiyor ve bir araştırma yaptıktan sonra orada bir üniversiteden rapor istiyor sizden; bu bir parsel bazı da olabilir, bir ada da olabilir ya da bir yerleşim birimi de olabilir. Üniversiteye başvuruyor araştırmayı yapan firma, üniversitede bu konuda uzman bir hoca bir rapor veriyor. Ondan sonra yanındaki parsel

araştırma yapıyor, aradan bir sene geçtikten sonra ya da aynı zamanda, o da bir başka üniversite hocasına başvuruyor, ikinci üniversite hocası “Burada fay yok.” diyor. Böylece fayın bir tanesi geliyor parselin birinde bitiyor, ikinci parselde tekrar devam ediyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Meclis kararıyla da fayı...

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Öteleyebiliyoruz da.

Şimdi, bütün bunlar şunu gösteriyor: Fay araştırmalarında bir standardımız yok, elimizde böyle bir standart yok. Yasanın birinci temel amacı, şu anda uygulanmakta olan fay üzerindeki yerleşimi engellemeye standart getirmektir, böyle bir standart söz konusu değil. Diğer kısımları da bu fay yasasında belirttiğim gibi, bu standart ortaya konduktan sonra fay dünya standartlarında, dünya ölçeğinde doğrulukla da belirlenebilir; elbette ki belirlenemediği yerler de vardır, bunları biliyoruz. Bundan sonra artık şu aşamalara geliniyor, yeni bir yerleşim yapılacaksa ne yapılacak, üzerinde mevcut bir yerleşim varsa ne yapılacak? Bu oldukça detaylı bir konu, arzu edilirse anlatırım ama buradaki temel hedef bu uygulamaya bir standart getirmek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten sizin bu konuda çok ciddi çalışmanız var Hocam, teşekkür ediyoruz, hakikaten bu konuda en ciddi çalışmalardan biri size ait, tebrik ediyoruz.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Sağ olun.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Sayın Bakanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, size soru da yok ama siz kısa...

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Hayır, yok, Zeynep Hanım benim de cevabımı bekliyor; bu fay yasasıyla ilgili ben de birkaç şey söylemek istiyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, buyurun efendim.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Şimdi, Hocamız “Faylara insan ömrü yetmez.” dedi. Tabii ki bilinen faylar var ama ben mesela sunumumda söyledim, “Yeni depremler yeni kırıklar oluşturuyor.” dedim. Bir yeni fay olabilir ama bunun devamında da yeni kırıklar oluşabilir. Bu kırıklar yüzeyde mostra da verebilir, vermeyebilir de.

Ben sunumumda şunu vurguladım: Fay yasası konusunda, biz Jeofizik Mühendisleri Odası olarak desteklemiyoruz bu yasayı çünkü bu yasada zaten imara esas yasa ve yönetmeliklerimizde bu konuda çalışmalar var. Sakınımla ilgili bilimsel bir yaklaşım, bir yöntem de yok zaten yani neye göre, nerede, kaç metre uzakta sakınacağız bu faydan, ne kadar uzak olacağız; bununla ilgili çok net bir şey söylemek de mümkün değil. Diğer taraftan, depremde binaları yıkıcı olan asıl şey deprem dalgaları yani faya yakın ya da uzak olması değil ki. Eğer zemine uygun bina yapılmadıysa Sayın Bakanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zemin büyütmesi var.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Zemin büyütmesi var, zemin ivmesi var yani zeminin ivmesini...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Hocam, bu önlemlerden biri değil midir? Fay sakınım bandı önlemlerden biridir, elbette yüzde 100 çözüm değildir ama öyle bakmak gerekiyor ve jeofizikçilerden de yararlanılacak yani.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Özür dilerim, ben bu yasayla ilgili...

NECİP NASIR (İzmir) – Bunlar birleşsin, jeofizikçiler ile jeoloji mühendisleri.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, şimdi, hep jeoloji ve jeofizik mühendislerinin tartışmasına şey yaptık.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öyle bir tartışma yok aslında.

Söz alabilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaadenizle bitirsin, ondan...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani öyle bir tartışmanın ben burada yapılmasını...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müzeyyen Hanım, bir dakika, müsaade eder misiniz?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İkincisi, jeofizikçilerle...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müzeyyen Hanım, size söz vereceğim, bitirsin.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ben çok anlamlı bulmuyorum yani bu yaklaşımınızı burada, onu da söylemek zorundayım.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Bakanım, ben burada yirmi beş dakika konuştum, bir buçuk saat jeoloji mühendislerini dinledik, sayın milletvekilimizi de dinledik. Lütfen, tutanaklara geçmesi için söylüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu gidişle jeoloji ve jeofizik mühendisliği diye bir birim oluşuralım.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Yani tutanaklara geçmesi için söylüyorum. Biz iki yıl önceki Komisyon toplantısında da... Bununla ilgili bilimsel ortamlarda ayrıntılı tartışılmadan, konuşulmadan bir yasa olarak sunulmasına karşıyız. Depremlerde görülüyor, binaların çoğu yer ivmesine göre tasarlanmamış binalar ve yönetmeliğe göre yapılmamış binalar yüzünden...

TMMOB JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – İnsanda biraz vicdan olur, vicdan, vicdan! Siz, vicdansızsınız! Gidip bir fayın üzerinde kendinize...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Arkadaşlar, Hüseyin Bey...

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Hüseyin Bey, size vicdansızlığı iade ediyorum. Demagoji yapmayın, etik davranın, etik değilsiniz. Bir mesleğe iş alanı yaratmak için “fay yasası” diye bir yasa önerilmez.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, arkadaşlar, bir dakika, böyle bir tartışma uygun değil, kusura bakmayın. Kendi aranızda oturursunuz...

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Özür dilerim Bakanım ama yani ben burada sabırla dinledim. Benim lafımı kesti, sayın milletvekilim de kesti jeoloji mühendisi olduğu için oda başkanını da kesti.

TMMOB JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Konuşmanızı kesmedim.

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Konuşmamı kesiyorsun. Sensin vicdansız! Demagoji yapmayın, bilimsel altyapısı olmayan şeyleri konuşmayın burada.

TMMOB JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Böyle konuşamazsın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, arkadaşlar, bakın, kusura bakmayın, burada herkesi dinliyoruz. Bizi de tenkit edenler var ama biz sabırla dinliyoruz, kusura bakmayın yani burası serbestçe konuşulacak bir ortam ama birbirimize hakaret etme...

PROF. DR. MEHMET EMİN CANDANSAYAR – Ben özür diliyorum tüm milletvekillerimden ama...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kimsenin kimseye hakaret etme hakkı yok. Fikirlerimizi çatıştıralım, fikirlerimizi ortaya koyalım.

Teşekkür ediyoruz sizlere, başka konuları yazılı olarak iletebilirsiniz.

Eyüp Bey, buyurun.

5.- TMMOB Mimarlar Odası Başkanı Eyüp Muhcu 'nun Türkiye'deki afet ve kentleşme politikası, yapı üretim ve denetim düzeni, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası yaptıkları tespit ve değerlendirmeler ile afet riskinin azaltılmasına ilişkin önerileri hakkında sunumu

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, davetiniz için teşekkür ederiz.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Mimarlar Odası ve bağlı odaların arzuladığı bu buluşma geç de olsa bizim için önemli ve tarihsel bir nitelik taşıyor. Yer bilimcilerin, çok değerli konuşmacıların sunduğu sunumlarını izledim. Tabii, biz daha çok yer üstünde bir yapıyı çevre üzerinden bir değerlendirme yapacağız. Bununla birlikte, Hüseyin Alan arkadaşımız sağ olsun, beni birçok dertten de kurtardı çünkü mimarlık, yapılaşma, inşaat mühendisliği alanlarına da girdi ve doğru bilgiler de verdi, onu da ifade edeyim. Onun için teşekkür ederim. Bununla birlikte, sizlere kısaca, aslında, Türkiye afet politikası, kentleşme politikası, yapı üretim ve denetim düzeni üzerinde belli başlıklardan söz edeceğim; belli başlıkların kimilerinin biraz daha ayrıntılı olarak değerlendirilmesi gerekiyor, vaktinizi almamak için düşündüğüm konuşmayı oldukça kısaltacağım.

Bir rapor hazırladık, Maraş depremi sonrasında yaptığımız tespit ve değerlendirmeler var. 1'inci etap inceleme ve araştırma çalışmalarıydı. Daha sonra 2'nci etap araştırma ve inceleme çalışmalarını tamamladık ve dün gece heyetimizle birlikte Ankara'ya geldik, bu toplantıya da katılabildim. İkinci raporda, daha çok deprem sonrası geçici barınma, yıkıntıların döküm alanları, yıkıntılarla ilgili yapılan işlemler, yeni yapıları alanlar, kalıcı konutlar gibi konuları özellikle işliyoruz. Bu rapor haftaya hazırlanıp sizlere de hiçbir parti ayrımı gözetmeksizin -her zaman yaptığımız gibi- iletilecektir, değerli kamuoyumuzla da paylaşılacaktır.

Öncelikle şunu ifade etmek isterim: Türkiye'de, bilimsel tutarlılığı olan, toplumun desteğini almış bir Türkiye afet politikası olmadığını vurgulamak isterim. Özellikle 1980 sonrası yaşanan süreçte, kurlsız yapılaşma koşullarında kentlerin giderek afetlere kaynaklık etmeye başladığını biliyoruz, son yıllardaysa bu politikaların “kentsel dönüşüm” adı altında yürütüldüğü gerçeği var.

Türkiye afet politikaları çerçevesinde baktığımız zaman bütünlük bir afet yönetimine gereksinim var. Merkezi yönetim, yerel yönetimler, üniversiteler, meslek örgütleri ve toplum kuruluşları arasında bir koordinasyon, eş güdüm son derece önemli. Bu koordinasyonun olmaması hâlinde depremlere ve afetlere karşı bir başarı elde etme olanağımız söz konusu değildir. Özellikle, İstanbul'da merkezi ve yerel yönetimin rekabeti, İstanbul'un depreme karşı, afetlere karşı güvenli hâle getirilmesinin önünde en önemli engeli oluşturmaktadır. Ayrıca, bu koordinasyonun olmaması, özellikle depremden en fazla etkilenen Hatay, Maraş, Malatya, Adıyaman illerimizde yapmamız gerekenleri yeterli ölçekte ve nitelikte yaygın bir şekilde yapmamızın önünde en önemli engel olduğunu vurgulamak isterim. Tabii, bu anlamda, Hatay'ın bundan çok büyük zarar gördüğünü de not etmek isterim.

Depremi yeri dahi bugün bu koordinasyonun olmaması nedeniyle doğru bir şekilde ifade edilememektedir. AFAD'a göre depremlerin yeri farklıdır, Kandilli'ye göre farklıdır. Bu koordinasyonun ne kadar önemli olduğunu gösteren başka bir örnektir.

Afet politikalarıyla ilgili yapılanma önerileri var, bu yapılanma önerilerine genel olarak katılıyorum ancak afetle ilgili özerk bir yapıya ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Özellikle bizim gibi ülkelerde siyaset, devlet kurumlarını kendi siyasal düşünceleri, siyasal öngörülerini doğrultusunda yönlendirme, yönetme alışkanlıklarına sahiptir. Burada afet çalışmasının sağlıklı, bilimsel esaslara göre ve toplum yararını gözeten bir şekilde sürdürülebilmesi için siyasetten ari bir devlet organı, özerk bir yapı, toplumun ilgili kurumlarının da katıldığı bir organizasyon olarak ele alınmasına ihtiyaç var. Bu yapılırsa, örneğin bugün siyasetler arası tartışma ya da başka gruplar arasındaki tartışma sürdürülmez; tersine, bugün bütün kamusal olanaklar bölgede yaşamın yeniden ayağa kaldırılması, yaraların sarılması için seferber edilebilirdi.

Bu başlıktan sonra kimi önerilerimi yine sıralamaya devam edeceğim. Bugün Türkiye'nin millî fiziki bir planı yok yani ülke ölçeğinde bir planlamaya ihtiyaç var. Ayrıca, mahalle, kent ve belli ölçeklerde planlamalar yapılmış olsa da bugün artık havza ve bölge bazında planlama anlayışını yürürlüğe koymamız gerekir. Millî fiziki planlama, havza, bölge ölçeğindeki planlama, eğer deprem bölgesinden söz ediyorsak sadece Kahramanmaraş'ın planlanması değil, bu 4 ilimiz, hatta etkilenen 11 ilimiz ve öngörülen illeri de içine alan bir plana ihtiyaç var ve bütün bu planlarda temel bir ilke olmalı, afet sakinimi ilkesi. Bütün bu planlarda afetlere karşı kentlerin hazırlanması, afet risklerinin azaltılması ve yeni yapılaşma, kentsel gelişim alanlarının bu ilkeler doğrultusunda plan düzeyinde güvenceye alınması ve tabii ki plan disiplininin sağlanması gerekir.

“Afet risklerinin azaltılması” meselesi, aslında, bu kentleşme süreçlerinin önemli bir başlığıdır. Bu çerçevede, baktığımız zaman, biraz önce Okan Hocamız Türkiye’de yapılan Afet Sakinimi Planı, İstanbul’daki Deprem Master Planı, ulusal stratejilerden söz etti; Türkiye’de bu birikim var. Ayrıca, biraz önce sunumlarda ortaya konulan verilerle ilgili de Türkiye’de eleştirek de yeterli bir bilgi birikimi ve donanımlı kadrolar var; mimar, mühendis, plancı kadroları var. Bu potansiyelin afet risklerinin azaltılması ve afetlere karşı mücadele açısından değerlendirilmesi hâlinde yine önemli başarılar elde edileceği kanaatindeyiz.

Afet risklerinin azaltılması konusunda aslında 2010 yılında Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi son derece önemli. Bütün bu stratejilerde afet yönetiminin nasıl olacağı, bunun şeması, hangi çalışmaların yapılması gerektiği öngörülmektedir. Dolayısıyla, biz dünyayı yeniden yeniden keşfetmek durumunda değiliz. 2010 yılından beri biz Mimarlar Odası olarak afet risklerinin azaltılması, dirençli ya da dayanıklı kentlerin oluşturulması, kentlerin sağlıklı, güvenli gelişmesi için uzmanlardan sayısız makaleler almakta, Mimarlık Dergisi’nde yayımlamaktayız. İlgilenen uzmanlar Mimarlar Odasının Mimarlık Dergisi’nden bu anlamda faydalanabilirler.

Burada, yine bazı kavramların altını çizmekte fayda var. Şimdi, “sağlam kent” diyoruz, “güvenli kent” diyoruz, “dirençli kent” diyoruz; evet, bunlar doğru kavramlar ama biz bir mimar, plancı olarak kentin sağlam, sağlıklı ve güvenli olmasını öngörmek durumundayız. Örneğin, bütün kenti 3 katlı, sağlam, 9 şiddetindeki depreme karşı güvenli yapsanız bile o kent yaşanılır olmaktan çıkar. Dolayısıyla, bu kentin tarihi, doğası, yaşam değerleriyle birlikte düşünülmesi ve planlanması gerekir. Bu düşünüldüğü takdirde, bugün, Adıyaman’ın buğday tarlalarında kalıcı konut çalışmaları yapılmaz; bu düşünüldüğünde, Kahramanmaraş’ın arkeolojik sit alanında TOKİ inşaat yapmaz; bu düşünüldüğünde yine Malatya’da arkeolojik ve tarihsel sit alanında TOKİ kalıcı konut yapma girişiminde bulunmaz. Bunun sayısız örneklerini verebiliriz. Demek ki burada kenti bir bütün olarak ele almak, yurttaşların eşit, sağlıklı, güvenli yaşam çevrelerinde yaşamlarını sürdürme, ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirme ortamlarının yaratılması doğrultusunda konunun ele alınması gerekir.

Afet risklerinin azaltılması kapsamında “kentsel dönüşüm” sadece bir alt başlıktır. Türkiye’de kentsel dönüşüm bütün planlama süreçlerinin üstüne konuluyor; bu doğru bir yaklaşım değildir, bilimsel değildir çünkü aslanan kamu yararını gözeten, bilimin rehberliğinde ve bilimsel ilkelerle hazırlanmış planlardır, kentsel dönüşüm bunun sadece yöntemlerinden biridir. Tıpkı “3R” dediğimiz, tarihi çevrelerde restorasyon, restitüsyon, rekonstrüksiyon müdahaleleri, rehabilitasyon müdahaleleri, yenileme, güçlendirme ya da daha başka müdahale biçimlerinden, araçlarından bir tanesidir. Eğer biz kentsel gelişime bağlı olarak birtakım plan kararları alıyorsak bu kentsel dönüşümle alakalı değildir. Kentsel dönüşüm üzerinde öncelikle mutabakat sağlamamız gerekir; kentin çöküntü alanlarının ya tamamen yapılardan arındırılması ya ayağa kaldırılması ya yenilenmesi gibi bir yöntem olarak değerlendirdiğimiz zaman, bugün gidip “kentsel dönüşüm” adı altında kentin rant getirisi en yüksek olan bölgelerinin dönüştürülmesine kalkmayız; gideriz, özellikle yoksulların yaşadığı çöküntü alanlarının ayağa kaldırılmasını planlayabiliriz. Bunu yaparsak benzer kararlar verebiliriz. Siyasetin de bir noktada uzlaşma olanağı söz konusu olabilir, toplumun da bu anlamda afetlere hazırlık konusunda bir arada birlikte çalışma süreçleri inşa edilebilir.

Afet risklerinin azaltılması çerçevesinde yapılması gereken birçok yöntemler var, değerli sunucular bu konuları aktardılar ama tabii ki bir ulaşım meselesi var. Gayrisihhi müesseseler, parlayıcı, patlayıcı, yanıcı özelliğe sahip olan gayrisihhi müesseseler kentin içerisine yerleştirilmiş birer bombadır. 1999 depremi sonrası kentlerin içerisindeki bu bombalar kentin dışına çıkarılamamıştır; tersine Kocaeli Körfezi’nde Amonyak Fabrikası -devlet denetiminde- yaklaşık 30 bin ton bir depo kapasitesine sahipken daha sonra izlenen politikalarla birlikte bunun 10 katı amonyak stok edilmiş ve şu anda Kocaeli çevresi bırakın depremi sadece bu amonyak tesisleri nedeniyle tehdit altındadır, yanma tehdidi altındadır. Peki, bu neden yapılmıştır? Amonyak tesisleri devletin güvencesi, kontrolü ve mülkiyeti, tasarrufu altındayken devlete gelir sağlamak için Orta Doğu kökenli El Maktum’a satılmıştır. Demek ki kamusal politikalar ve kamudaki birtakım uygulamalar gözetilirken afet risklerinin de göz önüne alınması gerekir.

Şimdi güvenli yapı denetiminden söz etmemiz gerekiyor. Gördüğümüz bütün uygulamalar hem 1999 depremi hem daha sonraki deprem hem bugün Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası sağlam, güvenli bir yapı denetiminin gerçekleşmediğini ortaya koymuştur. Bunu sadece ben iddia etmiyorum arkadaşlarım iddia ediyor. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı binlerce dosyayı Yapı Denetimi Yasası’nın işlememesi dolayısıyla bizlere gönderiyor ve üyelerimize ceza vermemizi talep etmektedir; sadece bu neden bile yapı denetim sürecinin işlemediğini gösteriyor.

Ayrıca, bakınız, yapı denetim süreci içerisinde yer alan unsurlar, biraz sonra dava konusuna geleceğim ama Sayın Başkan, bakınız, bu beton santralinde üretilmiş beton, yönetmeliğimize göre C35 olması gereken betonun laboratuvar testleri sonrasında C15, C18, C20 değerinde olduğu anlaşıyor. Şimdi, deprem sonrası meslektaşlarımıza karşı açılan davalar var, mimar, mühendislere karşı açılan davaları. Peki “C35 betonu” diye faturalandırılan bu betonu satan firma, sermayedar hakkında neden dava açılmıyor? Bir başka sorum, deprem sonrası asıl yıkımların...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama yapı denetimde sorumlu arkadaşlar onu kontrol etmiyor mu, test yapmıyor mu? Ama bakın, İstanbul’da özellikle oda mensubu bir arkadaş beni aradı, diyor ki: “Maalesef yapı denetimciler yerine gidip denetlemiyor, imza atıyor.” şeklinde. Bu böyle olursa olmaz ki yani.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Haklısınız efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Yönetmelik var, mevzuat var, her şey var ama yani insanların da bu konuya sahip çıkması lazım, vazifesini hakkıyla yerine getirmesi lazım.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim kesinlikle katılıyorum, burada şunu demek istiyorum; bakınız, bu tarım arazilerinde Malatya’ya giderseniz, gitmişsinizdir, kayısı tarlalarında, bahçelerinde 15 katlı binalara izin verildi. Bu binalar başka yerde yapılmış olsaydı yıkılmayacaklardı ama kayısı bahçelerinde yapıldığı için yıkıldı. Bu kayısı bahçelerinde bu binaların yapılmasıyla ilgili karar süreçlerinde yer alanlar neden yargılanmıyor? Ben soru soruyorum sadece. Şimdi, örneğin Kahramanmaraş’ta kentin merkezinde yapı düzeni 5 kat iken 15 kata çıkaranlar neden yargılanmıyor? 5 katlı eski yapılar şu anda Kahramanmaraş’ta ayakta Sayın Başkanım, 5 katlı yapılar, eski yapılar, 2000 öncesi yapılar ayakta duruyor. Bakınız, Gölbaşı, yüz yıllık binalar, bunların normalde betonlarını elinizle ufalayabilirsiniz. Yüz yıllık binalar, cumhuriyetin ilk yapıları ayakta duranlar neden orada, C35 betonu kullanılan yapı denetimi sistemine tabi ve bütün bu denetim sistemleri içerisinde geçmiş görünen iskân alan binalar yerle bir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - İşte biz de onu soruyoruz. Efendim niye bu denetim var? O zaman denetim yapılmıyor demek.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, eğer Gölbaşı’nda siz yapı kararı alırsanız planla onu denetim sistemiyle ayakta tutamazsınız, hiçbir denetim sistemiyle ayakta tutunamazsınız. Demek ki burada planlama kararlarını vermenin bir sorumluluğu var; birincil sorumluluk bu. Yapı denetiminde yer alan meslektaşlarımızın sorumlulukları var ama yapı denetim sistemi özelleştirildi; kamu denetimi olarak sürdürülmesi gereken, merkezî ve yerel yönetimler tarafından sürdürülmesi gereken denetim özelleştirildi 4708 sayılı Yasa’yla ve bunun yarattığı boşluk nedeniyle denetim gerçekleştirilemiyor. Ama yapı denetiminin üzerindeki meslektaşlarımızın, mühendis ve diğer meslek uzmanlarının tabii ki sorumluluğu var, o konuda aynen katılıyorum ama bu denetim kuruluşlarında, örneğin, yapılaşma sürecinin asli unsuru olan mimar yer almıyorsa o zaman bu düzenin tartışılması gerekir. 22 meslek mensubunun olduğu bir yerde bir mimarın 360 bin metrekareyi denetleyeceği farz ediliyor; bu, doğru değil. O zaman yapı denetim kuruluşu özelleştiği için kâr amacı -tınak içinde- güdüyor, yapı denetim kuruluşunda yer alan kişiler denetleme yapmadığı ölçüde kâr elde edebiliyor. Merkezî yönetimin, yerel yönetimlerin denetimleri efendim yetersiz kalıyor bu süreç içerisinde, sistemin sorunları nedeniyle. Daha başka pek çok örnek verebiliriz ama bugün yapı denetim kuruluşlarının “Devletin belirlediği yüzde 2 maliyete bağlı olarak denetim ücreti verdiler; bu yetersiz kalıyor.” demelerine katılmıyorum. Yani mimarlar, mühendisler pekâlâ bu koşullarda kendi meslek ilkeleri ve etik değerler doğrultusunda çalışırlar, çalışmalıdırlar.

Bunu söyledikten sonra, efendim hızla geçiyorum. TOKİ, Türkiye’de yapı üretim düzeninin en önemli başat unsurudur ancak bugünkü yapısı değiştirilmelidir; sosyal konut ve kentlerin gelişimine örnek model teşkil edecek bir yapılanmaya dâhil olmalıdır. TOKİ aynı zamanda ulusal ölçekteki bir yapı denetim sistemine tabi olmalıdır; bugün TOKİ’nin binaları denetlenmemektedir. Bu, hiçbir kamu düzeni açısından kabul edilemez.

Bir başka soruna hızla geçiyorum. Şimdi bölgede açtığımız davalar var, efendim 4 ilde açtığımız davalar var. Bu binalarda özet olarak diyoruz ki davaların yüzde 90’ı şöyle: “Malatya’da kayısı tarlalarına bu binaları yapmayın.” diyoruz. “Hatay’da zeytin bahçelerine yapmayın.” şurada “Kahramanmaraş’ta biber tarlalarına yapmayın.” diyoruz. Açtığımız davalar bunlardır; açtığımız davalarda mahkemeler iptal kararları, yürütmeyi durdurma kararları verdi. Kamu yönetiminin mahkemenin bu kararlarını, hukuki kararlarını tanıması gerekir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, ben de yöneticilik yaptım, kamu yönetimi bütün mahkeme kararlarını tanır, uygular.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim bu bölgede tanınmamıştır, somut örnekler.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Yani ben bilemem. Ben şu ana kadar Türkiye’de en uzun süre Bakanlık yapan bir kişiyim, bütün yargı kararlarını uyguladık.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, yapanlara şükranlarımızı sunarız ama davalar burada. Eğer bu davalara uyulsaydı bugün orada 50 bin, 100 bin insanımız ölmeyecekti.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, toparlayalım.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, yer bilimciler üç saat konuştu, benim yarım saat olmayacak, yirmi dakikada tamamlayacağım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama onlar faydalardan bahsettiler; zemin varsa, jeofizik var, şey var; siz sadece mimari...

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Şimdi, efendim, şöyle, toparlıyorum, Türk Mühendis Mimarlar Odaları Birliği planlama, yapı üretim, denetim sürecinin asli unsurudur. Bu görevi yerine getirebilmesi için odaların kendi üyelerini denetleyebilmeleri gerekir, onların sicillerini tam ve eksiksiz tutmaları gerekir ama özellikle son yirmi yıl içerisinde TMMOB ve meslek odalarının bu çalışmaları yapabilmesi zorlaştırılmıştır, meslek odaları anayasal ve yasal yetkilerini kullanamaz hâle gelmiştir âdeta. Bugün meslektaşlarımızın sicillerini tutamadığımız, yapı denetimi, mesleki denetim gerçekleştiremediğimiz ya da kısmen yapabildiğimiz için burada ciddi boşluklar olmaktadır. Dolayısıyla yeni düzende bütün kamu yönetimlerinden, bütün siyasi yönetimlerden talebimiz, bu sürecin asli unsuru olan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin yetkilerinin desteklenmesi ya da var olan Anayasal ve yasal desteklerin en azından devre dışı bırakılmamasıdır.

Efendim, son olarak bu konuda söyleyeceğim şudur: Aslında, depreme karşı biz kamunun, mühendis, mimarların, meslek odalarının hazırlıklarından söz ediyoruz, yapacakları işlerden söz ediyoruz ama biliyoruz ki toplum olmadan afetlere karşı bir mücadele mümkün değildir. O nedenle de toplumsal örgütlenmeler toplumun bu süreçte yer alması afet bilincinin geliştirilmesi için temel unsurdur. Bunun için gerekli olan yasal düzenlemelerin yapılması, toplum örgütlenmelerinin önünün açılması, birtakım yasaklama ve kısıtlamalarla pasifize edilmemeleri, demokratik ortamda özgürce bu mücadelelerini sürdürmesidir. Bugün eğer gönüllü kuruluşlar, milyonlarca insanımız bölgeye akıp gidiyorsa ve hâlâ yardımlar yapılıyorsa; bu, toplumsal örgütlenmelerin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Aslında, yeni yapılanma, tarım arazileri, yıkıntıların yerleriyle ilgili sorunlar, daha pek çok tartışmalar var, onu zamanınızı almamak için söylemeyeceğim, raporumuz da var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yazılı da şey yapabilirsiniz.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Hocam, burada şunu ifade etmek isterim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Raporu gönderirseniz...

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Raporu herkese dağıttık efendim, 25 Komisyon üyemizin her birisine dağıttık.

Şimdi, bir, bölgede yapılar kendiliğinden yıkılmadı; iki, bu yapılarda binlerce insanımızı kaybettik, onların anıları var, yaşam öyküleri bitti. Lütfen, rica ediyoruz, bu yıkılan binalara “moloz” denilmesin, bunlar yıkıntıdır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Enkaz” diyebiliriz, evet “moloz” demeyelim.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Yani “moloz” dediğimiz zaman bu yaşam öykülerini, bu tarihi, bu insanları, onların hayatlarını göz ardı etmiş oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, soru var mı tekrar?

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Soru değil de bir şey eklemek istiyorum Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, şimdi Gaziantep Milletvekilimiz Derya Hanımefendiye söz verelim; kendisi de hem mühendis hem mimardır.

Buyurun.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Teşekkür ederim Başkanım.

Evet, biz de mimar olarak yöresel mimari özelliklerimizin ki her bölgenin kendine has özellikleri var, bu özelliklerin taşınmasını biz de istiyoruz.

“TOKİ’yle ilgili denetleme olmadı.” denildi de oraya takıldım ben. TOKİ evlerinde yıkılan binalar şu anda yok. Gaziantep Milletvekiliyim, Gaziantep’te yok, İslahiye Nurdağı’nda bulunmamakta ve TOKİ evlerinde birkaç gün önce de yine, yeni binalarımızın temelleri atıldı ve bu temellerde de şu anda Çevre, Şehircilik Bakanlığının denetimleri devam etmekte. Atılan temellerin de beton kalitesiyle ilgili, beton mukavemetiyle ilgili numuneler alındı ve bunların sekiz günlük ve yirmi sekiz günlük durumlarının, değerlendirmelerinin de sonuçları ve şu anda numuneleri alındı. Yine, donatılarla ilgili, çekme ve akma mukavemetleriyle ilgili numuneleri alındı ve deneylere tabi tutulmakta. Çevre, Şehircilik Bakanlığının bu konuda, bu alanda bir birimi bulunmakta ve ölçümlerin yapıldığı bu birim tüm yapı denetimleri için de kullanılabilmekte. Yani her alınan, her atılan betonun, her donatının orada denetimleri yapılmakta ve oranın, Çevre, Şehircilik Bakanlığının mühendisleri, mimarları gerçekten de çok özel çalışmalar da yürüttü. Bilgi vermek açısından söylüyorum, sahada olduğum için ki sahanın zemin incelemeleri de defalarca yapıldı. Hani, karar veriliyor, tekrar kafalarına yatmıyor, başka bir alan inceleniyor çünkü fay hattı da çok fazla alanda. Şimdi Gaziantep’te o kadar sivilaşma problemi yok ama fay hattı, Nurdağı İslahiye’de çok var yani.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Efendim, sondaj yapılıyor, sondaj sonuçları alınmadan temel atılıyor.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Yok, temel atıldı, sondaj sonuçları alındı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Eyüp Bey, böyle bir usul yok yalnız, lütfen.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Defalarca sondaj sonuçları alındı, her köy için ayrı çalışıldı, her köy için her proje ayrı çalışıldı. Köy projeleri ayrı, şehir projeleri ayrı. Biz de tüm mimarlar olarak şehrin yöresel mimarisinin, yöresel malzemelerinin de kullanılmalarını, o şehrin kimliğini yansıtmalarını önemsiyoruz. TOKİ’ye de bu alanda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına da her alanda bu konudaki taleplerimizi iletiyoruz; kaç defa projenin tasarımını, ön görünüşünü, cephe görünüşlerini de değiştirdiğimiz de oldu.

Bilgi vermek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

TMMOB MİMARLAR ODASI BAŞKANI EYÜP MUHCU – Ben, izninizle, bir şey söyleyeyim, sadece bir şey.

Şimdi, bakın, TOKİ sadece beton yapıyor; ahşap, çelik, taş... Bu coğrafyanın eşsiz bir mimarı, kültürü vardır yani TOKİ bunu programına alsın, dediğimiz budur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, o zaman bazı şeyleri bilmiyorsunuz, şöyle diyeyim: Eyüp Bey, TOKİ şu anda diğer sistemler üzerinde çalışma yapıyor yani sadece beton değil, prefabrik, hatta çelik, ahşap üzerine çalışma yapıyor şu anda.

Ben de şunu ifade edeyim: Ben de bölgeye gittim, bir mühendis olarak gezdim. Mesela, biz, orada, ilk defa TOKİ konutlarına yerleştirdik vatandaşları, korkuyorlardı “Sağlam.” dedik, yerleştiler. Hakikaten TOKİ sağlam bir şekilde yapıyor, bir de zemin etütlerini yapıyor, kesinlikle biliyorum çünkü bizim de bakanlıkta TOKİ’yle yakın münasebetlerimiz vardı yani bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Ben de tabii, şu görüşünüze aynen katılıyorum: Yani zirai toprakların, tarım topraklarının heba edilmemesi lazım, bunda herkes hemfikir, zaten Cumhurbaşkanımız da kesin talimat verdi, “Tarım topraklarına bina yapılmayacak.” şeklinde ifade etti, daha da dikkatli olmamız gerekiyor.

Bir de kentsel dönüşümde şunu ifade edeyim Eyüp Bey: Biliyorsunuz, 1/100.000’lik çevre düzeni planları var ama özellikle büyükşehirlerde büyükşehir belediye başkanlıklarının 1/5.000’likleri hazırlaması lazım. İnanır mısınız bu çevre düzeni planına uygun 1/5.000’likler pek çok yerde hazırlanmıyor. Öbür tarafta, 1/1.000’likleri de ilçe belediyeleri hazırlamadığı için neticede kaçak yapılaşma ortaya çıkıyor. Benim şahsi kanaatim, en kötü plan plansızlıktan daha iyi, plansızlık en kötüsü. Bizim yapacağımız şey, sağlam zemine, tekniğine, fen, sanat kaidelerine uygun yapı yapmaktır; çare budur, zaten hocalarımız da söyledi.

Bir de şunu söyleyeyim: Bu konuda sadece merkezi hükümetten bir şey beklemek de doğru değil. Bakın, mahalli idarelerin çok büyük bütçeleri var. Bakın, ben İSKİ Genel Müdürüyken aynı zamanda KİPTAŞ Yönetim Kurulu Başkanıydım. KİPTAŞ o kadar çok büyük binalar, sağlam yere sağlam binalar yaptı, pek çok şehirler kurdu; Başakşehir, öbür tarafta, Asya yakasında, Avrupa yakasında. Şimdi, biz diyoruz ki: Büyükşehirler reklam için kendilerine böyle milyarlarca lira para harcayacağına kentsel dönüşüm, yeni arsa oluşturmaya... Ellerinde büyük yetki var yani şu anda büyükşehirlerde, il belediyelerinde, ilçe belediyelerinde büyük yetkiler var, herkesin elini taşın altına koyması gerektiği kanaatindeyim.

Hocam, ben, son olarak size bir soru soracağım kapatmadan önce. Şimdi, genelde binalarda -ben de sismoloji okuduğum için tabii, bu dalgaların frekansına bağlı olarak- bazı hocalarımız diyor ki: “Bazı dalga boylarında alçak katlı binalar riskli oluyor, bazılarında ise yüksek katlı binalar riskli oluyor.” Bu konuda ne tavsiyede bulunursunuz? Siz de bu konuda bir uzman olarak tavsiyelerinizi söyler misiniz? Hatta bana vatandaşlardan soru geldi “Biz yüksek katlı binalar mı yapalım yoksa alçak binalar mı yapalım? Nerede ne yapmamız lazım?” diye. Bazıları diyor ki: “Yüksek katlı binalar belli frekanslarda salınıyor ve bir problem olmuyor diye düşünüyoruz.” Yani en riskli kat nasıl? Zemine doğru değişiyor tabii de.

Buyurun.

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, zemin etüdü yapıldığı zaman zemin hâkim titreşim periyodunu ölçüyor meslektaşlarımız. Bu periyotla binanın periyodu çakıştığı zaman ortaya rezonans problemi çıkıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, köprüler bile askerler yürürken...

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Dolayısıyla bunun dışında bir kat adedini.... Çünkü kat adedi binanın periyodunu belirleyen bir şey; dolayısıyla kat adedini zeminden gelen parametreye göre tanımlamak en doğru cevap olacaktır herhâlde.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaya zeminlerde nedir... Bir şey var mı acaba? Zemin...

PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, efendim, şöyle: Bunları çok genellemek gerekiyor benim kanaatimce çünkü “kaya” dediğimiz yerde kayanın üzerinde bazen çok ayrılmış bir zon oluyor, bu çok farklı bir davranış gösteriyor. Üstte alüvyonun kalınlığı değişiyor, alüvyonun kenarındaki havzanın kenarlarında neler olduğu değiştiriyor. Dolayısıyla, çok genellemek doğru değil, genellemeler yapılan var ama en doğru şey zeminin parametrelerini ölçüp binayı ona göre planlamaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, hepinize çok teşekkür ediyoruz ama ben şunu rica edeceğim: Arkadaşlar, lütfen, şu anda hepimizin bir ve beraber olması lazım. Benim en büyük gurur duyduğum şey ne, biliyor musunuz? Ta, en doğusundan en batısına, kuzeyinden güneyine kadar bütün millet bu depremde bir kardeşlik, bir yardımlaşma seferberliği gerçekleştirdi; bunu odalar da yapsın diyorum. Şimdi iki odanın burada, huzurunuzda birbirinden özür dileyerek kucaklaşmasını istiyorum.

Haydi, alkışlıyoruz. (Alkışlar)

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Bakanım, biz anlaşıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, kucaklaşın görelim de öyle Hüseyin Bey.

Evet, bravo, teşekkür ederiz. (Alkışlar)

Hep birlikte güzel şeyler yapacağız ya. Mühim olan... Tamam mı? İnşallah...

Teşekkür ediyoruz.

Efendim, şu anda otuz dakika ara veriyoruz, öbür arkadaşları dinleyeceğiz.

Kapanma Saati: 14.32

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 15.01****BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)****BAŞKAN VEKİLİ: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)****SÖZCÜ: Zeynep YILDIZ (Ankara)****KÂTİP: Sefer AYCAN (Kahramanmaraş)**

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toplantıyı açıyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI*1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, ülkemizdeki inşaat müteahhitliği sektörüne ilişkin açıklaması*

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz, buraya kadar teşrif ettiniz. Tabii, İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu bizim için çok önemli çünkü dünyayı inşa eden müteahhitler, inşaat müteahhitleri. Ayrıca, tabii, bizim müteahhitlik sektörü de çok gelişti. Arkadaşlar gelinceye kadar ben bir iki düşüncemi söyleyeyim. Aslında yurt dışında herhangi bir çalışma yoktu, ilk defa müteahhitlerin yurt dışına açılmasını sağlayan kim biliyor musunuz? İTÜ İnşaat Fakültesinden mezun olan Libyalı bir kardeşimiz, Muhammed Manguş. Mühendis olduktan sonra Libya'da Bayındırlık Bakanı oldu, sonra Başbakan oldu. Bayındırlık Bakanı olunca Türkiye'deki bütün müteahhitleri davet etti. Bizim müteahhitler ilk defa 1970'li yıllarda Libya'ya, daha sonra Suudi Arabistan'a açılmaya başladı. Gerçekten çok güzel hizmetler yaptılar. Daha sonra da Moskova'ya, Rusya'ya açılmasında da benim bir katkım oldu, onu anlatayım arkadaşlar gelinceye kadar. Biliyorsunuz, İSKİ Genel Müdürüydüm Sayın Cumhurbaşkanımız İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanırken. Tabii, biz çok kısa bir sürede devasa yatırımlar yaptık, 600 tane tesis açtık, dünyanın en ileri tesislerini inşa ettik orada ve bir ara beni Moskova Su ve Kanalizasyon İdaresinin Genel Müdürü yani oranın İSKİ Genel Müdürü aradı “Bir heyetle İstanbul'da yaptığınız çalışmaları takdirle izledik, sizin tesisleri görebilir miyiz?” Ben de “Buyurun.” dedim, onlar 4 kişilik bir heyet hâlinde geldiler, Moskova Su ve Kanalizasyon İdaresi. Önce tabii makama kabul ettim, her gelen bir hava atmak istiyor, tamam mı? Bunlar da önce dediler ki: “Bizde 1 milyon metreküp suyu bir anda artıran içme suyu arıtma tesisleri var.” “Daha yeni yaptık, çok ileri, ozon teknolojisi de var, dünyanın en iyi teknolojisi, 1 milyon 200 bin metreküp artırıyor tek başına.” dedim. Baktılar olmayacak “Bizde içinden otomobil geçen 2 metre çapında isale hatları, boru hatları var.” dediler. “Bizde ta Terkos'tan Kâğıthane'ye kadar 42 kilometre, 2 metre 20 santim çapında hatlar var, bunun gibi ne hatlar var.” dedim. Baktı o da olmadı, ondan sonra dediler ki: “Bizde içinden tır geçen atık su kolektörleri, tünelleri var.” Ben de o zaman Dragos'tan, Orhantepe'den –İstanbul'u bilenler- Tuzla'ya kadar 4,5 metre çapında dev tüneller inşa etmişim, atık su tünelleri “Bizde 4,5 metre çapında var.” deyince “Bu tesisleri görelim.” dediler. Bütün tesisleri gezdiler, baktılar ki maliyetler falan bizde çok daha hesaplı “Bize Batı'dan bazı ülkelerden müteahhitler geliyor, sizin fiyatların 4-5 katı, listeyi verin, Türkiye'deki müteahhitleri çağıralım.” dediler. Hakikaten, ondan sonra bizim müteahhitler 1990 yılından itibaren Rusya'ya da girmeye başladı. Dolayısıyla, müteahhitlik sektörü önemli. Tabii, burada ben burada özellikle -arkadaşlar gelsin diye söz aldım- şunu vurgulamak istiyorum: Ben yurt dışında pek çok yeri denetlemek için gittim, bir tarihte Libya'da bir şey vardı, baktım, bizim müteahhitler orada muhteşem işler yapıyor ama orada Batı'dan, Polonya'dan falan denetleyici mühendis müşavirler

var, çok iyi olduklarını söylediler ama maalesef, müteahhitlerimizin yurt dışında yaptığı güzel binaları -istisnalar hariç ama- burada göremiyoruz. Bu husus müteahhitlik sektöründen mi kaynaklanıyor, denetimden mi kaynaklanıyor; yoksa yer seçimi, malzeme, pek çok faktör bunda tabii etkili, bunlardan mı kaynaklanıyor; işte bunları çözmemiz lazım. Size de çok önemli iş düşüyor diye düşünüyorum.

Tahir Bey, size söz veriyorum.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR (Devam)

6.- İMKON İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioğlu'nun, Türkiye'nin yapı stoku, İMKON olarak meseleye bakış açıları, müteahhitlik sektörünün sorunları, tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

İMKON İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, Gazi Meclisimize davetiniz için teşekkür ederiz. Öncelikle, 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli ve 11 çevre ili de etkileyen ağır deprem felaketinden dolayı Rahmetirahman'a kavuşan vatandaşlarımıza tekrar rahmet diliyoruz.

Sayın Başkanım, 2020 yılında da yine bir komisyon kurulmuştu -sağ olsun- Başkanlığımız ve Komisyon bizi davet etmişti, o zaman da rapor sunmuştuk. Zamanı dikkate alarak, çok hızlı ve seri bir şekilde, etraflıca, detaya girmeden durumu kendi bakış açımızla özetlemek isteriz.

Şimdi, Türkiye'nin bir yapı stoku var, ilk önce bu yapı stokunu bir tanımlayalım. Türkiye'de yaklaşık 21 milyona yakın -bu arada, zaman kaybı olmasın diye Konfederasyonu tanıtmadan hızlı geçiyorum, sonra belki fırsat kalırsa geçirim- yapı stokumuzun içerisinde -2012'de kentsel dönüşüm kanunu çıktığı yıllarda- afet risk kapsamında yaklaşık 6,5 milyon, 7 milyon civarında çürük yapı stoku vardı ama gelişen on beş, yirmi yıl içerisinde bunun yaklaşık 3-3,5 milyon adedi dönüştürüldü dolayısıyla şu anda 4-5 milyon civarında riskli bir yapı stokumuz olduğunu söyleyebiliriz. Bu yapı stokları, özellikle 1960 ile 1990 arasında köyden kente hızlı göçle birlikte plansız, altyapısı olmadan, müteahhitlik, mimarlık, mühendislik ve yeterli malzeme, kalite ve hizmetleri oluşmadan -önemli derecede- yapılan yapı stokları. Bunu, özellikle, bu 6 Şubattaki deprem fay hattında, Adıyaman'da ve işte Hatay'ın önemli bir kısmında, Nurdağı'nda, İslâhiye'de daha çok, yoğun görebiliyoruz. Hani Malatya Yeşilyurt ilçesi de bundan çok etkilendi ama orası daha çok yeni yapılan yapılar, dolayısıyla yeni yapılan yapılar olması ağır hasar almasını engelleyemedi çünkü fay hattı geçiş bölgesi ama en azından ölümcül olaylar olmadı; yoksa "bostanlık" denilen, zemini kötü, adı da zaten "Bostanbaşı" olan mahalledeki yapıların yüzde 90'ı ağır hasar aldı.

Dolayısıyla bizim meseleye şöyle bir bakışımız var: Bizim İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu olarak kurumsal amacımız memleketimize, milletimize, sektörümüze memleketin millî menfaatleri açısından hizmet edebilme anlayışdır dolayısıyla işneyi kendimize batırmamız gerekirse batırırız yani sağına soluna bakmayız çünkü burada mesele bireysel bir mesele değil; burada mesele, ülkemizin millî menfaati, insanımızın gerek günlük yaşamda gerekli mesleki hizmetlerini icra etme ve hizmet alma yoğunluğunu harcadığı zaman gerekse de gece evinde zaman harcadığı yapılar. Dolayısıyla bu açıdan bakıldığında, biz meselenin sağlıklı teşhisini özellikle işaret etmek isteriz çünkü meselenin sağlıklı teşhisi konulmadığı takdirde bundan sonra alınacak olan tedbir ve tedavi yönteminin de yanlış olacağını düşünüyoruz. Burada, bu depremde de kamuoyunda, özellikle, işte kamuoyunun gazını alma açısından, maalesef, yine "vurun abalya" şeklinde, mesleğimize haksız, hakkaniyet ve müteselsil sorumluluk ölçülerini aşar şekilde suçlamalar da oldu; biz buna milletimizin, o bölge insanının acısı taze diye çok cevap vermedik; sonra usulünce zaten kamuoyu oturdu, biz de usulen açıklamalar yaptık, taşlar

da yerine oturdu. Dolayısıyla, oturan taşlar neticesinde, 1999 sonrası yapı denetim hizmeti almış yapılardaki yıkılma veya ağır hasar alma oranının 1,42 yani 1,5 civarında olduğunu gözlemliyoruz. Malatya’da yaklaşık 3 bine yakın binadan yapı denetimli, hasar alan veya yıkılan yapının 3 bina olduğu, vefat eden kişi sayısının da 1 olduğu gözlemlenmiştir. Fakat burada, özellikle bölgeyi biz de ziyaret ettik, teknik bir ekiple de detaylı incelemelerde bulunduk. Zaten televizyondaki açık oturum konuşmaları, arkadaşların teknik izlenimleri, kurumsal meslek örgütlerinin yaklaşımları neticesinde en büyük hasarın maalesef fay hattı üzerinde yoğunlaştığını hep birlikte gözlemledik. Dolayısıyla fay hattı üzerinde, net fay hattı üzerinde yapılacak olan yapıların hiçbir mühendislik hesabıyla ayakta durmasının çok mümkün olmayacağını, sadece mümkünse ölümcül olaylara sebebiyet vermeden hasar durumunu minimize edebileceği durumu söz konusu oldu. Demek ki burada, Türkiye’de inşaatın önce en önemli sorunumuzun zemin değerleri ve zemin değerlerine uygun yapım tekniği olduğunu gözlemliyoruz. Hâlbuki Türkiye’de geçmişten beri master planda genel anlamda bir fay hattı ölçümlmeleri ve yerlerin belirginliği vardı ama maalesef belediyeler kendi değerlendirmeleri, kendi yaklaşımları üzerinde bunlara kısmen uydu, kısmen uymadı. Dolayısıyla mesele sadece fayın net hattı meselesi değil, fay hattına yakın yere, bizzat da gidip gözlemlediğimiz için, yine Malatya Bostanbaşı çok örnek bir yer yani alüvyon zemin, çürük zemin, üstüne yetmemiş, bir 15 kat vermişsin yani illa imara açacaksan dahi, bari 3-5 katla sınırlı tutsaydın, bu kadar ağır hasarlar oluşmazdı. Dolayısıyla birinci yaklaşımımız bu.

Mesleğimizle ilgili, muhakkak her meslekte olduğu gibi, belli bir kusur oranı vardır. Onun için biz yıllardır bu mesleğin gelişmesi ve disiplinize edilmesi açısından çok ciddi gayretlerde bulunduk. Maalesef ulusal medyada, bazı arkadaşların tabiriyle “herbokolog” -adı her neyse- yani “her işi bilenler” diye bir ekran kadrosu da türedi. İşte “Önüme gelen müteahhit oluyor. Bu kadar, 350 bin müteahhidin olduğu yerde o işler böyle olur, şöyle olur, denetim yok, bir yapı denetim kanunu çıkması lazım vesaire falan...” 2019 yılında bizim de ciddi gayretlerimizle birlikte Türkiye’de yapı müteahhitleri sınıflandırma kanunu çıktı, Sayın Bakanım, zaten son iki yıldır uygulanıyor. Daha öncesinde 350 bine yakın olan nitelikli müteahhit sayısı -Çevre ve Şehircilik Bakanlığının verilerine göre konuşuyorum- 50 binin altında. Yani biz nitelikli müteahhit kime diyoruz? İşte H grubundan A grubuna kadar yaklaşık 30 kademeli bir müteahhitlendirme sınıflandırması var. Yani H, G, sonra B’ye çıkıyor ama B1, B2, D1, D2 diye; sadece bir harf atlayarak değil dolayısıyla yaklaşık 10-15 sınıfta kategorize ediliyor. Dolayısıyla H grubunu çok saymıyoruz çünkü H grubunun tanımı mesleğe ilk giren kişi. Dolayısıyla yaklaşık 1.000 ile 1.500 metrekareyle sınıflandırılıyor, metrekare bazında değil, rakam, TL rakam üzerinden sınıflandırılıyor ama o 12 milyon TL yapının cinsine göre 1.000 metrekareye tekabül eden bir inşaat oranı oluşturuyor, ondan sonrasını biz nitelikli müteahhit olarak kısmen kabul ediyoruz. Niye? O H grubu geçici müteahhitlik belgesi sınıfına da girdiği için, o geçiciden B, C, D, E, A’ya doğru, yukarıya doğru tırmanıyorsa, demek ki profesyonel müteahhit olarak onu tanımıyoruz. Dolayısıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın bu noktadaki 2019 yılı sonu itibarıyla -2023- üç yıl içerisinde verdiği belge zaten 40 bini geçmiyor. Dolayısıyla burada bir sorun yok, tam tersine müteahhitlerin bu sınıflandırılması hususunda işte var olan bir kısım kendi yapısal sorunları var; onların detayına çok girip de zamanınızı harcamak istemem.

Yapı denetimle ilgili de yine bir sektör temsilcisi olarak söylüyorum, işleyiş olarak büyük kusurlar yok, tecrübe birikimi açısından belli eksiklikler var. Onlar da zaten bu deprem bölgesindeki ilk tespitlerde de görebildiğimiz gibi, devletimiz ilk başta bütün mühendis unvanı olan kişileri haklı olarak orada ilk tespitleri yapmak üzere görevlendirdi. Ama takdir edersiniz ki inşaat mühendisi sıfatıyla Karayollarının, inşaat mühendisi sıfatıyla Devlet Su İşlerinin, inşaat mühendisi sıfatıyla İller Bankasının istihdam ettiği yüz binlerce mühendis var ama biz bunların üst yapıda doğru bir denetim mekanizmasına, yürütmeye ehliyet ve liyakat sahibi olacaklarını kabul etmeyiz yani o bir

mühendisliktir, temel değer olarak doğru ama oralarda yirmi yıl, otuz yıl hizmet etmek -üst yapıda örnek olsun diye söylüyorum- iki yıldır TOKİ'nin yaptığı bir üst yapı denetimindeki iki yıllık mühendislikle o manada aynı tecrübeye eş değer olduğunu düşünüyoruz, o dinamik tecrübe, diğeri farklı tecrübe. Dolayısıyla yapı denetimlerde de maalesef bu noktada bir ihtisaslaşma ve branşlaşma eksiği olduğunu kendi gözlemim üzerine söyleyebiliriz. Tabii, bu tamamı istihdam ettiği elemanlar için söylemiyoruz, bu tür kamudan emekli olmuş, Karayollarından veya Devlet Su İşlerinden veya farklı kuruluşlardan yani kısaca üst yapı görmemiş kurumlardan emekli olanların üstyapıyı denetlemek üzere belgesiyle görevi olmasının doğru olduğunu düşünmüyoruz. Bu noktada kısa bir sertifikasyon, kısa bir staj eğitimiyle yapı denetim yani denetim mühendisliğinin ayrıştırılmasının sektöre büyük fayda sağlayacağını düşünüyoruz. Hile düşünen meslektaşımız olduğunu çok düşünmüyorum, istisna olabilir her meslek grubunda ama yapı denetimlerin de sadece işte “Müteahhit ne kusur yaptı, nereden neyini yakalayayım?” anlayışı üzerinden hareket ettiğini düşünmüyoruz; zaten beklentimiz de o değil, daha çok rehberlik yapmak noktasında oradaki şantiye şefini, oradaki çalışanları, oradaki müteahhidin organize yapısının akışını o noktada tecrübe birikimiyle rehberlik noktasında desteklenmesinin de daha faydalı, daha kapsayıcı, daha kalıcı bir fayda olduğunu düşünüyoruz. İşçilik noktasında kusurlar var. Bu manada biz de Konfederasyon olarak Mesleki Yeterlilik Kurumunun öncü olduğu ağır iş kollarında çalışanlara karşı bir ön sınav veya işte ehliyet ve liyakat ölçme, biçme, yetiştirme noktasında bir dönem ciddi hizmetlerimiz oldu. Çevre ve Şehircilik... Mesleki Yeterlilik Kurumu Çalışma Bakanlığına bağlı, AB standartlarına göre bunları yapıyorlardı. Dolayısıyla çalışanlarımızın pratik bilgede bir kusurları olduğunu düşünmüyorum, teorik bilgiyi uygulama konusunda kusurları var yani usta ustalığını biliyor ama neyi, nerede, kaç santim arayla, nasıl, ne şekil işletileceği biraz daha kafa hesabı olduğu için o noktada yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla burada işte o demir işçilik uygulamalarının veya beton döküm uygulamalarındaki kusurların maalesef sanki sektöre ekonomik olarak bir kazanç gibi gösterilmesinin hiçbir mali, akli anlamda bir karşılığı yoktur. Beton, projede uygun olan beton sınıfını siz satın alıyorsunuz, dolayısıyla oraya geliyor ve dökülüyor, siz o parayı ödüyorsunuz. Dolayısıyla betona su katılması, katılmaması size maddi veya menfaat olarak bir şey sağlayan bir durum değil veya çirozun 90 derece veya 130 derece bakış açısıyla bağlanması veya işte belli demir örgülerinin telle bağlanıp bellisinin atlatılması falan, bunların müteahhide, işverene bir katkısı yok; bunlar ama kusur oluşturan şeyler yani yapının sağlamlığı ve muhkemliği açısından kusur oluşturan şeyler. Dolayısıyla bunların belli bir noktada bir sakatlığı olduğunu kabul edebiliriz, bunların giderilmesinin de bir eğitim ve sertifikasyonla çok mümkün olabileceğini öngörüyoruz.

Onun dışında Değerli Başkanım -hem de sözlerimi toparlamak suretiyle gireyim- bizim dernekleşme, federasyonlaşma ve konfederasyonlaşma noktasında tek amacımız vardı, o da Türkiye’de işte daha öncesinde ifade ettiğim gibi 350 bine yakın olan müteahhidin bugünlerde yaklaşık 100 bine kadar indiğini söyleyebiliriz, H grubunu yok sayarak bunu söylüyorum. Bazı tüzel kişiliklerin işte farklı ihalelere farklı teklifleri oluşturma veya yedek şirket açısından üç beş tane şirketi olabilir ama özel sektörde aktif olarak dinamik, çalışabilecek müteahhit sayısı şu anda 100 bine kadar inmiştir; kamuyla ilgili bir rakam vermek istemiyorum, başkanı zaten burada. Dolayısıyla buradan hareket ettiğimizde biz müteahhitlik sektörünün kendi iş disiplini, kendi gelişimini, kendi noktasındaki mesleki iç eğitimini ve kendi sorumluluklarını da meslektaşlara rehberlik yapabilecek nitelikte öncü olabilmesi açısından bu dernekleşme, federasyonlaşma ve konfederasyon noktasında bütün hedefimiz aslında Türkiye’de müteahhit odalarının yani yasal statüsü olan bir kuruluşun kurulmasını sağlamaktı. Bu noktada maalesef çok zaman kaybettik, ilk kanun teklifi 1970’te verildi ama işte bir kısım Türkiye’de güçlü statüko yapıları gerek aidat alanlar gerek işte farklı kendi statükosu elinden gideceğinden endişe eden “küçük olsun, bizim olsun” anlayışıyla bu işe muhalefet etmişlerdir. Hâlbuki Türkiye’de at arabacısının, yorgancının,

büfecinin, en ufak esnaf kolunun bile meslek odası olduğu noktada müteahhitlerin odasının olmaması memleketimiz, ekonomimiz, mesleğimiz açısından çok ciddi bir kayıptır. Dolayısıyla meslek tanımı olan veya meslek olarak görülen bu alanların muhakkak kendi meslek iç eğitimlerinin olabileceği, kendi meslektaşlarına rehberlik yapabilecek, kendi meslek envanterlerini oluşturabilecek, kendi meslek gelişimini yurt içinde ve yurt dışında geliştirebilecek, buna rehberlik yapabilecek, bu manada yasal kuruluşlarla daha dinamik, iç içe çalışabilecek bir meslek örgütünün kesinlikle kurulması lazım. Geçen Komisyon'da da bunu arz etmiştik ama maalesef bir tavsiye niteliğinde de olmadı. Olamayabilir, bunlar siyasi takdir konulu konular ama bu dönem, inşallah sizlerden istirhamımız, muhakkak bunu bir tavsiye niteliğinde bu rapora işlemenizdir. Bunu çok önemli ve elzem görüyoruz. Niye? Ne geniş anlamda meslektaşın bizden haberi var -yani yüz binlerce üyeden bahsediyoruz- ne bizim üyelerden haberimiz var. Dolayısıyla, bu noktada, evet, bizim meslekle bir iç bağımız var. Nereden var? İşte, biraz Konfederasyonumuzun üzerinden gidersek Türkiye'de 5 tane bağlı federasyonumuz, 50'ye yakın derneğimiz -tabii bunların yöneticileri sadece 500 kişi 1.000 kişi yönetim kadromuz var- dolayısıyla bu şekilde bir 20-30 bin kişiyle dolaylı olarak bir irtibatımız var ama dolaylı olarak irtibat sahibi olmak başka bir şey, yasal olarak... İşte "Hangi bölgede, kaç tane mensubun var? Kaç yıllık müteahhittir? Kapasitesi nedir? İş makinesi birikimi nedir? Daha çok üstyapı yapar, altyapı yapar, yurt dışında yapar, yurt içinde yapar. Daha önce sicilinde bu vardır, şu yoktur. Şu dönem, şu firması yasaklıdır. Şu şu firmalar aslında farklı firmalar olsa da o tüzel kişiliğin firmalarıdır." gibi bir envanterin olması ülkemizin, özellikle bu noktadaki inşaat sektörünün gelişimine çok ciddi katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Türkiye'de bu noktada yaklaşık bir on-on beş yıllık daha ciddi bir inşaat faaliyetinin olacağını hep birlikte öngörüyoruz çünkü bir tarafta ciddi bir kentsel dönüşüm hamle mecburiyetimiz var, diğer taraftan genç ve dinamik nüfusu ve gelişen sosyolojik, ekonomik durumlara göre çekirdek aile yapılanmasından dolayı çok ciddi konutlar yapmak durumundayız. Dolayısıyla, Avrupa'yla ülkemizin bu manada kıyaslanması çok doğru değil, Avrupa'nın tamamında, 27 Avrupa ülkesinin tamamında yılda 1 milyon yeni konut yapılmıyor. Niye? Kentleşmesi, sanayileşmesi oturmuş, kendi master planları olmuş, bitmiş dolayısıyla çok istisna yeni bölgelerde yeni konutlar yapılıyor, daha ağırlıkta restorasyon ve yenilenme yapılıyor. Bizim konut üretim adedine bakıldığında Türkiye'de yaklaşık 2002 yılından başlarsak -ki o, iktidarın ilk geldiği dönemlerde düşük dönemdi- 450 bin, 600 bin bandından 2015, 2017, 2018, 2019'a kadar 1 milyon, 1 milyon 200 bin bandına kadar konut üretebildik. Türkiye'nin gerçek konut üretim adedi de yaklaşık yılda 800-900 bin ihtiyaca binaen. Serbest piyasa ekonomik şartlarında, yatırım vesairelerden dolayı 1 milyonu geçtiği dönemler olmuştur, vatandaşın aşırı fiyat pahalılığından vesaire sebeplerden dolayı, konut elde etme noktasındaki yoksunluklardan dolayı 700 bine kadar düşmüştür. Dolayısıyla burada hedef şu olmalı: Türkiye'nin ortalama 900 bin normal ihtiyacı olan konut adedinin... 6306 sayılı Kentsel Dönüşüm Kanunu'nu daha çok eski yapıları dönüştürmeye teşvik edici nitelikte desteklersek, zaten 1 milyon konut yapacağız. Mesele bu 1 milyon konutun ne kadarını boş arsada yapalım, ne kadarını mevcut yapıyı dönüştürerek yapalım. Dolayısıyla, bu noktada, ilk kanun çıktığında işin doğrusu hızlı bir başlangıç olmuştur kentsel dönüşüm noktasında fakat 2012 yılında çıktı, 2015'e kadar sonra işte malum olaylar, karışıklıklar vesaire sebeplerden dolayı, ondan sonra bir kısım belediyelerin yanlış yaklaşımları, "Her tarafı betona çevirdiniz." Gezi olayları bilmem ne falan. Siyasi Hükûmetin de bu noktada -merkezi Hükûmetin de- biraz daha geri adım attığını gözlemleyebiliyoruz serbest piyasa şartları açısından çünkü Hükûmet de daha çok... İlk başta Sayın Cumhurbaşkanımız "Her neye mal olursa olsun bu işin sonuna kadar gideceğiz." dedi. O noktada, başlangıç noktasında iyi gidiyordu, sonra Gezi olayları, vesaireleri falan, belediyelerin de burada maalesef bu yetkiyi kısmen suistimal etmelerinden dolayı -bakanlıktan yetkiyi aldılar, birçok yerde bu oldu- sonra işte "Ben istediğim müteahhide vereceğim. Ben şöyle uygun görüyorum. Ben böyle uygun görüyorum." oldu. Bölge

vatandaşının çok fazla görüşü dikkate alınmadan bir uygulama sürecine dönüştürünce vatandaş-kentsel dönüşüm karşı karşıya geldi. Ama gönül isterdi ki Türkiye’de yılda ortalama 1 milyon yapılan yeni konut ihtiyacından ortalama 150 bin değil, 300 bin-350 bin yapabilseydik, işte 3 milyon değil, belki 5 milyona çıkmış olacaktık; bunu maalesef başaramadık Hatay’da olduğu gibi. 2013 yılında afet riski kapsamına alınan 3 mahalle, 2022 yılında belediye, vatandaş, neyse, bir iş birliği geliştiremedi diye bu sefer tekrar Bakanlar Kurulu kararıyla çıkartıldı çünkü Bakanlar Kurulu kararıyla “afet riski kapsamında bölgeler” ilan edildiği takdirde vatandaşın bireysel olarak dönüşüm yapma imkânı da kapanıyor yani “Ben kendi parselim dönüştüreceğim.” mevzuu olmaktan çıkıyor. Dolayısıyla, biz bu noktada, Değerli Bakanım, kentsel dönüşüm farkındalığını vatandaşımızın iyi algılamasını çok önemsiyoruz. Bunu bir müteahhit veya bir Müteahhitler Konfederasyon Başkanı olarak söylemiyorum; bunu kim olarak söylüyorum?

Kanun çıktıktan sonra -Sayın Vekilim de hatırlar- başta İstanbul olmak üzere, İzmir, Adana, Ankara gibi bölgelerde Çevre, Şehircilik Bakanlığıyla müşterek “Kentsel Dönüşüm ve Sektör Aktörleri Buluşması” adı altında mimarlar odaları, mühendisler odaları, vatandaşlar, muhtarlar, gecekondu dernekleri yani bu dönüşümle ilgili yaklaşık 7-8 paydaşla çok çalıştay yaptık. Dolayısıyla, İstanbul Fikirtepe örneğinde vatandaşın bir kısmı da maalesef “Başıma talih kuşu kondu.” gibi meseleyi algıladı. Dolayısıyla, bu algılamayla “Benim evim 120 metre, bu yıkılınca 130 verecek misiniz, üstüne neyi vereceksiniz?” beklentisi oluşmaya başlayınca bu da ayrı bir tıkanıklık oluşturdu.

Bir diğer açıdan da -daha önceki Komisyonda da aynı şeyi ifade etmişim- büyük kentlerde, özellikle Ankara, İstanbul, İzmir gibi yerlerde, tabii, çoklu yapıların olduğu, hiç nefes alınamayan yapı alanları var. Bunların yerinde dönüştürülmesinin de mümkün olmadığı bilindiği için bunlarla ilgili kentsel taşıma rezerv alanlarının oluşturulması lazım. Klasik manada oluşturulan kentsel taşıma rezerv alanlarını vatandaş tercih etmez. İşte, Ankara için örnek verirek, daha önceden, o dönem Melih Bey’e Ankapark Projesi’nin yerinin yanlış olduğunu söyledik, dedik ki: “Bak, bunu şehrin biraz dışına, hızlı tren ve monoray hizmetinin destekleneceği bir lokasyona koyarsanız, onun yanına da bir fakülte ek olarak gelirse, bir kongre merkezi gelirse orası Ankara’nın kentsel dönüşüm rezerv alanı olarak ilan edilir ve oraya zaman içerisinde insanlar rahat gelir.” Ama şimdi, Ankara’nın 30 kilometre ötesine -bunu İstanbul gibi, İzmir gibi hayal edebiliriz- boş bir yere git dersin vatandaş rızasıyla gitmez. Dolayısıyla, bizim o zaman önerimiz neydi? İlk önce kentsel dönüşüm rezerv alanları oluşturulsun, oluşturulduktan sonra, oraya somut bir adım atıldıktan sonra, işte Ankapark’sa Ankapark, kongre merkeziyse kongre merkezi, başka bir şeyse başka bir şey, ondan sonra -Ankara için örnek verirek- Yenimahalle Demetevler’deki vatandaşın kapısını çal, “Kardeşim, binanın etüt değerlendirmeleri yapıldı, burası çürük, afet riski kapsamına alındı. Dolayısıyla, tebligatı şimdi gönderiyoruz, bilginiz olsun, üç ay sonra boşaltıyoruz burayı.” “Boşaltır mısın?” yok, “Boşaltıyoruz.” “Ama size burada 2 tane teklifimiz var, o sizin tercihiniz.” “Nedir?” “Mevcuttaki metrekarenizi yerinde dönüşüm olarak alma hakkınız gene kısmen saklı, 0,30 küçülterek vereceğiz ama şurada bir tane rezerv alanımız var, bak, yanında Ankapark var, kongre merkezi var, fakülteler var, iki üç sene sonra orası da şehir olacak, oradan alırsanız 0,30 artırarak vereceğiz yani 100 metrekarelik evi buradan ısrarla alayım diyorsan 70 metrekare, oradan alırım dersin 120 metrekare, 130 metrekare olacak.” Dolayısıyla, vatandaşa 3+1 evini merkezden 2+1 olarak, dönüşüm rezerv alanından da 4+1 olarak alabilmesini teklif etme imkânı olacak. Dolayısıyla, bunların da bu şekilde somut olarak hazırlanıp altyapı hazırlandıktan sonra üstüne gidilmesinin çok daha kalıcı ve faydalı olacağını düşünüyorum. Yoksa, İstanbul’da şimdi 500 bin Anadolu yakası, 500 bin Avrupa yakası, 500 bin yerinde...

Biz öteden beri kurumsal yapı olarak kentsel dönüşümün parsel bazında değil, ada bazında dönüştürülmesinin de daha doğru olduğunu düşünüyoruz. Hem şehir yükünü hafifletme, şehre daha fazla yol ve nefes alma alanı oluşturma hem de Sayın Bakanım, arazilerin bir kısmının topografik

yapısının bozuk olmasından kaynaklı... İşte, bir parseldeki bin metrekare bir yerde, çukur bir yerde, bir heyelan deresinde aynı yapıyı yapma mecburiyetinden kurtarırısın. Dolayısıyla, işte 30 hektar bir alanda, 20 hektar bir alanda, 200 dönüm civarındaki bir yerde bu sefer ne olur? Dersin ki: “Burası tam dere yatağının sınırıydı...” veya “Burası tam uçurumun sınırıydı, burayı yeşil alan olarak kullanayım, biraz daha geri çekileyim.” Bu konuda bir esneme imkânı olur. Dolayısıyla bunun da ada bazında yapılabilmesi açısından belediyelerin de bu noktada hızlı ve öncül bir çalışma yapması lazım. Şimdi, bir taraftan bastırıyoruz “Ey vatandaş, hadi hemen yık, yap.” diye, vatandaş yıktı diyelim, mevcut parselinde yaptı; karşı taraftaki de yıktı, yaptı; öbürü de yıktı, yaptı; belediye diyor ki: “Ya, siz ne yapıyorsunuz?” “Vallahi deprem riski vardı, biz burayı dönüştürüyoruz.” “Yanlış yaptınız, aslında biz burayı ada bazında yapacağız.” Ankara örneğini çok vererek gidiyorum çünkü daha çok bildiğimiz yer, bu, işte Yenimahalle Şentepe bölgesi diyebiliriz, o mezarlıkların üstündeki bölge. Dolayısıyla belediyelerin de bu noktada siyasetüstü hızlı bir şekilde bu işe bir altyapı hazırlığı yapıp vatandaşı o manada yönlendirmesi lazım. Şehir projeksiyonunu oluşturacak olan tabii ki belediyelerdir. Yani sonuçta yerel seçilenler onlar ama masterplanlar ve üst planlarda Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla birlikte hareket ederler. Bu yeni dönüşümlerde de muhakkak şehirlerin kültürleri, ekonomik gelişimleri, zenginlikleri ve ileriye matuf kendi hayal ettikleri alanlar da bu yeni planlamada kendisini hissettirmeli; ekonomi kentiye ona göre, üniversite, eğitim kentiye ona göre, turizm kentiye ona göre. Dolayısıyla bu, yeni planlamalarla ancak mümkün olabilir, yoksa mevcut planlama içerisinde parsel bazında bunları dönüştürmek bu manada bu hayalleri de ortadan kaldırır. Bunun da önemli olduğuna işaret ederek son olarak birkaç dakikalık sözümle tamamlamak istiyorum.

Kıymetli Komisyon, değerli hazırun, kıymetli Başkanım; dediğim gibi Türkiye’de müteahhitlik sektörünün gelişmesi demek bu kentsel dönüşüm, yapı kalitesi, çalışanlar, meslek mensuplarının eğitimi, bu noktada uluslararası iş gücüne katkısı ve diğer dinamiklerin de bu noktada daha güçlü bir şekilde geliştirilmesi açısından müteahhitler odasının kurulması şart Sayın Başkanım. Aksi takdirde öyle bir çimentocu çıkar, 150 liralık çimentoyu 500 lira yapar, sonra 1.000 lira yapar, sonra 2.000 lira yapar, ondan sonra “Girdi.” der. Sorarsın ona: “Son altı ayda Türkiye’de motorin, akaryakıt düşüyor, doğal gaz düşüyor, enerji düşüyor, döviz düşüyor. Senin bunların dışında ne girdin var da altı ayda yüzde 100 zam yaptın?” Cevap vermez, dolayısıyla bunlarla baş etmekte bu manada zorlanırsın. Müteahhitlerin bu manada bir meslek odasının olmasının başta sektörün ötesinde kamuya da çok ciddi fayda sağlayacağını düşünüyorum.

Bu manada beni sabırla dinlediğiniz için siz Başkanımız ve değerli üyelere teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tahir Bey’e teşekkür ediyoruz, sağ olun. Tabii, oda teklifiniz var, bunun değerlendirilmesi lazım diye düşünüyorum ben de. Dediğiniz gibi demirciler odası var, ayakkabıcılar odası var ama sizin odanız yok, inşallah onu değerlendirelim.

Teşekkür ediyoruz.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Başkanım, affedersiniz, bir cümle bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, buyurun efendim.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Sayın Başkanım, sunumunuz için çok teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

Bu mesleki yeterlilik kurslarıyla ilgili olarak ne durumdayız? Yani ustası, sıhhi tesisatçısı; bunlarla ilgili kurslar açıldı mı?

İMKON İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERSAYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, 2015 yılında normalde Mesleki Yeterlilik Kurumu biliyorsunuz Çalışma Bakanlığına bağlı olarak kuruldu. İNTES’in yaklaşık 20-21 temsilcisi arkadaşımız burada, onlar devam ediyor, biz bıraktık. O zaman teşvik kısmı vardı 2022’nin sonuna kadar olsa gerek yani devlet inşaat sektörünün ağır iş kolunda olan veya başka meslek grupları da dâhil yani farklı, ağır iş kollarındaki meslek gruplarında da çalışanları eğiten ve belgelendirenlerin ustalık ücretini devlet ödüyordu. Yanılmıyorsam 2022 yılı sonunda bu teşvik kısmı kalktı ama eğitim, kurs, bunlar devam ediyor. Ayrıca Mesleki Yeterlilik Kurumunun dışında Milli Eğitim Bakanlığının da kendine göre ayrı kursları var, o süreçler devam ediyor.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Halk eğitimler vasıtasıyla.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz sizlere.

Esasen ben de aynı kanaattayım, hatta bunu rapora da yazıyoruz biz. Özellikle yapıda bizzat çalışan insanlar var ya -işçiler, ustalar, kalfalar- bunların eğitimi de çok önemli, sertifikalarının olması lazım yani.

İMKON İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERSAYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Kesinlikle.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Aksi takdirde pek çok husus ondan kaynaklanıyor. Diyelim ki sulamıyorsa müteahhidin bunda bir kaybı yok ama netice itibarıyla o adam işi bilmiyor veya hatta beton geliyor, kolayca betonu sereyim diye sulayarak betonun kalitesini bozuyor veya demirci demiri bağlarken yanlış bağlıyor vesaire, vesaire. Yani, bunların -elektrikçi, sıhhi tesisatçı, demirci, betoncu vesaire- mutlaka bir eğitimden geçmesi, sertifikalı olması gerekir; dünyada bu var ama bizde yok maalesef. Bence bunu getirmemiz şart diye düşünüyorum.

Bir de şunu söyleyeceğim size: Tabii, bu kentsel dönüşüm nedense bazı belediyelerin, sivil toplum kuruluşlarının, bazı odaların karşı koyması neticesinde gerçekleşmiyor, hâlbuki bu riskli bölgelerden başlanarak çok acil dönüşüm olması gerektiği kanaatindeyim. Mesela, bizim Afyonkarahisar’da çok güzel “Mısıri Mahallesi” diye bir mahalle var, Bakanlığı razı ettik, Bakanlık da büyük destek verecekti, yüzde 40-45’e kadar, kira verecek, taşıma parası verecek, uzun vadeli taksit yapacak fakat orada bazı sivil toplum kuruluşları hatta bazı siyasi partilerin sözcüleri karşı çıktı, yapılamadı ama şimdi, depremden sonra vatandaşla konuşuyorum “Eyvah, büyük fırsatı kaçırdık.” diyor. Yani, bazı şeyler Kahramanmaraş depreminden sonra anlaşılıyor ama benim üzüntüm şu: 99 depremi oldu, unuttuk; bu depremi de artık unutmayalım.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Bence de.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani, bu konuda belediyelere de çok önemli iş düşüyor, çoğu belediye... Mesela Necip Bey söyledi, İzmir’de 1/100.000’lik planlar var ama 1/5.000’liği kimin yapması lazım?

NECİP NASIR (İzmir) – Belediye.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Büyükşehir belediyesi. Yapmıyor. Yapmayınca ne oluyor? İster istemez kaçak yapılar ortaya çıkıyor. Plan şart ve tekniğine uygun, fen ve sanat kaydına uygun bir plan yapıldığı zaman ve denetim yapılırsa problem olmaz. Yani, bazı şeyler maalesef belediye başkanlarının –sağınızda daha önceki belediye başkanınız var- bu konuda hevesli olmaması veya hatta “Ben başımı niye derde sokayım?” diye gününü geçirmekten yana tavır takınıyor. Hâlbuki bu hakikaten cesaretle,

şevk ve heyecanla meselenin üzerine gitmek, vatandaşı ikna etmekle olur. Az önce de söyledim, bakıyorsunuz, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ne reklamı ya? 2 milyar reklam bedeli koyuyor. Ya, onun yerine kentsel dönüşümü yapsana. Yani, bu şekilde hakikaten belediyelerin de kontrol edilmesi lazım. Sizlere, sivil toplum kuruluşlarına düşen de bu konuda belediyeleri ikaz etmek; ona göre onlar da hızla kentsel dönüşüm çarelerini bulsunlar, yapsınlar, taşın altına ellerini koysunlar.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Kesinlikle.

Sayın Başkanım, yani özetle, belediyelerin bu konuda inisiyatif alması işi hızlandırır çünkü ruhsatlandırma, yerel projelendirme, kentsel rezerv alanı ihtiyaçları, yeni planlama belediyeler üzerinden olur, başka türlü mümkün olmaz. Geçenki sunumda da söylemiştim, raporda da var, Ankara'nın Çiğdem Mahallesi örneğini hatırlarsanız -ODTÜ'nün yanından açılan yeni yol- 4 şiddetindeki bir depreme dayanamayacak yapılar var orada. Tek tük, bir iki tanesi yıkılmış, yapılmış; ben o yıkılan yapıları görünce şöyle üzülüyorum: Ada bazında yapılabilecek bir yer, sonra ada bazında yapılacak dönüşümü engelliyor bu sefer tek tük yapılan şeyler.

Komisyonun raporuna eklenmesini arz ederek son olarak önemli bir şeyi ifade edeyim, ondan sonra da müsaadenizi isteyelim yoğunluğunuzdan dolayı. Efendim, şimdi, biz daha önce yine yapı müteahhitleri sınıflandırması usulünü Bakanlıkla konuşurken -o dönem iyi ki yapmışız- yıkım müteahhitliğinin de önemli bir mesele olduğunu arz ettik, Bakanlık da bu noktada bir çalışma yaptı. Şimdi, Türkiye’de yıkım müteahhitliği de getirildi. Dolayısıyla, yıkım müteahhitliği de artık öyle kepeçesi, dozeri önüne gelen yıkmaya konusundan arı, belli bir sertifikasyona tabi. Dolayısıyla, şu anda yapılarda özellikle ölümcül veya hasarlı duruma sebebiyeti olan durum... Tabii, zemin değerlendirmeleri, başka hatalar vesaire, bunları bir kenara koyduk, statik yapılar, betonarme ve betonarme iskelet yapı. Dolayısıyla, işin doğrusu, bu noktada zaten büyük şantiyeler profesyonel çalışıyor yani taşere ede ede gidiyor. Dolayısıyla, artık biz betonarme yapıların da taşere edilmesini ve müteahhitliğinin oluşmasını arz ederiz yani betonarme müteahhitliğinde veya statik müteahhitlikte -adına her ne dersek diyelim- orada da müteselsilen bir sorumluluk oluşmasını buradan arz ederiz. Yani, onun da bir müteahhidi olması lazım. Adama iş veriyorsun, sözleşme yapıyorsun, parasını veriyorsun; vazifen ne senin? “Kabayı yapmak.” E, temelden başlıyorsun, ondan sonra “Demiri eksik oldu, beton su almadı.” E, sen kimdin? Betonarme müteahhidiydin. Adamın sorumluluğu ne? Sıfır. Dolayısıyla, onun da yasal olarak tanımlanması sektörün gelişimine fayda sağlar diye düşünüyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ALAATTİN ÇAKIR – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz çok kısa olmak üzere Sayın Genel Başkanımıza küçük bir ekleme yapmak isterim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kısa yapalım çünkü vaktimiz yok.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ALAATTİN ÇAKIR – Öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Kahramanmaraş depremiyle birlikte tekrar canlanan yapı güvenliği meselesinde küçük bir hususu eklemek isterim. Ülkemizde sağlıklı ve güvenli yapıların temeli imar planlarından geçer. İmar planı sağlıklı değilse hiçbir yapı güvenli olmaz, sağlıklı olmaz. Öncelikle onu belirtmek isterim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok doğru.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ALAATTİN ÇAKIR – Ülkemizde hem belediye başkanlığı yapmış hem de müteahhitlik alanında bulunan biri olarak ifade etmek isterim ki evet, herkes burada suçlanabilir, suç isnat edilebilir ancak eğer elimizde sağlıklı yapılmış, güvenli bir imar planı yoksa ondan sonra gelen her şeyde süreç sağlıklı olarak devam eder ve bugünkü noktaya geliriz.

Sayın Başkanım, bugün geldiğimiz noktada, özellikle Kahramanmaraş depreminde etkilenen 11 ilimize baktığımız zaman... İmar planları sağlıklı zemine oturur, bunu hepimiz biliyoruz mutlaka fakat 11 ilimizin birçoğunda -dün ilgili Bakanlıktan yetkilimizle de görüştüm jeoloji alanında- imar planları sağlıklı zemine oturuyor olmasına rağmen, oturması gerekmesine rağmen, Bakanlıktan görüş de alınmış olmasına rağmen maalesef imar planlarının sağlıklı zemine oturmadığını ve daha sonra verilen imar durum belgelerinde imar planı notlarına, emsal kararlarına aykırı imar durum belgeleri verildiğini ve imar planlarının yanlış işlediğini, yanlış yönlendirildiğini gördük maalesef. Dolayısıyla, ben buradan bir kez daha şunu hatırlatmak isterim: Belediyelerimiz veyahut da ilgili Bakanlıktan... Artık Türkiye’de ilgili Bakanlıktan görüş almadan imar planı yapılması söz konusu değil, mümkün değil böyle bir şey. İlgili Bakanlık görüş verdiği hâlde yani nasıl bir plan yapılması gerektiği hakkında görüş verdiği hâlde belediyelerimiz yine maalesef bu görüşlere uymadan bir plan hazırlayıp bu planı da uygulamaya geçiriyorlar. Onun için, ben belediye başkanlığı yapmış biri olarak buradan bir kez daha sizlere bu hususu önemle arz etmek isterim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunun yaptırımı yok mu peki?

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ALAATTİN ÇAKIR – Yaptırımı var, şöyle: Bugün hepimiz buradayız, 11 ilimizde 50 bine yakın vatandaşımız hayatını kaybetti, 84 bine yakın bina göçtü, yıkık ve milyonlarca vatandaşımız mağdur. Ben 4708 sayılı Yasa ile 6306 sayılı Yasa’yı çok kıymetli buluyorum Türkiye için. 6306 sayılı Yasa hem bilimsel hem Türkiye için çok kıymetli bir yasa fakat uygulanmasının zorluğundan bahsettik burada ve belediyelerin uygulamasıyla ilgili direnç gösterdiğinden bahsettik. Neden direnç gösteriliyor bu yasanın uygulamasında, burada anlamış değiliz. Tabii, detaylı olarak aktarmak isterim, ben de sunum hazırlamıştım ama inşallah...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yazılı olarak verirseniz memnun oluruz.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ALAATTİN ÇAKIR – Olur, tabii, arz ederim size.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, teşekkür ediyorum.

İMKON İNŞAAT MÜHENDİSLERİ KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ALAATTİN ÇAKIR – 24-25 bin konuta imza atmış biri olarak söylüyorum, yıkılan tüm binalarda öncelikle birinci sorumluluk bana göre belediyelerdir, imar planından başlayarak belediyelerdir. Bunun dışında, tabii ki, mutlaka kusurlu, sorumlu diğer yetkililerimiz de var ancak netice itibarıyla hangi imar planına, nasıl inşaat yapılacağını imar durum belgesiyle biz müteahhide veyahut da mal sahibine veriyoruz, takdim ediyoruz. O da ona göre üzerine bina inşa ediyor. Onun için öncelikle imar planlarında Bakanlığımızın görüşünün dikkate alınması, alınmıyorsa da bunun bir cezai müeyyidesinin olması noktasında Bakanlığımıza bilgi arz etmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederim.

Soruları kısa soralım çünkü bugün...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yok, soru sormayacağım Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değerlendirmeyi kısa yapalım o zaman.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yaptığınız örneksemeyle ilgili, nedense burada bir şey olursa İzmir, İstanbul örnekleri veriliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben İstanbul’u, siz de Hatay’ı veriyorsunuz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İzmir, İstanbul örnekleri veriliyor. Unutulmamalıdır ki biraz önce Sayın Müdürümüzün söylediği gibi, Başkanımızın söylediği gibi, hemen hemen her şey Bakanlık denetiminde, birçok şey de artık Bakanlığın yetkisinde. Ayrıca, denetim mekanizması kimin? Sorun o, bu meselesi değil. Burada deprem olan yerlere baktığınız zaman İstanbul... İstanbul daha 2018’den beri Cumhuriyet Halk Partili bir belediye tarafından yönetiliyor. “İstanbul Belediyesi reklam yapacağına kentsel dönüşüm yapsın.” şeklindeki yorumunuzu doğrusu kabul edemem. 2018’den önce uzun yıllar AK PARTİ’li belediyeler tarafından yönetildi veya başka, başka. Onlar neden yapmadı acaba? Merakımı cezbetti.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz İstanbul’a gelin, gösterelim. Başakşehir var, öbür tarafta...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İkincisi, burada deprem bölgesi olarak saydığımız yerleri; Kahramanmaraş’ı, Antep’i, Diyarbakır’ı, Adıyaman’ı, Malatya’yı neden görmezden geliyoruz? Burada deprem bölgesinde olan belediyelere öyle de bakmak lazım.

Üçüncüsü, hakikaten, asıl sorun denetim mekanizması, herkes için, her konumda. Evet, imar planları olmalı; evet, bunlara aykırı bir davranış varsa bunun denetlenen bir mekanizması olmak zorunda. Bir araç muayenesi yapıyoruz ama bina muayenesi yapmıyoruz, asansör muayenesi yapıyoruz ama bina muayenesi yapmıyoruz. Bazen her şey usulüne uygun olur ama yıpranmıştır artık depreme dayanamaz, yaşlanmıştır; bunun da denetimini yapmak zorundasınız.

Mesela, şunu çok merak ediyorum: Hastanelerimiz yıkıldı, değil mi? Hastanelerimizin planlamaları, imar planları veya işte başkaca projeleri Bakanlık onaylı geldi, müteahhitlere verildi. Zemin etüdünü doğru yapmamışsan o müteahhide verdiğin projeyi müteahhit, X kimse -müteahhidi korumuyorum, kesinlikle böyle bir niyetim yok- projeye uygun yaptı, bire bir uygun yaptı ama zemin etüdü yok, doğru değil. Müteahhit mi suçlu? Bakanlığın projesini uyguladı. Hastaneler çöktü.

Bırakın onu, AFAD’ın bütün illerdeki il binaları çöktü. Bunun açıklaması nasıl olacak? Hep belediye evet, belediye... Doğru, belediyeler ilk adım yerleridir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, tamam da AFAD’ın binasının ruhsatını kim veriyor?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan şöyle: Belediyeler ilk adım yerleridir, doğru. Bütün bunları yapan mercidir, ilk adım yeridir ve en önemli kurumdur. Mutlak surette birinin bir varsa onun üç vardır ama bu ülkede denetim mekanizmalarının iyi işlememesi sebebiyle bu kadar boşluk bulduklarını da hatırlatmak isterim. Bakanlık denetimlerini, yapı denetimlerini iyi yapmalıdır.

Şimdi, bu umarım devam edecek ve bir rapora dönüşecek. Bu Komisyonun çalışmalarını Meclise taşıyabilecek miyiz belli değil; yakın bir zamanda seçim var, kadük kalmamasını temenni ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biraz hızlı hareket ederseniz raporu da sunarız merak etmeyin.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sonuçta toplayacağımız zaman, soracağımız çok soru var, cevabı bulunamayan ya da tam karşılığı olmayan çok soru var; Şehircilik Bakanlığı için de var, yapı denetim kurumları için de var, belediyeler için de var, AFAD için de var, Kızılay için de var, herkes için var. Hep beraber bunun sonucunda şunu bilmeliyiz: Bütün herkes gereğini yaptıysa, her türlü önlemi aldıysa, bütün bu sonuçlar neden doğuyor? Şuraya geliyoruz, herkes burada bir sunum yapıyor Sayın Başkanım.

Şöyle bir hikâye var: “Ağaç nerede? Balta kesti. Balta nerede? Suya düştü. Su nerede? İnek içti. İnek nerede? Dağa kaçtı. Dağ nerede? Yandı bitti, kül oldu.” Kimse sorumlu değil vallahi, hiç kimse. Sorumluluk alan yok, bu kadar şey oluyor, aksaklık var.

Ya, bir kere şunu düşünüyorum: 2019’da -bizim 3 ilin niye alınmadığını da anlamış değilim- Hatay’ın Mersin’in, Adana’nın içinde olmadığı ama diğer deprem bölgesi olan 7 ilin içinde olduğu 7,5 şiddetinde depreme tatbikat yapıyoruz. Aradan da geçmiş dört yıl, bu eksiklikleri niye tamamlamadık? Yani sorulacak çok şey var. Ben hassasiyet rica ediyorum, sürekli bir örnek vereceksek başka illerimizden de olsun lütfen.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, şimdi örnek çok, örnek verirsek yani...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama hep İzmir ile İstanbul’a da takılmayalım lütfen. İstanbul üç senedir bizde, yıllardır başkaları yönetiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hatay Büyükşehir Belediye Başkanının deprem toplantısına bir veteriner göndermesi ve orada “Mezarlıklar hazırır.” demesi...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Öyle bir şey yok. O gerçekten yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse, yoksa...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yani ben mevkitaşım ile tartışmak istemedim, gerçekten yok. Öyle bir şey yok. Toplantılara biz de katılıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, peki efendim, bakalım o zaman.

İzmir Milletvekilimiz Sayın Necip Bey, buyurun.

NECİP NASIR (İzmir) – Sayın Mütteahhitler Konfederasyonu Başkanına teşekkür ediyorum.

Yalnız, Sayın Vekilim, İzmir-İstanbul meselesi şöyle oldu. İlk Komisyon başladığında...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama bu üçüncü defadır söyleniyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, Suzan Hanım müsaade edin, sakın olun.

NECİP NASIR (İzmir) – Hayır, müsaade eder misiniz.

Ben İzmirliyim, Gökay Bey İstanbullu -burada yok- bizim bu Komisyon ilk başladığında benim verdiğim 15-16 sayfalık bir sunum vardı, o sunumda hep İzmir ve İstanbul kıyaslanmıştı. O da şuydu: İzmir depremi olmadan dört ay önce Büyük Millet Meclisinde bir sunum yapmışım, o süreçte çalıştığım da ben İzmir ile İstanbul’u kıyasladım ve İzmir’e bütün mikro bölgeleme çalışmaları, heyelan çalışmaları, stratejik eylem planını içeren 12 maddelik bir tablo oluşturmuştum; İstanbul’da depreme hazırlık noktasında o hazırlıkların olduğunu ama İzmir’de bir tanesinin dahi olmadığını İzmir depreminden dört ay önce söylemişim. Burada da getirdiğimde, Komisyon ilk başladığında o sunumda onu ifade etmişim; onun üzerinden hareketle plansızlık konusu gündeme gelmişti Sayın Başkanın dediği gibi. Yine ben İzmir’i örnek vermişim, alt ölçekli planlarını...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yani sizin sayenizde İzmir konuşuluyor.

NECİP NASIR (İzmir) – Yani oradan, başka böyle bir özel durumla değil, hep İzmir ondan.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yoksa başka plansız olan il yok.

İMKON İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Ama Ankara’yı da söyledim Vekilim ben.

NECİP NASIR (İzmir) – Ama bir gerçek var: İstanbul gerçekten geçmiş dönemden depreme hazır bir kent. Hangi anlamda? Yalnız bir tek eksikliği var, son dönemde akamete uğrayan kentsel dönüşüm.

Sayın Başkanım, benim sunumumuz sürecinde bir 15 sayfalık bir önerim olmuştu ama yarına bir sonuç olarak biraz sonra 15 sayfalık bir öneriyi de yine Komisyonumuza takdim edeceğim yazılı olarak, tutanaklara geçer.

Yalnız -müteahhit arkadaşlar da burada- tutanaklara geçmesi için özellikle vurgulamaya çalışacağım bir şey olacaktı: Bugüne kadar yaptığımız toplantılarda bu asrın afetinden dirençli kentlerin oluşturulabilmesi için kentsel dönüşümün önemi ortaya çıktı. Şimdi, kentsel dönüşüm işinin bütün süreçleriyle sırf bu işle uğraşan ve ayrıca tüzel kişiliği haiz bir birim veya kurum tarafından yapılması yürütülecek uygulamaların daha seri ve etkin olarak yürütülmesini sağlayacaktır. Tüzel kişiliği olan bir birim veya kuruluş gayrimenkul edinme, hak sahipliği çalışmalarını doğrudan yürütme, kentsel dönüşüm için finansman temin etme, yürütülecek uygulamaya göre taşra teşkilatı oluşturma ve uygulama bitince taşra teşkilatını kapatma gibi konularda daha etkin olarak faaliyet gösterecektir. Bu yüzden Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının merkez hizmet birimi olan Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Bakanlığının bağlı kuruluşu olarak kamu tüzel kişiliğini haiz özel bütçeli kentsel dönüşüm başkanlığına dönüştürülmesinin uygun olacağını burada ifade ediyorum ve bunun üzerinde, bundan sonraki kentsel dönüşüm sürecinin hızlanması için özel bütçeli kentsel dönüşüm başkanlığının olmasının elzem olduğunu düşünüyorum.

İkinci olarak, İstanbul ve İzmir’de olduğu gibi bölgesel kentsel dönüşüm müdürlükleri kurulmasının çok doğru olacağını düşünüyorum. İzmir depreminden sonra -biz daha önce de Bakanımızdan talep etmiştik- maalesef yine kentsel dönüşümdeki direnç ve oradaki siyasi saiklerle yine büyük sıkıntılar yaşayınca Sayın Bakanımız bir bölge müdürlüğü kurdurdu. Bu Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünden ayrı bir birimde oluştu ve direkt Bakanlığa bağlı oldu. Vatandaşlar bu Kentsel Dönüşüm Müdürlüğüne gittiğinde, orada üst düzey Müdür yönetiminde ada bazında birleşip tekliflerini götürüyorlar ve bilabedel, ücretsiz olarak Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü onlara proje oluşturuyor. Şu anda 10 projeden 3 tanesi hayata geçmek üzere. Vatandaşla mutabık kaldıktan sonra iki yıl ödemesiz -bütün kredilerini çıkarıyor Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü- 10 yıl vadeli, en düşük emekli maaşını aşmamak kaydıyla vatandaşı ev sahibi yapıyor. Böyle bir yol izlemeye başlıyoruz çünkü İzmir’de...

Sayın Vekilim, dinliyorsunuz değil mi? Yine, İzmir’i ifade edeceğim çünkü Suzan Hanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Suzan Hanım, dikkatle dinle.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben İzmir’de bir çalıştay yaptıracağım.

NECİP NASIR (İzmir) – Neden İzmir’de? Çünkü İzmir’de maalesef 73’üncü madde diye belediyenin yüzde 100 uzlaşa, iki satırlık maddesi arkasına sığınarak 2005’ten beri, yirmi dört yılda İzmir’de belediye sadece 900 konut yaptı ama 6306 sayılı Yasa’yla İzmir’de bir tek daire dönüştürülmedi. O dönüşümün önündeki engel de tamamen belediye ve odalardı. Sabahki mesele, sabahleyin oradaki Jeoloji Mühendisleri Odasıyla aradaki... Aslında ifade etmeye çalıştığım da oydu. Onun için, bu tür bölgesel, kentsel dönüşüm müdürlüklerinin kurulması orada kentsel dönüşüm yapmak isteyen belediye ile ya da vatandaş ile merkez arasındaki sorunu ortadan kaldırır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toparlayalım çünkü bugün çok yoğun.

NECİP NASIR (İzmir) – Yine, kentsel dönüşüm kapsamında yapılan işlerin müteahhit tarafından yarım bırakılmaması, maliklerin müteahhitlere mesleki sigorta...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O zaten daha önce kayda geçmişti.

NECİP NASIR (İzmir) – Yine, Sayın Bakanım, sanayi üretim tesisleri, organize sanayilerin hızlı ve... Güçlendirme Yönetmeliği'nde zaten detaylı var. Yalnız, inşaat işlerinde -demin sayın vekilim sordu Sayın Başkana- çalışanlarda -ki bizim burada da defalarca geçen- mesleki yeterlilik belgesi zorunluluğunun bir an önce hayata geçirilmesi... İşe girişte mesleki yeterlilik kayıt belge numarasının sosyal güvenlik sistemine girişinde zorunlu hâle getirmesiyle kayıt altına düşeceğini düşünüyorum.

Bir konu daha... Çok Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli Komisyon üyeleri; başkanlık sisteminde, özellikle bu dönemde sivil toplum kuruluşlarının önemini hepimiz kavradı. Sayın Vekilim, sürekli olarak gerçekten de artık STK'lerin çok önemli rol alması gerekiyor. Bunun için, bu önümüzdeki dönemde, 28'inci Dönemde Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası'nın yeniden düzenlenmesi, daha demokratik, katılımcı nispi temsil sistemi getirilerek bütün üyelere fırsat eşitliği sağlayacak, demokratik katılımı sağlayacak yeni demokratik bir düzenleme getirilmelidir diye ifade ediyorum.

Yine, çok önemli... Biraz önce 15 kişilik bir grup gelmişti, Gökân Bey de aslında kısaca 2981 sayılı Yasa'dan söz etmişti Sayın Bakanım. 2981 sayılı Yasa şu: Yıllar önce, kırk yıl önce, elli, altmış yıl önce binaları olan, 400 metreye kadar ev sahibi olanlara 2981 sayılı Yasa'yla bir hak tanınmıştı 1985 yılında. Millet parasını yatırmıştı, tapu tahsis belgesi almıştı ve hak sahiplikleri vardı ve hak etmişlerdi ancak ilerleyen sürelerde hazineye ait, kamuya ait bu araziler ilgili belediyelere devredildi "Alın kardeşim, rayiçlerini belirleyin bunun yarı parası, vatandaşa verin, yarı parası size, yarı parası devlete kalsın." denildi ama kırk yıldır farklı siyasi saiklerle belediyeler bu vatandaşlara maalesef tapularını vermediler. Tapularını vermedikleri için, söz konusu yerler de varoşlar ve çöküntü alanları olduğu için, mülkiyet sorunu giderilmediğinden dolayı bu kentsel dönüşümü de etkileyecek. Yine, söz konusu yasayla, bu önümüzdeki pazartesi günü uzatılan süre, hak sahipliği süresi bitiyor. Zannediyorum, bu süre içerisinde uzatılması söz konusu olmazsa ilk yasama döneminde 2981 sayılı Kanun'dan kaynaklı hakların tecelli etmesi için yasal süreçlerin tamamlanması, yaşadıkları arazilerin üzerinde yaşayanlara satışının 2981, 4706, 775, 3194 sayılı Kanunların getirdiği belediye sokak rayiç değeri temel alınarak değerlendirilmesi büyük mağduriyetleri giderecek ve vatandaşların mağdur olmasını önlediği gibi aynı şekilde kentsel dönüşümün de önünü açacaktır.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Devamı vardı, devamına yarın devam edeceğim Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben toplantıdan sonra kanuna gerek kalmadan bir çözüm yolu size söyleyeceğim.

NECİP NASIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz, sağ olun.

İMKON İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Özellikle şu eğitim sertifikası meselesini biraz ele alın lütfen, taşın altına elinizi siz de koyun.

Teşekkür ederiz.

Evet, şimdi, sözü hemen Müteahhitler Birliğine verelim.

Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz, Erdal Bey.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Sağ olun Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, bizim Müteahhitler Birliği de büyük bir kurum, tabii, biraz sonra İNTES’i de dinleyeceğiz, iki tane büyük kurum var.

Buyurun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Tabii, Komisyon olunca size “Sayın Başkan” diye hitap edeyim, herhâlde uygunu o olur değil mi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, tabii.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Eskiden, önce Genel Müdürümüz, sonra Sayın Bakanımız oldunuz ama şimdi “Başkan” diye hitap edeyim izninizle.

7.- Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Mehmet Erdal Eren’in, Türkiye’deki inşaat sektörü, Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra Müteahhitler Birliği olarak tespitleri ve yapılması gerekenler hakkındaki sunumu

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle bu büyük depremde kaybettiğimiz bütün vatandaşlarımıza ve ülkemizin ekonomik kayıpları nedeniyle milleti temsil eden sizlere başsağlığı ve geçmiş olsun diliyorum. İnşallah, bundan sonraki depremlere hazırlanabilmemiz için yeterince ders aldığımız bir büyük acı olarak kalırsa bu da bizim için teselli olacaktır.

Efendim, biz, Türkiye Müteahhitler Birliği olarak Türkiye’nin inşaat sektörüyle ilgili, hatta genel anlamda Türkiye’nin en eski sivil toplum örgütlerinden bir tanesiyiz, 1952 yılında kurulmuş bir sivil toplum örgütüyüz. Belki bilmeyen üyelerimiz vardır diye birkaç kelimeyle şunu belirtmek isterim: Türkiye’deki bütün müteahhit meslektaşların üyesi olduğu bir sivil toplum örgütü değiliz biz. Biz uluslararası standartlara ve kurumsal yapılaşma boyutuna gelmiş, şu an itibarıyla 128 üyesi olan bir sivil toplum örgütüyüz.

Biraz önce, İMKON Başkanımızın söylediklerinin bir kısmıyla ayrışan görüşlerimiz de maalesef var çünkü hakikaten Türkiye’de berbere gittiğimizde arkada bir sürü diploma görürüz; işte, kalfa olmak için diploma almıştır, usta olmak için diploma almıştır ama maalesef, biz, cumhuriyetimizin kuruluşundan şimdiye kadar kendi arsasının üzerine veya başkasının arsasının üzerine bir ev, bir bina yapmaya kalkan kişiden hiçbir şey istemedik, hiçbir yeterliliği olmadı. O nedenle, Türkiye’de 400 binin üzerinde adı “müteahhit” olan yani benimle aynı kartviziti taşıyan kişi olmasını biz o kadar normal bulmuyoruz açıkçası, olması gerekenin de bu olmadığına inanan bir meslekler grubuyuz. Çarpıcı bir şey söyleyeceğim... -sanıyorum, önünüze verilen dosyalarımızın içinde var- 2020 yılında, İzmir depreminden sonra sektördeki önemli sivil toplum örgütleriyle yani GYODER’le, İNDER, KONUTDER, Türk Müşavir Mühendisler Birliği, İMSAD (İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği), İNTES -sendikamız- Türkiye Müteahhitler Birliği ve Yapı Denetçileri Birliğinin “Depreme Karşı Tekiz” ve “Ülkemizin Gerçeği Deprem” konusunda ortak bir bildirisi vardı. Yine, biraz önceki düşüncelerin bir kısmına farklı gelecek ama bu bahsettiğim sivil toplum örgütlerinin yaptıkları yapıların hiçbir tanesinde henüz bu bahsettiğimiz şekilde “Bir müteahhit kusuruyla insan öldü.” olayı yaşanmamış olmasından dolayı, bir kısmı biz olmamak üzere olan, bunu meslek örgütlerinin üyeleri adına rahatlıkla söyleyebiliyorum.

Bu ayırıştırma ülkemiz açısından, geleceğe, depreme hazırlık anlamında bize için çok önemli gelen bir şeydir. Bu nedenle de biraz önce Sayın Başkanın Söylediği ve yıllardır söyleyip dile getirdiği müteahhitler odası kurulması önerisine karşı çıkanlardan biri de biziz. Çünkü biliyorsunuz, oda olduğunda o meslek biriminin içindeki herkes bir üye olarak oranın kayıtlı oluyor. Yani, işte, depremi bir yana bırakınız, Konya’da hepimizin utanarak hatırladığı Zümrüt Apartmanı... Ki o apartmanın

yıkılmasıyla ilgili raporlardan bir tanesinde Sayın Başkanım, “Ağır yüklü kamyonların geçmesiyle oluşan sarsıntılardan yıkılmıştır.” türünde bir gerekçesi vardı. Bu binayı yapan meslektaş da o bahsedilen odada bir oya sahip olacak, uluslararası da Türkiye’nin gururu olan A firmamız -diyelim ki çarpıcı olsun diye söylüyorum sadece- mesela, ENKA da öyle olacak. Dolayısıyla, çoğunluğun koyacağı kurallar çerçevesinde olacak şeyin henüz inşaat sektörü için erken olduğunu düşünüyoruz, müteahhitlik sektörü için erken olduğunu düşünüyoruz. Doğruları söyleyenlerin yönlendirmesinin önemli olduğu bir meslek olduğu gerçeğini bu deprem de bize hatırlattı, tabiat hatırlatıyor daha doğrusu.

Şimdi, maalesef, bu depremi de yaşadık. Biz Türkiye Müteahhitler Birliği olarak sektörün çatı kuruluşu sorumluluğuyla başlangıçta, hemen bütün Türkiye’ye yaygın şantiyeleri olan meslektaşlarımızın bütün makine parklarıyla bölgeye gitmeleri konusunda devletimizle, AFAD’la, özellikle Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısıyla bir koordinasyon geliştirerek önce hayatları kurtarmak için ne kadar makinemiz varsa oraya gönderme çabasına girdik; tünellerimizde çalışan ve bu işi bilen, ehliyetli ne kadar elemanımız varsa göndermeye çalıştık. Arkasından, öncelikle, bölgedeki şantiyelerimizden, daha sonra Türkiye’deki şantiyelerimizden bölgede depremzede vatandaşların kalabilecekleri geçici barınaklar, mutfaklar ve diğer ihtiyaçlar için çabaladık. Arkasından, tabii, artık, enkaz toplama ki hâlâ makinelerimizin çoğunluğu orada, bu görevleri yapıyorlar. Bir yandan da tabii “Bundan sonrası için ne olması lazım?” konusunda, eskiden beri zaten hep söylediğimiz doğruları hatırlatmaya çabaladık kamuoyuna yaptığımız bazı açıklamalarla, bazen medya kuruluşları vasıtasıyla ama çoğunlukla da eleştirmek veya suçlu aramak şeklinde değil de “Eksiklerimiz şunlar, artık bunları yapmayalım.” türünde yaklaştık Sayın Başkanım.

Deprem bölgesinde gerek Müteahhitler Birliğinin Yönetim Kurulu üyelerinin gerek bölgedeki meslektaşlarımızın gerek benim şahsen de katıldığım bazı gözlemler nedeniyle... Önce, hani “Nedir buradaki ana sorunlar?” ona değinmek isterim. Gördüğümüz şey şu oldu: Ön tespitlerin sonucu olarak – yazılı olarak size sunduğum için, hepsinde detaya girmeyeceğim- öncelik bir defa hakikaten yerleştirme yani imar planı uygulamaları; bölgede hepimizin bildiği eski nehir yatakları, eskiden tarım alanı olup Devlet Su İşlerinin projeleriyle yıllarca sulanmış bazı ovaların imara açılmış olmaları. Buralarda yapılacak hiçbir yapının, hiçbir yapının, hele fay hattı üzerine yapılmışsa ve gerekli zemin tedbirleri alınmamışsa ayakta durma şansı zaten yoktu. Ama yine, biraz önce söylenen bir cümleye katılmıyorum; bu deprem ne kadar büyük olursa olsun, bu depremde doğru yapsaydık yapılarımızı... Ama “Bu doğru nedir?” derken; doğru projelendirseydik, doğru denetleseydik, doğru malzeme ve doğru işçilikle yapsaydık yapılarımız ayakta kalırdı. Depremler insanları öldürmüyor Sayın Başkan, maalesef, yapılar öldürüyor insanları. Maalesef, bizim ülkemizde biraz yaptırımları uygulamadığımız için –ki bana göre birinci suç odur- biraz insanlarımızın tefekkürü nedeniyle bazı şeyleri hakikaten çabuk unutmalarından dolayı her depremde aynı hataları yaşayıp yaşayıp geldik. İnşallah, bundan sonrasından ders alacağız. Bu nedenle, birinci sorunumuz yapıların yerleştirildiği yerlerdi, örneğin Hatay’daki ovada, örneğin Kahramanmaraş’taki ovada. Ben gençken Kahramanmaraş’ta şantiye şefliği yaptım, Adıyaman’da müteahhit olarak iş yaptım, Hatay’ı çok iyi biliyorum; bölgenin hemen hemen her şehri çok yakından tanıyorum; bir de o bölgenin de çocuklarından sayılıyım hakikaten. İnsanın görünce “Ya, bu zeminin üzerine bu binaya nasıl izin vermişler?” diyesi gelen binalar var. Ama aynı zemin bölgesinde, aynı bölgede, aynı caddenin bir tarafında, örnek Adıyaman’da işte, Kıbrıs’tan gelen bu zavallı genç sporcu çocukların da öldükleri “İsias” diye bir otel, bir kum yığını hâline gelmiş durumda. Yani kafa kıracak kadar büyüklükte bir beton parçası yoktu o enkazda ben gördüğümde; orada yüzlerce çocuk öldü, insan öldü. Hemen caddenin karşı tarafında, camı bile çatlamamış otel var. Ben gittiğimde, teknik heyetler ile Sayın Bakanlar o otelde kalıyorlardı, camı bile çatlamamıştı, aynı yerde. Dolayısıyla, sadece zemine suç bulmak mümkün değil.

Artı, eğer yapımızı zemini sorunlu olan yerde yapıyorsak maliyetini de göze alıp o zeminin problemini çözmek zorundayız. Her zeminin çözümü var yani çoğunuz da benimle aynı meslektaşınız, biliyorsunuz, her zeminin çözümü var ama “Yok, hayır, en basit şekilde, hemen biraz kazayım, temel yapayım, ben yapımı üstüne çıkayım, dışını da güzel süslersem satayım.” diyen meslektaşlarımız da var maalesef. Az önce bahsettiğim 2 otel örneğinde ben, zemine veya belediyeye, imara suç bulamam çünkü aynı bölgede, aynı zeminde; orada da artık kalkıp hakikaten o yapıyı yapan meslektaşımı mı yani daha doğrusu müteahhit olan kişiyi mi, yoksa o yapıyı yaparken denetlememiş olanları mı suçlamak lazım, onu sizlerin değerlendirmenize bırakmak istiyorum. Yani birinci sorun, az önce sayın üyenizin de söylediği gibi, yaşanmış yapılarımız da var. Biz, kabul edelim ki 99 depreminin öncesinde deprem olayını çok hafife almış bir ülkemiz. Deprem yönetmeliklerimiz yoktu ve İstanbul’da meşhur bir yapı müteahhidinin geçenlerde söylediği gibi “Denizden çıkarılan kumdan başka kum yoktu, o kumdan evleri hepimiz yaptık.” dedi. İstanbul’da, içinden deniz kabukları çıkan binalar bundan dolayı var ama hakikaten öyleydi, kimse de karışmıyordu, nüfus artışımıza ihtiyacı “Sadece yapılınsın.” deniyordu. Dolayısıyla yapı stokumuzun hepsinin artık hakikaten bir, sağlam mı gözüyle gözden geçirilip bir sonraki depremden önce inşallah yenilenmesi dediğimiz kentsel dönüşüm çok ciddi bir gündem maddesi olmak zorunda. İki, artık hakikaten neden, niye, onlara girmek istemiyorum ama imar affı vesaire gibi şeyleri artık lütfen, ne olur, sizler gündemimizden çıkarınız. Bizi aşan bir konudur bu ama sizler, bu binadan bizi yöneten siyasi yapı, bu konuları nasıl olacaksa, artık yasa olarak, artık yaptırım olarak böyle bir şeyi gündemimizden çıkarmak zorunda. Bana şu anda -mutlaka yargılanacak- yargılanmak üzere hapiste olan bir müteahhidin oğlu geldi. Aramızda geçen konuşmayı sizinle paylaşmak istiyorum, sadece örnek olsun diye. “Tamam, benim babam, diyelim ki 4 kat izin olan yere 8 kat bir apartman çıktı. Biz, iskân alamadık tabii kaçak olduğu için; elektrik, su da bağlanmamıştı yasal, şantiye binasıyla bağladık. Evleri de satamıyorduk, kimse almıyordu. Ondan sonra imar affı çıktı, bize dediler ki: ‘Git, cezayı öde.’ Su da bağlandı, iskân da verildi, elektrik de bağlandı. Bizim binamız oldu temiz bina. Dairelerimizi de sattık dolayısıyla, daha önce satamıyorduk. İnsanlar da geldiler, yerleştiler. Şimdi, o bina yıkıldı. O insanların ölümünden yalnız benim babam mı hesap verecek Başkan?” dedi bana. Bu sorunun cevabını ben bilmiyorum, bu sorunun cevabı hakikaten çok geniş bir şeyi kapsar; denetimden başlar, yasaların iyi uygulanmamasından devam eder, belediyelere kadar gider, “yapı denetimci” denen genç ama eğitimini tam almadığını bildiğimiz mühendis meslektaşlarımızın yetersizliklerine kadar gelir.

Efendim, sadece bir mühendis olarak veya bu ülkenin kaynaklarıyla eğitim almış ve çok uzun yıllardır da devletin işlerinde farklı görevlerde çalışmış bir kişi olarak -yine kayıtlara geçsin diye- söylüyorum: Ne olur, çok üniversite açmayalım. Hatta hatta yeterli ehliyetli öğretim görevlisini tam temin edemediğimiz bazı üniversitelerin bazı bölümlerine öğrenci almayalım bir süre ama onların yerine mesleki teknik okullar açalım. Ben çocukken veya daha genç, stajyer olduğum yıllarda şantiyelerin çok iyi teknikerleri vardı, mühendislerden daha iyi teknik bilgilere sahiplerdi, onlar daha az eğitimle erken sahaya çıkmış olurlardı ama pratik eğitim almış olurlardı. Bizler şantiye şefi olduğumuzda kararları verirdik, planları söylerdik, vesaire ama ustanın denetimini, demirin nasıl büküleceğini vesaire bizden iyi bilirdiler onlar. Artık bu meslek branşları ortadan kalkmış durumda.

Bugün Türkiye’nin büyük gazetelerinden bir tanesinde önemli bir haber vardı, bazı konut yatırımcısı kuruluşların başkanlarının ve az önceki sayın başkanın da beyanları vardı gazetede. Sayın Başkanım, şu anda usta bulamıyoruz, şu anda operatör bulamıyoruz, yalnız burada değil, Rusya’daki şantiyelerimizde de bulamıyoruz, Suudi Arabistan’daki şantiyelerimizde de -götürmek için- bulamıyoruz. Ama mühendis çok var, karışımıza alıp konuştuğumuz zaman, o mühendisleri sorumluluk verip işlerin başına koyabilecek yeterlilikte göremiyoruz ama mühendis oldukları için de onlar müdürlük görevi istiyorlar,

şantiye şefliği görevi istiyorlar yani gidip de arazide işçinin başında durmayı da kabul etmiyorlar, beklentiler masabaşı görevi. O nedenle, bizim mesleki yeterliliği olan ustaya, operatöre, teknisyene çok ihtiyacımız var. Mevcut kişilerimiz de, çalışanlarımızın çoğu da maalesef Avrupa’da yeniden başlamış olan inşaat atılımından dolayı -çünkü biliyorsunuz şehirlerin altyapıları yenilenmeye başladı, büyük projeler geliştirdiler- oralara gidiyorlar. Dün Almanya, inşaat sanayisinde çalışan işçilerin ücretlerinde iyileştirme yapmış, sıvacının saatlik ücretini 18,50 euroya çıkarmışlar; günde sekiz saatten çarptım ve altı günde 3.600 euro ediyor. Bu rakam varken bizim de ustalarımız maalesef oraya gitmiş durumdalar; Fransa’da, Almanya’da şu anda çalışan ustalarımız çok fazla sayıda var ve hakikaten biz mühendis bulmakta hiç zorluk çekmiyoruz ama operatör, kalıpcı, demirci, kaynakçı bulmakta zorluk çekiyoruz. Böyle bir önerim var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, işçi, kalfa, usta çok büyük sıkıntı; bunu kabul ediyorum yani bizim süratli şekilde bu insanları yetiştirmemiz lazım.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Yani mutlaka... Bir defa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biliyorsunuz Melen İsale Hattı’nı yaparken kaynakçı bulamadık.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Aynen, aynı durumdayız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani mühendisin 2 katı kadar şey verdik, kaynakçıyı öyle bulduk hatırlarsanız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakanım, çok yerinde -bu okulların- özellikle çok üniversite açılmaması; bu, bütün meslek dallarında şey ama burada çok elzem. Ayrıca dışarıdan okuyarak da artık diploma alıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bence hakikaten çok insan var, mesleki yeterlilik kurslarını artırarak bunlara sertifika verelim ve yetiştirelim.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Evet, efendim, meslek liselerimizin sayısını artıralım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, maalesef meslek liseleri bir ara kapatıldı, çok büyük sıkıntı çektik. Sırf imam-hatipleri kapatmak için bütün meslek liselerini kapattılar ve bu sıkıntı bundan kaynaklanıyor ama yeni yeni açıldı, Allah’a şükür. Millî Eğitim Bakanlığının da biliyorsunuz özellikle organize sanayi bölgelerinde bir uygulaması var ama sizin de teklifleriniz varsa bunları hızla devreye sokmamız lazım çünkü şu anda çok sayıda konut inşa edilecek, belki 600 bin tane bağımsız konut, bunu kim inşa edecek? Yeteri kadar usta, kalfa olmadığı kanaatindeyim, sıvacı bulamıyoruz, elektrikçi bulamıyoruz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Sayın Bakanım, korkarım ki Hükümetimizin hedeflediği zaman dilimi içinde deprem bölgesindeki kalıcı konutları yapacak iş gücü şu anda Türkiye’de yoktur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, prefabrik inşaatlara yönelsek, ne dersiniz?

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Bakanlarla bir araya geldiğimiz zamanlarda söylediğim, şimdilik bu konteyner kentlerimizi, prefabrik kentlerimizi olabildiğince birkaç yıl kalıcı olacaklarını düşünerek yapalım, bunlar bir yıllık olmayacaklar görüldüğü kadarıyla. Çünkü ne vinç kapasitemiz var bu kadar, ne tünel kalıp kapasitemiz var bu kadar ama daha önemlisi usta kapasitemiz, iş gücü kapasitemizle o hızda yapmak mümkün değil. Çünkü aynı

zamanda depreme hazırlık bilinciyle -deprem bize hatırlattığı için- büyük şehirlerimizde de “Kentsel dönüşümü hızlandırılmalı.” kararı verildi. İnşallah devam edecek bu şekilde, gerek belediyelerimiz gerek Hükümetimiz işte İstanbul’da, İzmir’de, diğer büyük şehirlerimizde kentsel dönüşüm başlayacak yani şu anda hakikaten böyle bir sorun var.

Biz şöyle bir şeyi de meslek adına söylüyoruz Sayın Başkan: Konut yatırımcısı, gayrimenkul yatırımcısı ile müteahhit aynı olmamalı. Yani insanın parası vardır, arsası vardır konut yatırımı yapmak istiyordur; bunun meslekten olması şart değil, mühendis olması da şart değil ama onun adı gayrimenkul yatırımcısı olsun. O, inşaatını mutlaka ehliyetli bir müteahhide yaptırmak zorunda olsun, o zaman sorun yok yani bizim bu “yap-sat” dediğimiz sektör, yatırımcı mı, müteahhit mi, mühendis mi belli olmayan bir sektör, mutlaka doğru disipline etmek zorundayız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani “yap-sat”çıların mutlaka bir müteahhitle anlaşma imzalamaları lazım diyorsunuz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Yani ehliyetli olmalı.

Şimdi, işte 2019’da Bakanlığın çıkardığı bu “yap-sat” sektörünü biraz daha sınıflandıran sistem, biraz katı bir şekilde uygulanmalı. Bazı meslek birimleri onun daha yumuşatılmasını istiyorlar biliyorum ama biz buna da karşıyız. Hakikaten bunu mutlaka uygulamak zorundayız.

Bizim bu raporumuzda söylediğimiz önemli şeylerden bir tanesi de efendim, bilinçli toplum. Yani biz, okullarımızdan başlayarak artık, ülkemizin deprem bölgesi olduğunu kabul ederek vatandaşımızı eğitmek ve bilinçlendirmek zorundayız. Vatandaşımız, satın aldığı bir dairenin içinde bulunduğu apartmanın zemin katında kolon kesiliyorsa buna duyarlı olmalı ve gidip şikâyet etmeli, bunu mutlaka durdurmalı. İnanın deprem bölgesinde yaptığımız tespitlerin çoğunda böyle bir sorun var Sayın Başkan. Biliyorsunuz, o bölgede yapılan bütün apartmanlar ana caddelerin üstünde, zemin katları ya ticarethanedir, ya dükkândır, ya restorandır, ya gece kulübüdür, ya gazinodur; sosyal hayat ve ticari hayat evlerin altındaki zemin ve bodrum katlarında yaşanıyor. Bunların daha geniş alanlara ihtiyacı olduğu için de maalesef mühendislikle hiç bağdaşmayan müdahaleler gördük bazı binalarda. Zemin katları normal kattan daha yüksek yapılmış -ticari olarak kiraya daha kolay verilsin diye- yapılar var. Bunlar, statik çözümünde -sayın meslektaşlarımız da bilirler- çok büyük bir hatadır, o binanın en ufak bir sarsıntıda yıkılmasına neden olacak şey o farklı kat yükseklikleridir. Bizde bitişik nizam denen bir sistem var biliyorsunuz, yan yana, birbirine duvarı bitişik apartmanlar yapılır. Bunlardan bir tanesinde kat seviyesi öbürüyle farklı seviyede olduğunda yine statik sorun çıkıyor. Biraz teknik bir şeyler oluyor bunlar ama bu tip uygulamalara vatandaşın müdahale edip şikâyet edebilmesi ve bunları durdurması bilincini yerleştirmemiz lazım.

O nedenle, ben sözü çok fazla uzatmak istemiyorum, kim suçlu, neden, vesaire... Açıkçası hepimiz suçluyuz çünkü gerek toplumumuzu bilinçlendirmedik gerekse de gerçekten ehliyetli teknik eğitim verememiş durumdayız. Çocuklarımızı mühendis yapıyoruz, inanın benimle mülakat yapmış bir genç mühendis kardeşim -şehrini söylemeyeceğim, bir şehirdeki üniversitenin inşaat fakültesinden mezun olmuş- dört yıllık bütün inşaat derslerini -ki siz de inşaat eğitimlisiniz, bilirsiniz- 3 hocadan aldığını söyledi, “Sadece 3 hocamız vardı.” dedi. Şimdi, bu çocuğun mühendis olarak şantiye şefi olduğu bir binanın sorumlusu kimdir?

Bu nedenle, ben bundan sonraki depremlere hazırlanmak üzere inşallah bu Komisyonun ve dinlediğiniz kişilerin söyledikleriyle beraber eğitimden başlayarak, vatandaşın bilinçlendirilmesinden denetimlerin mutlaka yapılmasına ve müeyyidelerin mutlaka uygulanmasına kadar... Bakın, şimdi yine yüzlerce müteahhit, denetçi vesaireyi tutuklamış durumdayız.

Tabii, sorumluluğun bu kadar çok arttığı, sorumlunun bu kadar çok olduğu davalarda pek “Sorumlu kimdir?” kararı da verilemediğini bildiğimiz bir hukuk sistemi de var. Dolayısıyla, yine bir Veli Göçer bulup unutacağız diye korkarım ama hiç değilse, şimdiden sonraki depremler için çalışmaya şimdiden başlayalım diye Komisyonunuzun çıkaracağı sonuçları önemsiyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, şöyle İNTES de sunsun, birlikte şey yapalım.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Bana soracağınız sorular varsa alayım, ben izin isteyeyim efendim, İNTES de devam eder.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İNTES’le kardeşlik bağı var da...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Ha, yok, o anlamda... Onların söyleyeceği şey beni bağlayabilir efendim, bu bildirmede onların da imzası var benimle beraber.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ha, tabii, o zaman...

NECİP NASIR (İzmir) – Sayın Başkan, soru soracağım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Lütfen, kısa bir soru soralım, sadece soru soruyoruz.

Buyurun.

NECİP NASIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkana sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Müteahhitler Birliğinin üye sayısı ne kadar?

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – 128 efendim.

NECİP NASIR (İzmir) – 128 kişi.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Evet.

Yurt dışında Türk müteahhitlerinin yaptığı 470 milyar dolarlık işin tamamını yapan müteahhitler bunlar.

NECİP NASIR (İzmir) – Ticaret ve sanayi odalarına üyeyiz değil mi?

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – 470 milyar...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Evet, 470 milyar dolar, yurt dışında yapılmış, Türk müteahhitlerinin yaptığı işlerin tutarı efendim.

NECİP NASIR (İzmir) – Ticaret ve sanayi odalarına üyeyiz...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Hepsine üyeyiz efendim.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi, Değerli Başkanım, çok önemli bir aktörsünüz, meslektaşısınız, aynı meslekteniz hem inşaat mühendisi hem müteahhit olarak... Tabii, 5 bin kalem malzeme, 250 sektöre hitap eden bir sektörüz. Ben şeyi hatırlıyorum: 2009 yılı, kriz Türkiye’yi teğet geçtiğinde yurt dışı müteahhitleri 26 milyar dolar katma değer sağlamıştı, ülkeye her dönemde çok büyük katma değer sağlayan çok önemli bir sektörüz fakat bunu 128 kişiyle yapıyoruz. Hâlbuki 2019’a kadar haklıydınız ama 2019’da benim de içinde bulunduğum Komisyondaki düzenlemeyle müteahhitler sınıflandırıldı; 400 bin, 500 bin, 700 binlerden söz ediliyordu ve bu sayı 100 binlere düştü. Aslında da şu anda reel uygulamada 40 bin kişi gözükyor. Tabii, onun da çok disiplinli bir şekilde uygulanması

lazım ancak bu kadar güçlü bir altyapıya sahip, teknik birikim ve donanımına sahip bu müteahhitlik sektörünün disiplinize edilmesi, sektörün temsilcilerinin sicillerinin tutulması, üyelerin müşterek ihtiyaçlarının karşılanması, meslek faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmelerini sağlamak, mensuplarının birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere -ki bu, ticaret ve sanayi odalarının da anlamını içerir- bu bağlamda, bir müteahhitler odasının kurulmasını istememeniz, 128 kişiyle 40 bin kişiye, 100 bin kişiye bir üstencilik değil midir? Sizce doğru mudur? Yani bu bir gerekçe midir? Herhangi bir yönetim olduğunda bir oyla bu 450 milyar dolar katma değer sağlayan sektör temsilcilerinin temsil edilmesinin ifade edilmesini ben doğru bulmuyorum. Aynı şey, ticaret ve sanayi odalarına da üyesiniz.

Ha, şu olabilir: Yurt dışı müteahhitlerimizle ilgili farklı düzenlemeler talep edilebilir, farklı yapılar talep edilebilir ama biz bu önemli sektörü Veli Göçer’lerin olmaması için, günah keçilerinin olmaması için ve ülkemizin, bir deprem kuşağında olan ülkemizin gelecekteki bu inşai faaliyetlerinden dolayı bu mesleğin de disiplinize edilmesi lazım. Bu disiplinlerin sağlanması için de böyle bir örgütlü yapıya gitmesi lazım. Bunu istemediğiniz için... Aslında onlar da konuşmalarında ifade ettiler, üstte 500 milyar dolar katma değer sağlayan üst abi temsilcilerinin engel olduğunu açıkça ifade ediyorlar, siz de ifade ettiniz ama bu üstenciliktir, bu aslında altyapıdan size yetişecek, size destek verecek...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Yok, onların karşılığı biz değildik, onlar Odalar Birliğini söylüyorlar efendim yani bizim öyle bir gücümüz yok çünkü.

NECİP NASIR (İzmir) – Odalar Birliğinde, evet... Daha güçlendirecek, sayıyı 128 değil, binlere çıkarak bu ülkeye daha büyük katma değer sağlayacak bir yapı için sizlerin de bunu desteklemeniz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Evet, teşekkür ederiz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Efendim, şu anda sektörün doğruları açısından tamamen henüz meslektaşlarımızın hepsiyle aynı düşüncede değiliz. Bazı meslektaşlarımız, işte az önce bahsettim, doğruların oluşması yerine ticari olarak faaliyetlerin devam etmesi meselesini daha öncelikli olarak alıyorlar. O yüzden biraz olay disipline edilme kısmı devletin de mutlaka müdahalesiyle oturduktan sonra bunun olması lazım diye düşünüyorum.

NECİP NASIR (İzmir) - Yasal bir zeminde disipline edilerek... Odalar zaten yarı kamu kurumu niteliğinde kurumlardır. Zaten talep TOBB bünyesinde odalar ve borsalar... Buradaki talep Sayın Başkanım, kanunla kurulacak, Odalar ve Borçlar Birliği yasalarına tabi, yarı kamu kurumu niteliğinde ticaret odaları gibi bir kurum olacak yani oradaki şey kanunla, yasayla kurulacak, denetim mekanizması olacak, talep edilen bu. Bunun olması aslında sektörün gelişmesine ve dış dünyada daha çok aktörle bu ülkeye katma değer sağlamanıza sebep olur.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Efendim ama dış dünyaya daha fazla aktörle gitmemize engel bir durum yok. Yani Türkiye Müteahhitler Birliğinin üyesi olmanın kapısı kimseye kapalı değil. Belli bir iş hacmine, belli etik değerlere, belli kurumsallaşmaya gelmiş herkes Türkiye Müteahhitler Birliğine de üye olabiliyor, yurt dışına da gidebiliyor, artı, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan şimdiye kadar imarının da yaklaşık yüzde 70’ini yine gelmiş geçmiş Türkiye Müteahhitler Birliği üyeleri yapmış. Mesele, bu “yap-sat” dediğimiz sektörün hakikaten biraz mühendislik bilimiyle, mimarlık bilimiyle, imar mevzuatıyla disipline olmasını sağlamaktan geçiyor çünkü bizim üyelerimizin içinde de konut yapımcıları var. Az önce bahsettiğim bizimle paralel düşünen

sadece konut yapımcısı, konut yatırımcısı olan 7-8 tane sivil toplum örgütünün de üyeleri var ama bu insanların üyelerinin yaptığı binalar yıkılmıyor. Şimdi, binaları yıkılan veya ticari aktivitesi mühendislik biliminin dışında bazı örgütlenmiş ticari yapıların çoğunlukta olacakları bir birimde kararları onlar verirler diye endişe ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu aranızda siz de bir değerlendirin, fayda ve mahzurlar nedir, bunu İNTES’le de diğer birimlerle de müzakere ederseniz seviniriz.

Teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKANI MEHMET ERDAL EREN – Peki, efendim.

Çok teşekkür ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, buraya kadar zahmet ettiniz, sağ olun.

Evet, şimdi İNTES’ten Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası Genel Sekreteri Sayın Necati Ersoy Beyefendi ve İNTES Genel Sekreter Yardımcısı Derya Karademir.

Buyurun Necati Bey.

8.- *Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası Genel Sekreteri Habip Necati Ersoy’un, Kahramanmaraş merkezli depremler; İNTES olarak Türkiye’deki inşaat sektörüyle ilgili tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu*

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyesi sayın milletvekilleri; hepinizi İNTES adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Komisyon çalışmalarına sendikamızın görüş ve tekliflerini almak üzere davet ettiğiniz için teşekkür ediyorum. 6 Şubat maalesef ülkemiz için yeni bir milat oldu Sayın Bakanım. Depremde kaybettiğimiz vatandaşlara Allah’tan rahmet diliyoruz, yaralılarımıza acil şifalar diliyoruz. Tek tesellimiz bu deprem sırasında ciddi bir gönül birliği yakalamış olmak. Erdal Bey’in ifade ettiği gibi biz de başından itibaren o bölgedeki bütün şantiyelerimizi Adıyaman’da, Maraş’ta -zaten sizler yakından tanıyorsunuz- hem Karayolları Genel Müdürlüğüne hem Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne hem de diğer Demiryolları gibi ülkemizin yatırımcı kuruluşlarına hizmet eden bütün şantiyelerimizi emre amade hâline getirdik birinci günden itibaren. Malatya, Adıyaman bölgelerinde yaklaşık 2.500-3.000 kişilik bir konteyner kent kurduk. Adıyaman’da tamamen vatandaşlarımızı aldık, içerideler; bin kişi, Malatya’da da önümüzdeki günlerde 2 bin kişiyi konteynırımıza alacağız. Biraz önce Erdal Bey’in söylediği gibi, uzun vadeli düşündük, mobilya, tefrişat, her şey dâhil olmak üzere -buzdolabına kadar- iki yıl yaşayacakları bir alan sağlandı Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, sendikamızda bizim üye sayımız yaklaşık 200 firmadan oluşuyor. Aşağı yukarı aynı üyelerin hem yurt içinde hem yurt dışında büyük miktarda işler yapan, ağırlıklı alt yapı işleri yapan, kamu ihaleleriyle uğraşan müteahhitlerin temsilcisiyiz biz. 200 üyemiz var. Burada biraz önce Sayın Erdal Eren Bey’in söylediği gibi, biz de bütün raporlarımızda Türkiye’de Odalar Borsalar Birliğinin bütün sektör komitelerinde, meclislerinde görev yapan müteahhitler olduğunu düşünerek, ayrıca bir müteahhitlik odası varlığının sektöre herhangi bir şey katacağına inanmadığımızı ifade ettik defaatle, tüm üst birimlere -Sayın Cumhurbaşkanımız dâhil olmak üzere- yirmi yıldır da bunu rapor olarak sunuyoruz, zatialinize de bunu sunmuşluğumuz var Sayın Bakanım.

Şunu gördük: Devlet disiplini, devlet terbiyesiyle bu işleri yapan müteahhitlik sisteminde hiç bir şekilde hasar olmadı Sayın Bakanım; ne Karayollarında... Şu anda o bölgede yapılmış Karayolları yatırımlarının yüzde 98’inde hasar yok, yüzde 2’sinde de tam ortasında geçmiş fay, mecburen

açılmış. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde yapılan barajlarda da kalıcı bir hasar yok; çatlaklar var, gideriliyor. Bunun en çarpıcı örneği devlet disipliniyle yapılmış TOKİ konutlarında da yok çünkü mono blok ve tünel kalıpla yapılmış. Ama ne zaman ki herhangi bir disipline sahip olmayan bir müteahhitlik grubu devreye girmiş, o zaman hasar başlamış.

Bakın, size sayılar vereyim, deminden beri söylenen sayılarda yanlışlık var: 2019 yılına kadar Çevre ve Şehircilik -şimdi “İklim Değişikliği” de eklendi- Bakanlığımıza kayıtlı 450 bin müteahhit vardı. 2019 yılında Yapı Kayıt Sistemi getirildi, bu 450 bin müteahhidin 123 bini kaydoldu. Bu 123 binin yüzde 78’i AŞ grubu hiçbir vasfı olmayan, ticaret ve sanayi odalarına üye olmanın dışında hiçbir vasfı olmayan kuruluşlardan oluşuyor. Kalan o yüzde 11’i de bir üstündeki grup. Yüzde 85’e yakın grubun hiç bir vasfı yok. A ve B grubunda temsil edilen müteahhitlerin oranı 123 binin 0,096’sı yani yüzde 1’in biraz altında; 1.230 müteahhit.

Hem Çevre Bakanlığının toplantılarında hem de kalkınma planı toplantılarında şunu arz ettik: Deprem riski yüksek olan bölgelerde A grubunun dışında hiçbir müteahhit iş yapamasın; kesinlikle, sadece A grubu bir iş yapsın. Niye? Çünkü siz yakından biliyorsunuz, altyapı da üstü yapı da bir mühendislik, mimarlık, bilim meselesidir Sayın Bakanım. Bu, herkesin yapabileceği bir iş değil; doktorluk gibi, hukuk gibi. Mühendislik, mimarlık da özellik gerektiren, ihtisas gerektiren mesleklerdir ve dünyanın her yerinde mühendislik de, doktorluk da, hukuk sistemi de meslek mensubu olarak tabir edilir ve bu nedenledir ki odaları vardır zaten. Bir mesleğin tanımıdır mühendislik ve bir bilimin tanımıdır. Bu olmadan da ne üstte ne altta hiçbir yapı yapmamanız gerekir; haddinizi değildir zaten. Biraz önce Sayın Başkanın söylediği gibi, her türlü yatırımı yapabilirsiniz Sayın Bakanım; bakkal da yapar, manav da yapar, akaryakıtçı da yapar, herkes yapar ama bu yatırımın inşasını mühendisle yapabilirsiniz, mühendislik altyapısı olan müteahhitle yapabilirsiniz, siz soyunamazsınız. Eğer herhangi bir yatırımcı, akaryakıtçı, galerici soyunursa işte Kahramanmaraş’ta yaşadığımız, Adıyaman’da yaşadığımız sonuçlarla karşılaşırız. Biz bunu arz ediyoruz.

Öncelikle, gerçekten, en önemli konulardan biri, otuz dört yıl önce Cengiz Altınkaya Bayındırlık Bakanı iken bir kitap yayınladık, size de galiba dün arz ettiler. “Yapıda Denetim, Sorumluluk ve Sigorta” diye bir kitap, otuz dört yıl önce. Bakın, efendim, bu sizde de var, ODTÜ’den hocalarla hazırlanmış bir kitap bu. Bunun üzerine yapı denetim sistemi geldi, önemli bir gelişme, gerçekten çok önemli bir gelişmeydi; eksikleri vardı, arz ettik, size de rapor olarak sunduk eksiklerini, eğer dikkate alırsanız çok memnun oluruz.

Şimdi, burada, yine, 1950 yılından beri bu tanımlayamadığımız yapı müteahhitliğinin sonucunda gazetelerde haberler okuduk. Biraz önce Erdal Bey’in söylediği gibi biz de müteahhidiz. Bir ara adımızdan utandık, Türkiye İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri İşveren Sendikasıydı unvanımız; Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası yaptık ama kurtulamadık. Yani, bugün, sizin Genel Müdürlüğünüzde de, Bakanlığınızda da -ki biliyorsunuz bizleri- onlarca eser üretmişiz. İşte, Çanakkale Köprüsü’nü bizim üyelerimiz yapmış, Osmangazi Köprüsü’nü bizim üyelerimiz yapmış, biz de müteahhidiz. Adamın biri de hiçbir teknik altyapısı olmadan müteahhitlik yapmış ve biz “Yine müteahhidi tutukladılar.” lafından endişe ediyoruz. Hataımız yok mudur? Vardır Sayın Bakanım ama bu yapılanlar hatanın ötesinde kasta geçiyor çünkü bu insanların gerçekten bu binaları yapmaması lazım. 15 kere gittim deprem bölgesine, on iki-on üç gün kaldım. O, izlediğim temelleri yani siz görseniz yüğünüze oturur mühendis olarak. Yani bina öyle ritmik yatmış ki camları kırılmamış çünkü yavaşça yatmış camları kırılmamış Sayın Bakanım, temel yok çünkü. Yavaşça yatmış böyle, şey gibi, inanılmaz bir şekilde, hakikaten yüğünüze oturur. Kahramanmaraş’ta Mühendisler Odasının binası ayakta duruyor, Kahramanmaraş’ta

Mühendisler Odası binasının yanındaki bütün binalar yıkılmış. Eğer ben mühendis olsaydım orada çok utanırdım. Madem böyle güzel bir bina yapmayı biliyoruz, diğerlerini niye denetlemedik? İşin özü burası aslında.

Sayın Bakanım, bizim mevzuatımız yeterli. Teşekkür ediyoruz sizlere, Bu mevzuatı sizler yaptınız, gerçekten olağanüstü güzel mevzuatımız var. Mevzuatın altyapısı da var; tebliğler, yönetmelikler hepsi var ama bizim temel sorunumuz denetimsizlik. Bu, herhangi bir mantıkla söylenmiş bir şey değil, önce kişilerin kendi denetimsizliği var. Sayın Bakanım, ikinci el bir araba alıyoruz, sanayide götürmediğimiz usta kalmıyor. Götürüyoruz röntgen çektiriyoruz, acaba kaportasında yamukluk var mı falan. Be, arkadaş, ev alırken bir sorsana “Temel projesi nasıldır?” diye, Allah rızası için yani önce senin sorumluluğun bu. Arabada kaybedeceğin 5 bin lira ama evde kaydedeceğin bütün hayatın, ailen. Bence bu bilincin de yerleştirilmesi gerekiyor. Böyle bir denetim mekanizması olması lazım, buradan başlayarak.

Bunun dışında, tabii ki söyledik, nitelikli mühendis ve iş gücünden bahsediyoruz. Gerçekten, Sayın Bakanım, burada belirttiğimiz “yetkin mühendislik mimarlık” kavramı olması gerekiyor. Bakın, benim kızım mimar, Hollanda’da master yapıyor. Mezun olduğunda, iki yıl önce Hollanda’da çalışan bir mimarın yanında staj yapıyor. Sayın Bakanım, yüksek lisanstan mezun olduktan sonra -lisanstan değil- imza atabiliyor. Benim kızım burada bir mimarlık ofisinde çalışıyor, “Ne yapıyorsun kızım?” dedim, “Proje onaylıyorum.” dedi. “Ne yapıyorsun kızım sen? Sen mezun olalı daha bir ay oldu, ne projesinden bahsediyorsun?” dedim, “Baba imzalıyoruz ya, yetkim var, sen ne konuşuyorsun?” dedi. Yetkin mühendisliği, mimarlığı defaatle vurguladık. Sayın Bakanım, kritik noktalardan birisi bu; hiç kimse belli bir süre mesleğiyle ilgili çalışmadan o mesleğin karar vericisi, proje üreticisi, onaylayıcısı, kontrol amiri, kontrol memuru olamamalı Sayın Bakanım, bence temel meselelerden biri bu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Amerika’da da öyledir.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Fransa’da sırf bu iş için kurulmuş bir kurum var efendim, hem reasürans kurumu hem sigorta kurumu hem de yetkin mühendislik kurumu.

Bakın, Sayın Bakanım, siz çok yakından biliyorsunuz Türkiye Cumhuriyeti gerçekten çok yetkin mühendislere, mimarlara sahip kuruluş. Bakın, Türkiye Cumhuriyeti’nde bir firma var ki şu anda 126 ülkede mühendislik satıyor -siz yakından tanıyorsunuz, Su Konseyinden- 2.100 mühendis, mimar çalıştırıyor, dünyanın her yerine mühendislik, mimarlık “know-how”ı satıyor; mühendislerimiz var bizim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama onları da biz yetiştirdik...

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Kesinlikle. Zaten Erdal Bey’in söylediği de benim söyleyeceğim de oydu yani İstanbul Teknik Üniversitesinden, Boğaziçi’nden, ODTÜ’den mezun olanlar var -diğerinin ismini söylemeyeyim- ben de katılıyorum yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İş bitirme belgesi almasaydı yapabilir miydi?

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Yapamazdı Başkanım, yapamazdı.

Tam da o noktada, biraz sonra arz edeceğim mesleki yeterlilik meselesi gibi, yapı denetim sisteminde de sorunlar şu noktada birleşiyor bize göre: Daha çok sayıda yapı denetim şirketi mi olmalı ya da daha az olup teknik müşavirlik gibi daha fazla mühendis, mimar çalıştıracak bir ücretlendirme sistemine mi tabi olmalı? Çünkü şu anda ödediğimiz ücretler onların ihtisaslaşmasına engel oluyor Sayın Bakanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İkincisi olmalıydı.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Bu ücretlerle o şekilde çalışabilmeleri daha çok mühendis, daha çok mimar istihdam edebilmeleri bize göre mümkün değil, bizim kendi kanaatimiz bu.

Aslında, en önemli şeylerden biri de -kamuda çalışsın, özel sektörde çalışsın- bu etik değerlerimizin ve merhamet duygumuzun yitiriliyor oluşundan kaynaklanıyor. Bir mühendisin kamuda çalışması ya da özel sektörde çalışması fark etmez Sayın Bakanım, o etik değere sahipse orada bir yanlışlık varsa ne o betonu döktürür ne o donatıyı yaptırır ne o temeli attırır, hiçbir şeye izin vermez.

Bizim coğrafyamızın gerçekleri var. Kahramanmaraş'ta bir hastane var, içinden fay hattı geçmiş, sivilaşması olan bir zemine yapılmış, 62 tane kazık çakılmış, hastanenin sadece asansör girişindeki mermer düşmüş Sayın Bakanım, hastanede kimsenin burnu kanamamış ve sivilaşma olan bir zeminden bahsediyoruz, gereği yapılmış. “Zemin şöyledir, böyledir.” diye bir şey önemli değil mühendislikte, size bunları anlatmak abesle iştigal de işte, başladık söze bitiremedik o cümleyi orada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Burada Hatay Milletvekilimiz var; orada, mesela, sivilaşma riski olan yerde uygun kazıkları çakmış, “jet grout” yapmış, şunu yapmış, bunu yapmış; başka binalar yıkılmış, ben gittim, gördüm, adam “Hiçbir binam yıkılmadı.” diyor.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Sayın Bakanım, 138 metreden geçtiğimiz viyadük var Gâvur Dağı'nda. Dolayısıyla o viyadükte izolator var, çalıştı ve ayakta durdu viyadük, biliyorsunuz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sahilde, düşünün, yan yana, bu fay geçtiyse buradan geçti ya; bu binada bir şey yok, bu yıkılmış, bu yıkılmış -aynı müteahhidinki- öbür binada bir şey yok, o yıkılmış. Ya, aynı fay geçtiyse buradan da geçti, zemin kaygansa burası da kaygan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama zeminle ilgili iyileştirme işlemini yapmış yani çok kolay.

Şimdi, yeni teknikler de çıktı, geçen gün yeni bir katalog vardı, sizler de onları geliştirirseniz iyi olur. Tabii, bir de bunun maliyeti yüksek olduğu için müteahhitler yapmaktan kaçınıyor.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – İmtina edenler var, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İmtina edenler var.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Doğru efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama şimdi, çok enteresan bir zemin iyileştirme tekniği... Bir arkadaş broşür getirdi, çok beğendim. Ne yapıyor biliyor musun? Düktil font boruları çakarak içine belli aralıklarla -onun nisabı var- çimento enjekte ediyor ve neticede muhteşem bir şekilde zemini ıslah ediyor.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Doğru Bakanım.

Efendim, burada, bizim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hatta merak edersen, bana yabancı bir katalog getirdiler; çok enteresan buldum.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani şu anda, belki sizlerin de öncülük etmesi lazım.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Not alıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani zemin iyileştirmesinin çok daha pratik hâle gelmesi lazım. Bazı inşaat mühendisleri zeminin nasıl iyileşeceğini hâlâ bilemiyor; şimdi, herkes değil tabii, çok iyi mühendislerimiz var; ayrı bir şey.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – İşte, yetkinliğini orada artırması gerekiyor eğitimlerle.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Sayın Bakanım, bizim, yer seçiminde de projelendirmede de yapı ruhsatı verende de yapının inşası sırasında da ve laboratuvar yeterliliğinde de çalışanların hepsi mühendis ve bu mühendis arkadaşlarımızın etik değerlerini yeniden hatırlamaları gerekiyor. Özellikle kaçak yapılar için getirilen muafiyet sağlayıcı düzenlemeler ve imar afları da bu işin çok ciddi sıkıntı yaratan boyutu, ben onu da sizlerin dikkatlerine ve önemine arz ediyorum; bu da gelecekte daha çok başımızı ağrıtabilecek çok önemli bir durum gibi gözüküyor.

Sayın Bakanım, aslında, yapı müteahhitliği, yeterli kriterlerin geliştirilmesinde de tıpkı mesleki yeterlilik gibi, şantiye şefinin tanımlanmasında da... Ama böyle, bir yerlere bir metin yazmak için değil, bir ulusal meslek standardı, bir “mesleki yeterlilik” kavramı altında bunların belirlenmesi, ölçülebilmesi, değerlendirilebilmesi ve yetkinliğinin tespit edilmesi gerekiyor. Biz İNTES olarak 2011 yılında buna da çalıştık, şimdi Mesleki Yeterlilik Kurumuyla çalışmaya da devam ediyoruz; yakın bir sürede bu ürünü çıkarırız piyasaya ve sizlere ve ilgili bakanlıklarımıza arz ederiz. Bu da çok önemli gerçekten ama artık her müteahhidin her yerde iş yapmasının önünü kesmek gerekiyor.

Ben size vahim bir şey daha söyleyeyim: Mesela, müteahhitlik sınıflandırılmasıyla ilgili bir tebliğimiz var ama orada öyle bir laf var ki... Şimdi, mesela, diyor ki: “31/12/2023’e kadar ekonomik, mali yeterlilik ve teknik deneyime ilişkin iş gücü yeterliliği aranmaz.” Bence artık muafiyetler, ertelemeler...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu yeni mi çıktı?

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Bu epeydir var.

NECİP NASIR (İzmir) – Bu hazırlık olsun diye...

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – 2022’nin sonunda...

Size iletiriz Sayın Bakanım.

Şimdi, artık bu tür muafiyetlerin geçiştirilmesini, önüne koymamak... Bunu artık yapmamak gerekiyor. Tam tersi, A sınıfı müteahhitte bile artık, tıpkı sizin döneminizde de hani iş deneyim belgesi, iş bitirme belgesi, teknik yeterlilik gibi makine parkının, mühendislik kapasitesinin çalıştırdığı finansal yapısının, mesleki yeterlilik belgeli iş gücünün de ispat edilir hâle gelmiş olması gerektiğine inanıyoruz biz.

Yetkin, profesyonel, uzman mühendislik, mimarlık meselesini biraz önce arz ettim; bu konu gerçekten önemli ve bunu layığıyla yapan firmalar var, layığıyla yapmayan firmalar var. İşte, o zaman zaten elma ile armut bir araya geliyor. Siz ihale yaptığınız zaman da karşınıza çıktı; bu işlere kafa yormayan, masraf etmeyen firmalar çok ucuz teklifler atıyorlar. Hâlbuki, bunlara kafa yoran; İSG'ye, mühendisliğe dikkat eden firmalar yüksek teklif atıyorlar, iş alamıyorlar. İşte, burada da haksız rekabet ortaya çıkıyor zaten.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, aslında bu da çok önemli. Yani yapılmayacak bir teklif veriyor ve neticede, bir şekilde malzemeden çalışıyor, işçilikten çalışıyor, şunu yapıyor, bunu yapıyor.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Maalesef efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani hakikaten bunun da değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Sayın Bakanım, bütün konuşmacılardan gündeme gelen çalışanlarda mesleki yeterlilik meselesi var. Aslında Türkiye mesleki yeterlilikle ilgili sorununu 2015 yılında çözdü. 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kanunu çıktı -resmî gazetelerde olduğu için söylememde mahzur yok- biz İNTES olarak inşaat sektöründeki 58 tane mesleğin ulusal standardını belirledik, 170 mühendis çalıştırdık üç buçuk yıl boyunca. İnşaat sektöründeki 26 tane mesleğin mesleki yeterliliğini de belirledik. Bunları, bu çalışmayı tuttuk Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla hibe ettik, daha sonra buradan yeterlilik sistemi çıktı Avrupa yeterlilik sistemine de uygun olarak, sınavlar başladı. Şu anda inşaat sektöründe 737 bin civarında belgeli işçi var, burada da denetim eksikliğimiz var; bunların çalışıp çalışmadığının Çalışma Bakanlığı tarafından, İş Tetfiş Kurulu tarafından kontrol edilmesi gerekiyor. Zaten bu adamlar normalde... Kanun zaten diyor ki: Özellikle ahşap kalıpcı, betonarme demircisi, iskele kurulum elemanı vesaire gibi yapısal sistemin içinde yer alan 19-20 meslekte mesleki yeterlilik belgesi olmayan adam şantiyede çalışamaz. Kanunumuz var, tebliğimiz var. Biz de İNTES olarak bu 700 bin işçiden yaklaşık 50 bininin belgesini verdik. Hâlâ da sınavlarımız devam ediyor, yenilemelerimiz devam ediyor. “Efendim, burada teşvik getirilsin.” deniyor. Başka bir şey söyleniyor: İşte “Teşvik olmadığı için işçiler sınava girmiyor.” “Bu, çok pahalı.” Bunlar da yanlış. Şu anda sınavın bedeli 2 bin lira, beş yıl için geçerli, aylık 33 liraya tekabül ediyor Sayın Bakanım. Bugün “x” sigarasının paketi 36 lira; vatandaş, işçi bunu günlük içiyor. Bu da aylık 33 liraya mal oluyor, pahalı falan değil. Bunu işveren alabildiği gibi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, siz sadece imtihan mı ediyorsunuz, yoksa...

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Şöyle: Sadece imtihandan ziyade, vatandaş geliyor, yedi buçuk, sekiz saat uygulama sınavına giriyor -ahşap kalıp çakıyor baştan sona Sayın Bakanım, 2 kişi 4 kişiyi takip ediyor- bir de teorik sınava giriyor. Eğer buradan geçemezse eksik, nereden puan alamadığı belli oluyor; o konuda eğitime sevk ediliyor. Bitirdikten sonra tekrar sınava giriyor. Aynı parayla 3 kere sınava girme hakkı var. Devlet bu imkânı getirmiş. Ha, 2021'nin sonuna kadar da sınav paralarını ve belge paralarını devlet ödüyordu hazineden ama dedi ki: “Artık bunu ödemeniz gerekiyor.” Hem işçi ödeyecek hem işveren

ödeyecek. Bence pahalı bir sistem değil, doğru bir sistem, çalışan bir sistem; sadece -yine maalesef- denetim gerekiyor Sayın Bakanım. Denetim yapılırsa... Bunun altyapısı da var, bu sınavları yapanlar da var...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Kim denetleyecek? Çalışma Bakanlığı mı?

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu tarafından denetimi... Gidecek şantiyeye, bakacak bu işçiler eğer mesleki yeterlilik belgeli değilse dışarıya alacak, çalıştırmayacak.

NECİP NASIR (İzmir) – Sayın Bakanım, önerdiğim, aslında sigorta girişleri mesleki yeterlilik belgesiyle yapılabilirse...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz teklif etmişsiniz onu.

NECİP NASIR (İzmir) – ...o teklifle otokontrol de sağlanır, problem çözülür.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Biraz önce sizin bahsettiğinizi biliyorum, zaten sisteme öyle girilmek zorunda bu NACE kodları dolayısıyla.

NECİP NASIR (İzmir) – Tanımlanmamış, ona müdahil olur. Bizler de söyledik.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – O daha da netleştirir.

NECİP NASIR (İzmir) – Sosyal Güvenlik Kurumunda...

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Anladığım kadarıyla, sizin söylediğiniz, sistem izin vermeyecek.

NECİP NASIR (İzmir) – Aynen öyle.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – O zaman otokontrol oluyor, daha hızlı kontrol edilebilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu hemen Çalışma Bakanlığına alıp bunu gündeme getirelim.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY - Yapı denetimle ilgili önerilimizi arz etmiştik ama şöyle bir şey var...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu konuda siz Çalışma Bakanlığına bir bilgi notu hazırlarsanız gönderelim, ona göre uygulamaya geçsinler. Her şey kanun değil.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Not alıyoruz efendim, derhâl arz edelim size. Ben size yarın arz etmiş olurum.

Yapı denetim sistemini tıpkı bir kaskoya benzettiğimizde bir sigorta sisteminin desteklenmesi gerektiğine inanıyoruz, bunu daha önce de sizlere arz ettik.

Bizim önemli gördüğümüz konulardan bir tanesi de kaliteli malzeme kullanımı meselesi. Özellikle çimento üretiminde, agregada birçok düzgün firmanın yanı sıra merdiven altı üretim yapan kuruluşlar var; bunların tamamen kapatılması, bunlara izin verilmemesi gerekiyor. Hakeza, yine demir üretiminde standartlara uygun olmayan malzeme üreten firmalar var, çok iyi malzeme üreten firmalar var; doğru yapmayanların da engellenmesi gerekiyor.

Efendim, 2022'nin 6'ncı ayında getirilmiş bir kanun maddesi var, 7410'a eklendi: "Bina kimlik sertifikası." Biz bunu önemsiyoruz. Bu bina kimlik sertifikası birkaç şeyi beraberinde getiriyor. Beş yılda bir yapı denetim firmaları tarafından binaların denetlenmesini öngören bir sistem bu. Bunu

yaptıran binalara hem bu sertifikayı asmayı başarmalıyız hem de bu denetimde, geçmiş, kendisini doğru şekilde ortaya koymuş binaların emlak vergisinden, benzer şeylerden küçük muafiyetler tanıyarak teşvik edilmesini desteklemeliyiz diye düşünüyoruz.

İNTES olarak diğer yaptığımız çalışmalara ve bu konuya yönelik önerilerimize sizlere arz ettiğimiz raporda genişçe yer aldık. Bu saatte sizi daha fazla üzmeylem.

Bakanım, son bir söz söyleyeyim. Siz mühendissiniz, biliyorsunuz, bir binanın çürük olduğunu yüzde 100 tespit edebilirsiniz. Bir binanın sağlam olduğunu yüzde 100 tespit edemezsiniz Sayın Bakanım. Ancak bütün kolonları aşağıdan yukarıya kadar tek tek incellerseniz, hani “En alttan karot aldık, bu bina sağlamdır.” Öyle bir hayat yok; siz de biliyorsunuz. Dolayısıyla şunu arz etmek istiyorum: Yapı müteahhitliği bir zincir efendim. Bunun halkalarından birini ihmal ettiğimizde ne olacak diye baktığımızda yapılar yıkılıyor. Bu zincirin bütün halkalarının sağlam olması gerektiğine inanıyoruz. Eğer bunu sağlayabilirsek herhangi bir sorun olmadan vatandaşlarımız endişeyle, şüpheyile değil güvenle depremi bekleyebilirler ve yaşarlar diye düşünüyoruz.

Fırsat verdiğiniz için teşekkür ediyoruz.

Bu vesileyle Ramazan Bayramı’nızı da kutluyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tekliflerinizi dikkate alacağız inşallah.

Çok teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI GENEL SEKRETERİ HABİP NECATİ ERSOY – Biz teşekkür ederiz Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Genel Başkanı Tayfun Gücenmez, buyurun.

Siz de daha ziyade tavsiyelerinizi, bizden ne istiyorsunuz, onları söylerseniz...

9.- Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Genel Başkanı Tayfun Gücenmez’in, depremlerin bu kadar yıkıcı olmasının sebepleri, Türkiye’deki yapı denetim sektörüyle ilgili tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ - Sayın Başkanım, sayın vekillerim, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tekrar milletimizin başı sağ olsun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok hızlı olursa iyi olur.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ - Çok hızlı geçeyim.

Bu arada, yapı denetim kuruluşlarının hep sona gelmesi de acaba yapı denetime biraz az mı değer veriyoruz gibi de belki de...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, herkesi dinliyoruz, esas işin düğüm noktası siz olduğunuz için imamesini bağlamamız için...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Peki, teşekkür ederim.

Ben öncelikle, tabii, böyle bir görsel hazırladım. Tabii, konuşmalar bir zaman sonra artık hakikaten biraz şey oluyor biraz da dikkatleri çekmek adına. Burada bu depremin önce bir büyüklüğünü anlamak adına bir görsel var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İsterseniz onları hızlı geçelim.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Çok hızlıca geçelim. Elinizde de sunumlar bulunuyor, ayrıca rapor da var, onlardan da bir iki madde bahsedeceğim. Burada, tabii, yurt dışındaki uzmanların depremin büyüklüğünü anlatan, depremin sayısını anlatan, yapı denetimli binaların kaçının yıkıldığıyla ilgili birazdan aslında bir özet de var. Burada da hangi illerde kaçının yıkıldığı detayları var? Sayın Başkanım, sonuç olarak aslında tablonun şöyle bir özeti var: Yani burada, kamuoyunda “Yapı denetimli binaların tamamı yıkılıyor.” gibi bir algı oluştu. Bunun özellikle kayda geçmesini ısrarla istiyorum.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) - Orada tek tek rakamları verin.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ - Zaten Değerli Vekilim, burada detaylar var, hangi binaların ne kadar olduğu...

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Toplamda kaç binanın kaçını yıkıldı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toplamı verin.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ - O da burada. 151 bin denetlenen binanın 292'sinde sıkıntı var; yıkılan bina, bir kısmı devrilen vesair. Bunun da tamamının yapı denetiminden kaynaklı olduğu, tabii ki yargılamalar, tespitler neticesinde ortaya çıkacaktır. Elbette ki ihmaller vardır, bunları da göreceğiz zaman içerisinde. Fakat bunu da söylemek lazım, tabii ki bu depremin ekstrem büyüklüğünün yanında, bugüne kadar yapı denetimli hiçbir binada yapısal hasar oluşmamıştı, toplumdaki oluşan infialin aslında önemli sebeplerinden de biri buydu. Şimdi, hızlı şekilde -bunlar da bugüne kadar olan depremler- hızlı ve majör sebepler, detaylara girmeden... Bu deprem neden bu kadar yıkıcı oldu? Şimdi, burada çok tekniğe girmeden şöyle anlatalım. Bu deprem yönetmeliklerinin çok üzerinde ivme değerleri geldi buraya, bu çok net şekilde camiada da tartışılıyor. Hatta burada Hatay ve Adıyaman'da özellikle depremin yıkıcılığının, ivme değerlerinin dolayısıyla zeminden de kaynaklı, deprem etkisini büyütmesinden de kaynaklı olduğu İslâhiye ve Nurdağı, Adıyaman ve Hatay'da depremin yıkıcılığının büyüklüğü aslında bununla ilintili. Çok teknik olmadan, kısacası, bakın burada çok çarpıcı bir şey var yani Kobe depremi ve Kocaeli depreminin yanında ivme değerlerinin büyüklüğü burada açıkça görülüyor. Burada bir de kamuoyunda pek konuşulmadı, tabii, teknik camia bunu tartışacaktır süreç içerisinde deprem yönetmeliklerinin oluşturulmasında. Burada bir ikinci deprem, hatta söylenen bir üçüncü deprem olduğu da o biraz tartışmalı oluyor. Biz deprem yönetmeliklerinde tek büyük depremlere göre binaları tasarlıyoruz, deprem yönetmeliklerinin amacını aslında bir daha hatırlatmak gerekiyor ve deprem yönetmelikleri bu kadar büyük depremlere karşı insanları sağ çıkarma görevini vermiş bize. Burada daha rijit olabilir, daha sağlam binalar, hastaneler gibi, belki tiyatro salonları gibi insanların toplu bulunduğu yerler, aslında konut yapılarının yıkılmaması işlerini gördüğü anlamına geliyor bir anlamda, bunu hatırlatmak isterim. Burada tabii, sorulan bazı sorular var, bunların tartışılması ve kamuoyunun bilmesi adına da ve bundan sonra da bir daha bu tip depremlere daha hazırlıklı olmak adına da bunların deprem yönetmeliklerine eklenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Burada da üniversite raporlarında camia bunu tartışmaya başladı zaten çok açık ve net şekilde. Şu iki cümleyi okumak istiyorum müsaade ederseniz. Celal Bayar Üniversitesinin raporunda tasarım depreminden yani beklenenden daha fazla büyüklüğe sahip olması sebebiyle çok büyük bir yıkıma sebep olmuştur yani beklenmeyen büyüklükte. Hacettepeninkinde ise sadece 5'inci maddeyi hızlıca geçeyim. Deprem şartnamelerinde önerilen tasarım ivmelerinin hemen hemen her deprem seviyesi için aşıldığı görülmektedir, bunu somut kanıtlarıyla sizlere sunmak istiyoruz.

Şimdi, burada majör maddelerden gitmek üzere hızlı hızlı geçmek için ve bir görsel var aslında, basında da çokça yer aldı. Burada zemin denetimi ki geçmiş toplantıları biraz inceleme şansım oldu, orada da bahsi geçmiş. Zemin denetimi meselesi yapı denetimlerin uhdesinde değil aslında; orada da açıklanmış, çok detayına girmeyeyim. Biz sadece zemin etütleri formatına bakıyoruz, ondan önce denetim mekanizması var, bunun elbette ki -burada da tartışılmış- bundan sonra belki daha farklı mekanizmalara taşınması gerektiğini naçizane biz de önermek istiyoruz. Burada, tabii, hocamız çok açık şekilde zemin etüdünden kaynaklı bir sıkıntı olduğunu... Siz zaten bir duayensiniz, bu konuda da hocasınız. Bunu da dikkatinize sunmak isterim.

4'üncü madde, imar barışı, çokça konuşuldu. Burada İmar Kanunu'nun geçici madde 16'sında yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır. Burada çok kısa şunu anlatayım Değerli Başkanım: Biz binayı her şeyiyle, proje eklerine uygun şekilde denetledik; ondan sonra bir imar barışı yapıldıysa -ki birazdan da geleceğim aslında- vatandaş bilincisz şekilde başka şeylerle oynadıysa, bir kolonun kapasitesini etkileyecek şeyler yaptıysa o binanın göçmesine sebep olabilir, bunu zaten hocalarımız da çokça söylüyor. Burada maalesef ki mevzuat aslında yeterli, bir güçlendirme genelgesi geldi, bunu da şerh düşelim ama uygulaması çok az oldu, bunu da söyleyelim, eleştirirken bir taraftan da diğer tarafını da söyleyelim.

İmar planları noktası çok konuşuldu, bir görselle anlatmak isterim bunu çok hızlı şekilde. Kırmızı alanlar en zayıf zeminler aslında, burada zemin etütleri sıkça detaylı yapılmış, nerelerin zayıf olduğu yapılıyor. Aslında bu bize şunu anlatıyor: Bir deprem geldiğinde ve buralara yüksek binalar tırnak içerisinde belki de yapıldığında ve bunu, bu binalar bu deprem yüklerini çok büyüterek alacak. Bu, teknik bir açıklamadır ve aslında herkesin de teknik olmanın yanında -çokça kamuoyunda da anlatıldı- kamuoyunun da artık bildiğini düşündüğüm bir şey. Buralarda artık belki kat sınırlamalarının, belli mekanizmalarının geliştirilmesi... Hatta bizim şöyle bir önerimiz var: Bu imar planları onaylarına -Çevre Bakanlığı elbette ki bakıyor- belki hocaların oluşturduğu bir komisyon da bir göz atabilir buna gibi, pratikte bir önerimiz olabilir, bir tarafsız gözle, başka bir gözle bakılabilir buna.

6'ncı maddede ise, bu, basında... Mesela, biz vatandaş denetledik, her şeyi, proje eklerini verdik, belki vatandaş böyle şeyler yaptı. Aslında var yani ben bire bir de gördüm bunu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok gördük, çok gördük, ben kaç tane gördüm.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Çok çarpıcı Sayın Başkanım yani buna da kamuyu bilinçlendirme diyebiliriz. Aslında burada kamuoyuna bir kampanya yapabilirsek, Bakanlığımız da biz de içinde bulunmak isteriz bu konuyla ilgili.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok isabetli olur yani böyle bir konuda.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Kesinlikle Sayın Başkanım.

Ben buna şöyle bakıyorum: Biz denetledik, iyi bir denetim yaptık –eksiklerimizi de konuşacağız birazdan- fakat bundan sonra o binada oturan insanların aşağıda yapılan bir şeylerle ilgili, ne olduğuyla ilgili... 2021 sonrası mekanizma var, 2021'den önce yok; bunu da tartışmak gerekiyor. Burada bir bilirkişi raporu var, aslında bundan sonra da konuşacağımız yargı sürecinde de belki tartışmaya açılacak şeylerdir bunlar.

Bir Yasemin Apartmanı vardı, belki hatırlarsınız basına da yansıdı bu. Burada, hani, iğne-çuvaldız meselesinde olduğu gibi bize de batan şeyler var ama burada aslında yapı denetim, denetim mekanizmasından ziyade, bu işin, sektörün bir orman olduğunu görmemiz lazım. Bugün belki bu konsensüsün oluştuğunu ben görüyorum, bu hassasiyetinize de teşekkür ederim ve objektifliğinize de

aslında. Yapı denetim kuruluşu olarak elbette ki bizlerin alacağı dersler var ama bakın, burada, yüzde 35 oranında fayda imara açan belediyeye, bakanlığa; yüzde 25 oranında deprem yönetmeliğine; yüzde 20 oranında yan binaya; yüzde 10'u müteahhide yüzde 10'u fennî mesule. Ya, bu sadece bir konsensüs. Belki de yarın yüzde 80 yapı denetime çıkacaktır, olabilir böyle binalar. Elbette ki orada da ne olduğunu, biz de ne eksikleri olduğunu görürüz ama burada net bir örnek var, bunu ben çok çarpıcı buldum, sizin de dikkatinize sunmak için koymak istedim. Burada, tabii, deprem yönetmelikleri ve imar planlarının majör yani belki işin ilk başında çok ciddi şekilde revize edilmesi gerektiği ortaya çıkıyor.

Şimdi, çok uzatmadan, biz bugün geldiğimiz noktada biraz soğukkanlı ve objektif bakmamız gerektiğinde 13 bin deprem yaşandığını coğrafyada görüyoruz, bu çok çarpıcı yani bu belki sismik aletler olduğundan beri çok az kaydedilmiş depremler bunlar fakat işin de dolu tarafına bakmamız gerektiğinde denetimli binaların, 151 bin binanın yüzde 99,80'inin bir anlamda işini yaptığını ve yüz binlerce insanın da sağ çıktığını görüyoruz. Burada, bizim, kamuoyundan, yetkililerimizden istedik; evet, çok üzüldük, evet, insanlarımızı kaybettik maalesef ki fakat bundan sonra bu dosyalara daha da objektif, daha da somut deliller ışığında bakılmalı. Zaten meslektaşlarımızın da depremde olduğu unutulmadan, ailelerinde depremde olduğu unutulmadan mümkünse tutuksuz yargılanmaları yani elbette ki yargılanmaları, bununla ilgili hiçbir sıkıntı yok, elbette ki cezalar verilmeli bununla ilgili sıkıntılar, ihmaller varsa ama en azından bunu kamuoyunun dikkatine sunmak istiyoruz, burada da size arz etmek istiyoruz. Bunu çok önemli buluyoruz, gerçekten meslektaşlarımız sıkıntılı durumdadır.

Şimdi, burada da hazıruna şunu arz etmek istiyorum: Yakın zamanda denetim sırasında şantiyelerde uğradığımız saldırılar, bunlar gazetelere de çıktı. Bunlarla ilgili, değerli Meclisimizden -bir kanunla ilgili yani TCK'ye belki konulabilir- işimizi belki biraz daha rahat, denetimimizi daha rahat yapabilmemiz adına bir yardım istiyoruz sizlerden.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Bunları rapora yazmak gerekiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, özellikle bu çok enteresan değil mi?

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Evet Değerli Başkanım.

Burada, tabii, hani bugün geldiğimiz noktada bir misal verelim. Bunları, belki daha sonra, denetim hizmetinin kalitesinin daha fazla artması, şantiye şeflerinin sahada daha fazla hizmet vermesi... Ki bugün şantiye şefleri az konuşuldu, bunun da azıcık üstüne basacağım.

Son bir iki sayfa kaldı Sayın Başkanım.

Bunu yorumsuz olarak koydum, bundan sonraki süreçte tartışmamız gerektiğini düşünüyorum çünkü hizmet kalitesinin elbette ki buna verilen hizmet bedelleriyle ilgili -elbette ki ilişkilidir tartışmasız şekilde- başka mekanizmalarda koyulmalıdır, kalite koyulmalıdır, belki eğitimler koyulmalıdır üst üste ama şu tabloda, takdir edersiniz, hani OSB'lerde de hâlâ üzerine bir yüzde 35 indirim yapılması, normal mevcut yapı denetim hizmet bedellerinin bir dairede bu kadar düşük kalması da aslında bir tartışmaya açılmalı diye düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Son olarak da 2000 yılında yüzde 4-8 oranlarından, 2001'de 2,71'den, en son 2013'te yüzde 1,43 üzerinden, yüzde 6 bakanlık, idare payları üzerinden laboratuvar bedelleri, personel gideri vesaire vesaire... Hani bunlarla ilgili iyileştirmelerin ve aynı zamanda kalitenin de iyileştirilmesinin, bu, sadece denetim hizmet oranıyla beraber kalite şartlarının da iyileştirilmesinin elbette ki kamu yararına önemli olduğunu düşünüyorum.

Sunumum bu kadar. Burada ben size ayrıca yazılı bir rapor verdim 11 maddelik, burada çok detaylı şekilde bunlar anlatılıyor.

Şantiye şefi meselesini çok önemsiyoruz ve hatta biz şantiye şefi olmayan şantiyeleri denetlemeye gitmeyerek, beton dökmeyerek -aslında şantiye şefi meslektaşlarımızın sahada, bu işlerde daha fazla olmaları yönünde, sorumluluk almaları yönünde -bir kısım arkadaşlarımız işlerini gayet iyi yapıyor-farkındalık olması adına bir kampanya yaptık, bir farkındalık yaptık; bunu da buradan sizlere arz etmek isterim yani hızlı oldu, iyi oldu herhâlde Değerli Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Ben teşekkür ederim.

Başkan Vekilim de son bir şey söylemek ister eğer uygun görürseniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun efendim.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Sayın Bakanım, ufak tefek bazı notlardan bilgilendirme yapacağım.

Bina kimlik sertifikasından bahsedildi az önce. Şu anda uygulamada var ve binalara bir kimlik sertifikası iskândan önce vermek zorundayız. Yapı denetim kuruluşlarının verdiği bilgilerle kimlik sertifikası hazırlanıyor ve binalarda görünür yere bu tespit ediliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu, yeni binalarda...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Yeni bir uygulama, Bakanlığımızın gayretleriyle yapılmış bir uygulama.

Binalarda bizim özellikle 6306 sayılı kentsel dönüşüm yasasının sıkıntılı olmasının sebeplerinden en önemlisi de arsa hissesi daha önce dizayn edilmiş bir yapının kentsel dönüşüme girip de birisi eğer binasını büyüttüyse “Benim binam 2 dairelik bina, onunki 1 dairelik bina; ben arsa payı üzerinden yeni binada devreye girmem.” diyor. Hâlbuki 6306 sayılı Yasa der ki: “Bina yıkıldığı takdirde eski hisselerle dönüşür ve burada herhangi bir yeni yaptığı, imar affından elde ettiklerinin hiçbir hükmü kalmaz.” Yasa bu şekilde tarifliyor ama uygulama öyle değil, piyasada bu yüzden mahkemelik oluyorlar. Birçok mahkeme de imar affından kazanılmış hakları hak olarak veriyor hisse sahiplerine; burada çözülmesi gereken önemli bir sorun var ve bu yüzden de 6306 sayılı Yasa birbirleriyle anlaşmazlığa itiyor hak sahiplerini, mülk sahiplerini özellikle apartmanlarda çünkü apartmanlarda mimar dizayn ediyor, ilk başta yapılırken her dairenin, işte, yüzde 35, yüzde 40, yüzde 50, neyse, binanın özelliğine, dairenin özelliğine göre hisseler veriliyor arsa payından; bu arsa payı imar affıyla bozulmuş oluyor.

Bu dirençli kentler konusunda bizim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama bu doğru değil mi? Yani kaçak yapı yapmış, ondan sonra...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Ama imar affına girmiş, bir hak kazanmış. “Ben bu hakkı kazandım, para da ödedim devlete; bu hakkıma sahip çıkmak istiyorum.” diyor. He, doğru, yanlış; yasa doğru demiyor. “Yeniden yapılırca bina bundan feragat edeceksin, ilk hissene döneceksin.” diyor yasa ama uygulama, piyasa öyle değil, öyle değil; elinde tuttuğu hakkı kaybetmek istemiyor.

Dirençli kentler konusunda kentsel dönüşüm başkanlığını çok olumlu buluyoruz. Bu kentsel dönüşüm başkanlığı bu konuyu daha süratle, hızlı bir şekilde halletme yoluna gidecektir.

Az önce Genel Başkanımın dediği gibi, biz şantiyelerde sadece ihbar etmekle yetkiniz. Benim bir şantiyemden bahsedeyim. Bir inşaatta kaçak yapı yapılıyordu, sonradan belli bir bekleme süresine girmiş bir inşaatta yapıldığını haber aldık, denetlemeye gittik, site içinde bir inşaat; bizi içeri almadı. İçeri girmek için karakola gittik, karakol dedi ki: “Eğer yaralamalı bir olayınız varsa, kavga dövüş çıkacaksa biz geliriz, yoksa gelmeyiz.” Yani bizim şikâyetimiz üzerine karakol harekete geçmiyor, orada hiçbir yaptırım yapamıyoruz, binada betonlar dökülüp belli bir yere geldikten sonra işlem yapılmaya çalışılıyor ve burada çok sıkıntılı bir süreç yaşıyoruz. Yapı denetimin orada etkin bir yaptırım gücü maalesef yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama mesuliyetiniz var. Yaptırım olmazsa...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Hayır, şikâyet etmekle yetkiniz sadece. Hatta yasa da “Tamam, şikâyet ettiniz, yapılanın yasalara uygun karotunu alarak, röntgen çekip, demirlerini kontrol ederek denetimini yap; bize de raporunu ver.” diyor ve bir de onun denetleme, kontrol edilme masrafı da bize yükleniyor ekstradan yani müteahhidi durduramadığımız gibi, ayrıca sonradan da bir masrafla karşı karşıya kalıyoruz ve bu raporu da Bakanlığa sunmamız lazım.

Özellikle ben Sayın Erdal Eren Bey’e fazla katılmıyorum, tekelleşmeye yol açan bir sistem olmamalı. Diğer müteahhitlerimiz de piyasada hatta diğer yapsatçı müteahhitlerimiz Müteahhitler Birliğinin inşaatlarına da hizmet veriyor ve onlardan taşeronluk alıyor, onlarla birlikte çalışan bir sürü yapsatçı müteahhidimiz var. Onların da bir süreci var, bu işlemin içinde çalışmak zorundalar.

Stajyer mühendislik mutlaka getirilmeli yani bir mimar, bir mühendis mezun olduktan hemen sonra yetkin olmamalı, bir evraka imza atmamalı, sorumluluk almamalı diye düşünüyoruz; bu kapsamda stajyer mühendislik çok çok önemli.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Sayın Vekilim...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Efendim, biraz geç geldim ama merak ettiğim birkaç konu var; sorabilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun, tabii.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Evet, teşekkürler, kusura bakmayın, tutanaklarla ilgili bir sıkıntı vardı, o yüzden dışarıdaydım, aslında sizi de dinlemeyi çok istiyordum. Bir taraftan böyle bir kuruma, böyle bir denetlemeye ihtiyacımız var ve her seferinde de işte, denetimden söz ediyoruz fakat giderek bu deprem meselesinde bu problemler de ortaya çıkmış oldu, birtakım oklar da size yönelmiş oldu.

Bir, yani önerileriniz ne daha iyi olması için? Biraz önce bir kısmına tanık oldum. Bir, yerel yönetimlerle iş birliği ne aşamada, nasıl ilerliyor bu süreçte? Yerel yönetimler denetim yapabilir mi, yapamaz mı? Mesela siz yazmışsınız, fiyatlar açısından, metrekare açısından, halı yıkamadan daha ucuza maliyet oluyor yani benim bildiğim, ciddi bir yatırım da gerekiyor. Bunlarla ilgili, mesela bizim Komisyonumuz çalıştığında, yerel yönetimler özellikle ücreti, bu büyük felaketten sonra mesela herkes merak ediyor kendi şeyini, bunu ne yapabiliriz yerel denetim açısından?

İki, belgeyi verdiniz, belgeden sonra kırıta veya kolonda değişiklik yaptı yani bir denetim sadece bir belgeyi verdikten sonra bitiyor mu süreci? Yani bu sürdürülebilir olması lazım.

Yani şöyle bir olay var Sayın Bakan: Ben İsveç'te bir eve gittim –arkadaşlar da dinlesin- bir şöminenin başında, kış mevsimi, beni akşam yemeğine aldılar; şömine yanmıyor. Dedim niye yanmıyor? Dediler ki: “Şöminede küçük bir düzeltme yapacağız.” Niye düzeltmeyi yapmadınız? Dedi ki: “Biz başvurmuşuz, belediye gelecek, sigorta şirketi gelecek, izin verecekler, o izinden sonra, hem belediyenin hem sigortanın izninden sonra yetkili bir firmanın gelip onarması lazım.” Niye? “Yarın bir yangın çıksa belediyeye karşı suçluyum. ‘Sen benden izinsiz bunu düzelttin.’ Sigorta ‘Sen bana danışmadan nasıl bu şömineyle ilgili düzeltme yaptın.’” Yani denetim dediğiniz süreç bütün hepsiyle ilgili; bir bu. İkincisi, bu DASK ve diğer sigortalarla ilişkileriniz nasıl denetim firmalarının? Yani orada da ciddi bir problem var benim bildiğim. Sonuçta, biz bir şeyleri hazırlıyoruz –biraz önce de söylediler-mevzuat var ama organizasyon, koordinasyon yok, kurumlar... Kendimizi rahatlatıyoruz. Denetim firmaları var ama denetledikten sonra, siz bir şey yaptıktan sonra, çıktıktan sonra düzeltiyorlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Necdet Bey'in, Batman Milletvekilimizin sorusuna kısa bir cevap verirsiniz...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Biz yapı denetim kuruluşları olarak bir kere iskân aldıktan sonra ilişkimiz kesiliyor yapıyla. Yani ondan sonraki...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Siz kapıdan çıktığımız gibi kolonu kesebilir.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Aynen öyle. Hemen iskândan sonra ertesi günü yapıda her türlü deformasyon yapma imkânı var. Daha önce konuşulan beş yılda bir...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Buna bir çözüm bulmamız lazım.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Şu anda bulduk ona çözüm.

NECİP NASIR (İzmir) – Bulduk bulduk.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Yeni yapı denetiminden geçmiş, yeni iskân raporu almış bir yapı beş yıl sonra tekrar muayene edilecek, verilen hasarlarla ilgili de adli işlem ve yapıyla ilgili diğer işlemler başlatılacak.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Bakın, 2021 yılında şöyle bir şey çıkmış, her yapının bir karekodu mu olacak, kimlik bilgisi olacak.

NECİP NASIR (İzmir) – O da başladı, yeni başladı.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Birçok şeyi konuşuyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, yok, şimdi...

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Şu anda yeni yapı denetiminden geçerek iskân almış binalarda uygulama var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz geç geldiğiniz için... Bunlar tamamen uygulanmaya başladı.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Sayın Vekilim, bunu aslında beş yılda bir... Beş yıl çok uzun bir süre çünkü birkaç saniye içinde insan ölebiliyor. Onun için beş yılda bir değil de belli bölgeler hâlinde bir yapı denetim, o bölgelerdeki yapı denetim kuruluşları idarelerine sorumluluk verilir ama bu gene beş yılda bir raporlanabilir yani veya ara raporlarla geçiştirilir, beş yılda bir esas rapor verilebilir. Ben böyle bir çalışmanın daha uygun olacağı kanısındayım.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Asansörlerin kontrolü ne kadar?

NECİP NASIR (İzmir) – Bir önerimiz daha var, bağımsız bölüm satışlarında denetim aranabilir.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Aranabilir, denetim aranabilir, çok da güzel olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, tabii, Necdet Bey, şimdi hiç yoktu ama bunu başlattık. Bir de şöyle, burada vatandaşların da gerçekten duyarlı olması lazım. Herhangi bir şekilde bir değişiklik yapıldığı zaman alt katta, üst katta, girişte, onu şikâyet etmesi hâlinde savcılık hemen müdahale ediyor.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Evet yani bu şikâyet konusunda işte, yapı denetim kuruluşlarının da bir yetkin olması lazım. Yoksa “Kavga edip birbirinizin ağzını burnunu kırdıktan sonra ancak adliyelik olursanız müdahale ederiz.” dememeleri lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru.

Teşekkür ederiz size de buraya kadar zahmet ettiniz, sağ olun.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Bir şeyi de vurgulamak istiyorum. Hep zemin zemin deniyor -zeminde bazı sıvılaşmaya yatkın değil de- daha yumuşak zeminler bazen güzel dengelenmiş binalarda izolatör görevi de görebilir. Yani bir mühendislik mimarlık binasının yıkılmadığından, hemen karşısındakinin yıkıldığından az önce bahsedildi, bu binalarda sallanım olduğu sırada eğer zeminin etrafı güzel üniform bir şekilde doldurulmuşsa bu herhangi bir darbeye maruz kalmadan sallanabilir ve camı bile kırılmadan ayakta durabilir ama bir kısmı sol tarafı daha kayalık bir zemine dayanıp da sağ tarafı daha gevşek bir zeminse kayalık zemine sallantı da geldiği zaman bu düşer aşağıya. Onun için mühendislikte bu detaylara da inmek gerekir ve buna sebep olan en önemli konu da çok dar yerlerde bitişik binaların yapılması. İmara gene geliyoruz, imar planlarında sıkışık, yan yana olan binalar birbirinden negatif etkileniyor. Birinin 1 bodrumu oluyor, öbürünün 5 bodrumu oluyor, 5 bodrum yapılırken öbür binaların yıkılma tehlikeleri gündeme geliyor. Onun için bunların da imar planlarında çok düzgün bir şekilde düzenlenmesi gerekir.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Sigorta konusunu sordu Sayın Vekilimiz, son cümle olarak ezcümle diyelim, Değerli Başkanım...

Şimdi, bugün aslında önemini şöyle görüyoruz, orada belki onlarca daire yapmış müteahhitler maddi olarak da sıfırlandı belki de maalesef ki ve birçok meslektaşımız da bir de böyle bir gerçek var aslında. Sigorta konusu da belki bu insanların hayatı olsaydı eğer tabii, bunun çok teknik detaylarına, mesleki detaylarına girilebilir belki çalışmalar yapılabilir, genel anlamında sigorta aslında herhangi bir afet karşısında yani orayla ilgili sıkıntı yaşayabilecek durumda bir güvenlik mekanizması diyelim, buna prensip olarak karşı durmak aslında pek mümkün değil, mesleki... Aslında belki müteahhidi, yapı sahibini belki şantiye şefini de koruyacak bir mekanizma oluşturulabilir.

DASK konusuyla yapı denetimlerinin herhangi bir ilişkisi yok aslında, hani belki başka bir mekanizmayla karıştırıyor olabilirsiniz, onu da söylemiş olayım, DASK'ı sormuştunuz sorularınızda.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Şöyle yani sizi sonuçta bir denetleyen var, sonuçta şimdi olaylar çıktı, bir hasar var, az hasar var, orta hasar var. Hukuksal ve yapısal bir denetim firması var, mesela bilgi istenebilir. Ben o ilişkide ne aşamada, neler yaşanıyor; onu merak ediyorum.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Yani hasar durumuyla ilgili yapı denetimini, bir ilişki durumu...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Hukuksal açıdan.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Hukuksal açıdan zaten sağ olsun, orada bu işi şey yapmış avukatlarımız diyelim, bir kısım insanlardan ta İzmir depremi sonrasında da İzmir’de de gördük, artık kimden ne denk getirebilirsek tarzında bazı tazminata odaklı şeyler yapılıyor süreçler. Bunlar tabii ki aslında sigorta noktasında aslında sorduğunuzun karşılığı yani yapı sahibinin zararını şey yapmak... “Kimi denk getirebilirsem ondan alayım.” noktasında bir şeyler olabiliyor. Aslında burada bir de şunu da son söz, kayıtlara geçmesi anlamında söylemek lazım, gündem çok yoğun olduğu için biraz şey oldu, binalarımızın ekonomik ömrü elli yıl. Elli yıl, bunun sebebi ekonomik. Bizim bütün tasarımlarımız, malzeme dayanımlarımız, bütün aldığımız hesaplar elli yıl. Şimdi elli yıldan yaşlı binaları da bugün yarın müteahhide, şantiye şefine, fennî mesulüne başka birilerine hesap sormanın da aslında bir tartışılması gerektiğini düşünüyorum. Bunun hukuksal açıdan bir değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu şuna benziyor: 1973 model araba kaza yaptı, insan öldü, hesabını firmaya soruyor muyuz? “Airbag” yoktu o zaman. Yani o zamanki mekanizmalar çok başkaydı; malzeme değerleri, mühendislik bilgileri, bilim de başka yerdeydi. Bugün de başka yerde aslında yani ama bunların elli yıl önceki binaların hesabını -tırnak içerisinde- sormayı da aslında Meclisimizin, kamuoyunun tartışması gerekiyor.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Elli yıl önce denetim birliği var mıydı?

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Yoktu, elbette ki denetim yasası 2001.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Ben sizlerle olan ilişkisini soruyorum.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Yok, yok, ben bunu hani farklı bir noktada...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Benim sorum, elli yıl önce şimdi oturduğumuz bina da ana bina 30’larda yapılmış. Ben denetimle bunun arasındaki ilişkiyi soruyorum.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Yani denetimle tazminat ilişkisini mi soruyorsunuz? Ben anlamadım sorunuzu.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Tazminatla alakası yok. Hukuksal olarak ne yansıyor? Birini denetlediniz, çıktı, kirisi kesti, kolonu kesti.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Bizim orada ilgili...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Mesela ben avukat olsam diyeceğim ki “Bu ne biçim denetimdir?”

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Sorunuzun cevabı şöyle...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Bizim bu Komisyonun buna yönelik çözüm bulması lazım. Mesela nedir? Beş yılda bir yetmez.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Bugün mesela bir vekilimiz şunu sordu... Şimdi, bakın, gelip hafriyattan başlamak üzere en son yapı kullanma aşamasına sonradan bir insanın o binayı kullanımıyla ilişki, binanın dayanımına ve zamanında farklı şekillerde binaya tezahürleri oluyor ve dayanım şeyleri oluyor hem bunun “İki artı iki eşittir dört” diye bir cevabı yok aslında. Biraz yani teknik ve detaylı cevapları var bunun, burada bunu söyleyemem. Diğer vekilimiz de sormuştu bunu, sorumluyu bulalım. Bakın, bilirkişi raporu...

NECİP NASIR (İzmir) – Temel başladığından bina teslim edilene kadar...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Kiriş kesildiğinde ya da...

NECİP NASIR (İzmir) – Projesine uygunluğu...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Kesinlikle. Bizim işimiz orada biter. Kolon kesildiyse bina kolon kesildiğinden dolayı yıkıldıysa bizim sorumluluğumuz bulunmaz. Kolonu kim kestiyse hesabı ona sorulur, cevabı bu aslında.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, şimdi mesele şu, sizin zaten inşaatın tamamlanıp ruhsat alınmasıyla işiniz bitiyor, değil mi?

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Aynen öyle.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Bir dakika, Sayın Başkanım, bir şeyi daha hatırlatayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, burada kolon kesilmişse veya birtakım tahribat varsa kaçak yapı yapmışsa artık onu yapanın mesuliyeti olur.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Kesinlikle, aynen öyle.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Biz binalarda, binaların projelere uygun olarak yapıldığını denetleriz. Fakat beton dökülürken mesela başında jeolojik etütte de aynı şekilde, jeolojik etüdü biz yapmıyoruz, jeolojik etüt yapma yetkilisi olan bir firmadan, jeoloji mühendisinden alıyoruz bu verileri, onu kullanıyoruz, o sorumluluk jeoloji mühendisinin. Ayrıca beton dökülürken de Bakanlığın dizayn ettiği, yetki verdiği laboratuvarlar var, beton laboratuvarları. Bu beton laboratuvarlarında standartlara uygun olarak numuneleri alıp orada deneylerini yapıyoruz, kırımını yapıyoruz; beton basınç deneyleri neticesini de biz yasalara, yönetmeliklere uygunsu devam raporunu veriyoruz, gene demirin de o şekilde. Birçok şantiyemize gelen -hele eskiden çok oluyordu bu, son zamanlarda biz kontrol ettiğimiz için artık olmamaya başladı- demirler bozuk geliyordu, istenen sertlikte değildi. Çekme mukavemeti istediğimiz mukavemette olmayan demirlerle eskiden çok karşılaşılıyorduk. Ben başından beri bu işin içindeyim, yapı denetim belge numaram l'di benim, başından beri bu sistemin içindeyim. Ha, şunu da söyleyeyim: Başından beri buradayım ama 5-6 tane daire sattım, o şekilde takviye ettim; onu da söyleyeyim açık açık. Yani yapı denetimde başından beri buradayım, inkâr etmedim ama çok çok önemli olduğuna inanıyorum bunun; bir doktorun ameliyat yapması kadar önemli. İnsan sağlığı devrede, bunun için önemsenmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, tabii siz zeminden mesul değilsiniz ama benim şahsi kanaatim; en büyük problemler de zeminden çıkıyor, kaynaklanıyor. Dolayısıyla, burada acaba yapı denetim kuruluşları zeminden de mesul olsa yani bir jeolog veya ilgili mühendisin verdiği zemin değerlerine uygun şekilde temel tahkimatı yaptı mı yapmadı mı? Yani bir yapının baştan sona denetlenmesi gerektiği kanaatindeyim.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Değerli Başkanım, o zaman bir sonrası imar planları da gelir. Yani şöyle söyleyeyim: Yapı denetim kurgusunun içerisinde zemin denetimi aslında pek mümkün değil. Biz projeler hazır olduktan sonra kurgu aslında hem mevzuat anlamında hem personelleri görevlendirmeye ilintili olarak şey... Bu zemin denetimi başka bir mekanizma oluşturulmasını yani yapı denetim değil, zemin denetim kuruluşları gibi yapılabilir.

Bir de şunu hani söylemek lazım -tabloyu ortaya koydum- bizim küfemiz gerçekten çok ağır. Yani biz elimizden geldiği kadar kamu yararına hizmet vermeye çalışıyoruz, mühendislik hizmeti vermeye çalışıyoruz ama bu sorumluluk ve bu hizmet bize verilmezse hem daha sağlıklı olacağını düşünüyorum ben hem de daha uygun olacağını düşünüyorum; bunu da söylemem gerekir size. Pratiğe de aykırı, biraz uygulamaya da uzak aslında yapı denetimleri anlamında. Buna “zemin denetim kuruluşları” denilebilir...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız o zaman da yani...

Bakın, benim gördüğüm tatbikatta zemin denetimi yapılmıyor. Yani bir belediye başkanımız daha yeni beni aradı, bir jeolog bu radye temel yüksekliğini 60 santim almış. Bu ilgili yapıyı yapan adam bunu çok görmüş, başka birisine gitmiş; bunu 30 santime indirmiş.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Ama o statik projeye ilgili Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru da işte...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Sayın Başkanım, şöyle: Bir proje önce proje bürolarında yapılır, metrekaresi belli olur, belediyeye gider, ön görüş alınır. Bu aşamadan önce jeolojik etüt de yapılmış oluyor, ondan sonra Bakanlığın internet ortamında yapı denetim kuruluşu tayini yapılır. Yani biz zemin etüdü aşamasında o şantiyede görevli değiliz.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Sayın Başkanım, hem sisteme hem de kurguya müsait değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama onun da denetlenmesi gerektiği kanaatinde misiniz, değil misiniz?

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Kesinlikle denetlenmeli. Aynı bir mekanizma kurulmalı; o tartışmasız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu bence çok önemli. Az önce gösterilen bir resim vardı, bina yan yatmış yani. Yapı denetim işi, fonksiyonu görmüş ama zemin denetimi yok. Ya, bu konuda bir bilgi notu gönderebilirseniz seviniriz.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Elbette, tabii ki Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Sağ olun, buraya kadar zahmet ettiniz ama sizden talebimiz şu... “Bazı yapı denetim elemanları yerine gidip denetlemiyor.” şeklinde çok şikâyet var.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Aynı şikâyetleri bizim de dernek olarak elbette prensip olarak kabul etmemiz mümkün değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mesela, İstanbul gibi uzak yerlerde... Diyelim ki adamın yeri Avrupa yakasında, Asya yakasındaki denetlemeye gitmiyor, telefonla hallediyor, gidilmiyor şeklinde şikâyet var. Lütfen, bunu sizin Birliğin denetlemesi lazım.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Eğer burada Birliği ya da derneği “birlik” anlamında, “güçlendirmek” anlamında, iç mekanizmamız olursa... Yani burada aslında ticaret odaları noktasında Sayın Vekilim çok hassas ama tabii eski emekçisi de olduğu için bazı firmalar aslında ticaret odalarından müstesna tutulmalı belki. Kendi iç denetim mekanizmalarını oluşturmaları anlamında, elbette ki Bakanlık denetimlerine tabiyiz fakat bu söylediklerinizi de biz

aslında istişare yollarıyla, iletişim yollarıyla çözmeye çalışıyoruz; çok detaylı bir konu. Biz dernek olarak iyi niyetle kamu yararına doğru hizmet verilmesi adına elimizden geleni yapıyoruz. Bunların olmasını prensip olarak kesinlikle tasvip etmiyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani sizin, denetim yapanların denetimi şeklinde bir şeyiniz yok anlaşılan.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Bizim herhangi bir hukuki konumumuz yok ama iletişimle, başka yön... Yani doğru olması adına elimizden geleni, yapılabilecek olanları bir dernek olarak maksimum sınırları zorluyoruz. Burada müteahhitlere, Bakanlığımıza yardımcı olmaya çalışıyoruz ama tabii ki hukuki mekanizmalar, başka disiplin mekanizmaları ya da geliştirilmesi farklı tezahür ediyor takdir edersiniz. Bildiğiniz üzere, biz bir derneğiz aslında, sivil toplum kuruluşuyuz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Sayın Başkanım, biz Yapı Denetim Kuruluşları Birliği olarak bir özel derneğiz sadece.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yaptırım şeyiniz yok yani.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Yani, bir mecburi üyelik yok bizde.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama ben sizin yerinizde olsam bütün sicil tutarız, şey yaparız, bu konuda bir...

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN VEKİLİ RECEP KESKİN – Uzun süredir bunu talep ediyoruz, biz aslında bir oda hâline gelmeyi de arzu ediyoruz; çok çok önemli, hayatı değerinde önemli ama bunu şu ana kadar başaramadık.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ BAŞKANI TAYFUN GÜCENMEZ – Biz teşekkür ederiz, tekrar iyi akşamlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok teşekkür ederiz.

Hemen arkadaşlara geçelim, şimdi itfaiyecilerimiz sunum yapacak.

Önce Halil Yılmaz, Tüm İtfaiyeciler Birliği Genel Başkanı; arkasından da Gaziantep'ten Doktor Cafer Yılmaz, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı, özellikle Gaziantep Milletvekilimiz Derya Hanım sizin çalışmalarınızı övdü. Ben de öbür arkadaşları İSKİ döneminden tanıyorum, onlar da gerçekten çok başarılı.

Efendim, sizi dinleyelim. Ne tavsiye ediyorsunuz? Genelde tavsiyelerinizi, tekliflerinizi özetlerseniz seviniriz.

Buyurun efendim.

10.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı Halil Yılmaz'ın, genel, yerel ve ulusal düzeyde afet ve acil durumlarda hızlı ve etkin müdahalenin önemi ve önerileri ile Kahramanmaraş merkezli depremlerde saha analizine yönelik tespitleri hakkında sunumu

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Bakanım, çok değerli vekillerim; öncelikle şahsım ve -ülkemiz genelinde illerimizden ilçelerimize, kırsal mahallelerimize varana kadar 1.500’ün üzerindeki istasyonda görev yapan 30 binin üzerinde profesyonel itfaiyemiz var ki gönüllülerimizle birlikte bu rakam 40 binin üzerine çıkıyor efendim- 7/24 nöbette olan bütün itfaiye teşkilatımızın mensupları adına hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Tabii, bizler, ecdadımız Osmanlı’dan bugüne ki Osmanlı döneminde tulumbacılar olarak, yarı askerî olarak ve Cumhuriyet Dönemi’yle birlikte belediyelere bağlı olarak görev yapıyoruz. İtfaiye teşkilatlarımız Büyükşehir Yasası’yla birlikte büyükşehirlerde daire başkanlıkları şeklinde, diğer illerimizde de il müdürlükleri, ilçelerde de itfaiye amirlikleri şeklinde bir organizasyon yapımız var.

İtfaiyeciler Birliğimizle Sayın Cumhurbaşkanımızın Belediye Başkanlığı döneminde 1998 yılında İstanbul’da kurulmuş bir birliktir. 81 ilde itfaiye teşkilatlarımız, ilçelerimizdeki bütün arkadaşlarımızla bir haberleşme ağıımız var. Biz itfaiyeciler ayrı illerde, ayrı belediyelerde olsak da malumunuz, yaptığımız iş her yönüyle siyasetüstü ki biz de sahada bunu gerçekten başarabiliyoruz. 1999 depremi milat, biliyorsunuz, o günden bugüne teknolojik olarak, organizasyon olarak itfaiye teşkilatlarımız da inanılmaz bir tecrübe yaşıyor, gelişme sağlıyor. En son, yakın tarihte 2020 yılında İzmir depreminden Antalya-Muğla orman yangınına, Marmaris’te geçen yıl meydana gelen orman yangını, Kastamonu-Sinop sel felaketi derken bu en son yaşadığımız 11 ilimizi içine alan 6 Şubat 2023 “Kahramanmaraş merkezli” deniyor ama aslında bu hem Kahramanmaraş hem de Gaziantep merkezli depremlerde de biz itfaiyeciler âdeta bölgeye aktık.

Sizlerle bir veri paylaşmam gerekirse, ülkemiz genelinde 1.027 araç, 6.506 profesyonel itfaiyeci, gönüllülerimizle birlikte 10 bini aşan bir itfaiye çalışanının bölgede görev yaptığını görüyoruz. Bugün hâlihazırda da bu çalışmalar devam ediyor. Çadır kentlerde ve aynı zamanda enkaz alanlarında tedbir amaçlı şu anda itfaiye ekiplerimiz bölgededir.

Efendim, şu konuya da dikkat çekmek istiyorum: Biz itfaiyeciler herhangi bir afet ve acil durumda gündüz kırk saniyede, gece ise bir dakikada çıkış yapma imkân ve kabiliyetine sahibiz. Günümüz itfaiye teşkilatları, eğitim, donanım, kapasite olarak birçok ilimizde yeni teknoloji, araç gereç ve ekipmanlarla büyük bir güç oluşturmaktadır. Tabii ki her olay ayrı bir tecrübedir. Biz de bu noktada eğitimimizi ve donanımımızı her geçen gün arttırmanın derindeyiz efendim.

Şimdi, tabii, burada arkadaşlarımla beraber konuları paylaştıracak ilerleyeceğiz. Benim genel bir sunumum var, hızlıca onu baştan alarak ilerlemek istiyorum. Daha sonra Cafer Bey, Gaziantep Daire Başkanımız biraz daha saha ve noktadan bilgiler paylaşacak. Bugün yanımızda olan Kahramanmaraş merkezli çalışan Kayseri İtfaiye Daire Başkanımız da burada bizimle beraber. Eğer izin verirseniz, efendim, birkaç söz de ondan alabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, buyurun.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ - Şimdi, efendim, hemen ben sunumuma geçiyorum.

Tabii, bu sunumumuzun bütüncül olması açısından bazı pasajları koydum. Malumunuz, afet nedir? 2021 yılında afetler var, dünyada meydana gelen afetler, bunu özellikle koyduk, 2020 verileri. Veriler nisan aylarında güncelleniyor efendim. Gördüğünüz gibi, dünyada en çok sel felaketi, fırtına, 3’üncü olarak deprem -ama deprem de insan hayatı bakımından büyük bir risk oluşturduğundan, en çok kayıplar depremde yaşandığından burada 3’üncü sırada olması önemli değil- orman yangınları, kuraklık devam ediyor. Burada dünya genel afet riskleri haritamız var. Bunlar hepimizin malumu,

geçiyorum. Ülkemizin afet riskine baktığınızda, nehir taşkınlarından, kentsel sellerden deprem, heyelan, volkana kadar gerçekten bir afet ülkesiyiz âdeta ki fay hatlarımız, bu da hepimizin bildiği deprem tehlike haritamız.

Tabii, bütün bunların, bu afetlerin yönetime ihtiyacı var. “Afet yönetimi nedir?” dediğinizde, toplumca yapılması gereken topyekûn bir mücadele süreci bu, profesyonelleri ve gönüllüleriyle, ilgili kurum ve kuruluşlarıyla topyekûn bir mücadele süreci.

Şimdi, efendim, burada Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi’miz var. Burada başlangıçta hazırlık, risk azaltma, daha sonra müdahale, olay yeri yönetimi ve iyileştirme safhaları var. Sunumumuzun ileriki noktasında bunu açacağım.

Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi’nde AFAD koordinasyonunda, itfaiye, polisimiz, jandarmamız, Kızılay, Sağlık teşkilatımız, UMKE’miz, sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşları, meslek odalar özellikle iyileştirme safhasında gerçekten büyük bir çaba içerisinde olan belediyelerimiz, üniversitelerimiz hepsi bu sistemin içinde görev yapıyorlar.

Burada bir Japonya örneğini, bu afet yönetiminde sizinle Japonya örneğini paylaşmak istedim. Tabii, meydana gelen afetleri önleyemeyiz ama zararlarını azaltabiliriz. Burada Japonya’ya baktığınızda depreme dayanıklı binalardan, erken uyarı sistemlerinden, kapsamlı, doğal afet korunma sistemlerinden, doğal afetten korunma farkındalığı eğitimlerine ve ev hanımlarına kadar ayrı ayrı gerçekten çok iyi planlanmış, işleyen bir sistem var.

Şimdi, bu depreme dayanıklı binalar kısmını özellikle burada sizlerle paylaşmak istiyorum. Binayı yapan müteahhit ve mühendisin yüz yıl boyunca bu binanın herhangi bir depremde çökmeyeceğinin garantisini vermesi, ikincisi ise binanın yapımından itibaren on yıl boyunca herhangi bir hasarın oluşmaması burada çok önemli bir başlık olarak karşımıza çıkıyor. Japonya depremlerini her zaman izleriz, biliyorsunuz, 2011’de de 9 büyüklüğünde olağanüstü bir Japonya depreminde beşik gibi sallanan ama sapasağlam duran gökdelenleri hepimiz hayranlıkla izledik.

Afetlere hazırlık noktasında, biliyorsunuz, Türkiye Afet Müdahale Planı’mız var. Ulusal düzeyde 25, yerel düzeyde 23 hizmet grubundan oluşuyor, bu güncellendi.

Tabii, hazırlık yaparsınız, plan yaparsınız, bunu sahada realize etmek önemli. Bu noktada da İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman Soylu başkanlığında itfaiye teşkilatı olarak, AFAD olarak, UMKE olarak ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla zaman zaman bunun değerlendirme toplantıları var. Ama bunları tatbikatlarla sahada çalışmalarımızı arttırmamız gerekiyor.

Afetlere hazırlıkta, efendim, tehlikelerimizin farkında olup varlıklarımızı tehlikelerle değerlendirip zayıflıklarımızla ilişkilendirebilirsek risklerimizi azaltabiliriz diye bir hatırlatmayı da buraya koymak istedim.

Devam ettiğimizde, örnek bir çalışma var burada, efendim, bizim, tabii, Balıkesir’de TÜBİTAK’la ortaklaşa yaptığımız bir çalışma var 2015’te başlayan. Depreme karşı kentsel dönüşüme temel oluşturacak, işte, zemin durumu, yapı kalitesiyle ilgili çalışmalarımızı yaptık. Bu da bizim önümüzdeki dönemde neler yapmamız gerektiğini açıkça ortaya koyuyor. Zeminle ilgili çalışmalar, yapılarla ilgili, yapı stokuyla ilgili...

Devam ediyorum efendim. Bu da yine orada Balıkesir’imizde, Karesi ilçemizdeki bir zemin. Buradaki amaç tabii afetlere dirençli kentler yapmak, burada Deprem Yönetmeliği öncesi ve sonrasına dayalı binalarımızın risk durumunu, zemin olarak problemlerimizi, hepsini tespit etmiş bulunuyoruz.

Yine, afetlere hazırlıkta, afetlere dirençli kentler yaratmada, tabii, yerleşim yerlerinin seçimi, yeni yapıların afete dayanıklı inşa edilmesinden var olan yapı stokunun incelenmesi, toplumda afet bilincinin oluşturulması, binaların önceden tanınması ve müdahale planı çalışmalarının yapılması, izleme ve erken uyarı sistemleri... Ki burada ikinci en önemli başlık, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi. Afet ve acil durumlara karşı müdahale birimlerinin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi kadar, aynı zamanda disipline, yönlendirilebilir, organize bir şekilde görev yapması çok önemli.

Ülkemizin dört bir tarafında da tabii ki sorumluluk alanları göz önünde bulundurularak, Türkiye Afet Müdahale Planı da bu konuda güncellenerek bölgenin risk analizi durumuna göre standart plan dışında o bölgedeki en önemli risk sıralamasına göre araç, ekipman yönünden, eğitim yönünden, donanım yönünden afet birimlerinin standardının geliştirilmesi gerektiğini de burada vurgulamak istiyorum. “Akıllı şehir uygulaması” dedik.

Şimdi, efendim, malum, uluslararası literatürde de vardır. “Risk azaltma ve önleme faaliyetlerinde yapılan her 1 değerlik yatırım, müdahale ve iyileştirme çalışmalarında harcanacak 7 değere eşittir.” diyor. “Her alacağınız 1 liralık önlem 7 liralık zararı karşılar. Her almadığınız o 1 liralık önlem için 7 lira ödemek zorunda kalırsınız.” diyor. Bu da ne demek efendim? Bütçe yönetimi eşittir afet yönetimi.

Hepimizin -ailelerimizden başlamak üzere bütün ilgili kurum ve kuruluşlar, bu işte sorumlu kuruluşlar kim olursak olalım- artık bundan sonraki bütün çalışmalarımızda, yatırımlarımızda önceliği afet yönetimine, afetle ilgili çalışmalara vermemiz gerekiyor ki dünya, ülkemiz afet günlerini, yıllarını yaşıyor efendim. Burada afetlere hazırlık noktasında uzman görüşlerini paylaşmak istedik ki bütün dünyada arama kurtarma işi ve bu tarz çalışmaların koordinasyonu olsun, olay yeri müdahale ve olay yeri yönetimi olsun burada uzmanlarımız itfaiyelerin rolüne dikkat çekiyorlar ki bizim de bu görüşü paylaştığımızı burada ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Abdurrahman Kılıç’la mı görüşmeler yaptınız?

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Efendim, Mikdat Hocam var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mikdat, ikisi.

Şimdi, burada ben bir hatıramı belirtmek istiyorum: Sayın Bedrettin Dalan Büyükşehir Belediye Başkanıydı, beni davet etti. “Hocam, ya, bu, bizim, suyla alakalı bazı tavsiyeleri almak istiyorum. Gelip kahvemi içer misin?” dedi. Ben de gittim, suyla ilgili tavsiyelerde bulundum. Bu arada “Bakın, özellikle itfaiye teşkilatının yeniden organizasyonu, yangın muslukları vesaire diye bir çalışma yapılsın.” dedim. O da sağ olsun, Teknik Üniversiteyle bir protokol imzaladı. Biz de orada -siz “hydrant” diyorsunuz, Türkçesi- yangın musluklarının dizaynı, yerleştirilmesi konusunda bir çalışma yaptık. Tabii, Abdurrahman Kılıç da bu şeyin başındaydı, İTÜ’de kendisi yardımcı doçentti. Sonradan İtfaiye Daire Başkanı oldu veya İtfaiye Müdürü mü oldu önce, bilemiyorum. Müdürdü, sonra Daire Başkanı oldu. Yani İstanbul İtfaiyesi hakikaten güçlü bir itfaiye. Sizler de orada varsınız. Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımız zamanında da bir birlik oluştu.

Mikdat Bey de tabii, kendisi meteorolojide uzmandır ama son zamanlarda afet konusunda epeyce bir çalışma yaptı afet uzmanlık şeklinde. Hatta biz de kendisini davet ettik mi? Biz de davet ettik. Dünyada itfaiye teşkilatı her şeyi yapıyor yani hakikaten ama biz de itfaiye teşkilatı yangınla sınırlı diye düşünüyorum yani.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Efendim, eskiden “itfaiye” dendiği zaman akla sadece yangın gelirdi, bugün gerçekten kentsel, endüstriyel, orman, trafik kazası, çökme, patlama; aklınıza ne gelirse, her türlü afet ve acil durumlara karşı su altı, su üstü arama kurtarma çalışmaları da dâhil, itfaiye teşkilatlarımız birçok müdahaleyi gerçekleştiriyor.

Biraz önce Sayın Bakanım, siz de bahsettiniz, tabii, Sayın Cumhurbaşkanımızın Belediye Başkanlığı döneminde başlayan bir yeni teknoloji ve gelişme dönemi var itfaiyelerin. Şöyle ki -bunu samimiyetle ifade etmemiz gerekiyor- eskiden biz itfaiyeciler yangınlara müdahale ederken koruyucu ekipmanlarımız üzerimizde gerçekten çok sağlıksız, yetersizdi. İlk olarak o zaman bizler de rütbesiz olarak görev yaptığımız İstanbul’da o “nomex” diye tabir edilen yanmaya dayaklı elbiselerle tanıştık ve sonra bütün Anadolu’ya, ülkemize yayıldı ve yeni teknoloji araç gereç ekipmanların alımında, bugün bütün büyükşehirlerimiz bu noktada çok daha iyi durumlara geldiler. Bu konuda da müteşekkirimiz tabii. İtfaiyeciler olarak elindeki silahınız ne kadar dayanıklı, güçlü olursa ve koruyucu ekipmanlarınız ne kadar sizi tehlikelere karşı koruyucu bir şey sağlarsa sizin de görevinizi en iyi şekilde yapma imkânınız var.

Ben şu anda burada sadece genel, yerel ve ulusal düzeyde afet ve acil durumda hızlı ve etkin müdahaleye Kahramanmaraş merkezli depremlerde saha analizine yönelik birkaç maddeyi koydum. Bunun detayını Cafer Başkanım paylaşacak. Burada öncelikle 112 çağrı sistemini ele almamız gerekiyor, bunu bir değerlendirmemiz gerekiyor. Burada yaşanan aksaklıklar başlangıç noktası olarak önemli. Müdahale ekiplerinin afet bölgesine sevk ve organizasyonu, bu çok önemli. Tabii, belli noktalarda belli bir zamanı aştıktan sonra bu birden çok hızlı bir şekilde bir uyum gösterdi. Tabii, depremin hasarının, bölgedeki yayılımının tam olarak anlaşılamaması nedeniyle belki başlangıçta belli bir aksaklık görünebilir ancak yönlendirme, sevk ve idarenin kısa sürede de uygun bir şekilde noktalara yapıldığını görüyoruz. Burada özellikle illerin eşleştirilmesi de çok önemliydi efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok önemli. Yani hakikaten bunu bizim de rapora yazmamız lazım. Yani yakın iller eşleştirildi ama orada da deprem olunca ne olacak? Dolayısıyla bu eşleştirmenin sadece itfaiye için değil, bütün kurumlar açısından hatta belediyenin...

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ - Şimdi, efendim, Sayın Valimiz, Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanımız, itfaiye ekiplerimiz; ekip olarak komple önce Osmaniye’ye gittik, Osmaniye’ye yönlendirildik. Bu önemliydi, şehrimizin bütün imkân ve kabiliyetlerinin bir şehre yönlendirilmesi başlangıçta çok önemliydi. Takiben, Osmaniye’deki çalışmaları belli bir düzene, intizama kavuşturulduktan sonra da belli bir ekibimizi de Adıyaman’a sevk ettik ki Adıyaman’da da çalışmalara devam ettik. Sonrasında oradaki çalışmaların durumuna göre devam ettik efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun. Sizlerin gayretlerini gördük. Çok teşekkür ederiz. Bütün itfaiye teşkilatlarına, mensuplarına gönülden teşekkür ediyoruz.

Evet, o zaman Cafer Bey, siz de bir kısaca özetlerseniz...

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ - Sayın Başkanım, sonuç kısmını bir paylaşabilir miyim, sadece sonuç kısmını?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, buyurun.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Burada madde madde de verdim. Tabii, ülkemizde afet ve acil durum yönetiminde yeni bir model ihtiyacı var şüphesiz. Bunu belki sizlerle, büyüklerimizle uzmanlar da paylaşıyor. Burada bütüncül bir bakış açısı gerekiyor efendim. Diğerleri hepimizin bildiği şeyler, yasal düzenlemeler, mesleki standartlar.

Yine, bu, yeni bir model ihtiyacında sivil afet ve yangın gönüllüsü... Bunun özellikle altını çizerek söylemek istiyorum. Bugün bakıyorsunuz, itfaiye gönüllüsü, AFAD gönüllüsü, orman gönüllüsü; gerçekten bunlar ayrı ayrı çalışmalar. Bunları disipline etmek, organize etmek ve yönlendirmek çok güç. Bunların da bir valilik koordinasyonunda ortak projeye illerde yönlendirilmesi lazım.

Yine, burada özellikle altını çizerek söylemek istiyorum: Hazırlık ve planlama çalışmalarının AFAD merkezli yürütülmesi burada çok elzem, gerekli. Buna hiçbir itirazımız yok ancak müdahale ve olay yeri yönetiminin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi -profesyonel, gönüllü- tamamen itfaiye eliyle yönetilmesi gerektiğini düşünüyoruz biz itfaiyeciler. İyileştirme çalışmalarının da -ki bugün gerçekten bu başarı gözüküyor, “eşleştirme” dedik, “belediyelerimiz” dedik- bunun da ilgili bakanlık ve belediyelerimiz eliyle de sürdürülmesi gerekmektedir.

81 ilde, yine, büyükşehir belediyelerimiz başta olmak üzere illerimizde afet koordinasyon merkezleri kurulmalıdır. Malumunuz, bu, yine, İstanbul’da kurulan AKOM büyük bir tecrübelerdir. Sonrasında biz Balıkesir’de BAKOM’u kurduk. Diğer arkadaşlarımızın illerinde de var. Buraların haberleşme, bilgi altyapı sistemleri gerçekten çok iyi çalışıyor. Veriye ve bilgiye hâkimsiniz, yönlendirme gücünüzü artırıyor. Bütün illerde bu merkezlerin kurulması lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O konu da çok doğru. Bakın, bunu da biz rapora kaydedeceğiz. 1999 depreminden sonra -ben o tarihte İSKİ Genel Müdürüydüm- dedim ki: “Ya, böyle bir ihtiyaç var.” Oturdular, “Kim yapabilir?” deyince bütün herkes beni gösterdi işte “Bunu İSKİ yapar.” diye. Biz de Kâğıthane’de çok sağlam zemine... Hatta biz bu sistemi Amerika Kaliforniya’daki AFAD merkezlerinden aldık, daha da geliştirdik. Şimdi orası aşağı yukarı 12 şiddetinde yani 8-9 büyüklüğündeki bir depreme dayanıklı İstanbul’daki AKOM. Çok mükemmeldir. Orada hatta şunun da yapılması lazım, şunu unutmayın: Bütün coğrafi bilgi sistemleri orada, İstanbul’un bütün altyapısı, üstyapısı orada görülebilmektedir. Çok ileri teknoloji. Ayrıca, yöneticilerin depremde kalacakları yerler de var orada. Valinin, Büyükşehir Belediye Başkanının, diğer, AFAD vesaire, itfaiyecilerin kalacağı yerler de orada tahsis edilmiştir. Yani bütün şehirlerde, illerde bu şekilde bir AFAD yönetim merkezi kurulması şarttır.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ - Afet koordinasyon merkezinin kurulması gerekir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İstanbul’un kurulması böyledir. Ben de bir yılda o binayı yaptım yani.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Bakanım, burada örnek ve öncü oldunuz o dönemde görev yapan bütün büyüklerimiz, başta sizler olmak üzere. Gerçekten bunun yaygınlaşması gerekiyor. Bunun ne kadar işe yaradığını gerçekten istifa ettiğimizde biz Balıkesir’de de BAKOM vasıtasıyla yaşadık ki pandemide de tecrübe ettik bunu. Pandemi de bir afettir, biliyorsunuz. Pandemide de çok işimize yaradı bu sistem efendim.

Sonuç olarak daha hızlı, daha akıllı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Balıkesir’de de bu, şehrin altyapısını, tamamen altyapı projelerini orada görebiliyor musunuz?

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Şu anda onun ortak şeyi yapıyor efendim. Şu anda o afet yönetim sistemi kurulma aşamasında. Bütün o paydaşlarla bütün o yapılan çalışmaların bir araya toplanması noktasına geldik Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, orada İstanbul’u örnek alırsanız... Orada Amerika’yı yeniden keşfetmeyin yani.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Aynı programı aldık zaten.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben de zaten Başkanla konuştum. Bir ara uğrayacağım, tecrübelerimizi yansıtacağız.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Bekleriz efendim, sağ olun.

Aynı programı zaten oraya adapte ettik efendim.

Sonuç olarak daha hızlı, daha akıllı uygulamalarla daha güçlü koordinasyon ve iş birliği sağlayabileceğimizi düşünüyoruz.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Cafer Bey, buyurun.

Daha sonra Kayseri’den gelen kardeşimiz hitap edecek herhâlde değil mi?

Doktor Cafer Yılmaz Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı.

Evet, Cafer Bey, size söz veriyorum.

11.- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı Cafer Yılmaz’ın, Kahramanmaraş merkezli depremlerde itfaiye birimi olarak tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Sayın Bakanım, sizi ve heyeti saygıyla selamlıyorum.

Zamanı etkin kullanmak için hemen hızlıca gördüklerimi paylaşmak ve önerilerimi aktarmak istiyorum.

Şimdi, efendim, itfaiyeler sadece yangınla uğraşmıyor, yönetmelikte sayılan 9 görevinin 8 tanesi hep arama kurtarma. Yani zaten devletimizin çıkardığı yönetmelikle biz bunu yapıyoruz. İtfaiyelerin yaptığı 100 işin 35-40’ı zaten arama kurtarma, hayatımız bunun içinde geçiyor, bunu vurgulayarak devam etmek istiyorum.

Efendim, olay aslında 112’de başlıyor, deprem günü de biz 112’deydik. Yüzlerce, binlerce çağrı geliyor ve ulaşmaya çalışıyorsunuz. Türkiye’de arama kurtarma 4 seviyede kodlanmış; il düzeyinde, iller arası, bölge, uluslararası konuma geçiyor konu. Son yaşadığımız deprem uluslararası boyuta geçmişti. 112’de başlayan sürecin 112’de bitmesi lazım, onu da birazdan anlatacağım. Burada, Türkiye’de seviye 1 ve seviye 2’de yani alt düzeylerde zaten itfaiyeler var, olay büyüdüğünde yine biz varız ama bu kez diğer kurumlar devreye giriyor, tabii burada koordinasyon sorunu ortaya çıkıyor.

Şimdi, efendim, var olan bu sistemimiz depremde nasıl işledi? Mesela, Gaziantep’te 1.300 adet bize çağrı geldi tabii bunlara hep ulaşmaya çalıştık ama hiç beklemeden, biz GBB İtfaiye olarak hemen 390 personel, 69 araçla olay yerine müdahale ettik. Şimdi, bilgiler 112 üzerinden geliyor, AFAD Müdürü tabii bunu anlatmaya çalışıyor, dolayısıyla burada 112 Müdürlüğü ile AFAD Müdürlüğü’nün farklı işlemesi de yine bizim sahadan çağrı alırken, çağrı yönlendirirken sıkıntı yaşamamıza neden oldu, aksamalara neden oldu. Dolayısıyla bizim bu 112 Çağrı’yı da bir daha düşünmemiz gerekiyor.

Şimdi, göçük adreslerine sevk edilen STK’ler gördük, gönüllüler gördük fakat Sayın Bakanım, çoğunun arama kurtarma ekipmanları bile yoktu. Gelip itfaiyeden istiyor, AFAD’dan istiyor, başka yerlerden istiyor. Bu, aksaklıktı bunu not etmek gerekiyor. Yine, STK ekiplerinden bazılarının yeterli birikime sahip olmadığını biz gördük. Sağ olsunlar, gönüllüler İstanbul’dan, İzmir’den, Bursa’dan gelmişler ama eğitimleri yok, girmemişler olaylara, bunu gördük. Yine seviye 1, seviye 2’ye katılmayan

yani küçük olaylara, küçük maçlara çıkmayan bir kişi büyük maçta da oynayamıyor Sayın Bakanım. Bu, AFAD için de geçerli, STK için de geçerli, herkes için geçerli, antrenmanınız yoksa büyük maçı da zaten oynayamıyorsunuz.

Yine, küçük illerimizden gelen itfaiyelerin ekipleri yok, malzemeleri yok, zayıf, onların da sıkıntıları var. Yani adam koşmuş gelmiş ama ekip ve ekipman sıkıntısı var.

Yine, depremde sistem işlerken şunu gördük: Birçok kurum olay yerine geliyor Sayın Bakanım, yani şu görüntü Gaziantep'ten, gönüllüsü, madencisi, STK'si herkes geliyor fakat bir göçük yönetim modelimiz yok. Yani o göçüğü kim yönetecek, göçükten kim sorumlu olacak; bu model olmayınca da orada istatistik yok, oradan çıkan canlı nereye gitti, oradan çıkan hasta, yaralı kişi nereye gitti, bunları bile bilemiyorsunuz. Yani göçük yönetim modeli -zaten sistemi birazdan söyleyeceğim- sistem mikrodan planlanmadığı için makro planlamada da bu göçüğü yönetemezsiniz o zaten büyüyüp gidiyor Sayın Bakanım.

Yine, oldukça sayıda iş makinesi yığıldı geldi ama bir yazılım yok, bir takip yok, bu insanlar iş bekletiler, bunu da gördük sahada. Bu görüntü, bakın, bizim Gaziantep-Nurdağı arası inanılmaz bir mücadele var, inanılmaz bir araç parkı var Sayın Bakanım, akıyor, aktı, yağdı yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O kadar araç hakikaten, Türkiye'ye her yerden, Hakkâri'sinden ta Edirne'sine kadar...

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Bu 3'üncü gün çektiğim bir fotoğraf, ben dönerken gece saatleriydi, gece saat on iki-bir olsa gerek, inanılmaz bir akış var ama bu kadar makineyi, bu kadar insanı baştan planlayıp yönlendirseydik belki çok daha rahat olurdu ama muazzam bir iş birliği var, doğrudur fakat koordinasyonda o şeyi gördük Sayın Bakanım. Yani gelen insanları gördük, ekipleri gördük şunun yapılması gerekiyor: Gelen kişiler bizden iye, ibate istiyor yani "Nerede yatacağım, ne yiyeceğim?" Bu gelen insanların gerek kamu kurumlarının gerek gönüllülerin en az üç gün kendi kendini idare edecek bir yapıyla gelmesi lazım ki geldiği yerde yük olmadan orada etkili olsun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok önemli.

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Bunu da gördük, bunun da not edilmesini ben arz ediyorum.

Yine, son bir şey daha var...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bazı kurumlar bunu yaptı, bazı belediyeler bunu yaptı.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Balıkesir yaptı bunu Sayın Bakanım, Osmani'ye gelirken...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Sayın Bakanım, gerçekten milletimizden de devletimizin kurumlarında da Allah razı olsun, yine yiyecek, içecek aktı, yağdı. Bu, mesela, bizim itfaiye istasyonumuz, gelen gıdaları burada biriktirmek zorunda kaldım, bizzat ben takip ettim, insanlara ulaştırmaya çalıştık. Bunun da baştan bir yazılım mı olur, baştan bir yönlendirme mi olur, bunun da düzeltilmesi gerekiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu ifade ettik zaten biz.

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Sayın Bakanım, hemen şimdi önerilerimi anlatmaya çalışacağım.

Şimdi, 112'nin ayrı bir müdürlük olmaması lazım, AFAD'ın içine bağlanması lazım. Yani mevcut sistemi koruyacaksak -şu anki önerilerimi mevcut sistem içinde konuşuyorum- bu sistem devam ederse 112 Müdürlüğünün olmaması lazım çünkü çağrıyı 112 alıyor, AFAD yönetmeye çalışıyor, olmuyor. 112 Müdürlüğü kapatılacak, bir şube müdürlüğü olacak AFAD'ın içine alınacak ki yani çağrıyı alan müdürlük yönetsin. İki ayrı müdürlük yönetemedi, eksiklikler oldu Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu da çok önemli, evet.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Büyük sıkıntı oldu gerçekten.

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Şimdi, yine mevcut sistemde devam edeceksek AFAD'ın ilçelerde müdürlüğü yok yani İslahiye'de, Nurdagi'nda ilçe müdürlüğü yok, ekibi yok ama itfaiye var. Eğer bu sistem devam edecekse AFAD Müdürlüğümüzün her ilçede ekibi olması lazım. Bu durumda şu soru akla geliyor: E, zaten itfaiyeler var, bu sisteme ne gerek var? Masraf olacak, etkinlik olmayacak... Dolayısıyla akabinde gelen öneri, AFAD il müdürlükleri ile itfaiyelerin birleşmesi lazım. İtfaiyenin adını korumak için de bunun adına "itfaiye ve acil durum hizmetleri müdürlüğü/başkanlığı" dersiniz. İllerde tüm ilçelere yayılan bir teşkilat kurulabilir. Böylece iki teşkilatın makinesi, ekipmanı ve personeli birleşmiş olur. Ha, bu birleşme nerede olur? Belediyede mi olur, valilikte mi olur, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında mı olur, İçişleri Bakanlığında mı; bunu bizim heyetlerimizin, üst makamlarımızın tartışması gerekir ama bu iki gücün birleşmesi gerekiyor Sayın Bakanım, biz bunu gördük. Ben ilçeye ulaşıyorum, AFAD ulaşamıyor mesela ekip yok çünkü nasıl ulaşacak adam.

Şimdi, göçük başında şunu gördük Sayın Bakanım: Herkes, kamu kurumları dâhil kendi kurumunu göstermeye çalışıyor yani itfaiyesi, AFAD'ı A kurumu, B Kurumu, STK'si... Bunu önlemek için de...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hepsinin tek tip elbise giymesi...

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Evet.

O zaman insanlarımız kadraja girme şeyinden kurtulacaklar, işine odaklanacak. Öbür türlü gördük, canlı çıkacaksa hepimiz doluşuyoruz, ölü varsa herkes kaçıyor; bu olmaması lazım. Kurtarıyorsunuz ama... Bunu önlemek için Sayın Bakanım -doğru, herkes gelmiş, STK'si gelmiş, devlet orada ama- eğer bir kıyafet birlikteliği olursa daha verimli, daha etkin olur bence. Bu da gördüğümüz...

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Sayın Bakanım, kurumlar kendini gösterme yarışına girmemeli.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, onun için dedik ya.

Evet, çok doğru bir husus tek tip elbise.

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Efendim, yani bir yazılım konusu dediğim gibi, veri yönetimi, göçük yönetimi olmadığı için de aslında bu konuda biraz aksamalar yaşandı. Bu anlamda mesela, itfaiye hizmetleriyle ilgili merkezde bir birim kurulabilir. Yaptığımız hizmetler görülüyor, bilinmiyor, kayıtlarımızı kimse bilmiyor; her il kendi tutuyor. Bunu hatırlatmak istedim.

TAMP'ın içinde mesela, barınma ve iaşenin ayrı olması sıkıntı. Barınmayı yapan kurum yeme içmeyi de sağlayabilir, iki ayrı kurum olması da yine orada aksamaya neden oldu Sayın Bakanım.

Bir önerimiz daha var: Şu an Türkiye’de sağlık sistemi nasıl işliyor? Sağlık Bakanlığımız hizmetleri sunuyor, SGK finansmanını sağlıyor. Aynı modeli burada da uygulayabiliriz; AFAD Başkanlığımız bir “ulusal afet düzenleme finans kurumu” hâline dönüştürülebilir, hizmetleri de belediyeler, STK’ler, kamu kurumlarından satın alabilir. Böyle bir mantık düşünülebilir çünkü sen kuralları koyarsın, hizmeti satın alırsın, parasını verirsın. Sağlık sistemimizde bu sistemi uyguluyoruz zaten biz.

Sayın Bakanım, son önerimiz de: Aslında afet öncesi, sonrası ve sonrası bir bütün. Belki bir bakanlık eliyle düşünülebilir, bir “afet iyileştirme bakanlığı” “afet bakanlığı” kurulabilir, böylece işin başından yani eğitimi, denetimi, duyarlılık artırması, afet sırasındaki müdahale ve sonrasındaki iyileştirmeler de bir bakanlık eliyle yönetilebilir.

Bu anlamda bunlar bizim hem mevcut sistem içerisinde hem de farklı anlamda olabilecek önerilerimiz. Olay şu Sayın Bakanım: Eğer biz operasyon düzeyini iyi kurgularsak o zaman stratejiyi doğru planlarız. Şu an TAMP’ımız yukarıdan aşağıya inen bir kurguyla gidiyor yani yukarıyı iyi kurguladık ama göçükte, olay yerinde, İslahiye’de, Nurdağı’nda, A mahallesinde o göçüğü kim yönetecek, başındaki kişiler kimler olacak? Bu olmadığı zaman yani operasyon düzeyinde planlama olmadığı için de dolayısıyla da aşağıdan yukarıya doğru sorunlar çıkıyor. Bu anlamda biz eğer sistemi kurgularken yeniden, operasyonel düzeyden, en alttan başlarsak yukarı doğru inşallah daha etkin bir sistem kurabiliriz.

Arz ediyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, çok teşekkür ederiz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Bakanım, bir iki dakika ilave süre alabilir miyim? Çok önemli burada...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız, bir sunum daha var. Bir dakikada özetleyin çünkü yazılı olarak da verebilirsiniz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Tamam efendim, yazılı olarak da var, doğrudur.

Şimdi, bugün bizim mevcut AFAD sistemimizin Amerika’daki FEMA’ya oradaki Federal Acil Durum Yönetim Kurumuna benzeyen bir yapısı vardır. 1979’da Amerika’da kurulmuştu, bizde 2009’da. Bugün baktığımızda, FEMA kuruluşu Amerika Birleşik Devletleri’nde sadece fonlama ve teknik eleman desteği noktasında aktif. Saha çalışmaları, müdahale ve operasyonel işler yerel yönetimlerde, daha ziyade itfaiye eliyle yapılmakta. Bugün baktığımız zaman, yurt dışından birçok ekip geldi bize de. Bu gelenlerin birçoğu itfaiyeciydi, burası önemli. Bu noktada, ben de bir sistemi revize etmeden sadece şekil olarak birtakım şeyleri yapmaya kalkarsak yeni sorunların doğacağını da burada paylaşmak istedim ama işimiz çok zor değil efendim, doğruyu saha bize gösteriyor efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, kısa bir şekilde, Kayseri’den... Sizi de tanıyalım.

12.- Kayseri Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı Mustafa Metin Kızılkın’ın, Kahramanmaraş merkezli depremlerde itfaiye birimi olarak tespitleri ve önerileri hakkında sunumu

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI MUSTAFA METİN KIZILKAN – Sayın Bakanım, değerli hazırun; her birinizi selamlıyorum.

Şimdi, 1999'daki depreme göre 2023'te bayağı bir yol aldığımız konusunda netiz. Özellikle STK'lerde, toplumsal bilinçte, yasal mevzuatlarda bu anlamda belli bir noktaya gelmiş olsak da zemin, mekân, malzeme uyumu kısmında ister istemez bazı sıkıntıların ön plana çıkması, beraberinde istenmeyen yaşantılar ve olaylarla karşılaşmamıza sebep vermiş.

Haberleşme konusunda ciddi bir sıkıntımız oluştu Kahramanmaraş bölgesinde, telsizler, uydu telefonlar, cep telefonları, bunlarla biz irtibatı sağlayamadık. Sahayla irtibatı sağlayamamak, koordinasyonda ve gelen ekipleri yönlendirmede çok ciddi sıkıntıları beraberinde getirdi. Sahaya girişleri eğer biz koordine edebilseydik, saha triyajını yapmış olabilseydik ekipleri de o noktalara yönlendirme şansımız olabilirdi.

Yine, STK'ler açısından baktığımızda şöyle bir olayla karşılaşıyoruz: STK'ler geçmişe göre güçlü, kendisini bu konuda geliştirmeye adapte olan yapılarıyla ön plana çıkıyorlar. Bu da toplumsal bilinç açısından önemli. Bir şekilde orada yardımcı olabilmek, yönlendirmek, ihtiyacı karşılamak ve organize bir şekilde yardımlaşmayı sağlayabilmek adına bir gayret içerisinde olduklarını görüyoruz.

Malzeme açısından, bir grup, evet, belli bir noktaya ulaşmış. Yani bunları hafif, orta ve ağır olarak kendi segmentleri içerisinde ayırabiliriz ama burada kullanılan malzemelerin yerliliği ve milliliği konusunda da ciddi bir sıkıntımız olduğunu paylaşmak istiyoruz. Sahada yine şöyle bir öneri getiriyoruz; özellikle bizim çıkardığımız insanların hastaneye sevki kısmında da maalesef Maraş bölgemizde bir sıkıntıyla karşılaştık ama olayımız şu: "Biz acaba kaplıcalarda veya hastanelerde uygulanan bileklik sistemi gibi, triyajda kullanılan renkler haricinde bir renk kullanılmak suretiyle, hangi enkazdan çıkarıldığını isimlikle yazmış olsa idik daha sonra bu ailelerin buluşması, bulunması anlamında bir sorunu ilk başta çözmüş olabilir miydik?" diye paylaşmak istiyorum.

On beş günlük meteorolojik verilerin mutlaka sahalarda çıkarılması gerektiğini ve bu verilere istinaden sahadaki giyim kuşamın ayarlanması gerektiği bilgisini paylaşmak isterim. Yine, sezona göre, eğer afetin olduğu bölge orman itfaiyesi için çadıra uygunsa orman itfaiyesinin orada görevlendirilmesine, şehir itfaiyelerinin de arama kurtarma ve gerektiğinde enkaz yıkım işlemlerinde görevlendirilirken asli işlerini de yürütmesine fırsat tanınmasına imkân sağlanmasını teklif ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, çok teşekkür ederiz.

10.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı Halil Yılmaz 'ın, genel, yerel ve ulusal düzeyde afet ve acil durumlarda hızlı ve etkin müdahalenin önemi ve önerileri ile Kahramanmaraş merkezli depremlerde saha analizine yönelik tespitleri hakkında sunumu (Devam)

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Bakanım, çok özel bir konu daha var, arkadaşlarım beni uyardı, onu da size aktarabilir miyim? Sizi de çok ilgilendiren bir husus Bakanlığımız itibarıyla. İzin vererseniz...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Bakanım, iki hafta önceydi, Meclisimizde Orman Kanunu ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair bir teklif yasalardı. Biz bu noktada da buradaki konuyu paylaştık büyüklerimizle tabii ama bu konuda biz itfaiyecilerin büyük bir beklentisi var uzun yıllardır. Bu noktada da her türlü diplomasiyi de yürütmeye çalışıyoruz hem bire birde hem İtfaiyeciler Birliği olarak. Tabii, biz kendimizi asla bir askerimizin, bir polisimizin yerine koymuyoruz ama biz de 7/24 nöbetteyiz. Biz de istiyoruz ki itfa olaylarında, başımıza gelen kazalarda -yangın olsun, deprem olsun- sadece kendimiz için değil, bütün ekiplerin bu olaylarda hayatını kaybetmesi durumunda şehit sayılmasını, kalıcı yaralanmaları hâlinde

de gazi sayılmasını; bizlerin de dâhil edilmesini istiyoruz. İki hafta önce Meclisimizden geçen yasada orman yangınları buna dâhil edildi. Sadece orman değil, kentsel, endüstriyel, her türlü kaza, patlama, çökme, deprem afetinde bütün kamu görevlilerinin bu kapsama alınmasını arz ve teklif ediyoruz. Efendim, bu bizim en büyük duamızdır itfaiye ailesi olarak. Bunu da burada paylaşımdan geçemedik efendim.

Söz verdiğiniz için, bize burada fırsat verdiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz, sağ olun, buraya kadar zahmet ettiniz.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Hepimize geçmiş olsun, başımız sağ olsun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, sağ olun.

Şimdi, ben size bir şey soracağım. Daha önce AFAD üst kurulu vardı, bakanlar katılıyordu başbakan riyasetinde. Şimdi, burada şöyle bir sıkıntı var: Büyükşehirlerde güçlü itfaiye teşkilatları var ama özellikle kırsal alanda beldeler var, köyler var, orada böyle bir sıkıntı var. Benim şöyle bir teklifim vardı o en son kurulda; sonra kurul kapandı, AFAD kuruldu. Şimdi, buralarda merkezî itfaiye teşkilatları kurulu veya benzeri. Onun o bölgedeki belli bölgedeki yangınlara ve diğer arama kurtarma çalışmalarına müdahale etmesi şeklinde bir teklifim var. Bu konuda sizler görüşlerinizi ifade ederseniz çok isabetli olur.

Diyelim, iller var, beldeler var; yani araç gereci yok itfaiyenin, yangın söndürme ekipmanı yok veya itfaiye ekipmanı var ama elemanı yok veya yetişmiş elemanı yok. Yani israf oluyor. Ben Bakanken benden hep şey istiyorlardı: “Bize itfaiye aracı ver, şunu ver, bunu ver.” Ama tamam da elemanı yok, yetişmiş elemanı yok, israf oluyor. Bu konuda siz bir çalışma yaparsınız -şimdi ben sözü size vermeyeceğim, siz kendiniz tecrübelisiniz, biliyorum- bütün Türkiye’deki yangınlara, arama kurtarmaya hitap edecek bir çalışma. Tamam, sizin büyükşehirlerde var. Gerçi büyükşehirde de uç noktalara ulaşamıyoruz.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Büyükşehir kısmen bunu sağladı efendim. Malum, “medeniyet projesi” denmesinin bir noktasında da belli hizmetlerde ilçelere, kırsal mahallelere belli bir standardın geliştirilmesinin sonuçlarını olumlu bir şekilde sahada görüyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, ben şimdi sizden istemiyorum, sizden özel olarak... Bu konuda Türkiye’de bu tür müdahaleleri yapmak için büyükşehirler dışında, kırsal alanda, illerde beldeler var, köyler var, oraya kim bakacak?

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Doğrudur efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani bunda Türkiye için ekonomik, uygulanabilir, hızlı müdahale ne olacak? Bunu rica ediyorum.

Teşekkür ediyoruz.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sağ olun efendim, çok teşekkür ederiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Eğer gitmeyecekseniz akşam iftarımız var, iftara davetlisiniz. Ayrılacaksanız...

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Buradayız Sayın Bakanım. Biliyorsunuz, itfaiye en son ayrılır efendim, biz de inşallah burada da o kuralı uygulayalım efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İnşallah yangın falan olmaz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – İnşallah buradayız efendim, güvendesiniz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bizim gruba verdiğimiz, milletvekillerimiz için... Sizlere de davetiye geldi, beraberce, uzman arkadaşlarla birlikte iftar yapacağız. Arkadaşlar size bilgi verecek.

Teşekkür ederiz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sağ olun, çok teşekkür ederiz.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Gidiyor itfaiyeci arkadaşlar ama belki soru soracaktık Başkanım, soru sormadan hemen gönderdiniz ya.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mürsel Bey...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Sunuma geliyorlar, anlatıyorlar, biz soru sormadan gidiyorlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teklif etseydin Mürsel Bey.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Altıda geldiniz, biz on birden beri buradayız.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Ne sorular soruldu bir görseydiniz Mürsel Bey.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Balıkesir İtfaiyesini dinledim, ona yetişmiştim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle Mürsel Bey...

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Şu sunumu dinleyelim de yetişirse ona da soralım, bir sunumumuz daha var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Son sunum kaldı ama ondan sonra...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Zaten iftara çok az bir zaman kalacak, itfaiyeciler de gitmiş olacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, itfaiyeciler iftara davetli, burada, orada da sorabilirsiniz.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – İftarda mı soracağız Başkanım? Tutanaklara orada mı geçecek?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tutanak birimleri de davetli olduğu için...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Orada tutanağa geçirecek misiniz?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Espri yapıyorum Mürsel Bey.

Şimdi, efendim, bugünkü son sunum İHH İnsani Yardım Vakfı Genel Sekreteri Durmuş Aydın'a aittir.

Buyurun.

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN – Herkese iyi akşamlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaç dakikada sunarsınız?

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN – On-on beş dakikada, fazla sürmez.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, buyurun.

13.- İHH İnsani Yardım Vakfı Genel Sekreteri Durmuş Aydın'ın, Vakfın afet yönetimi ve arama kurtarma çalışmaları ile Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra yaptıkları çalışmalar ve önerileri hakkında sunumu

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN – Sayın Başkanım, kıymetli üyeler; bizi buraya çağırdığımız için hepinize teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Bu elim afetten dolayı da hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara da şifalar diliyorum.

İHH İnsani Yardım Vakfı 1995 yılında resmi hüviyetine kavuşmuş, kurulduğu zamandan bu zamana kadar, hâlihazırda dünyanın 123 ülkesinde insani yardım faaliyeti yürüten ve bu çalışmaları da ulusal ve uluslararası standartlarda, Birleşmiş Milletlerin sevk, idare ve koordinasyonundaki standartlara uygun bir şekilde yapmaya çalışan bir kurumdur. Aynı şekilde, İslam İşbirliği Teşkilatının içerisinde kurum olarak İslam İşbirliği Teşkilatı İnsani Fonu'nun kurulmasına öncelik etmiş kurumlardan bir tanesi. Aynı şekilde, Cenevre'de Uluslararası Gönüllü Kuruluşlar Konseyi (ICVA) içerisinde çalışmalarını yürüten, oraya üye bir kuruluş. Kısacası, İHH İnsani Yardım Vakfı çalışmalarını ulusal ve uluslararası standartlarda bu zamana kadar birçok farklı coğrafyada özellikle kriz, afet ve yoksulluğun olduğu bölgelerde yürütmeye devam ediyor. Bu bağlamda da İHH İnsani Yardım Vakfı olarak uzun yıllardır yatırım yaptığımız afet yönetimi ve arama kurtarma ekiplerimizle birlikte Kahramanmaraş depremine müdahale etmiş bulunduk.

Bu sunumumuzda gördüğünüz fotoğraflar da arkadaşlarımızın tamamı, fotoğraflarını buraya koyduk, gönüllü ve çalışan arkadaşlarımızı burada size yansıtmış olduk.

İlk önce, arama kurtarma faaliyetleriyle alakalı kısa bir bilgilendirme yapmak istiyorum. İHH İnsani Yardım Vakfı tam kapasiteli 3 afet koordinasyon merkezi, 60 arama kurtarma eğitmeni, 69 şehirde arama kurtarma ekibi, 8 ilde su arama kurtarma malzeme kapasitesi, 24 afet müdahale aracı ve 2.100 arama kurtarma gönüllüsüyle afetlere müdahale ediyor.

Bu kapsamda, sadece 2022 yılında 83 kayıp vakası, 45 mahzur kalma, 18 sel ve su baskını, 8 bina çökme, 7 tatbikat, 84 eğitim organizasyonu düzenlendi. Ayrıca, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının akreditasyon sınavından 1 orta seviye ve 7 hafif seviye ekipleri akreditasyon almaya hak kazandı; özellikle bu akreditasyonu önemsiyoruz. Ekiplerimiz akreditasyon süreçlerinde ciddi bir sınavdan geçiyorlar, belki “hafif seviye” denilebilir ama gerçekten o demiri kesmekten, betonu kırmaya kadar çok ciddi süreçlerden geçerek, iyi hazırlık yaparak kendi hazırlıklarını devam ettiriyorlar.

Şunu söyleyeyim: Bizler Maraş depremiyle birlikte... Sabahleyin 04.17'de meydana gelen depremde ilk bilgi bana saat 04.22'de Antep'ten geldi. Yönetim Kurulu üyemiz Yakup Bey beni aradı, 04.23'te ben de Yönetim Kurulu üyemiz Ömer Kars Bey'i aradım hızlı bir şekilde, durum hakkında bilgilendirme yaptık ve tüm Türkiye'deki ekiplerimizi harekete geçirdik. Burada gördüğünüz açıklamalarımızda da ekip olarak 07.10'da ilk müdahalemizi yaptık. Sabah 05.00'te de tüm Türkiye'ye ekiplerimizin hareket ettiğine dair mesajımızı Twitter adresimizden göndermiş olduk.

Bu bağlamda, 6-20 Şubat arasında meydana gelen bu süreçte özellikle Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya ve Şanlıurfa'da arama kurtarma operasyonu gerçekleştirdik. 10 ilde çalışma yapıldı, 7.341 arama kurtarma ve acil yardım gönüllüsü bu çalışmalarda hizmet verdi. Bunun içerisinde yani yapılan çalışmalarda enkazdan çıkarılan sağ ve vefat eden 3.278 kişi var; sağ kişilerin de bizde kaydı var ama biz toplamda 3.278 rakamını veriyoruz. 3 arama kurtarma köpeği de burada çalışmalara dâhil oldu. Dağıttığımız sıcak yemek 2,8 milyon, 550 araçla yürüttüğümüz bir çalışma. 1,8 milyon adet su ve 5,6 milyon adet ekmek dağıtımını bu süreçte gerçekleştirmiş olduk.

Lojistik merkezlerimiz... Şu anda fotoğrafını gördüğünüz lojistik merkezimiz bizim Reyhanlı’da bulunan lojistik ve koordinasyon merkezimiz; buradaki çalışmalarımızı Suriye krizinin başladığı günden bugüne kadar bu merkezlerden yürütüyoruz. Allah’a hamdolsun, bu süreçte de gerçekten özellikle Hatay ve çevresindeki krizde, meydana gelen afetle ilgili bu koordinasyon merkezimiz büyük işler yürüttü, büyük katkıları olduğunu söyleyebilirim.

Reyhanlı ve Kilis’teki lojistik merkezlerimizin haricinde 22 lojistik merkezi ve noktasından deprem çalışmalarını koordine etmeye devam ediyoruz. Yardım tırlarıyla taşınan malzemeler lojistik merkezlerine geliyor, tasnif ediliyor ve daha sonra ihtiyaç bölgelerine gönderiliyor. Şu anda 10 ilimizde bulunan lojistik merkezimizde ihtiyaçlar belirlenip bu ihtiyaçların sevk ve idaresi orayla koordineli bir şekilde illere, ilçelere ve hatta köylere dağıtmaya devam ediyor. Dediğim gibi, uzun yıllardır aktif olan Reyhanlı ve Kilis lojistik merkezlerimiz sayesinde Suriye tarafından da ürettiğimiz ekmekleri; özellikle Hatay ve çevresindeki ihtiyaç sahibi insanlara 500 bine yakın ekmeği bu süreçte dağıtmış olduk; bu da gerçekten bizim için güzel, anlamlı bir çalışma oldu diyebilirim.

Beslenme grubu çalışmalarına baktığımızda, 14 farklı noktaya aşevi kuruldu, 4 mobil aşevini farklı bölgelere konumlandırıdık. Buralarda her gün on binlerce kişi için sıcak yemek dağıtıldı. Şu ana kadar da 3 milyona yakın öğün yemeği ve 5,6 milyon ekmek vatandaşımıza ulaştırılmış oldu.

Aynı yardım çalışmalarımız kapsamında 925 adet aynı yardım tırımızı ve kamyonumuzu bölgeye ulaştırdık bu süreçte. Şimdiye kadar 1,8 milyondan fazla adette ulaştırıldı. Rakamları tek tek görüyorsunuz; bebek bezleri, 50 bin bebek maması, 70 bine yakın kumanya paketi, 242 bin adet battaniye deprem bölgelerindeki kişilere ulaştırıldı.

Şunu ifade edeyim: İHH İnsani Yardım Vakfı konteyner çalışmamız hâlihazırda devam ediyor. Allah nasip ederse, banyo, mutfak, 2 oda, tuvaleti olan konteyner evler inşallah insanları soğuktan korumuş olacak. Altyapı çalışmalarımız bir şekilde devam ediyor. MÜSİAD iş birliğiyle yürütülmüş bir çalışma bu; toplamda 1.100 konteynerimizi inşallah depremzedelere ulaştırmış olacağız. Bununla ilgili altyapı çalışmaları neredeyse bitmek üzere, kısa sürede de yerleşmeleri için gayret sarf ediyoruz. Bu süreçte 2.650 adet çadırı da vatandaşlarımıza ulaştırmış olduk.

Önerilerimizden biraz bahsetmek istiyoruz Sayın Bakanım “hazırlık ve yöntem” olarak 3 başlık altında topladık. Özellikle kamu kurumlarının akredite STK’lerle ilgili paylaşımı hususunda KVKK’de düzenleme yapılması, STK’lerden talep edilen raporların belli formatta olması... Yani bu formatlar farklı olduğu için sivil toplum kuruluşlarını biraz zorluyor, onu da söyleyeyim. Yani istenen raporlarda -ister valilik olsun ister AFAD olsun- belli formatların düzenli hâle getirilmesi... Ki bu, bizim işimizi kolaylaştıracak.

Afet strateji zihninin geliştirilmesi adına müdahale ve yönetim süreçlerinde görev alan personellerin saha gözlemlerinin sağlıklı bir şekilde raporlanması... Afet ve göç bakanlığının kurulması... Göçü de bir anlamda afet gibi değerlendirdiğimizde, Türkiye’imizdeki milyonlarca mülteciyi göz önüne aldığımızda ciddi bir katkı olabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, her yeni gelen, sunum yapan bir bakanlık teklif ediyor. Bakalım, bakanlık sayısı kaçta çıkacak.

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN – Sayın Bakanım, biz teklif edelim artık karar sizin yani.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Naci Görür de aynısını söyledi “Bakanlık olsun.” dedi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, doğru.

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN – Ya, şöyle: Dünyada bu şekilde büyük göç alan ülkelerin yani -Birleşmiş Milletlerde de görüşmeler yaptığımız uluslararası toplantılarda da- bu kadar büyük sayıda göç alan bir ülkenin bakanlığının olması gerekiyor; bu, böyle bir gerçek ve bunu da süreçte tabii sizler değerlendireceksiniz.

Bu afet sürecinde MASAK ve Ticaret ve Gümrük Bakanlığının getirdiği kolaylıkların afet sonrasında daha genişletilerek devam ettirilmesi. Örneğin, KDV ve ÖTV muafiyetiyle ilgili alınan araç ve arama kurtarma malzemesi gerçekten kurumların kapasitesini artırmakta, kurumların kapasitesini geliştirmekte büyük katkı sağlıyor.

Kamu kurumları çalışanlarına sağlanan izin kolaylığının özel sektör çalışanlarına da sağlanması. Bu, sivil toplum kuruluşlarını ciddi anlamda rahatlatacaktır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Nasıl izin?

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN –Şimdi, kamu kurumu çalışanları bu afetlerde izinli sayılıyor; özel sektördekilerin de -bizim bir sürü çalışan arkadaşımız var, kimisi depoda çalışıyor, kimisi fabrikada çalışıyor, kimisi sanayide çalışıyor- bir statüye getirilip yani özellikle afet dönemlerinde bir kolaylık sağlanabilir diyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam.

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN –Müdahale ve arama kurtarma... Afet müdahalede 112 acil sağlık ve UMKE ayrımı ortadan kaldırılması gerekmekte.

Arama kurtarma çalışmalarında kullanılan teknik teçhizatın yerli ve millî üretim olması için AR-GE çalışmalarını ve üretim teşviğinin verilmesini önemsiyoruz.

Hafif seviye arama kurtarma eğitimi almış birey sayısını arttırabilmek adına STK'lere eğitim arazisi desteği verilmesi önemli. Biz uzun yıllardır bir yatırım yapıyoruz, bu anlamda da kapasitemizi, bütçemizi ciddi anlamda zorluyoruz. Kolay değil, biz bağışlarla, yüzde 100 halkın verdiği bağışlarla dönen bir kurumuz. Bu tür teşvikler bir anlamda Türkiye'deki tüm sivil toplum kuruluşlarımızın kapasitesini artırılmasında ciddi bir katkı sağlayacaktır.

İyileştirme ve insani yardım bağlamında baktığımızda, cami derneklerinde afetlerden...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, her STK'ye yer vermek yerine bir eğitim merkezi yapılsa...

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN –Bunun belli standartları oluşturulabilir Sayın Bakanım yani kamu yararına olan dernekler belirlenebilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mesela, biz Antalya'da uluslararası yangın eğitim merkezi kurmuştuk; bu gibi merkezlerden istifade edilebilir, her kurumun...

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN –Tabii olabilir.

Bakanım, Ömer Bey ufak bir katkı sağlayabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamamladıktan sonra söz vereceğim.

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI GENEL SEKRETERİ DURMUŞ AYDIN –Olur olur, tabii ki.

İyileştirme ve insani yardım... Cami derneklerinde afetlerden önce beslenme kapasitesi oluşturularak afetin ilk anlarında beslenme alanında çalışma yapılması. Yani camilerimizin hepsinde böyle odalarımız, mutfaklarımız mevcut. Bunlar üzerinde düşünülebilir, bunlar ilk müdahalede ciddi katkı sağlıyorlar.

Afetler sonrası sıkça görülen travma sonrası stres bozukluğu gibi etkin müdahaleler için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından STK'lere daha etkin rol verilmesini önemsiyoruz.

Yardım ulaştırmada anahtar görev alan muhtarların rolleri tekrardan gözden geçirilmeli çünkü bu süreçte çok farklı şeylerle karşılaştık. Oluşabilecek adaletsizliklerden dolayı yardımların kaymakamlıklar üzerinden organize edilmesinin daha sağlıklı olacağını düşünüyöruz.

Bizim sunumumuz bu kadar Sayın Bakanım. Ömer Bey bir ekleme yapacak müsaadeniz olursa.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Buyurun.

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI AFET YÖNETİMİ BAşKANI ÖMER KARS – Sayın Bakanım, sayın komisyon üyelerim; bu eğitim arazisi, Orman Bakanlığımızın gerçekten de Antalya’da uluslararası düzeyde eğitim verdiği bir alan. Bununla ilgili sizlere ulaştırdığımız raporda -yine bu hazırladığımız raporun bir sunum haliydi- şöyle bir teklifte de bulunduk: Nurdağı ilçemiz, malumunuz, çok üzülererek söylüyoruz ki çok büyük yıkıma uğrayan ilçelerimizden biri. Bu ilçenin, daha sonraki yıllarda da bu yaşadığımız afetin izlerini unutmamak, bu afetten alacağımız derslerin unutulmaması adına bir afet eğitim ve afet şehir müzesi hâline getirilmesiyle ilgili de bir önerimiz var raporumuzda.

Arz ederim.

Teşekkür ederim.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Yapılacak o, projelerde var.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Evet, onu Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanımız yapacak. Gaziantep Milletvekilimiz Derya Hanım da bunu takip ediyor. İnşallah orada sizler de bütün sivil toplum kuruluşları da eğitim yapabilir.

Evet. Teşekkür ederiz.

IV- MECLİS ARAşTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜşMELE

1.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı’nın, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanının ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanının yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Başka söz talebi yoksa Mürsel Bey’e söz vereceğim, Muğla Milletvekilimiz.

Mürsel Bey, isterseniz itfaiyecileri de çağıralım, onlara da sor istiyorsanız.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Gitmeden söz verseydiniz, adamlar oruç, şimdi yoruyorsunuz. Çağırırsanız iyi olur yani.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Çağıralım mı kapıdalar?

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Başkanım, niye gönderiyorsunuz? Sordurmuyorsunuz, adamları çıkartıp geri tekrar bir daha getiriyorsunuz.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – En azından teşrif buyursunlar.

Mürsel Bey yoksun ki yani biz sabahtan beri buradayız.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Başkanım, buradayız, ben geldim.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Ne sunumlar dinledik, ne konuşmalar yapıldı Mürsel Bey.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Kimseye hesap verme durumunda değilim.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Hesap değil, hesap değil.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Ben yetiştiğim yere geldim ve yetiştiğim yerde de yakaladığım bir iki şey var; onu soracağım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Yok efendim, soru sormayın diyorsanız... Orucuz, şekerimiz düştü, sabrımız yok diyorsanız kalkıp gidelim. Onu da anlayışla karşılarız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Benim şekerim filan düşmez merak etme, şekerim filan düşmüyor. Sabahtan beri buradayız.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Başkanım, anladım ki biraz heyecansız geçmiş ben yokken, biraz heyecan katayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, katın.

Şimdi Muğla Milletvekili Mürsel Bey'in sizlere sualleri var. Onu önce sorsun, daha sonra itfaiyeci arkadaşlarımız veyahut da...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Ben rica edeceğim, ben geldiğimde konuşulan, hangi itfaiye, nereye ait?

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Gaziantep.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Tamam. Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, arkadaşlar, öncelikle, ben birkaç gün yoktum, hepinizden özür diliyorum, çünkü Millet İttifakı Cumhurbaşkanlığı adayımızın diğer illerdeki programları vardı, oradaki saha koordinatörüydüm, oralardaydık 5 arkadaşla birlikte. Giderken de Başkanımıza bilgi verdiğimin bilinmesini rica ediyorum.

Ben geldiğim andan itibaren... Gaziantep İtfaiyesi Müdürü müsünüz?

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İTFAİYE DAİRE BAŞKANI CAFER YILMAZ – Daire Başkanımı Sayın Vekilim.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Sayın Başkan, öncelikle çok teşekkür ediyorum sunumunuza yettiğim yere kadar. Ben tutanakları alıp oradaki şeyleri de okuyacağım. Çok faydalı şeyler söylediğinize inanıyorum çünkü geldiğimden itibaren söylediğiniz her sözün hepsi çok doğruydı, ikisi hariç, onu da söyleyeceğim, sebebi şuydu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse yüzde 99'u doğru olduğuna göre...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Sayın Başkan, sunum doğru, anlatım doğru, tarif doğru çünkü şuydu: Yeteri kadar ekip var, ekipman var, araç var, gereç var, alet edevat var, insan da var -Başkanımızın söylediği gibi- sadece ne yok? Yönetim yok, koordinasyon yok. Bakın, doğru bir yönetim elinde yönetilemeyen bir durum var. Her şey var, bakın, kocaman bir ülkeyiz, millet el ele vermiş ama sadece yönetim yok. Ben Başkanın -dinlediğim kısmıyla- söylediklerinin -112'nin AFAD'a geçmesi hariç- altına imza atıyorum çünkü doğru bilgiler veriyor. Hiç kimse eleştirmesin sakın, doğruyu burada söyleyeceğim ki doğru yönetimleri oluşturalım.

Orman yangınıyla itfaiye... Efendim, bir kanuni ihtiyaç. İtfaiyecisiniz, orman yangınları... Benim bölgemde iki yıl cayıp cayıp her yer yandı, itfaiye soğutmanın dışında yangına müdahale ettirilmiyor, yetkisiz. Orman itfaiyesi söndürecek ama orman cayıp cayıp yanıyor. Efendim, belediyelerin, yerel yönetimlerin itfaiyeleri bekletiliyor, müdahale ettirilmiyor. Başkanım, hani, burada kanun diyorum ya, hep baştan beri "Kanuna dönüşün, öneriler kanuna dönüşün." diyorum ya, bu yangınlara müdahale etmede yerel yönetimlerdeki itfaiyelerin de o yangına müdahale edebilmesinin kanununun çıkarılması lazım. Deprem Komisyonu olarak önerilerden birinin bu olması lazım.

İkincisini söyleyeyim “112’nin AFAD’ın bünyesine alınmasını...” dediniz ya, çok tehlikeli bir teklif Başkan, onu söyleyeyim. Neden? Ya, zaten şimdi 112’nin içerisine baksanız ambulans onun içerisinde, Emniyet onun içerisinde, trafik onun içerisinde, ilk yardım acil kurtarma onun içerisinde. Şimdi, bunlar AFAD’ın içerisine girerse depremi yönetemeyen AFAD vallahi ambulansı da gönderemez, insanlar yolda, evlerinde kalp krizi geçirip ölür. Emniyet açısından acil can güvenliğine ihtiyaç olan Emniyet mensuplarını da gönderemezler oraya, onu da yönlendiremezler çünkü AFAD yönetimi bir facia. AFAD yönetemedi, eğer onları da AFAD’a eklersek, ben söyleyeyim, ambulans kalmaz, ambulans yönetilemez, yönlendirilemez, itfaiye yönlendirilemez, polis yönlendirilemez, Emniyet, trafikçi de yönlendirilemez; o, yanlış çünkü ayrı bir birim oluşmalı 112’nin içerisinde... İtfaiyeyi belediye eskiden gönderiyordu. Ne bileyim, hani, 155’i aradınız Emniyet gelirdi, 110’u aradınız itfaiye gelirdi, 112’yi aradınız ambulans gelirdi. Şimdi bunlar 112’nin içerisine girdi, orası kısmen doğru yönetiliyor. Başkan, sizden ricam, sakın ola AFAD’ın bu yönetimiyle bunun içerisine bunlar katılırsa eğer, AFAD bünyesinde yönetim zaten yok, olmayan yönetime insanların sağlığını, canını, malını, güvencesini de katamayız. Buraya katılmıyorum Başkan, diğerlerinin altına imza atıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama burada ihbar alma sistemi.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – İhbar değil ama yönetim de oraya geçiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yönetim değil.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Başını dinlemediğiniz için, siz olmadığınız için...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Gaziantep Vekilimden rica ediyorum, Başkana söylüyorum, bir de muhataplarına söylüyorum.

Sayın Başkan, mesela, sivil toplumun, STK’lerin yardımları var, bunlar çok önemli. Devletimizi yönetenler bu kadar beceriksizlik içerisinde, öngörüsüzlük içerisinde olabilir mi? Efendim, herhangi, X bir derneğin şeyine muhtaç kalıyoruz. Bakın, oralarda bunlar yedek... Zaruri hâlde olmalıdır ama...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dünyada sivil toplum kuruluşları çok önemli.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Çok önemli Başkanım, o değil, şu olmalı: Sivil toplum kuruluşları kendi imkânlarıyla, kendi kendilerine bir oluşum içerisinde hazırlamışlar, etmişler, imkân dâhilinde ellerinden geldiği kadar yardıma gelmişler. Bu da kanunla eğitimin içerisine alınmalı. Depremde, afette neler yapılabilir? Onlar eğitilmiş olmalı yani bir sefer görevlisiymiş gibi gelmeli. Tabii, burada bu eksiklik olunca STK’ler bunu üstlenmiş, kendileri gönüllü olarak üstlenmişler, zorunluluğu yok. Ya, bunun da doğru bir ele, eğitimin içerisine alınıp yönlendirilmesi lazım.

Burada şu var Başkanım, biz ne yaparsak yapalım ne önerirsek önerelim şunu söyleyeyim: Doğru ellerde, doğru yönetimlere, öngörüsü olan, becerikli yöneticilere teslim etmek lazım. Ben, o gün, AFAD’ın Başkanına söyledim. Ya, okumaktan aciz. Vallahi şeyi okumaktan âciz ya, sunumu yapamıyor. Bakın, şimdi bunu söylüyorum kıyamet kopuyor, hepiniz üstüme yükleniyorsunuz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi Mürsel Bey, burada AFAD Başkanı yok.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Bakın şu var Sayın Başkan: Gerçekleri tartışamazsak eğer doğruyu bulamayız. Burada şu var: Ya, becerikli insanlar koyalım, mecbur muyuz biz AFAD’ın Başkanına? Ondan daha iyi yöneten yok mu? Onun yardımcısı Orhan Bey ondan 10 kat iyi anlatıyordu ama Orhan Bey Yardımcı, diğeri Başkan. Böyle bir şey olmaması lazım. Eğer Orhan Bey yönetebiliyorsa Orhan Bey’i koymak lazım oranın başına.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama Orhan Bey’in ihtisası başka.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Şöyle ama onun sunumunda onu daha bilgili, daha yönetebilir gördüm, onun için söylüyorum.

Arkadaşlar, ben geldiğim gün de söyledim, yine tepki gösterdiniz, şimdi de söylüyorum: Burada doğru bir elde yönetilmesi lazım ve deprem komisyonlarında bugüne kadar geçen raporların, önerilerin kanuna dönüşmesi lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teklif edeceğiz zaten, hazırlık yapıyoruz.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Aynı o gün söylediğim gibi bugün de söylüyorum: Herkes emek veriyor, emeklerine teşekkür ediyorum, kanuna dönüşmezse boş bir çalışmadan başka bir şey olmayacak, öneri olarak kalacak, sadece bu.

Teşekkür ediyorum.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Başkanım, söz verir misiniz?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Artık toparlayacağız çünkü bizim...

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Muğla orman yangınıyla ilgili orada, sahada bizzat emir-komuta görevim vardı, Sayın Vekilimize onunla ilgili bir bilgilendirme yapabilirsem sevinirim.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Nasıl?

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Muğla’da yaşadığımız orman yangınından bahsettiniz.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Hangi yangında, neredeydiniz Sayın Başkan?

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Şimdi söyleyeceğim efendim.

Malumunuz bu termik santrallerin de tehdit gördüğü Milas’taydım.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Milas’taydınız, Ören’deydiniz yani.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Evet, aynen. On beş gün orada görev yaptım bizatihi.

Şimdi, şunu söylemek istiyorum: Orman yangınlarında, doğrudur, birinci derecede Orman teşkilatı sorumludur, itfaiye teşkilatı yardımcıdır, şehir yangınlarında bunun tersidir; diğer kurumlar. İşte, efendim, kıyıda, denizde meydana gelenler Kıyı Emniyeti, bizler de orada destek ekipleriyiz. Aslında, bakın, bizlerin yani Orman teşkilatının, itfaiye teşkilatının birbirimizden ayrılmaz gayrimiz yok. Sahada herhangi bir hadisede bu afetin, acil durumun şekli ne olursa olsun bir araya geliyoruz. Tabii, itfaiye teşkilatları ilimizden ilçelerimize, kırsal mahallerimize kadar çok daha yaygın bir kuruluş yerel yönetimler nedeniyle, özellikle büyük şehirlerde bu konuda daha bir etkin faaliyet alanı var, çoğu ilk müdahaleyi de itfaiyeler yapıyor “Ama bu orman yangınıdır, işte, burada ilk müdahaleyi Orman yapacak, daha sonra...” Böyle bir durum yoktur. Biz hangi şekilde olursa olsun burada itfaiye teşkilatımız...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Sayın Başkan, orayı siz yaşamadınız, ben yaşadım; ben oradaydım.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Özür dilerim, tamamlamak istiyorum.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Peki, o zaman söyleyeyim: Muğla İtfaiyesi neden sokulmadı yangına, niye bekletildi?

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Biz onlarla beraberdik. Bakın, yirmi ilden...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Siz hangi gün geldiniz, kaçınıcı gün geldiniz?

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Özür dilerim. Bakın, birinci günden itibaren oradaydık Sayın Vekilim.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Yani o santrallerin oraya yangın gelene kadar üstünden on beş gün geçmişti.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Vekilim, bakın, ben tamamlayabilirsem sözümü... 20 ilin üzerinde ilden itfaiyelerimiz vardı, iş makineleri vardı belediyelerimizden. Tabii ilk başlangıçta havadan müdahale orada sadece etkili oluyordu karadan müdahaleden ziyade.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Onun için karadan müdahaleyi de...

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Bakın, şöyle efendim: Daha sonra bütün itfaiye teşkilatları ve orman araçlarımız karada da o etkinliği sağladılar ve malumunuz termik santrallerimiz gerçekten orada bir zarar görmeden, bütün ekiplerin, bakın, Orman, itfaiye bütün ekiplerin orada ortaklaşa çalışmasıyla zarar görmeden...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Sadece soğutma sistemini dâhil ettiler Başkan, ben içerisindeydim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Vekilim, bir şey ifade edeyim söz vereceğim de. Ben de uzun süre Orman ve Su İşleri Bakanlığı yaptım. Benim dönemimde de yardımcı olarak bütün kurumlardan destek alıyorduk, hatta askeriyeden bile, hatta şehir yangınları olduğu zaman biz de itfaiyeye destek veriyorduk; bu genel bir prensiptir.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Başkan, sizin döneminizde demek ki doğrudu, bu son iki üç yıldır yanlış.

TÜM İTFAİyecİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Senin yangının, benim yangınım yok Sayın Bakanım; hepimizin yangını, hepimizin afeti. Kurumlarımız öyle çalışıyor efendim.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Bakın, mesela havadan müdahale ediliyordu.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – On iki dakikada müdahale ediyor şu anda şeyler.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Helikopterler var mı?

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Tabii, tabii; hepsi... Efendim, yangınla mücadelede, özellikle ormanla ilgili olarak şu anda dünyada bir numara Türkiye. Bu konuda gurur duyuyoruz, hakikaten yapanlara, bu işte teknolojiyi transfer edip getirenlere, yangında mücadele eden o yangın işçilerimize, köylülerimize, yardımseverlerimize, hepsine yürekten teşekkür ediyorum. Ben de geçmişte teşkilatta çalıştım, eskiden bu kadar imkân yoktu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mürsel Bey, sizi bir gün yangın harekât merkezine götürelim.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Başkan, ben yangının içindeydim.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Kuleleri... “Drone”larla takip ediliyor Sayın Başkanım.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Etmeyin Vekilim.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Efendim, affedersiniz, ben cümlemi bitireyim.

Sayın Başkanım, ben öncelikle bu 11 ilimizde meydana gelen depremde Osmaniye ilimiz de vardı. Osmaniye’de özellikle Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanımız tüm ekipleriyle başından itibaren Osmaniye’ye gelerek gerek arama kurtarma çalışmaları gerekse enkaz kaldırma çalışmalarında hakikaten büyük gayret sarf ettiler, arama kurtarma köpeğini bile getirmişlerdi. İtfaiye ekipleri geldi, tüm ekipleri, temizlik ekipleri -Başkanımız da oradaydı sağ olsun geldiler, büyük katkı verdiler, sokakların temizlenmesi, enkaz kurtarma çalışmaları...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok teşekkür ederiz, Allah razı olsun.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Ankara Altındağ Belediye Başkanımız oradaydı başından beri, hâlâ orada devam ediyorlar yani sıcak yemek verilmesi, çadır kurulması, orada gıda yardımı, giyim yardımı gibi her konuda ciddi anlamda Osmaniye’ye destek verdiler. Ben, Balıkesir Valimize, Büyükşehir Belediyemize ve tüm ekiplerine yürekten teşekkür ediyorum. Altındağ Belediyemize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olsunlar bütün belediyeler.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Yani tüm belediyelerimiz... Mesela, Konya Büyükşehir de Hatay’da yaptı aynısını, onlara da teşekkür ediyoruz. Denizli Belediyemiz aynı şekilde, hakeza...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Afyon’a teşekkür etmiyorsun.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Mersin de Adıyaman’a yaptı.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Tüm belediye başkanlarımız...

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Ha, öyle deyin.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – ...tüm imkânlarıyla beraber hakikaten seferberlik ruhu içerisinde yardıma koştular. Yardıma gelen, destek veren, bu enkazı kaldırmaya çalışan, acılarımızı paylaşan tüm milletimize yürekten teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ederiz.

Yarın saat 11.00’de toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Hayırlı akşamlar diliyorum.

Teşekkür ediyoruz.

Kapanma Saati: 19.00

